

24366219

मॉडर्न

२००३ - २००४

विस्तारल्या ज्ञानकक्षा

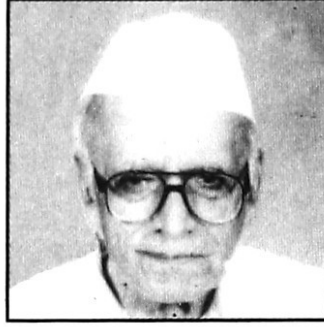
अर्थशास्त्र विभाग आयोजित 'ट्रेडिंग ब्लॉक्स डब्ल्यू. टी. ओ.' या चर्चासत्राच्या उद्घाटन प्रसंगी भाषण करताना अधिष्ठाता प्रा. दिलीप कदम. सोबत उपप्राचार्य लिमये, प्राचार्य अ. गो. गोसावी, प्राचार्य डॉ. ए. बी. देशपांडे (बृहन् महाराष्ट्र कॉलेज) आणि प्रा. विनीता कुलकर्णी

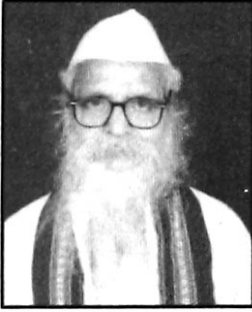
मराठी विभाग आयोजित '१९८० नंतरची मराठी कथा' या चर्चासत्राच्या उद्घाटन प्रसंगी भाषण करताना अध्यक्ष डॉ. गं. ना. जोगळेकर, (डावीकडून) उद्घाटक प्रा. रा. ग. जाधव, प्राचार्य अ. गो. गोसावी आणि डॉ. स्नेहल तावरे

प्रोग्रेसिव्ह एज्युकेशन सोसायटीचे नियामक मंडळ सदस्य

२००३ - २००८

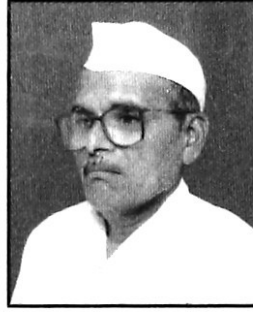
श्री. बाळासाहेब भारदे
अध्यक्ष

श्री. विघ्नहरीमहाराज देव
उपाध्यक्ष

श्री. दादासाहेब बेंद्रे
उपाध्यक्ष

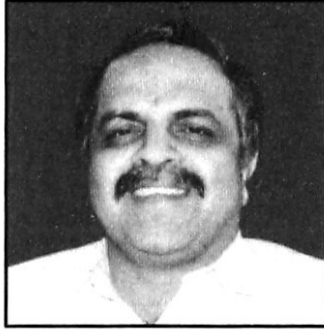
श्री. भाऊसाहेब कुटे
उपाध्यक्ष

श्री. एकनाथराव टिळे
उपाध्यक्ष

सौ. कल्याणी नामजोशी
उपाध्यक्ष

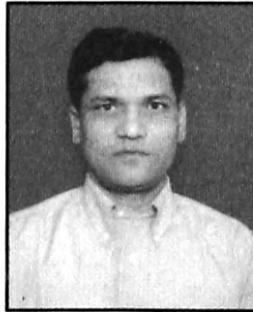
डॉ. गजानन एकबोटे
कार्याध्यक्ष

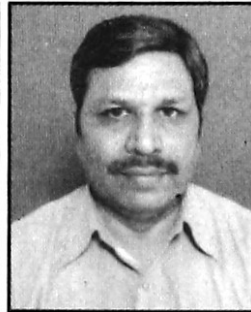
डॉ. माधव नामजोशी
उपकार्याध्यक्ष

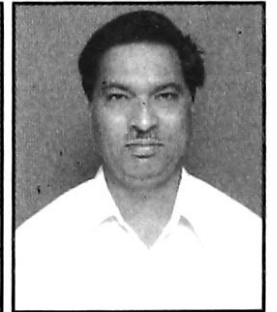
श्री. डी. जी. परदेशी
कार्यवाह

प्रा. पी. जी. दीक्षित
उपकार्यवाह

प्रा. जगदीश चिंचोरे
उपकार्यवाह

प्रा. सुरेश तोडकर
सहकार्यवाह

श्री. एस. डी. इनामदार
सदस्य

श्री. सी. वाय. शेटी
सदस्य

श्री. दिलीप परब
सदस्य

श्री. चित्तरंजन कांबळे
सदस्य

श्री. मिलिंद एकबोटे
सदस्य

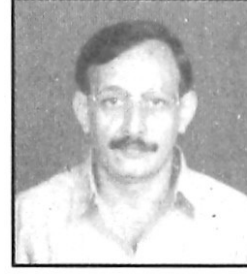
प्रा. प. स. चिरपुटकर
सदस्य

श्री. बाळासाहेब हंगवणे
सदस्य

अॅड. चिंतामणी घाटे
सदस्य

प्रा. सुधीर वैशंपायन
सदस्य

प्रा. ए. व्ही. देशपांडे
सदस्य

सौ. ज्योत्स्ना ग. एकबोटे
सदस्य

श्रीमती अमिता किराड
सदस्य

श्रीमती अश्विनी जोशी
सदस्य

सौ. मृगजा कुलकर्णी
सदस्य

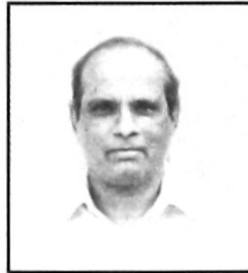
सौ. शुभांगी ओगले
सदस्य

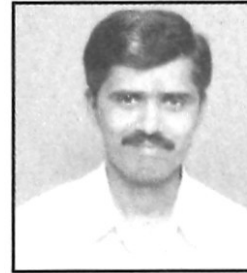
श्री. यशवंत कुलकर्णी
सदस्य

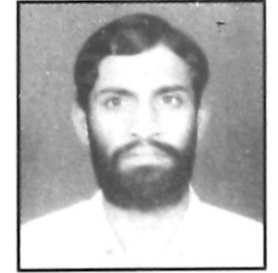
अॅड. जगन्नाथ घुगे
सदस्य

प्राचार्य अ. गो. गोसावी
अतिरिक्त सदस्य

श्री. सतीश गवळी
अतिरिक्त सदस्य

प्रा. गीताराम गायकवाड
आजीव सदस्य

प्रा. मानसिंग सालुंके
आजीव सदस्य

श्री. उद्धव खरे
आजीव सदस्य

सौ. सुजाता पंडित
आजीव सदस्य

आणि
अॅड. बाबासाहेब
चव्हाण
सदस्य

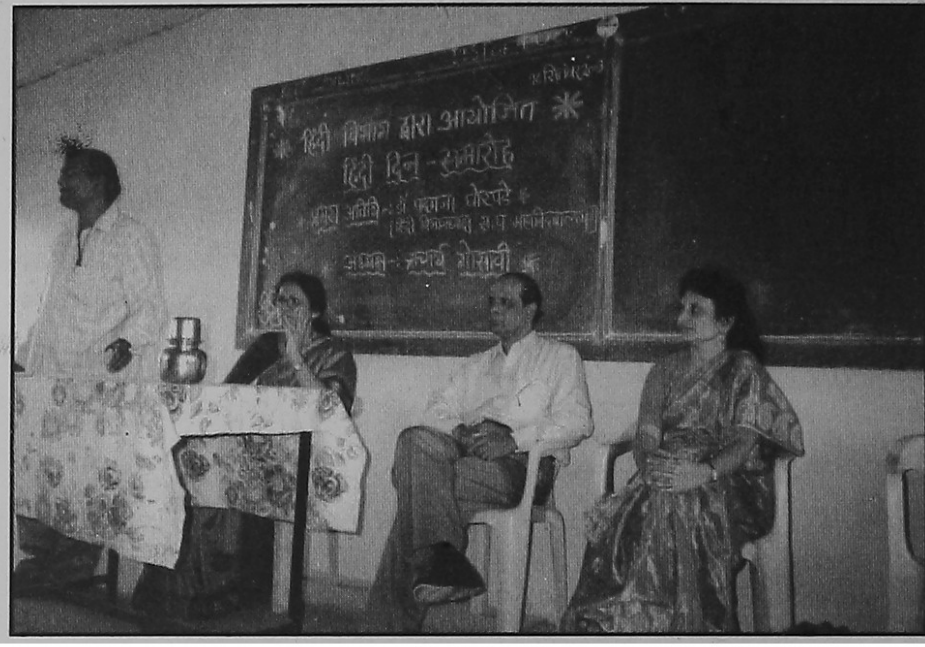

कलामंडळ वार्षिक पारितोषिक वितरण समारंभ प्रसंगी चित्रपट पटकथाकार श्रीनिवास भणगे यांचे स्वागत करताना प्राचार्य गोसावी, सोबत प्रा. अमृता सातभाई.

मॉडर्न महाविद्यालयातर्फे आयोजित आंतरमहाविद्यालयीन द्वंद्वगीत स्पर्धा २००३-२००४ वर्ष नववे. विजेता संघ रामकृष्ण मोरे महाविद्यालय, पुणे. प्राचार्य गोसावी यांच्या सोबत प्रमुख पाहुणे डॉ. सलील कुलकर्णी, परीक्षक प्रमोद रानडे, श्रीपाद उंब्रेकर, अंजली कुलकर्णी, कार्याध्यक्ष प्रा. अमृता सातभाई, स्पर्धाप्रमुख प्रा. सुनीता गोसावी.

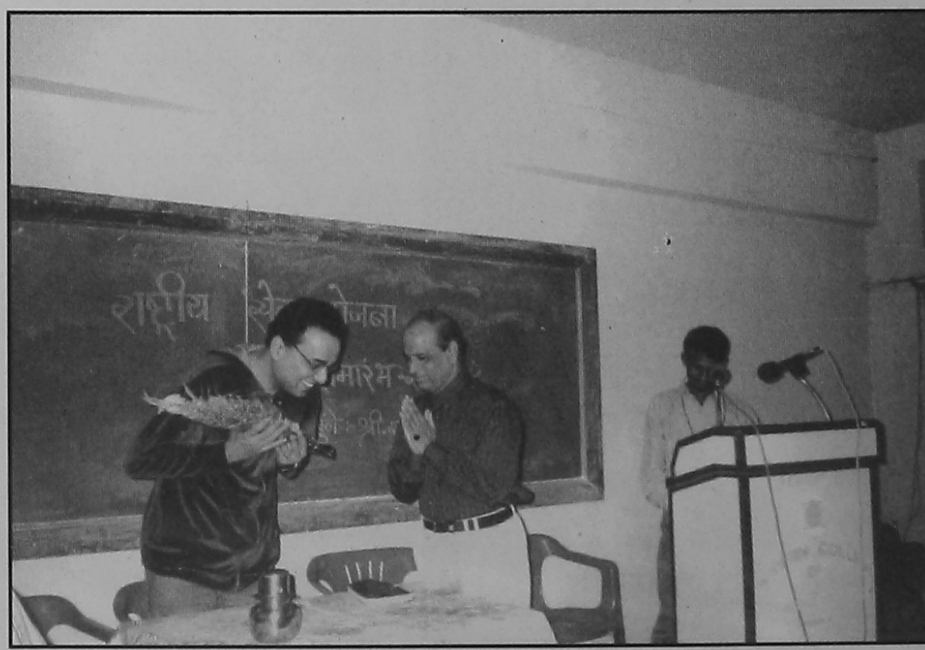
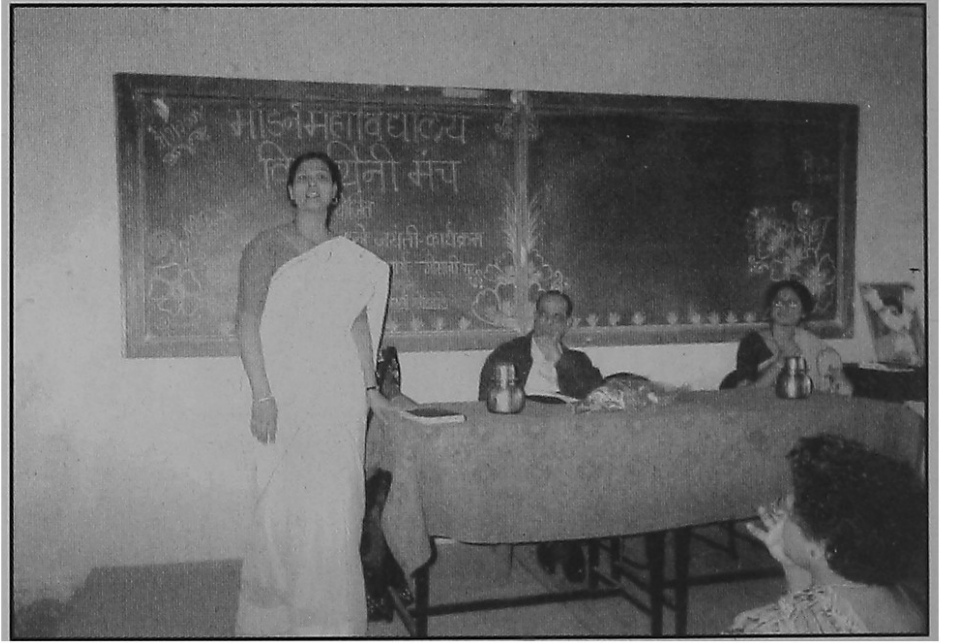

वार्षिक क्रीडा पारितोषिक वितरण समारंभप्रसंगी विद्यार्थ्यांशी हितगुज करताना राधिका तुळपुळे. सोबत प्राचार्य गोसावी व प्रा. लाळे.

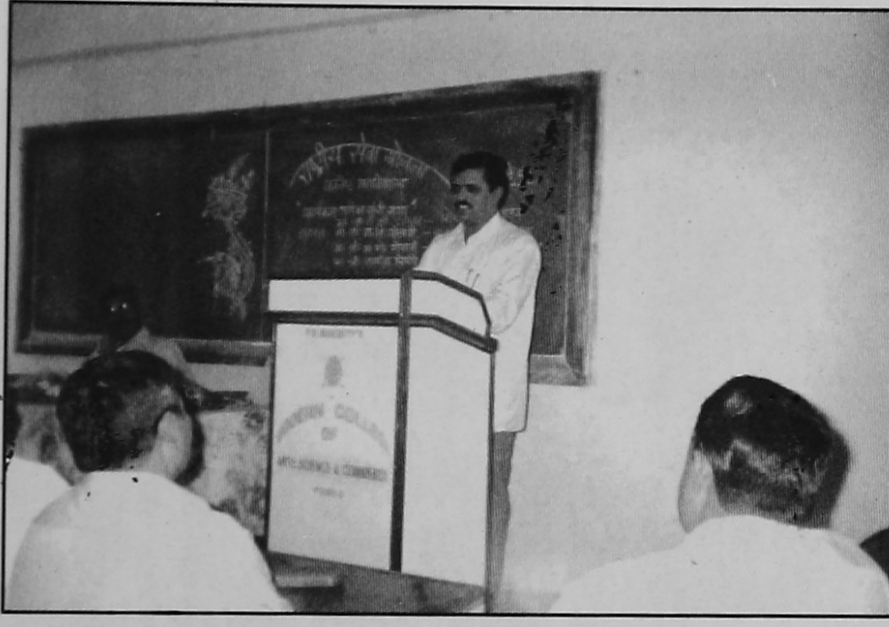

‘हिंदी दिन समारोह’ प्रसंगी भाषण करताना प्रा. डोईफोडे सोबत प्रा. सुनीता पुरोहित, प्राचार्य गोसावी आणि प्रमुख पाहुण्या डॉ. पद्मजा घोरपडे (विभागप्रमुख स.प. महाविद्यालय)

विद्यार्थिनी मंचातर्फे सावित्रीबाई फुले जयंती कार्यक्रमात आभार प्रदर्शन करताना प्रा. निशा भंडारे सोबत प्राचार्य गोसावी, प्रा. सुनीता पुरोहित.

राष्ट्रीय सेवा योजना वरिष्ठ विभाग, उद्घाटक श्री. राजू परुळेकर यांचे स्वागत करताना प्राचार्य गोसावी.

राष्ट्रीय सेवा योजना कनिष्ठ विभाग,
कार्यक्रम अधिकाऱ्यांच्या कार्यशाळेत
मार्गदर्शन करताना श्री. दिगंबर
देशमुख, शिक्षण उपसंचालक, पुणे.

हिवाळी राष्ट्रीय सेवा योजना शिबीर
मौजे-कोंढापुरी येथील खंडोबा मंदिर
परिसरात श्रमदान करताना
महाविद्यालयाचे विद्यार्थी.

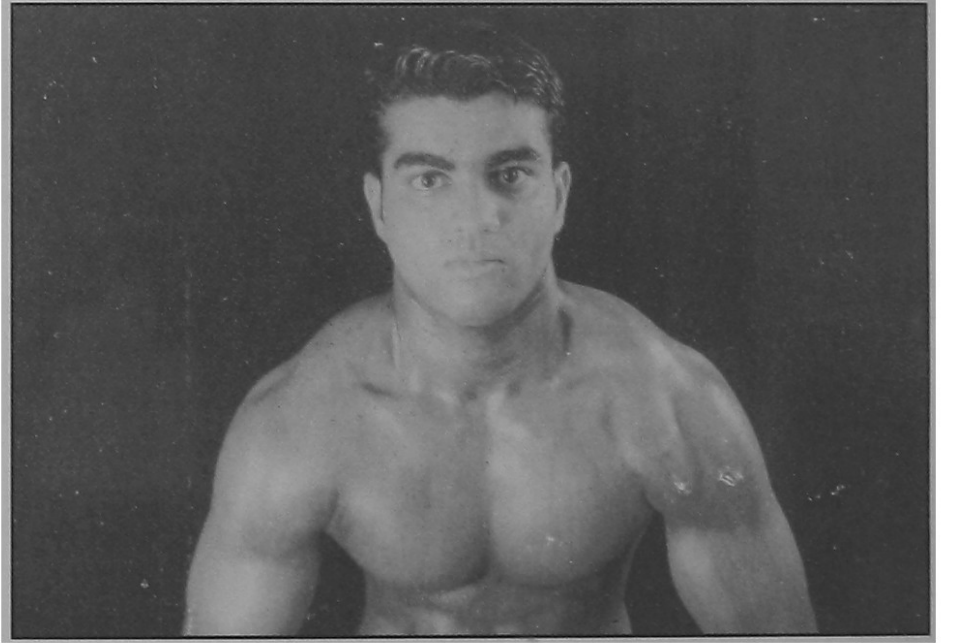

राष्ट्रीय सेवा योजना वरिष्ठ विभाग
विशेष हिवाळी शिबिरात श्रमदान
करताना महाविद्यालयाचे विद्यार्थी.

शास्त्र संघटनेचे उद्घाटक करताना
डॉ. नरेश दधिच, संचालक
आयुका, सोबत डॉ. सुषमा जोग.

मॉडर्न 'श्री' २००३-०४
विशाल पवार

राधिका तुळपुळे यांच्या हस्ते
पारितोषिक स्वीकारताना श्रीकांत
वाघवले.

शास्त्र संघटना

कलामंडळ

नियोजन मंडळ

क्रीडा संघटना

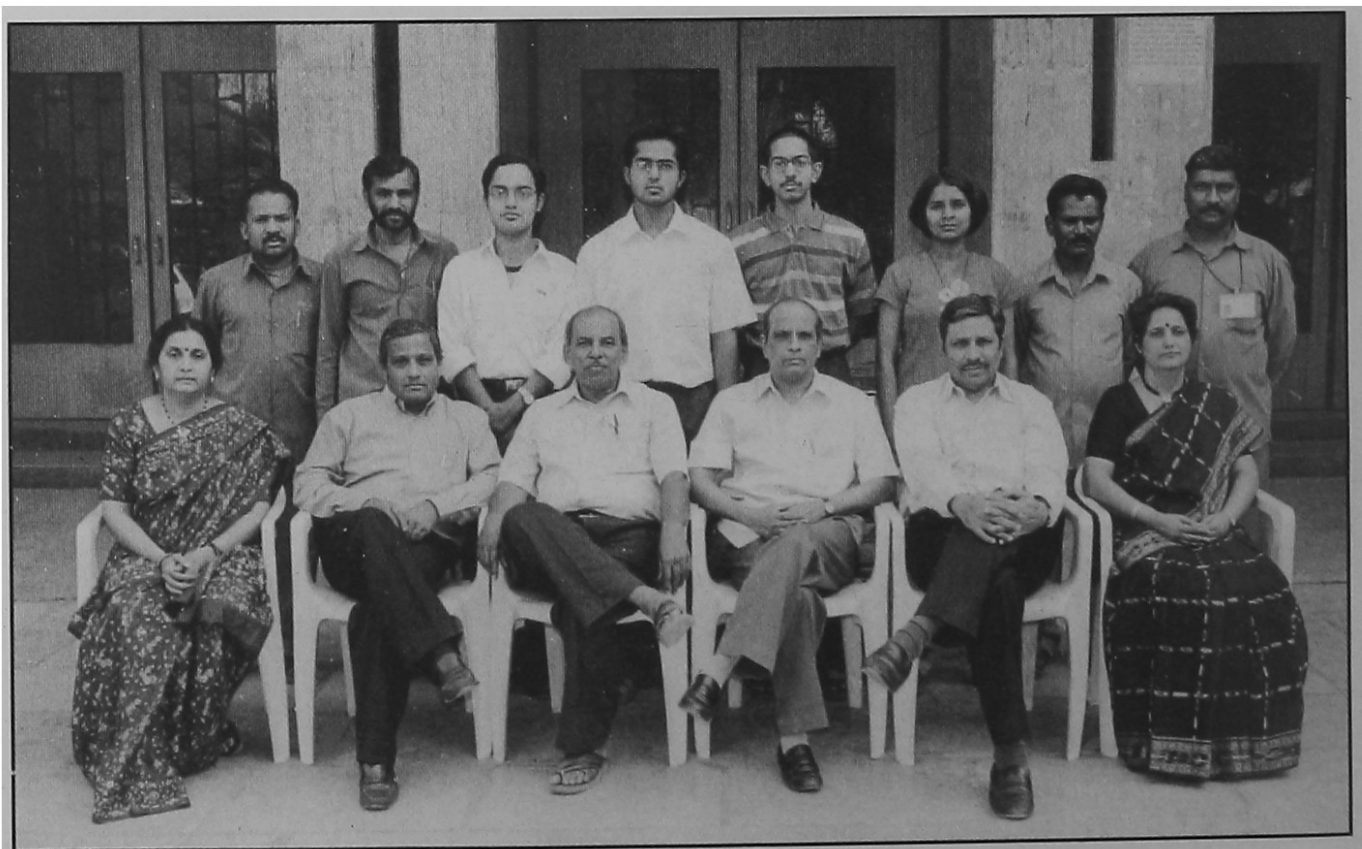
राष्ट्रीय छात्रसेना

राष्ट्रीय सेवा योजना

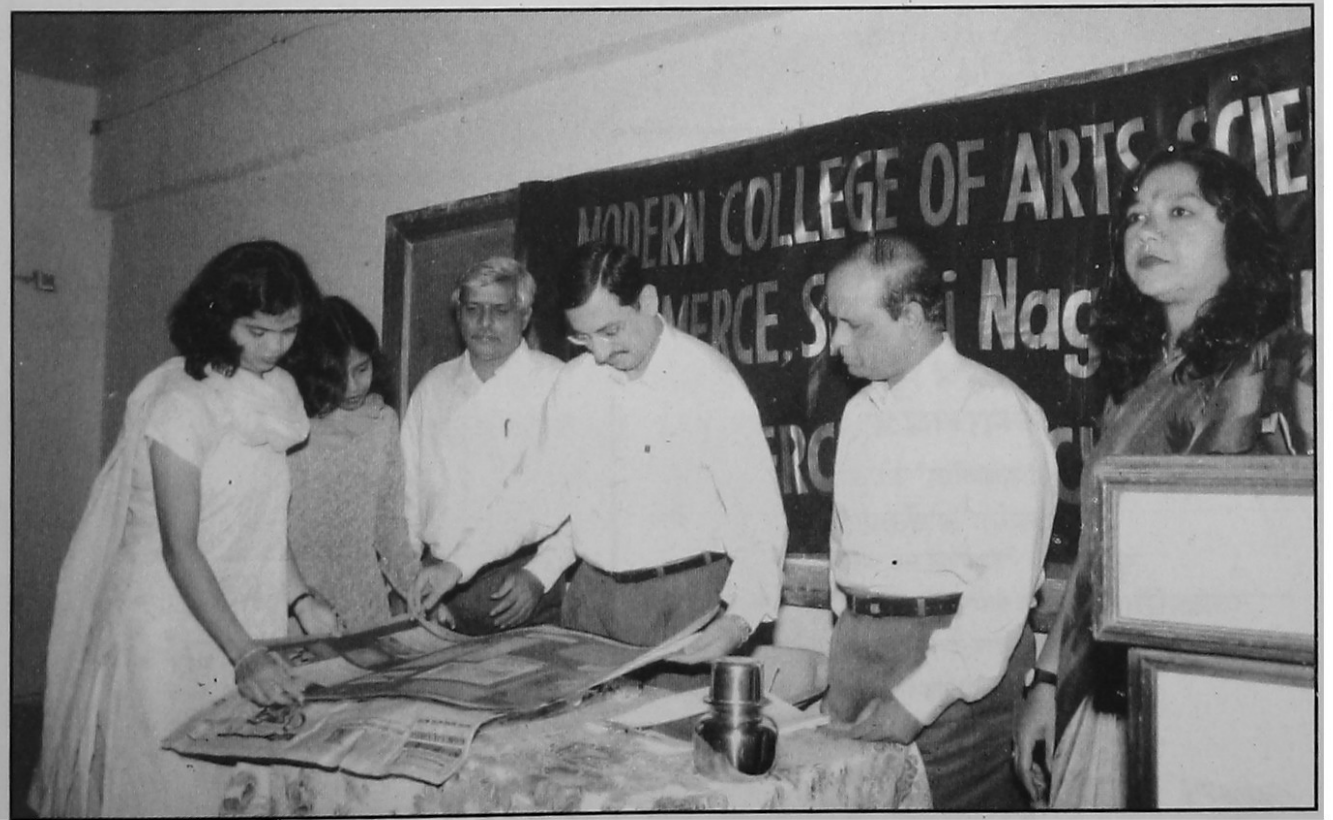
आंतरमहाविद्यालयीन कै. विश्वासराव सरपोतदार उत्स्फूर्त नाट्याविष्कार स्पर्धा, प्रथम क्रमांक विजेता संघ २००४
मार्गदर्शन - प्रा. अमृता सातभाई

अबेदा इनामदार महाविद्यालय आयोजित कनिष्ठ आंतर महाविद्यालयीन इंग्रजी वक्तृत्व स्पर्धा,
प्रथम क्रमांक विजेता संघ, वैयक्तिक पारितोषिक विजेते स्पर्धक, मार्गदर्शन - प्रा. वंदना जोशी

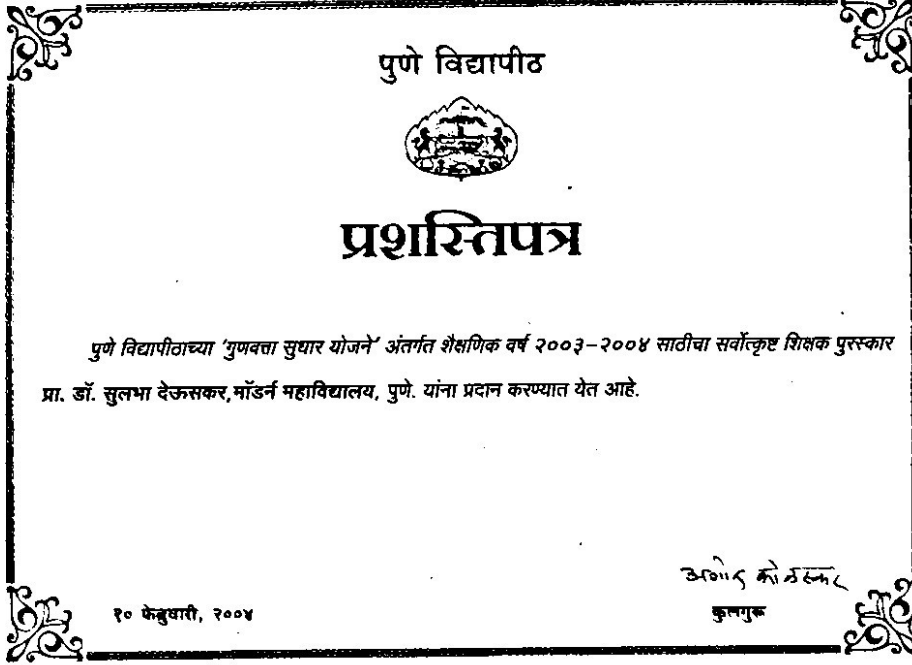

भारत विकास परिषदेतर्फे आयोजित समुहगीत स्पर्धा २००४ जिल्हा स्तर - प्रथम क्रमांक विजेता
राज्यस्तरीय - प्रथम क्रमांक आणि राष्ट्रीय स्तर वाराणसी सहभाग घेतलेला संघ, मार्गदर्शन - प्रा. डॉ. सुषमा जोग.

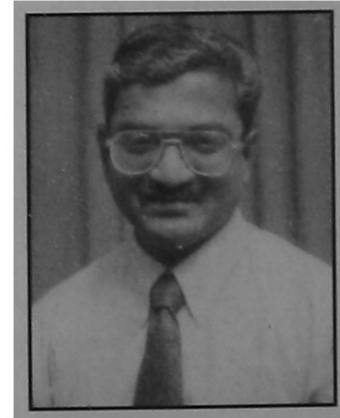
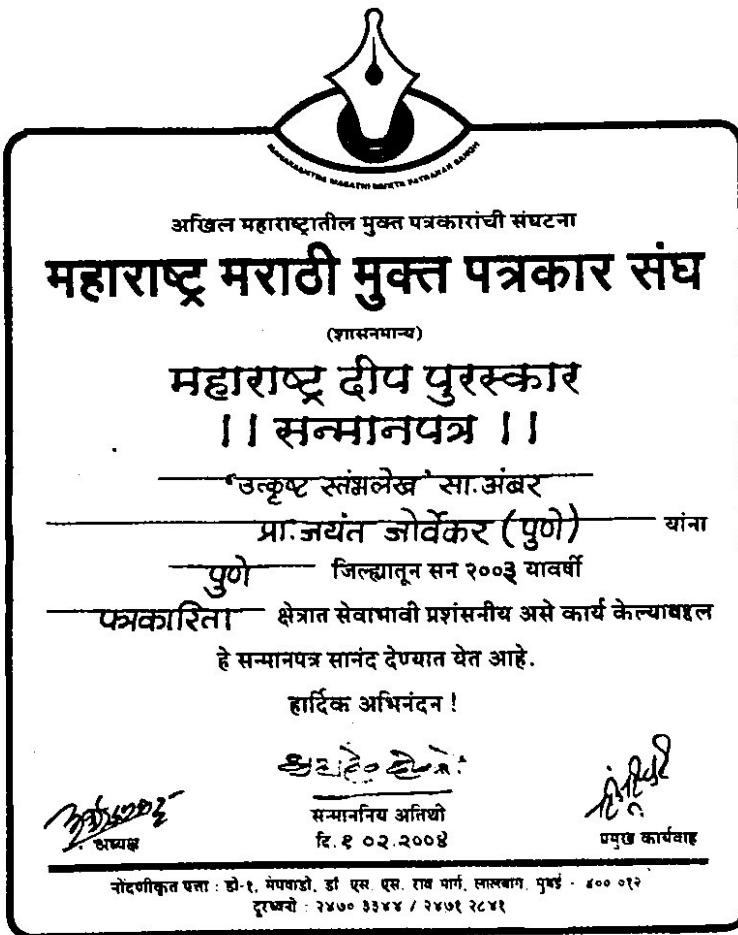

वाणिज्य संघटना उद्घाटन समारंभ हस्ते श्री. नितीन किवळकर, संचालक, विद्या सहकारी बँक,
सोबत प्राचार्य अ. गो. गोसावी, उपप्राचार्य डॉ. यशवंत वाघमारे आणि प्रा. जीविता गुजर.

प्राध्यापकांचे यश

प्रशस्तिपत्र आणि मानचिन्हासह उपप्राचार्या डॉ. सुलभा देऊस्कर

प्रा. जयंत जोर्वेकर

प्राध्यापकांचे यश

डॉ. सुलभा देऊस्कर
उपप्राचार्य म्हणून नियुक्ती

प्रा. सुधा ढोनसले
आदर्श शिक्षक पुरस्कार

डॉ. स्वाती कर्वे यांना
महाराष्ट्र फाउंडेशनची रु. ३०,०००/-
संशोधन शिष्यवृत्ती प्राप्त

प्रा. बी. बी. येनगे
कोचीन येथे एन.सी.सी. नेव्हल ऑफिसर प्रशिक्षणासाठी निवड

प्रा. अशोक कांबळे

कार्यालय प्रबंधक म्हणून नियुक्ती

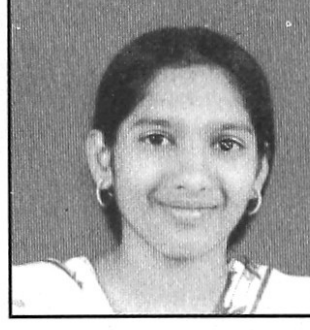
श्री. दिलीप खोपकर

विद्यार्थ्यांचे यश

अफरोज पठाण

२६ जानेवारी २००४ रोजी, मुंबई येथे
झालेल्या राज्यस्तरीय ध्वज संचलनामध्ये
राष्ट्रीय सेवा योजनेतर्फे (कनिष्ठ महाविद्यालय)
स्वयंसेवक म्हणून सहभागी.

प्रगती पारसवार
रोलर स्केटिंग

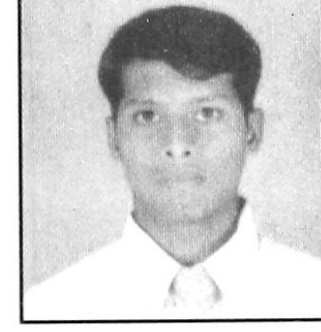
प्रफुल्ल गुरव
अश्वमेघ क्रीडा स्पर्धा,
लांबउडी सुवर्ण पदक सन २००३-०४
वर्षासाठी सर्वोत्तम खेळाडू म्हणून निवड

सुमित सातोस्कर
चेन्नई, मुंबई, पुणे, कोल्हापूर व
राज्यस्तरीय टेनिस स्पर्धेत सहभाग

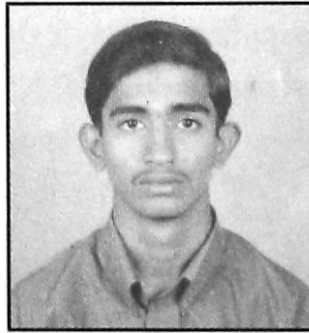
स्नेहल प्रधान
चंदिगढ, आंध्रप्रदेश, न्यूझीलंड
क्रिकेट स्पर्धेत सहभाग

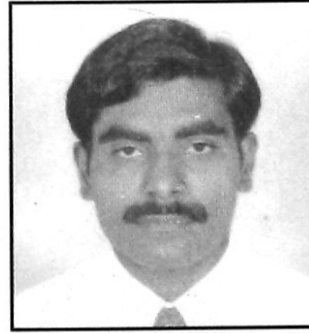
सुरेंद्र साहेबराव साबळे
NSS उत्कृष्ट छात्र,
धुळे राज्यस्तरीय कॅम्पमध्ये सहभाग

कॅडेट गणेश भगत
वायु सैनिक कॅम्पसाठी
नागपूर येथे निवड

प्रदीप राठोड
सर्वोत्कृष्ट स्वयंसेवक NSS

संदीप साबळे
सर्वोत्कृष्ट शिबिरार्थी

प्रज्ञा वैद्य
कलामंडळ शिष्यवृत्ती
प्राप्त

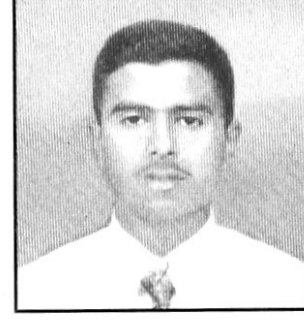
S.U.O. अमोल काळुराम पवार
NCC III - R. C. T. C. ग्वाल्हेर कॅम्प सीनियर

J.U.O. - NCC III शिशिर धारगळकर
NCC ओरिसा

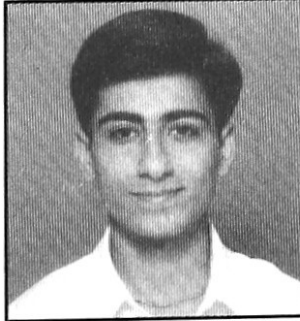

J.U.O. - NCC III सुचेत्रा नवले
TST दिल्ली NIC तामिळनाडू

C. D. T. शेख अलताफ
वायुसैनिक बंगलोर - उत्कृष्ट छात्र, काळे पारितोषिक प्राप्त

आमचे राष्ट्रीय खेळाडू

विकी पृथ्वानी - कराटे, ग्रँड मास्टर विजेता

प्राजक्ता हरफळे - कीक बॉक्सिंग

प्रियांका थोरात -
कीक बॉक्सिंग उत्तम
खेळाडू २००३-०४
कै. रंगराव दाते शिष्यवृत्ती

प्रियांका पारसवार
रोलर स्केटींग

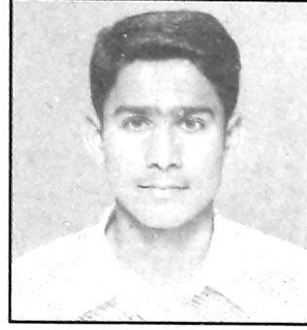
- आमचे विद्यापीठ खेळाडू -

स्मिता करीवडेकर
हॉकी

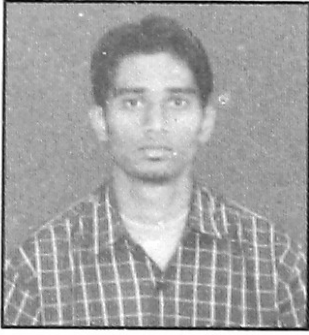
दीप्ती जगताप
हॉकी

राहुल जोरी
हॉकी

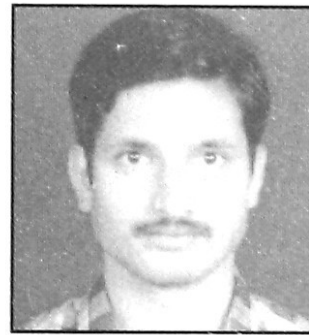
कोमल आठरे
जलतरण

मनोज सावंत
नेट बॉल

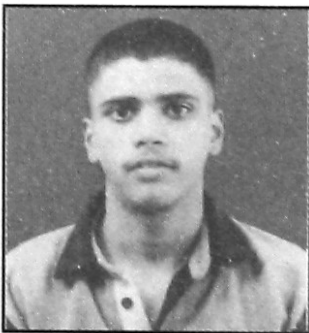
मोहन खोत
व्हॉली बॉल

स्वप्निल जवळकर
पॉवर लिफ्टिंग

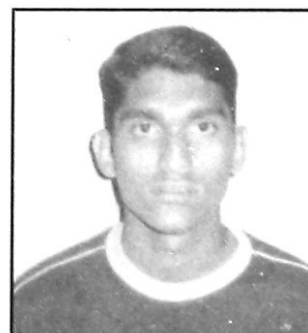
श्रीकांत वाघवले
विद्यापीठ विद्यार्थी
प्रतिनिधी U.R.
विद्यापीठ हॉकी खेळाडू

सागर राहुरकर
जलतरण स्पर्धेत
वैयक्तिक विजेतेपद प्राप्त

आरती नाईक
लायन्स इंडिया अहमदनगर,
सुगम संगीत तृतीय क्रमांक
मॉडर्न करंडक द्वंद्वगीत स्पर्धा
स्त्री कलाकार वैयक्तिक द्वितीय क्रमांक

सचिन शिंदे
I.C.S.R. विद्यापीठ
व्हॉलीबॉल खेळाडू

विजया मोगल
I.C.S.R.
हॉकी खेळाडू

॥ ज्ञानमयो भव ॥

प्रोग्रेसिव्ह एज्युकेशन सोसायटीचे
मॉडर्न कला शास्त्र आणि वाणिज्य महाविद्यालय
शिवाजीनगर, पुणे - ५.

‘मॉडर्न’ नियतकालिक २००३ - २००४

प्रा. अनंत गोसावी - प्राचार्य
प्रा. रामचंद्र लिमये - उपप्राचार्य
डॉ. यशवंत वाघमारे - उपप्राचार्य
डॉ. सुलभा देऊस्कर - उपप्राचार्य
प्रा. जगदीश चिंचोरे - उपप्राचार्य

डॉ. स्नेहल तावरे - संपादक

विजया मोगल - विद्यार्थिनी प्रतिनिधी

सचिन शिंदे - विद्यार्थी प्रतिनिधी

श्रीकांत वाघवले - विद्यापीठ प्रतिनिधी

संपादक समिती

अध्यक्ष

प्राचार्य अ. गो. गोसावी

संपादक

डॉ. स्नेहल तावरे

नियतकालिक समिती सदस्य

प्रा. सुरेखा परब

प्रा. डब्ल्यू. आर. अहिराव

प्रा. संजीवनी राहणे

डॉ. के. एस. काळे

प्रा. आर. व्ही. कुलकर्णी

डॉ. स्वाती कर्वे

प्रा. आशा परुळेकर

डॉ. मधुरा कोराने

श्री. व्ही. एस. खोले (कार्यालयीन कर्मचारी)

Form IV

Statement about ownership and other particulars about

'MODERN' - COLLEGE MAGAZINE

1. Place of Publication : Pune
2. Periodicity of its Publication : Annual
3. Publisher's Name : Prin. A. G. Gosavi
Modern College of Arts, Science and
Commerce, Pune - 411 005. (India)
4. Editor's Name : Prin. A. G. Gosavi
Modern College of Arts, Science and Commerce,
Pune - 411 005. (India)
5. Printer's Name : Mahesh Arts
Dattawadi, Pune - 411 030. Tel. 2433 0512
6. Name and address of individuals, who own the
paper and partners or shareholders holding more
than one per cent of the total capital : Not applicable
I, A. G. Gosavi, hereby declare that the particulars
given above are true to the best of my knowledge
and belief.

Prin. A. G. Gosavi

Signature of Publisher

● प्रकाशक ●

प्राचार्य अ. गो. गोसावी,
मॉडर्न महाविद्यालय,
शिवाजीनगर,
पुणे - ४११ ००५.

● मुद्रक ●

महेश आर्टस्,
६७८ दत्तवाडी,
पुणे - ४११ ०३०.
दूरध्वनी : २४३३ ०५१२

या नियतकालिकातील लेखांमध्ये व्यक्त झालेल्या मतांशी महाविद्यालयाचे प्राचार्य, संपादक, नियतकालिक समितीचे सदस्य हे सहमत असतीलच असे नाही.

अनुक्रमणिका

मनोगत प्राचार्य अ. गो. गोसावी	५
संपादकीय डॉ. स्नेहल तावरे	७
Gats & Higher Education.... Prin. A. G. Gosavi	9

मराठी

१) धर्म, जातीयता आणि आपण	- दत्तात्रय सोनवणे	- प्र. वर्ष कला	११
२) दिशाहीन युवकांचा खेळ : रॅगिंग	- मयुरेश देशपांडे	- प्र. वर्ष विज्ञान	१३
३) निसर्गातील प्रवास	- कांचन भालेराव	- प्र. वर्ष कला	१६
४) विश्व सामाजिक मंचातला -			
माझा एक अनुभव	- मनीषा गांधी	- प्र. वर्ष कला	१८
५) एकतर्फी प्रेम - एक समस्या	- गजानन नेरकर	- द्वि. वर्ष वाणिज्य	२०
६) मॉडर्न कॉलेजची आजी	- शशिकला देसाई	- एम. ए. मराठी	२४
७) हायकू ! एक काव्यप्रकार	- गजानन साळुंके	- एम. ए. मराठी	२७
८) निसर्गाचा एक चमत्कार - भरती ओहोटी	- मोहसीन शेख	- अकरावी कला	२९
९) दुःख	- सायली आठल्ये	- प्र. वर्ष वाणिज्य	३१
१०) मैत्री	- सायली आठल्ये	- प्र. वर्ष वाणिज्य	३१
११) परिस्थिती	- सायली आठल्ये	- प्र. वर्ष वाणिज्य	३२
१०) सावधान : आईची होतेय मम्मी	- विठ्ठल जाधव	- एम. ए. मराठी	३३
११) कर्तबगार लोकशिक्षक	- प्राजक्ता मोरे	- द्वि. वर्ष कला	३५
१२) विज्ञानाचा स्रोत	- स्नेहल मुळूक	- प्र. वर्ष कला	३७
१३) बारामतीचे दिवस	- मयुरेश देशपांडे	- प्र. वर्ष विज्ञान	३८
१४) वालाँग : एका युद्ध कैद्याची बखर	- प्रगती देशमुख	- प्र. वर्ष कला	४०
१५) माझ्या मॅडम	- वर्षा कुलकर्णी	- प्र. वर्ष कला	४१
१६) समतेचा ध्वज उंच धरा रे	- निकिता ढोले	- प्र. वर्ष कला	४३
१७) 'मातृ पितृ देवो भव'	- राजकिरण चिंदे	- प्र. वर्ष कला	४५
१८) मानव, मानवता आणि प्रेम	- संदीप गायकवाड	- प्र. वर्ष कला	४७
१९) इंद्रधनुष्याचे दहा रंग	- रामदास बहिरट	- द्वि. वर्ष कला	४८
२०) माझी व्यसनमुक्ती	- विक्रान्त दळवी	- एम. ए. मराठी	५०
२१) अडीच अक्षरे प्रेमाची	- महेश प्रजापती	- द्वि. वर्ष कला	५२
२२) माझे परम मित्र	- प्राचार्य अ. गो. गोसावी		५३

कविता

१) हा दुरावा	- सोनाली भिंताडे	- प्र. वर्ष कला	१२
२) निळेभोर आकाश	- श्रद्धा जोशी	- द्वि. वर्ष विज्ञान	१७
३) आज तू नसल्याने	- गजानन साळुंके	- एम. ए. मराठी	१७
४) जीवन	- प्रियंका सांगडे	- प्र. वर्ष कला	२६
५) मन	- सुचेता खांडके	- प्र. वर्ष वाणिज्य	३०
६) सावली	- प्रतीक निन्हाळी	- अकरावी विज्ञान	३२
७) अश्रू	- महेश प्रजापती	- द्वि. वर्ष कला	३४
८) वाटेवर	- किरण माळशिकारे	- एम. ए. मराठी	३६
९) जिद्द	- श्रीकांत साबळे	- प्र. वर्ष वाणिज्य	४२
१०) भारत महान	- अनिल सपकाळ	- एम. ए. मराठी	४२
११) नशीब	- अमृता पाटील	- प्र. वर्ष वाणिज्य	४४
१२) सुशील, विमल स्त्रीत्व - सावित्रीबाई फुले	- मनीषा साबळे	- प्र. वर्ष वाणिज्य	४६
१३) त्या देशावर	- विक्रांत दळवी	- एम. ए. मराठी	४९
१४) माझं मॉडर्न मॉडर्न	- दत्तात्रय सोनवणे	- प्र. वर्ष कला	५१
१५) प्रेम म्हणजे	- अफरोज पठाण	- अकरावी कला	५५
१६) आमंत्रण	- सुवर्णा सुपेकर	- प्र. वर्ष विज्ञान	५६
१७) राष्ट्र प्रेमाची लावणी	- डॉ. सुषमा जोग		५७
१८) चारोळी	- महेश प्रजापती	- द्वि. वर्ष कला	५८
१९) चारोळ्या	- किरण माळशिकारे	- एम. ए. मराठी	५८
२०) नातं	- प्रीती चावला	- प्र. वर्ष वाणिज्य	५८

हिंदी

१) जिने का मतलब	- अहमद बेग 'दिवाना'	- द्वि. वर्ष वाणिज्य	५९
२) जहाँ चाह, वहाँ राह	- कांचन भालेराव	- प्र. वर्ष कला	६०
३) बुरी संगत से अकेला भला	- निकिता ढोले	- प्र. वर्ष कला	६१
◆ एक नजर महाविद्यालयीन कारकिर्दीवर	- गजानन नेरकर	- द्वि. वर्ष वाणिज्य	६२
◆ Golden Achivements	- Komal Athare	- S. Y. B. Com.	65
	- Sagar Rahurkar	- 11th Jr.	66

English

1) Power	- Nikita Dhole	- F. Y. B. A.	64
2) Be Positive	- Gajanan Nerkar	- S. Y. B. Com.	67
3) Biotechnology A Futuristic View	- Gauri Nerkar	- T. Y. B. Sc.	69
4) Can the sun rise in the west ?	- Madhura Ranade	- F. Y. B. Sc.	71
5) Time's Value	- Pritee Chawla	- F. Y. B. Com.	72
6) Thunder	- Roslin Gaware	- F. Y. B. Sc.	73
◆ वार्षिक अहवाल			७५

मनोगत..

शैक्षणिक वर्ष २००३-०४ चा 'मॉडर्न' चा हा वार्षिक अंक आपल्या हाती देताना आनंद होत आहे. महाविद्यालयात राष्ट्रीय मूल्यांकन चाचणी अनुसंधान (नॅक) द्वारे 'पंचतारांकित श्रेणी' मिळाल्यानंतर वेगळ्या उत्साहाने आणि हुरूपाने हे वर्ष सुरू झाले आणि आता संपले देखील आहे.

या शैक्षणिक वर्षात अभ्यास आणि अभ्यासेतर विविध उपक्रमांमध्ये विद्यार्थ्यांनी नेत्रदीपक यश मिळवून महाविद्यालयाचे नाव उज्ज्वल केले आहे. ह्या सर्वांचे मनःपूर्वक अभिनंदन ! आणि त्यांच्या पुढील यशासाठी शुभेच्छा !

यंदाच्या वर्षी क्रीडा क्षेत्रात दीपाली सन्मुख (रोइंग), भाग्यश्री निंबाळकर (हॉकी), आराधनासिंग व श्री. राहुल माळवे (बॉल थ्रोइंग), आनंद किबिले (एशियन स्पोर्ट्स), राम पायाळ (बॉक्सिंग) यांनी विशेष कामगिरी करून महाविद्यालयाच्या लौकिकात भर घातली आहे.

पदवी व पदव्युत्तर परीक्षेच्या विविध विषयांत विद्यापीठ गुणवत्ता यादीत क्रमांक मिळवून पुढील विद्यार्थ्यांनी 'मॉडर्न' ची उच्च शैक्षणिक गुणवत्तेची परंपरा पुढे चालू ठेवली आहे. कु. सुमेधा देव (संख्याशास्त्र-तृ. व. विज्ञान, पुणे विद्यापीठ प्रथम क्रमांक), श्री. स्वानंद खरे (गणित तृ. व. विज्ञान, पु. वि. प्रथम क्रमांक), कु. प्राजक्ता मेहेंदळे (प्राणिशास्त्र-पदव्युत्तर विज्ञान, पु. वि. सर्वोच्च गुण), कु. माधवी थेटे - (गणित तृ. व. वि. प्रथम क्रमांक), कु. शगुफा खान (इलेक्ट्रॉनिक सायन्स-पदव्युत्तर विभाग, पु. वि. सर्वोच्च गुण)

इ. १२ वी च्या परीक्षेतही श्री. मिलिंद पाटील, अन्वेषा मुजुमदार, नेहा नाईक, पल्लवी जावळे, रोहन हंगेकर, गौरी पाटील, रसिक फळक, हर्षल सुतार, आरती आगरवाल अशा एकूण नऊ विद्यार्थ्यांनी गुणवत्ता यादीत स्थान मिळवून बोर्डाची पारितोषिके प्राप्त केली. महाविद्यालयाचे सर्व परीक्षांचे निकालही उत्कृष्ट लागले आहेत. सर्व यशस्वी विद्यार्थ्यांचे हार्दिक अभिनंदन!

प्राध्यापकांनीही संशोधन, लेखन, नाट्यकला क्षेत्रात उत्तम कामगिरी केली आहे. संख्याशास्त्र विभागातील प्रा. सौ. धर्माधिकारी यांनी पीएच.डी. पदवी प्राप्त केली. त्यांचे हार्दिक अभिनंदन!

प्रा. डॉ. सौ. सुलभा देऊस्कर यांना पुणे विद्यापीठ वर्धापन दिनाचा 'सर्वोत्कृष्ट प्राध्यापक' हा मानाचा पुरस्कार मिळाला. त्यांचेही मनःपूर्वक अभिनंदन !

वरील सर्व यशाचा आढावा घेत असतानाच राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय स्तरावर शैक्षणिक विशेषतः उच्च शिक्षणाच्या क्षेत्रात होत असलेल्या घडामोडींकडे लक्ष वेधण्यावाचून राहवत नाही. उच्च शिक्षणाचा 'सेवा' क्षेत्रात समावेश झाल्याने आंतरराष्ट्रीय स्तरावरील अनेक शिक्षण संस्थांच्या, अभ्यासक्रमांचा मुक्त संचार व आदानप्रदान यापुढे होणार आहे. परदेशी विद्यापीठांचे भारतात अभ्यासक्रम सुरू होणार

आहेत. उच्च शिक्षणाचा व्यवसाय सुरू झाल्याने गुणवत्ता, सर्वांना समान संधी, अभ्यासक्रमाचा खर्च यांसारखे महत्त्वाचे प्रश्न उपस्थित होणार आहेत. प्राध्यापक, विद्यार्थी व संस्थाचालक ह्या सर्वांनाच या बाबत सतर्क राहावे लागणार आहे.

वरील परिस्थिती लक्षात घेऊन यंदा महाविद्यालयातर्फे ‘गॅट व उच्चशिक्षण’ ह्या विषयावर महाविद्यालयात प्राचार्यांसाठी दोन दिवसांचे चर्चासत्र आयोजित करण्यात आले. सुमारे १५० प्राचार्य, शिक्षणतज्ज्ञ, प्राध्यापक यांनी या सत्रात भाग घेतला. भारत सरकारच्या मनुष्य बळ संसाधन विकास मंत्रालयांच्या सचिव श्रीमती कुमुद बन्सल, महाराष्ट्राचे उच्चशिक्षण संचालक डॉ. एस. एन. पठाण, पुणे विद्यापीठाचे कुलगुरू डॉ. अशोक कोळस्कर, माजी कुलगुरू डॉ. राम ताकवले, पुणे विद्यापीठ हेल्थ सायन्स विभागाचे संचालक डॉ. भूषण पटवर्धन, संस्थेचे कार्याध्यक्ष डॉ. जी. आर. एकबोटे, मुंबईचे डॉ. कुरूप, प्राचार्य अनिरुद्ध देशपांडे यांनी चर्चासत्रात विशेष मार्गदर्शन केले. महाविद्यालयाच्या अर्थशास्त्र व मराठी विभागांतर्फेही यंदा गुणवत्ता सुधार योजने अंतर्गत चर्चासत्रांचे आयोजन करण्यात आले होते.

महाविद्यालयाचे माजी उपप्राचार्य व रसायनशास्त्र विभागाचे प्रमुख कै. डॉ. एस. एच. गाडगीळ यांचे चिरंजीव श्री. दीपक गाडगीळ यांनी दिलेल्या देणगीतून ‘फिजिकल केमिस्ट्री’ ची अद्ययावत प्रयोगशाळा उभी करून त्यास ‘डॉ. एल. एच. गाडगीळ प्रयोगशाळा’ असे नाव देण्यात आले.

प्रा. सौ. चिकटे - गणित विभाग प्रमुख, प्रा. सौ. पिंगळे - गणित विभाग, प्रा. एन. जी. शिंदे - पदार्थ विज्ञान विभाग व प्रा. दत्ता लिमये - अर्थशास्त्र विभाग, श्री. एम. टी. पाटेकर - रसायनशास्त्र विभाग हे सर्व सहकारी ह्या शैक्षणिक वर्षात प्रदीर्घ सेवेनंतर निवृत्त झाले. त्यांनी महाविद्यालयाच्या जडण - घडणीत केलेले योगदान सर्वांच्याच चिरंतन स्मरणात राहील. त्यांचे निवृत्तीनंतरचे आयुष्य सुखसमृद्धीचे जावो ह्या शुभेच्छा!

चालू शैक्षणिक वर्षात महाविद्यालयाचे उपप्राचार्य प्रा. जी. एम. बनसुडे व कार्यालयातील ज्येष्ठ कर्मचारी श्री. दीपक बोधनी यांचे आकस्मिक व अकाली निधन झाले व महाविद्यालयावर दुःखाचा डोंगर कोसळला. त्यांच्या अकाली निधनाने महाविद्यालयांची कधीही न भरून येणारी हानी झाली आहे. महाविद्यालयातील सर्व प्राध्यापक, शिक्षकेतर कर्मचारी व विद्यार्थी त्यांच्या कुटुंबीयांच्या दुःखात सहभागी आहेत. त्यांना विनम्र श्रद्धांजली !

प्राचार्य अ. गो. गोसावी

संपादकीय

या वर्षाची सुरुवात मॉडर्न महाविद्यालयांच्या जीवनात आनंदाने झाली. नॅककडून मिळालेल्या 'पंचतारांकित' दर्जामुळे सर्वत्र 'फील गुड' चे वातावरण निर्माण झाले. जे काही मिळाले आहे ते टिकवून ठेवायचेच पण त्यापेक्षाही अधिक मिळविण्याच्या दृष्टीने सर्वांनी प्रयत्नशील राहायचे हा प्राचार्यांचा संदेश सर्वांच्याच मनात रुजला आहे. परिणामी महाविद्यालयांच्या विविध विभागांत त्यानुसार आखणी करण्यात आली. चर्चासत्रे, परिसंवाद, व्याख्याने, स्पर्धा, विविध मंचांचे कार्यक्रम, शैक्षणिक सहली इ. मुळे वर्ष गजबजून गेले.

महाराष्ट्रातील कित्येक महाविद्यालयांनी 'नॅक' कडून गुणवत्ता तपासून घेतलेली आहे. एक प्रकारे हे चांगले असे 'शिक्षणभान' आहे. अनेक प्रकारच्या आंतरराष्ट्रीय शिक्षण संस्थांनी महाराष्ट्रात पाय रुजवलेले आहेत. तर महाराष्ट्रातील अनेक शिक्षणसंस्था परदेशी विद्यार्थ्यांना सामावून घेत आहेत. आपला दर्जा टिकविण्याचा प्रयत्न करीत असल्याचे दिसून येते. जागतिकीकरणाचे पडसाद शिक्षणक्षेत्रातही उमटलेले आहेत.

जागतिक स्तरावर दहशतवादाचा पगडा दिसून येतो. तीच गोष्ट तळागाळापर्यंत रुजलेली दिसून येते. भावना दुखावल्याचे निमित्त करून अनेकजण अनेक गोष्टी आपल्या स्वार्थासाठी करून घेताना दिसतात. नाहक एखाद्याला 'बळीचा बकरा' करणे आणि समाज-स्वास्थ्य बिघडवून टाकणे या आपल्या समाजातील सध्याच्या चिंतेच्या बाबी आहेत. आपली सामाजिक परिस्थिती ही झपाट्याने बदलत आहे. त्याचे पडसाद शिक्षण क्षेत्रातही उमटत आहेत. एका बाजूला असे चित्र दिसले तरी विज्ञानाच्या दृष्टीने हे एक खळबळजनक वर्षच म्हणावे लागेल. इंटरनेटचे जाळे भारतात दूरवर पसरलेले आहे. बिनतारी इंटरनेटही मोठ्या प्रमाणावर वापरात येईल. 'ऑस्पिरिन' या औषधाची उपयुक्तता लक्षात घेऊन त्यावर नव्याने संशोधन सुरू झालेले आहे. रशियाच्या सहकार्याने तयार झालेले भारतीय 'ब्राह्मोस' या क्षेपणास्त्राची चाचणी यशस्वी झालेली आहे. 'मोबाईल' म्हणजेच भ्रमणध्वनी खेडोपाड्यातून पोहोचलेला दिसून येतो.

७७ व्या अखिल भारतीय मराठी साहित्य संमेलनाचे अध्यक्ष म्हणून प्रा. रा. ग. जाधव हे बिनविरोध निवडून आले ही साहित्य क्षेत्रातील एक स्तुत्य घटना समजली पाहिजे. दरवर्षी प्रमाणे उदंड उत्साहात औरंगाबाद येथील साहित्य संमेलन यशस्वीरित्या साजरे झाले. मराठी विभागाच्या '१९८० नंतरची मराठी कथा' या चर्चासत्राचे उद्घाटन प्रा. रा.ग.जाधव यांनीच २४ फेब्रुवारी रोजी केले होते हे अगत्यपूर्वक नमूद करावेसे वाटते.

पुणे विद्यापीठाच्या गुणवत्ता सुधार योजने अंतर्गत मराठी आणि अर्थशास्त्र विभागाने चर्चासत्रे घेतली; तसेच इतर विभागांनी व्याख्यान सत्रे आयोजित केली. पुणे विद्यापीठाने सर्वोत्कृष्ट शिक्षक पुरस्कार देऊन डॉ. सुलभा देऊस्कर यांचा गौरव केला. तसेच महाविद्यालयाच्या उपप्राचार्य म्हणून त्यांची नियुक्ती झाल्याबद्दल त्यांचे मनःपूर्वक अभिनंदन !

संस्थेचा आदर्श शिक्षक पुरस्कार प्राचार्य अ.गो.गोसावी, प्रा. चिकटे आणि प्रा. धोनसळे यांना दिला गेला. त्याबद्दल त्यांचे अभिनंदन !

प्राचार्य अ. गो. गोसावी यांनी दि. ४ व ५ मार्च रोजी प्राचार्य परिषदेचे उत्कृष्टरित्या आयोजन केले. श्रीमती कुमुद बन्सल यांच्या हस्ते उद्घाटन झाले. कुलगुरू डॉ. अशोक कोळस्कर यांनी या दोन दिवसीय परिषदेचा समारोप केला. महाराष्ट्रातील जवळजवळ शंभर प्राचार्य परिषदेला उपस्थित होते. डॉ. राम ताकवले, डॉ. कुरूप यांच्यासह अनेक दिग्गजांची व्याख्याने ऐकणे ही आम्हा प्राध्यापकांना एक पर्वणीच होती. एका यशस्वी परिषदेचे नियोजन उत्कृष्टरित्या केल्याबद्दल प्राचार्य अ. गो. गोसावीसरांचे सर्वातर्फे अभिनंदन !

भारत-पाक क्रिकेट सामन्यात अंतिम विजय भारताचा झाला ही गोष्ट भारतीयांना गौरवास्पद आहे. पाकिस्तानमधील नागरिकांच्या हृदयाच्या वा अन्य शस्त्रक्रिया भारतात यशस्वीरित्या झालेल्या आहेत. काही भारतीय जाहिरात कंपन्यांनी पाकिस्तानी क्रिकेटवीर शोएब अख्तर याला जाहिरातीसाठी आमंत्रित करण्याचे ठरविले आहे. भारत-पाकिस्तान सीमारेषा ही लालभडक न राहता मैत्रीपूर्ण वातावरणात राहावी या दृष्टीने वरील गोष्टी आशादायक चित्र निर्माण करणाऱ्या आहेत.

उपप्राचार्य जी. एम. बनसुडे यांच्या आकस्मिक निधनाने संपूर्ण महाविद्यालयाला हादरा बसला. सकाळी नऊ वाजता प्रा. बनसुडे महाविद्यालयात आले. दीडवाजेपर्यंत त्यांनी महाविद्यालयात काम केले. सर्वांशी बोलले आणि त्याच दिवशी दुपारी तीन वाजता बनसुडेसरांच्या निधनाची बातमी आली. हे सत्य स्वीकारणे सर्वांनाच जड गेले. या आघातातून महाविद्यालय काहीसे सावरते नाही तोच श्री. बोधनी यांचे महाविद्यालयात कामकाज करताना झालेल्या निधनाने पुन्हा एकदा महाविद्यालयाला हादरा बसला. या दोन्ही घटनांमुळे महाविद्यालयाची अपरिमित हानी झालेली आहे. ऐन उमेदीच्या काळात या दोघांच्या निधनाने त्यांच्या कुटुंबीयांवर दुःखाचा डोंगर कोसळला आहे. त्यांच्या दुःखात मॉडर्न महाविद्यालय परिवाराचे आम्ही सर्वजण सामील आहोत. ईश्वर त्यांच्या आत्म्यास शांती देवो.

हे नियतकालिक प्रकाशित करताना अनेकांची मदत झालेली आहे. नियतकालिक समितीच्या सर्व सदस्यांनी वेळोवेळी सहकार्य केले. प्राचार्यांनी वेळात वेळ काढून नियतकालिकाच्या कामाचा सातत्याने पाठपुरावा केला. त्यांचे मार्गदर्शन, सल्ला अतिशय मोलाचा लाभला. उपप्राचार्य डॉ. यशवंत वाघमारे आणि प्रबंधक श्री. दिलीप खोपकर यांनी केलेल्या सहकार्याबद्दल या सर्वांचे कृतज्ञतापूर्वक मी आभार मानते.

नियतकालिकाचे मुद्रण कमीत कमी वेळात करून दिल्याबद्दल महेश आर्टस्चे श्री. महेश महाले यांचे आणि आकर्षक मुखपृष्ठाबद्दल श्री. राजेंद्र गिरधारी व फोटोग्राफर श्री. कान्हेरे यांचेही आभार.

नियतकालिकाचे कामकाज अतिशय घाईगडबडीत झालेले आहे. त्यामुळे काही त्रुटी राहिल्या असल्यास संपादकांकडे उदार दृष्टिकोणाने पाहून सर्वजण अंकाचे स्वागत करतील अशी आशा आहे.

डॉ. स्नेहल तावरे

Brief Report of the Symposium on GATS AND HIGHER EDUCATION held on 5th & 6th March 2004 Prin. A. G. Gosavi

Modern College, Shivajinagar organized a two day symposium on "Gats and Higher Education" for the principals of colleges in Maharashtra. The symposium was organized in five sessions.

The Symposium was inaugurated at the hands of Smt. Kumud Bansal, Secretary, Ministry of H. R. D., New Delhi. Smt. Bansal delivered a key note address. She articulated the changing role of educational institution and the emergence of dynamic fields in view of the challenges to be faced by opening up. She further emphasized that many issues will have to be considered like technical responses, skillful negotiation and the issue of national treatment to be given to all educational institutions by Govt. of India. She stressed the need of carefully designing the curriculum so as to preserve the cultural values and historical heritage. She held the view that school education should not be opened up, only higher education in selective fields should be opened up and sound policy regulation be framed.

The inaugural session was presided over by Dr. S. N. Pathan, Director, Higher Education Govt. of Maharashtra. The session ended with a discussion and question-answers on various issues raised by participants.

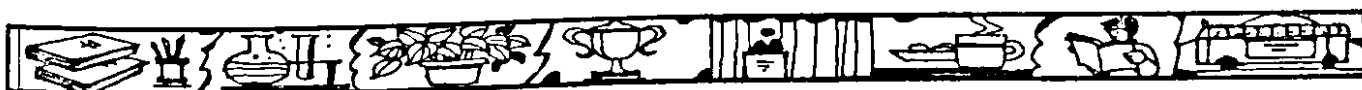
In the IInd session Dr. Kurup from Mumbai and Prin. A. B. Deshpande BMCC, Pune presented the basic frame work of GATS with reference to inclusion

of education as service under GATS. They also expressed their views after pointing out the advantages, disadvantages & limitations of the issue under discussion. The session was chaired by Prin. Dr. Gulshan Gidwani. In session III. Dr. Bhushan Patwardhan, Head Dept. of Health Science Pune University, Pune took the review of the changing education scenario at the national & international level. He pointed out how students' mobility is increasing. He explained the UGC's response with reference to inclusion of education as a service under GATS. He explained the measures that are being taken for promoting exports of Indian higher education.

Prin. Dr. C. N. Rawal, Prin. S. D. Sawarkar & Prin. S. B. Kharoseker presented their papers on different aspects of Higher Education.

In the second half of session III, Prof. A. G. Gosavi (Principal Modern College, Pune) & Prin. Vilas Mohogaonkar (Sommaiya College) presented a brief outline of their papers on GATS and Higher Education.

Session IV began with the lead speech by Dr. Ram Takwale (Ex. Vice Chancellor of Pune University & present chairman, executive committee NAAC Bangalore) Dr. Ram Takwale explained the need to take steps to find out how driving force of making education a tradable service can be used to develop our institutions. He also focused on challenges

of globalization. Dr. Takwale articulated the role of IT driven technology and the changing scenario in the field of education. He suggested the ways to face the problem of globalization. He ended his talk with the advice “be prepared, instead of getting shocked, rather be the leaders”.

Prin. Dr. S. R. Chindhade, M. U. College Pimpri, Pune presented his paper. He was of the opinion that GATS has to be accepted as ground reality but caution and careful analysis must be operative while introducing the changes. Quality control must also be exercised. Dr. Vaishampayan, reader in Management Science Dept. Pune University presented his paper on Cost of higher education and Prin. Dr. Pandit (Arts & Commerce College Chakan, Pune.) also presented a brief outline of his paper on higher education. He expressed the fear that Education will not contribute to the National Development as it will become more profit oriented as a result of its inclusion in GATS as tradable service.

In the valedictory session Dr. G. R. Ekbote, Chairman P. E. Society, presided over the session, took the review of the deliberations of the symposium along with Prin. B. G. Jadhav (MMCC. Pune) Dr. Ashok Kolaskar, the Chief guest of the session explained how measures are being taken at the university level to prepare & face the challenges of GATS. He pointed out that privatization was already existing. He was of the view that to improve the quality of higher education, the attitude towards education should change – It is

no more a pure social aspect. He gave examples of some of the foreign institutions which are doing a good job in higher education. VC of Pune was the chief guest of the session. He gave examples of some of the foreign institutions which are doing a good job in higher education. He further emphasized the need to have professionally managed institutions. Dr. Kolaskar emphasized the need to carefully work out the total foreign policy & commercial policies. He was of the opinion that India must open up and make other countries dependent on it.

The symposium was attended by more than 150 delegates from different districts in Maharashtra. The top government officers, educationists and the representatives of management of educational institutions also participated in the symposium and guided the deliberations in different technical sessions of the symposium. The University of Pune provided the financial assistance for the symposium.

The symposium was a great success. The college authorities are grateful to Pune University, the Honorable Vice Chancellor of Pune University, the invitees, experts, participants & the entire teaching & non teaching staff of the college for their co-operation to make the symposium successful.

A. G. Gosavi

Principal, Modern College
& Director of the Symposium

• • •

धर्म, जातीयता आणि आपण

दत्तात्रय सोनवणे - प्रथम वर्ष कला

शूर आम्ही सरदार आम्हाला काय कुणाची भीती

देव देश अन् धर्मापायी प्राण घेतले हाती

वरील स्फूर्तिदायी कवनातील भावार्थाचे जर विचारपूर्वक अध्ययन केले तर असे लक्षात येते की, देव, देश अन् याचबरोबर धर्मही महत्वाचा आहे. यावरून मानवी जीवनात धर्माचे महत्त योगदान समजते. मानवता हा खरा धर्म असे कितीही म्हटले तरी शेवटी प्रत्येक जण त्याच्या प्रस्थापित धर्माप्रमाणे मानवतेची व्याख्या करून जीवन जगत असतो. म्हणूनच मानव, त्याचे जीवन आणि धर्म वेगळे होऊच शकत नाही. धर्म म्हणजे जीवनात योग्य व चांगले वागायची सूत्रे म्हणजे धर्म म्हणता येईल. याबाबत अनेकांची भिन्न मते आहेत. पण शेवटी सर्वधर्म समभाव म्हणूनही एकच धर्म हे पण धर्मापाशीच येणारे वर्तुळ आहे.

प्राचीन काळापासून देशात अनेक धर्म उदयास आले. हिंदू, बौद्ध, जैन, शीख, मुस्लिम व अन्य. मानवी जन्मापासून मृत्यूपर्यंत पावलो-पावली धर्म सावलीप्रमाणे असतो. अन्न, वस्त्र, निवारा या प्रमाणेच मानवास धर्माचीही गरज आहे. धर्म न मानणारा प्राणी हा धर्म न पाळण्याचा एक धर्मच करत असतो कारण प्रत्येक चांगली कृती मग ती धर्म विरोधी असली तरी ती धर्मच असते.

पूर्वीपासून देशात धर्माचे अवडंबर इतके माजले होते की भारतीय समाज यात ऐरणी खालून निघाला. आपल्या धर्मात तर बारा बलुतेदार, अठरा

पगड जाती, देशी, आदिवासी अशा अनेक जाती-पोटजाती होत्या व आहेत. उदा. हिंदू धर्मात-ब्राह्मण. यामध्ये देशस्थ व कोकणस्थ, इस्लाम-मुसलमान-शिया-सुन्नी व इतर. यामुळेच भारतीय समाज हा पायऱ्या नसलेली इमारत बनला होता. प्रत्येक जण आपल्या जाती, धर्म, पंथ, वंशाच्या खोलीत बंदिस्त होता. म्हणून यासाठी मानवतेच्या पायऱ्या बनवण्याचे काम काही महामानवांनी केले आणि या नवभारताची निर्मिती झाली.

आज देशात अनेक धर्म, भाषा, जाती, पोटजाती इ. भिन्न आहेत. तरी पण प्रत्येकाच्या मनात आपण एक असल्याची भावना दृढ आहे. प्रत्येक भारतीयाचा रस्ता वेगळा आहे पण लक्ष्य मात्र एक आहे ते म्हणजे सुजलाम सुफलाम असा महासत्ता असलेला भारत. पण आज आपण पाहतो की या जाती व धर्माच्या नावाने अनेक लोकांनी आपले धंदे (पक्ष, संघटना) उघडले आहेत. आणि दुदैवाने त्यांचे धंदे अगदी तेजीत चालत आहेत. पण ते पूर्णपणे विसरतात की आपल्या जातीचा पाठिंबा मिळविण्यासाठी इतर धर्माला कमी लेखून नकळत जातीयतेचे बीजारोपण होतेय.

देशाच्या धर्मनिरपेक्ष अशा सर्वांग सुंदर इमारतीला सुरुंग लावला जातोय. आज आपण मॉडर्न

सारख्या आधुनिक महाविद्यालयात आहोत. आणि या जाती धर्माचे लोण आपल्यापर्यंतही पोहचत आहे. एक सशक्त व समृद्ध भारत निर्माण करण्याची जबाबदारी स्वातंत्र्यवीरांनी, देशभक्तांनी आपल्या तरुणांवर दिली आहे. म्हणूनच प्रत्येक विद्यार्थ्याने या जातीधर्माच्या प्रवाहात न वाहता या जातीयता व धर्माधतेलाच हटवून लावण्याचे काम आपण करावयाचे आहे. यासाठी काही

आपला धर्म सोडण्याची गरज नाही फक्त आपल्या धर्माचा आदर बाळगून दुसऱ्या धर्माचा आदर केला तर डॉ. अब्दुल कलाम यांचे स्वप्न आपण लवकरात लवकर पूर्ण करू आणि देशाला बळकट करण्यासाठी आपण एक होवू.

जय भारत.....

☆ ☆ ☆

हा दुरावा

सोनाली भिंताडे - प्रथम वर्ष कला

तू होतीस माझ्या जीवनात
तेव्हा ते रंगलेले होते सप्तरंगात,
ते फुलले होते गंधात
ते सजलेले होते स्वप्नांत
तू नाहीस तर आता
ते झाले आहे -

जीवन बनले आहे ओसाड
काय करायचे तुझ्या विना हे मोकळे रान,
जेथे नाही मिळत कोणताच मान,
वाट्याला येतो फक्त अपमान,
तू नाहीस तर -

अर्थ नसलेले,
ते बेरंगाने रंगलेले
ते फूल सुकलेले
ते स्वप्न भंगलेले
तू कधी येणार माझ्याजवळ
देणार कधी मला हास्य केवळ
किती प्रेम आहे तुझे प्रेमळ
जे आहे देवाहूनही निर्मळ
तू नाहीस तर -

तुझी येते नेहमी आठवण
ज्याची आहे मनात साठवण
प्रेम मिळते तुझ्या स्पर्शानं
स्वप्न देतेस त्या तुझ्या नयनात

☆☆☆

दिशाहीन युवकांचा खेळ - रॅगिंग

मयुरेश देशपांडे - प्रथम वर्ष विज्ञान

रॅगिंग या विषयावर लिहिणे ही काळाची गरज बनली आहे. रॅगिंग हा कुठलाही प्रश्न अथवा समस्या आहे असे मला वाटत नाही. कारण रॅगिंग याचा आजकाल सांगितला जातो तसा काही विकृत अर्थ नाही. रॅगिंग म्हणजे एखाद्याला घोळक्यात घेऊन चिडवणे एवढीच त्याची व्याख्या आहे. पण आपण म्हणतो त्याप्रमाणे एखाद्या गोष्टीचा अतिरेक झाला की त्याला विकृत स्वरूप येते. मराठीत म्हण आहेच “अति झाले आणि हसू आले.” सहज चिडवाचिडवी करणे ही तर कॉलेजमधली गंमत आहे. पण या चिडवाचिडवीनेच एखाद्यास मानसिक अथवा शारीरिक त्रास झाला की रॅगिंग एक गुन्हा बनतो.

शाळा, कॉलेज ही विद्येची मंदिरे आहेत. अशा मंदिरांचे आपण भक्त असल्याने मुळात अशा गलिच्छ प्रकारांनी ही मंदिरे अपवित्र करणे आपल्याला शोभत नाही. तरी असा गुन्हा झालाच तर भारतीय संविधानात नमूद केलेल्या कायद्यानुसार कलम १२४ खाली रॅगिंग करणाऱ्या मुलांना अटक करण्याचा पोलीसांना अधिकार असतो. फक्त त्यासाठी तक्रार नोंदवावी लागते. पण शैक्षणिक क्षेत्रात पोलीसांचा हस्तक्षेप होऊ नये म्हणून आपण म्हणजेच भारतीय संविधानाने प्राचार्यांना काही हक्क प्रदान केले आहेत. ते विद्यार्थ्यांना महाविद्यालयातून बाहेर काढू शकतात. याचे उदाहरण पुण्यातील विधी महाविद्यालयाने दिले आहे. पण असे कायदे बनवूनही आज रॅगिंग होत आहेच. कधी कॉलेजच्या वसतिगृहांवर तर कधी

कॉलेजच्या आवारात ही क्रूर घटना घडत आहे. आपण सर्वच जण भारताचे नागरिक आहोत. लोकशाहीचा अर्थ लोकांचा सहभाग असलेली सत्ता होय. मग या कायद्याला साथ देण्याचा अर्थ गुन्हा करून शिक्षा भोगणे नव्हे तर गुन्हा झाला आळा घालणे महत्त्वाचे आहे.

मित्रांनो, कॉलेज म्हटले की सर्वांचीच ही सहज समजूत असते की इथे तासांना बसले नाही तरी चालते, चित्र-विचित्र कपडे घातले तरी चालतात. चेष्टा-मस्ती ही तर कॉलेज लाईफमधील खरी मजा असते. एखाद्याला घोळक्यात घ्यायचे आणि सर्वांनीच त्याची चेष्टा करायची. हे काही आज घडत नाहीये. याची सुरुवात शाळा-कॉलेज या संकल्पनांबरोबरच झाली. हे प्राथमिक स्वरूप आहे रॅगिंगचे. पण जेव्हा हे रूप विकृत व्हायला लागते तेव्हा याला मुलं बळी पडतात. उदा. पाणी आणून दे, मला रोज राम-राम करत जा, इथ पासून ते शरीराचे मालीश करून घेण्यापर्यंत हे रूप विकृत होत जाते. मग एखादा सीनियर नवीन आलेल्या मुलाला विचारतो, “बुधवार पेठ कुठं आहे?” त्यानंतर मुलीच्या शरीराला हात लावण्यापर्यंत हे रूप विकृत होत जाते. यालाच रॅगिंग समजले जाते. जो याचा प्रतिकार करतो तो वाचतो, जो नाही करत तो अधिकाधिक बळी पडत जातो. मानसिक दृष्ट्या खचत जातो. पालकांनी भरमसाठ खर्च करून पाठवलेला मुलगा अपयशी होतो.

शाळेत असताना मुले आज्ञाधारी असतात. शिक्षक सांगतील तसेच वागायचे. हजेरीचे महत्त्व,

हातावर घडी-तोंडावर बोट अशी अवस्था असते. पण ज्यावेळी मुलं कॉलेजात प्रवेश घेतात त्यावेळी पालकांपासून सर्वांचीच समजूत होते की मुले मोठी झाली. त्यांना समज आली. आता त्यांच्याकडे लक्ष नाही दिले तरी चालेल. मुले देखील बंदिस्त अवस्थेतून बाहेर आल्यावर सैरावैरा धावतात. दशदिशा त्यांच्यासाठी मोकळ्या असतात. पण या स्वैरपणाचा गैर परिणाम काही मुलांवर होतो. पालकांकडे असलेला पैसा, मिळणाऱ्या सुख-सोयी यामुळे मुलं अभ्यासाकडे दुर्लक्ष करू लागतात. ‘पीरियड बंक करणे’ ही फॅशन बनते. आणि मुलं वाममार्गाला लागायला सुरुवात होते. वयानुपरत्वे अनेक घरांमध्ये मुलांच्या आणि पालकांच्या नाते संबंधात बदल होत नाही. मुलं मनाने पालकांपासून दूर जातात. मुलांच्या समस्या पालकांपर्यंत पोहोचत नाहीत किंबहुना पालक त्या जाणून घेण्याचा प्रयत्न देखील करत नाहीत. मग मुले घराबाहेर जास्त वेळ राहू लागतात. सीनियर मुले ज्युनियर मुलांचा आपली करमणुकीची साधने म्हणून वापर करू लागतात. जिथे चेष्टा चाललेली असते तिथे मुलांना त्रास होऊ लागतो. मग आई-वडिलांवरून, गरिबीवरून, व्यंगावरून चिडवले की मुलांचे मानसिकरित्या खच्चीकरण होते. अशा मानसिक अवस्थेत मुले प्राण सुद्धा देतात. रॅगिंग हा गुन्हा नसून ती प्रवृत्ती आहे.

रॅगिंगचे गुन्हेगार मुले नसून पालक, शिक्षक, समाज आणि आजची शिक्षण पद्धती आहे. मुलगा कॉलेजात जाऊ लागला की पालक त्याच्यावरचे नियंत्रण सोडतात. दिलेला पॉकेट मनी, तो कसा खर्च करतो, कॉलेजमध्ये किती तासांना बसतो, फावल्या वेळात मुलगा काय काय करतो ही साधी माहितीही

पालकांना नसते. मुलगा टवाळकी करायला कधी लागतो, घरात इशश करून लाजणारी मुलगी शिट्ट्या कधी वाजवायला लागते याच्याकडे पालकांचे लक्ष नसते. मग मुलांमध्ये एखाद्यावर रॅगिंग करण्याची प्रवृत्ती बळावली तर त्यांना कसे कळणार? आजकाल मुलांचे बालपण पाळणा घरापासून सुरू होते. आयुष्याच्या एका ठरावीक वयात मुलं बंदिस्त असतात. पालकवर्ग पैशाच्या मागे लागला आहे. महागाईच्या काळात संपत्ती गोळा करण्याबरोबरच आपल्या मुलांकडे लक्ष द्यायला पालक विसरले आहेत आणि म्हणून मी पालकांवर बोट ठेवत आहे; म्हणून त्यांची चूक आहे असे मी म्हणत आहे. शिक्षकवर्ग, प्राचार्य मुलांना मॅच्युअर्ड समजतात. त्यामुळे शाळेतील कडकपणा, शिस्त ही कॉलेजमध्ये राहत नाही आणि मुलांना फावला वेळ मिळतो. त्या काळात ते असले उद्योग शिकतात. आजची शिक्षण पद्धती चुकीची आहे. ती पाश्चात्य पद्धतीवर अवलंबून असल्याने त्याची अंभलबजावणी आपल्या येथे करताना त्यात अनेक चुका होतात. मुले बिघडायला शिक्षण पद्धती खऱ्या अर्थाने पूर्ण चुकीची आहे. मूल्यशिक्षण दहावीनंतर दिले जात नाही.

समाजाच्या बाबतीत बोलायचे झाले तर समाज परदेशी संस्कृतीचे अंधानुकरण करत आहे. तोकडे कपडे घालणे ही आपली संस्कृती आहे काय? दागिने मुलींनी घालायचे, ते मुलं घालतात. आई या शब्दातील प्रेम संपून ‘मॉम’ हा मैत्रीचा नकली सजावटीचा शब्द आला आहे. वडिलांविषयी भीती, आदर संपून ‘डॅड’ म्हणून गळ्यात गळे घातले जातात. यामुळे मुलांना अपकृत्य करताना कशाचीच भीती वाटत

नाही. मग रेंगिंग करताना कशाला घाबरायचं?

रेंगिंग करणारे जर विद्यार्थी असतील तर रेंगिंगला विरोध करणारे विद्यार्थी का असू शकत नाहीत? आपली संस्कृती आठवा. “इतना आदर इन्सान तो क्या पथ्थर भी पुजे जाते हैं” ही आपल्या संस्कृतीची ओळख आहे. रेंगिंगच्या विकृत रूपाने शिक्षणाला काळिमा फासला आहे. हा काळिमा धुवायला तरुण-तरुणींनो जागे व्हा ! उठा! या समाजाने घातलेली ही तुम्हाला हाक आहे. या हाकेला ओ घ्या. कायदा बनवला आपण, त्याची अंमलबजावणी आपणच करू. मी आशा करतो, याला पालकांची सहजच साथ मिळेल.

मग पुन्हा आपल्याला आपल्या समाजाची ओळख करून देता येईल ती अशी,

जीते हो, किसीने देश तो क्या,
हमने तो दिलोंको जीता है,

जहाँ राम अभीतक है नर में,
नारी में अभीतक सीता है ॥

याला म्हणतात घर

अनिल सपकाळ - एम. ए. मराठी

- हास्याच्या गुलालात अश्रूच्या पाण्याने ज्यांच्या भिंतीचा गिलावा केला जातो ते घर !
- आईच्या हास्यावर, ताईच्या लोभावर, वडिलांच्या कर्तृत्वावर, भावाच्या भावनेवर जे धडधाकट उभे राहते ते घर !
- माणूस जन्म घेतो, बाललीलांनी फुलवतो व अखेरच्या प्रवासाला निघताना पापण्यांत आसवे बांधतो ते घर !

आधुनिक म्हणी

स्नेहल मुळूक - प्रथम वर्ष कला

- चुकलेले चिरंजीव सिनेमाच्या थिएटरात.
- तिन्ही जगाचा पुढारी खुर्चीविना भिकारी.
- वाकता येईना पॅट जीनची.
- मोर्चा वीतभर पोलिस हातभर.
- चोरीच्या सायकलीला कुलूप कशाला.
- कोर्टाचे काम दहा वर्षे थांब.

निसर्गातील प्रवास

कांचन भालेराव - प्रथम वर्ष कला

नुकतीच प्रवासाची संधी मिळाली. प्रवास सहसा मी चुकवत नाही. प्रवास करणे मला आवडते. प्रवासात अनेक नवीन चेहरे पाहायला मिळतात. अनोळखी लोकांच्या ओळखी होतात व जग काय आहे हे जवळून पाहता येते. मग तो प्रवास कशानेही असो! म्हणजे पायी, बसने, रेल्वेने वा विमानाने. प्रवास म्हणजे एक प्रकारची सहलच म्हणा ना! यामधून आम्ही बरेच काही शिकतो, फक्त माणसेच आम्हाला शिकवतात असे नाही, तर निसर्गही बऱ्याच वेळा बरंच काही शिकवून जातो. मी प्रवास करत असताना नेहमी निसर्गाबरोबर समरस होते आणि समरस झाले म्हणजे माझं मन लगेचच अंतर्मुख बनते. स्वतःला तर ते पार विसरून जाते.

उंच उंच वृक्षराजी पाहताना माझ्या आकांक्षा, स्वप्नं उंच उंच होऊ पाहतात आणि मग मनाला नवा हुरूप येतो. सुंदर फुले, फुलपाखरे पाहताना जीवन हे नेहमीच आनंदाने नि खिलाडूवृत्तीने जगावे. त्याची लांबी रुंदी पाहत बसून निराशेच्या दरीत स्वतःला का झोकून द्यावे? हे त्या फुलांकडून, फुलपाखरांकडूनच शिकावे. खळखळणाऱ्या नद्या, नाले, ओढे, निर्झर यांच्याकडे पाहिले की वाटते खरंच जीवनही असेच नाही का? न थांबता न अडखळता ते चालतच असते. कितीही अडचणी आल्या, समस्या आल्या तरी कालानुरूप ते कुठे विराम घेते? ते चालतच असते, काळा बरोबर धावतच असते. त्या सुंदर आकाशात विहार करणारे पक्षी त्यांच्याकडे पाहिले की असे वाटते किती स्वतंत्र जीवन जगतात हे! आणि त्यांना

कशाचीही चिंता नसते की भीती नसते. स्वच्छंदपणे आकाशात विहार करणे एवढेच त्यांना माहीत. मग आपण तरी का एवढे चिंताक्रांत, मरगळलेले, मनावर मळभ ओढवून घेतो. जेवढं आयुष्य आहे त्यात आपण का नाही स्वच्छंदी राहू शकत? का नाही त्या पक्ष्यांप्रमाणे गगनात भरारी मारण्याची इच्छा बाळगत? आपल्या पंखांत आपण तेवढे बळ का नाही आणत?

आणि मग अगदी तटस्थपणे न डगमगता उभ्या राहिलेल्या त्या पर्वत राजींकडे पाहिले की मला वाटते खरंच कितीही ऊन, वारा, पाऊस जीवनातून वाहो पण न डगमगता, निराश न होता जीवनात मी खंबीरपणे उभे राहणे गरजेचे आहे, असा हा निसर्ग आणखी खूप काही शिकवतो; खूप काही सांगतो. फक्त या शहराच्या धकाधकीच्या जीवनातून दूर कुठेतरी निसर्गाच्या सान्निध्यात प्रवास करणे गरजेचे आहे. आणि हा निसर्गातील प्रवास कधीच संपून ये असे वाटते. आणि मी एक विद्यार्थी होऊन सतत या सुंदर निसर्गाकडून नेहमीच शिकत असते.

ताई माझी मोठी फार, आरशासमोर बसते दहा तास,
दादा माझा दणकट फार, बाबांसमोर जाते शान,
बाबा माझे ऑफिसर, घरात आजोबा त्यांचे सर,
आई माझी किती चांगली मी तिची सर्वात लाडकी.
इटुकला पिटुकला, उंदीर झाला धिटुकला
किती तरी पिटाळला, तरी नाही पळाला
म्याँव-म्याँव आवाज आला
धिटुकला उंदीर बिळात जाऊन लपला..

झाडांची हिरवी पाने
झाली किती सोन्याची
आभाळा आली लाली

लालेलाल कशी
पाहून मन मुग्ध झाले
सायं संध्येची चाहूल ही।

☆☆☆

निळेभोर आकाश

श्रद्धा रामचंद्र जोशी - द्वितीय वर्ष विज्ञान

निळेभोर ते आकाश, अनंत आणि विशाल,
सांगते आपल्याला कसे असावे मन।

निळेभोर ते आकाश, स्तब्ध आणि स्थिर,
सांगते आपल्याला वृत्तीचे सार।

निळे भोर ते आकाश, स्वच्छ आणि सुंदर,
दाखवते आपल्याला भावना आविष्कार।

निळे भोर ते आकाश,
कधी न सोडे धरतीची पाठ,

सांगते आपल्याला कशी असावी मैत्रीची गाठ।

निळे भोर ते आकाश,

दाखविते रात्र नंतर दिवसाचा प्रकाश,
सांगते आपल्याला सुखाकडे जाण्याची दुःखाची वाट ॥

आज तू नसल्याने....

गजानन रमेश साळुंके - एम. ए. मराठी

ओलावतात डोळ्यांच्या कडा

आज तू नसल्याने

गर्द होतात आठवणींचे रंग

आज तू नसल्याने

ठायी ठायी खुणावती

तुझ्या अस्तित्वाच्या खुणा

वेड लावती कसे आवरू

सांग धावणाऱ्या मना

अजूनी आठवे...

स्पर्श तुझा तो, होता किती सुगंधी

हास्य तुझे ते, फुललेल्या निशिंगंधी

कित्येकदा जगलो नव्याने

ही पिऊन मादक धुंदी

पण

सांग कुठे ते शोधू?

तू, सांग कुठे ते शोधू?

आज तू नसल्याने

प्रिये...आज तू नसल्याने....

☆☆☆

विश्व सामाजिक मंचातला - माझा एक अनुभव

मनिषा गांधी - प्रथम वर्ष कला

'एक नवीन जग शक्य आहे.' या उद्देशाचे 'विश्व सामाजिक मंच' (WSF) १६ जानेवारी ते २१ जानेवारी या दरम्यान शिबिर गोरेगावला नुकतेच पार पडले. या शिबिरास आम्ही 'जाणीव युवा अनुभव' या संस्थेमार्फत गेलो होतो. खास युवांसाठी म्हणून माटुंग्यात 'विश्व युवा मंच' (IYC) भरलेला होता. तेथे जवळ जवळ पाच हजार युवा एकत्र झालेले होते. हे युवा विविध देशांतून, राज्यांतून, जिल्ह्यांतून आलेले होते. एवढी गर्दी बघून माझी उत्सुकता तर वाढली; पण मनात एक भीती निर्माण झाली. तसे म्हटले तर मी एन.एस.एस. चे कॅम्प केलेले होते. पण हा मंच, हे शिबिर जागतिक पातळीवरचे होते आणि इथे गर्दीही बरीच होती. पहिल्या दिवशी आम्ही सर्व गोरेगावला WSF च्या उद्घाटन सोहळ्यास गेलो. तेथे जाताना "कौन लायेगा देशमें क्रांती, युवा शक्ती युवा शक्ती", "Possible, Possible. Another World Possible" अशा प्रकारच्या घोषणा म्हणत गेलो. गोरेगावला पोहचलो. तेव्हा आमच्या आधीच बरीच गर्दी, बरीच लोकं तेथे जमलेली होती. विचारवंतांचा एक कुंभमेळाच तिथे निर्माण झालेला होता. त्या सोहळ्यात अनेक मान्यवर व्यक्ती आलेल्या होत्या. या शिबिराचा एकच उद्देश होता तो म्हणजे, 'Another World is Possible' 'नवीन जग शक्य आहे'. हे नवीन जग शांततेवर आधारलेले असेल. तेथे भ्रष्टाचाराला, दहशतवाद्याला, जातपाताला कोठेही जागा नसेल. अशा प्रकारचे नवीन जग पुन्हा निर्माण होऊ शकते हा उद्देश होता.

माटुंग्यात आम्ही गेल्यापासून म्हणजे १६ ते २१ तारखेपर्यंतच्या कालावधीत बरेच कार्यक्रम

आयोजित केलेले होते. तेथे विविध कार्यक्रमांसाठी सहा विभाग आखलेले होते. त्यात प्रामुख्याने चित्रपटगृह, नाट्यगृह, मुख्य रंगमंच जेथे ऑर्केस्ट्रा, नृत्य, संगीत असे कार्यक्रम होत होते. तर तीन सभागृहे होती. या प्रत्येक ठिकाणी रोज काहीना काही कार्यक्रम असायचे. कोणत्या दिवशी कुठला, कुठे आणि किती वाजता कार्यक्रम आहे; याबाबतचे वेळापत्रक प्रत्येकाला देण्यात येत होते. या कालावधीत मी भारत-पाक संबंध, मिस्टर अँड मिसेस अय्यर, भारतातील जातीयवाद असे चित्रपट बघितले, तर 'व्हय मी सावित्री बोलते' हा सुषमा देशपांडे यांचा एकपात्री अभिनय, बुद्ध अभिभी हस रहें हैं। मुलगी झाली, अशी नाटकं तसेच विविध सामाजिक समस्यांवरील पथनाट्ये बघितली. त्याचप्रमाणे खाजगीकरण व वाढती बेकारी, दारिद्र्य व राजनैतिक डावपेच, आधुनिकीकरण व आजचे शिक्षण अशा बऱ्याच चर्चासत्रात भाग घेतला. त्याच कालावधीत एक मूक रॅली निघाली. हा मूक मोर्चा शैक्षणिक क्षेत्रात होणाऱ्या भ्रष्टाचाराविरुद्धचे निदर्शन होते. तसेच विविध देशांतील व आपल्याच देशातील विविध राज्यांमधील सांस्कृतिक नृत्य बघितले. या सर्वांतून मला बरंच काही शिकण्यास, बघण्यास व अनुभवण्यास मिळाले. बऱ्याच गोष्टींची माहिती व ज्ञान मिळाले. असे ज्ञान जे पुस्तकातून वा कॉलेजातून पटकन मिळणार नाही. या सर्वांतून मला भारताचा इतर देशांशी असलेला संबंध, भारत-पाक संबंधामुळे भारतीय व जागतिक अर्थव्यवस्थेवर होणारे अनिष्ट परिणाम, परंपरेने चालत आलेला जातीयवाद व त्याचे सामाजिक दुष्परिणाम याची तर माहिती

मिळालीच, पण त्याचबरोबर दुसऱ्याशी कसे बोलावे, समोरच्या व्यक्तीस कशा प्रकारे समजून घ्यावे, प्रत्येक गोष्टीची जबाबदारी कशा प्रकारे हाताळावी याचे ज्ञान मिळाले. यामुळे आपला आत्मविश्वास व कार्यक्षमता वाढते आणि आपले व्यक्तिमत्त्व प्रभावी होते.

एन. एस. एस. च्या शिबिरात सर्व कसे ओळखीचे व एकाच ठिकाणाहून आलेले असतात. पण ह्या विश्व सामाजिक मंचामध्ये विविध देशांतील, राज्यांतील, वेगवेगळी भाषा बोलणारे, निरनिराळ्या संस्कृतीचे, आपल्याहून अनुभवाने मोठे असे सर्व जमलेले होते. त्यामुळे तेथे एकमेकांशी बोलताना भाषेचा प्रश्न निर्माण झालाच, त्याचप्रमाणे मनातील भीती आणखी वाढली. या सहा-सात दिवसांमधील पहिले दोन दिवस तेथे स्थिर होण्यात व एकमेकांची ओळख काढण्यातच गेले. पण नंतर माझ्या बऱ्याच ओळखी झाल्या. यामध्ये मी भारतीयांशी सहज बोलू शकत होते. पण, प्रश्न होता तो परदेशी लोकांचा. त्यांच्याशी कसे बोलावे हा मोठा प्रश्न माझ्यासमोर होता. त्यामध्ये भाषेची समस्या ही एक प्रमुख समस्या होती. पण ही समस्याही माझ्या सोबत असणाऱ्या सारिकाताईने सोडविण्यास मदत केली. त्यामुळे माझ्यात आत्मविश्वास निर्माण झाला आणि न घाबरता मी बोलू लागले. या कालावधीत अनेक मित्र-मैत्रिणी जमल्या, अनेक ओळखी झाल्या. त्यामध्ये आंध्रचा चक्रधर, केरळचा जिब्बू, भोपाळचा जित, नाशिकची प्रज्ञा, केतू, अनिस, बिहारचा अमरदीप, मुंबईचा प्रशांत, हेमंत, साई इ. त्याचप्रमाणे छत्तीसगड, राजस्थान, गुजरात, कोलकता, दिल्ली येथील लोकांची ओळख झाली. तर न्यूयॉर्कचा बिल्ली, जस्सिका; पाकिस्तानची सायमा, नेपाळचा रॉबिन, आनंद,

यू.एस.ए.ची चमेली अशा परदेशातून आलेल्या लोकांशीही चांगल्याप्रकारे ओळख झाली. ते सर्व आपापल्या देशाची संस्कृती व अर्थव्यवस्था याबद्दल आम्हाला माहिती सांगत होते. त्यामुळे आमच्या ज्ञानात अधिक भर पडत होती. शेवटच्या दिवशी म्हणजे २१ जानेवारीला WSF चा गोरेगावला निरोप समारंभ साजरा झाला. त्या समारंभास ‘अनुभव शिक्षा’ या संस्थेचे सर्व युवा सदस्य तेथे उपस्थित होते. त्यामध्ये मी पण होते. त्या निरोप समारंभास पाकिस्तानचे कवी, माजी राष्ट्रपती के. आर. नारायण अशी बरीच मान्यवर मंडळी तेथे उपस्थित होती. या २१ तारखेच्या आधीच २० तारखेला IYC चा निरोप समारंभ झालेला होता. या समारंभात बरेच कार्यक्रम आयोजित करण्यात आले होते. आणि प्रत्येकजण प्रत्येकाचा आनंदाने निरोप घेत होते.

अशा प्रकारे १६ जानेवारी ते २१ जानेवारी या कालावधीत झालेले हे जागतिक शिबिर एका वेगळ्या अनुभवातून पार पडले. असे ह्या शिबिराच्या यशस्वी रित्या पार पडण्यामागे लाखो-करोडो रु. खर्च केले. हा सर्व खर्च कधीच वाया जाणार नाही. कारण, या अशा शिबिरातून जे काही ज्ञान मिळाले, ज्या समस्या प्रत्यक्ष डोळ्यासमोर आणल्या गेल्या त्यातून प्रत्येकजण काहीतरी शिकूनच बाहेर पडलेला असेल. त्याचप्रमाणे एकमेकांसोबत मैत्री करण्यासाठी व ती वाढविण्यासाठी अशा प्रकारचा सहवास आवश्यक ठरतो. म्हणूनच अशा प्रकारचे शिबिर होणे गरजेचे वाटते. आणि यातूनच जग जवळ येईल व खऱ्या अर्थाने शांतीचा संदेश पसरवला जाईल.

★ ★ ★

एकतर्फी प्रेम - एक समस्या

गनानन नेरकर - द्वितीय वर्ष वाणिज्य

“प्रेम लाभे प्रेमाला

त्याग ही प्रेमाची कसोटी”

या काव्यपंक्तीत प्रेमभावनेचा आविष्कार व्यक्त झाला आहे. प्रेम ही महासागराइतकी खोल आणि हिमालयाइतकी अतिविशाल कल्पना आहे.

अगदी निसर्गावर प्रेम करणाऱ्या बालकवींपासून ते मानवतेवर प्रेम करणाऱ्या कुसुमाग्रजांपर्यंत अनेक कवींनी प्रेमकाव्य केले आहे. ‘प्रेम’ या विषयावर एक खंडकाव्यच निघू शकेल.

“प्रेम कुणावर करावे? प्रेम कुणावरही करावे!

प्रेम मित्रावर करावे, प्रेम शत्रूवर करावे....”

कुसुमाग्रज..

कविश्रेष्ठ कुसुमाग्रज सुचवतात की प्रेम कोणावर करावे याला कोणतेही बंधन नाही. ‘प्रेम’ ही एक सर्वव्यापी कल्पना आहे; हे देखील ते पटवून देतात.

“तुझ्या गळा माझ्या गळा, गुंफू मोत्यांच्या माळा”

आचार्य अत्रे म्हणतात-

“प्रेमाचा गुलकंद चाखुनी हा बघणे.”

प्रेमकवितांची संख्या अनंत आहे.

प्रेमाला कोणतीही परिसीमा अथवा मर्यादा नाही. होय. खरोखरच जीवन हे सुख आणि दुःखांचा एक सुरेख संगमच आहे. असे जेव्हा आपण म्हणतो तेव्हा आपल्याला जीवनातील प्रेमाचे महत्त्वपूर्ण स्थान दिसते. आई आपल्या मुलावर तसेच मुलीवर प्रेम करते. भावाला बहिणी विषयी आपुलकी असते. अशा प्रकारे प्रेमाने आपले संपूर्ण जीवन जणू व्यापूनच टाकले आहे.

प्रपंचातील भावनिक नात्यांची जोपासना करत

असताना प्रत्येकाच्या मनात जिन्हाळा व प्रेमभावनां अगदी ओसंडून वाहत असते. अशा स्थितीत जेव्हा आपण चिंतन व मनन करत असतो तेव्हा आपल्यासमोर महाविद्यालयीन मैत्रीपूर्ण प्रेम हे एकतर्फी असू शकते का? असा भीषण प्रश्न निर्माण होतो.

नेहमीप्रमाणे वर्तमानपत्र वाचत असताना आज अचानक सोलापुरात एकतर्फी प्रेमातून एका महाविद्यालयीन तरुणाने एका तरुणीचा खून करून आत्महत्या केली. या ज्वलंत बातमीकडे पाहून मी सुन्न झालो. या आधी सुद्धा एकतर्फी प्रेमातून घडलेले गुन्हे जसे तुपे-पंडित प्रकरण, नीता हेंद्रे प्रकरण इ. यांबद्दल मी वाचले होते.

माणूस हा सामाजिक प्राणी आहे. तो समाजात राहतो. तसेच समाजावर प्रेमही करतो. म्हणूनच अन्न, वस्त्र, निवारा यांबरोबर प्रेम ही देखील त्याची एक भावनिक गरजच म्हणता येईल. प्रेमाशिवाय माणूस जगू शकत नाही.

मनुष्याच्या या सामाजिक गरजा एकमेकांशी निगडित असल्यामुळे तो समाजाचा एक महत्त्वपूर्ण घटक मानला जातो. आपले हक्क बजावत असताना प्रत्येक सुजाण नागरिक आपल्या कर्तव्याशी बांधील असतो.

एक कुटुंबप्रमुख - पती, पिता, पुत्र अशा तिन्ही भूमिका एकत्र बजावत असतो. अशा प्रकारे समाजाशी त्याचे अतूट नाते जडते. आपल्या उद्योगातही तो सहकारी, समर्थक व मित्र यांच्यावर प्रेम करून बंधुभावाचं नातं जोपासतो.

अशा प्रकारे व्यवहारातही प्रेम, जिन्हाळा व आपुलकी निर्माण होते व स्नेहसंबंध जुळतात. खरं सांगायचं तर कौटुंबिक प्रेम हे कधीच व्यावहारिक नसतं. देवाने आजतागायत जर जगात कोणत्याही सुंदर गोष्टीची निर्मिती केली असेल तर ती गोष्ट म्हणजे प्रेम आणि फक्त प्रेमच..!

आईचं प्रेम हा मातृवात्सल्याचा एक निर्झर-झरा असतो. ‘स्वामी तिन्ही जगाचा, आई विना भिकारी’ असं म्हणतात. तेव्हा आईच्या प्रेमाची जीवनाला नितांत गरज आहे असे वाटते. बहीण-भावाचा एकमेकांवर जीव असणे हे देखील प्रेमाचे एक प्रतीकच आहे. प्रेमाचे दर्शन आपल्याला विविध रूपांत घडते.

एखाद्या लहान मुलाचा शैक्षणिक प्रवास सुरू होतो. बालवाडी, मग प्राथमिक, मग माध्यमिक आणि उच्च माध्यमिक स्तरानंतर त्याचे शालेय शिक्षण पूर्ण होते. मग तो एका नव्याच जगात अर्थात महाविद्यालयात प्रवेश करतो. आजच्या आधुनिक युगातला विद्यार्थी आपल्या महाविद्यालयीन जीवनात शिक्षणाला ‘दुय्यम’ स्थान देऊन इतर गोष्टींकडे लगेच आकर्षित होतो.

निसर्गनियमानुसार माणसाचे वय जसे वाढत जाते त्याप्रकारे त्याच्या आचार, विचार व उच्चारामध्ये प्रगल्भता येते. महाविद्यालयात येण्याआधी त्या विद्यार्थ्यांचे मन निष्पाप असल्याने त्याची सद्सद्दिवेक बुद्धी अद्याप जागृत असते.

या आधुनिक युगात ‘सहशिक्षण’ ही एक चांगली कल्पना अस्तित्वात आल्यामुळे मुले व मुली एकत्र ज्ञानार्जन करतात. परस्पर संवादाने नवनवीन विचारांना चालना मिळते. विचारांना चालना मिळाली की, वैचारिक पातळी वाढून जीवन प्रगतिपथावर येते.

सहशिक्षणाने तटस्थपणाचा मानसिक दृष्टिकोन

बदलतो. यातून ‘मैत्री’ हे एक निराळे व निर्मळ नाते निर्माण होते. या मैत्रीपूर्ण जिन्हाळ्याने जीवन प्रफुल्लित होते. या गुलाबी स्वप्नासारख्या महाविद्यालयीन जीवनात स्त्री-पुरुष असे आकर्षण निर्माण होते. मैत्रीच्या निर्मळ नात्याचे प्रेमात रूपांतर होते. या ठिकाणी आयुष्याला एक वेगळेच वळण मिळते. निव्वळ ‘आकर्षणाने’ आपल्या प्रेमाचा आविष्कार झाल्यासारखे वाटते. महाविद्यालयात शिकता शिकता न शिकवलेल्या प्रेमात तो विद्यार्थी पडतो. विचारांपेक्षा विकार आणि आतुरतेपेक्षा ‘कामातुरता’ वाढते. विचारांचा प्रभाव कमी झाल्यावर मानसिक विकार निर्माण होतो. हा सर्वात किळसवाणा प्रकार आहे ! भिन्न लिंगी आकर्षण हे कधी-कधी फक्त एका बाजूने असते. इथेच आणि इथेच एकतर्फी प्रेमाचा जन्म होतो. हे प्रेम जरी एकतर्फी असले तरी त्याचा विश्वास मात्र नेहमी दुतर्फी असतो.

आपण ज्या व्यक्तीकडे आकर्षित होतो ती आपल्या भावी आयुष्यातली जोडीदार होण्याची कल्पना मनात येते. आता ही संगती आहे की विसंगती? हेच मला कळेनासे होते. यावरून आपण असा निष्कर्ष काढू शकतो. या एकतर्फी प्रेमांमुळे त्या व्यक्तीवर आपले स्वामित्व असल्याची भावना मनात येते.

आधी सांगितल्याप्रमाणे प्रेम हे नेहमीच दुतर्फी नसून बहुतेकवेळा एकतर्फी असते. या एकतर्फी प्रेमात दुसऱ्या बाजूने कधीच प्रतिसाद मिळत नाही. नाण्याला दोन बाजू असतात, संवाद साधण्यासाठी दोन व्यक्ती अत्यावश्यक असतात त्याप्रमाणे खरं प्रेम हे दोन्ही बाजूने असते व एकतर्फी नसते.

साद दिली की प्रतिसाद यावा हेच संवादाचे तंत्र आणि मंत्र आहे. एकतर्फी प्रेमाच्या या हाकेला प्रतिसाद

न मिळाल्याने तरुण हतबल, हताश व निराश होतो तसेच त्याला खूप राग येतो. या द्वेषातून संघर्षाची व बदला घेण्याची भावना येऊन तो सर्वनाशाकडे वाटचाल करतो.

‘वादे वादे जायते। तत्त्व बोधः।’

अर्थात वादविवादातून तत्त्वज्ञानाचं अमृत सापडेल. पण एकतर्फी प्रेमात, ‘वादे वादे जायते। संघर्षः।’ अर्थात वादाने वाद, शब्दाने शब्द वाढत जाऊन संघर्षाची ठिणगी पडते. प्रेमाचा हा आविष्कार जीवघेणा ठरतो. वैफल्यग्रस्त परिस्थितीत मानसिक विकृतीने मनात दुसऱ्याची हत्या करून आत्महत्या करण्याचे विचार येतात. आपली थोर भारतीय संस्कृती ‘जिवाला जीव देणे’ ही त्यागाची भावना शिकवते पण या एकतर्फी प्रेमात मात्र ‘दुसऱ्याचा जीव घेणे’ हाच निष्कर्ष येतो.

या पार्श्वभूमीवर विश्लेषण केल्यास आपल्या निष्कर्षाला येईल की हल्लीच्या महाविद्यालयीन विद्यार्थ्यांना आदर्श जीवनाचे गांभीर्य कळत नाही. विद्यार्थी अतिशय ब्रात्य बनत चालले असून हा त्यांचा कर्मदरिद्रीपणाच म्हटला पाहिजे. आपल्या गर्भश्रीमंतीची ‘शेखी’ मिरवत असताना जीवनाचे खरे तत्त्वज्ञान कधीच उमगत नाही.

‘महाविद्यालयीन प्रेम हे प्रेम नसून, शुद्ध गाढवपणा आहे.’ ‘दिसतं, तसं नसतं आणि म्हणून तर सारं जग फसतं’ ही म्हण या ठिकाणी सार्थ ठरते. ‘चकाकते ते सारे कधीच सोने नसते’ अशा प्रकारचे हे महाविद्यालयातील होणारे एकतर्फी प्रेम हे अर्थहीन व दिशाहीन असते.

‘प्रीती मिळेल का बाजारी?’

प्रीती मिळेल का शेजारी?’

प्रीती, प्रेम हे कधीच करावे लागत नाही ते आपोआप होते.

आपली सखी ही रंभा, मेनका, अप्सराच आहे व आपण राजकुमार आहोत अशा प्रकारची वास्तवतेचे भान हरवलेली गुलाबी स्वप्न या एकतर्फी प्रेमांमुळे पडत असतात.

प्रेम करतानाच जास्तीत जास्त वाईट काय होईल? तर प्रेमभंग होईल असे मनात कल्पित्यास ‘प्रेमभंग’ होऊन भ्रमनिरास होणार नाही किंवा प्रेमभंग झाला म्हणून आत्महत्या करावी लागणार नाही.

विद्यार्थिदशा ही बुद्धीला प्रेरणा देणारा कालखंड आहे. संतश्रेष्ठ ज्ञानेश्वर महाराजांनी आपल्या वयाच्या सोळाव्या वर्षीच ग्रंथराज ज्ञानेश्वरी निर्माण केली. जरी आई-वडिलांनी मोठ्या हौशीने आपल्या मुलाचे नाव ‘ज्ञानेश्वर’ ठेवले तरी तो त्याच्या वयाच्या सोळाव्या वर्षी महाविद्यालयात ‘टिंगलटवाळी’ करताना दिसेल. कुठे ते ‘संत ज्ञानेश्वर माऊली’ आणि कुठे हा ‘अज्ञानेश्वर’! प्रत्येकाची बौद्धिक व वैचारिक पातळी तसेच मानसिक दृष्टिकोन यांच्यात कमालीची तफावत जाणवते. या दृष्टीने विचार केल्यास प्रश्नाचे उत्तर सापडते.

प्रत्येक गोष्टीला एक ठरावीक वय असतं. जर ती गोष्ट भलत्याच वयात केली तर आपल्या जीवनाला काही अर्थच उरत नाही. एकतर्फी प्रेमाचे गांभीर्य लक्षात घेतले तर ही आता एक सामाजिक समस्या बनली आहे असे म्हटल्यास वावगे ठरणार नाही. ज्याप्रमाणे दोन्हीकडून यशस्वी झुंजणारे खेळाडू बुद्धिबळाला रंग आणतात, तसेच साद-प्रतिसादाला महत्त्व असलेल्या या प्रेमाला कधीच एकतर्फी स्वरूप प्राप्त होऊ नये, प्रेमातील मैत्रीभाव जोपासला जावा.

एकतर्फी प्रेमातून हत्या, आत्महत्या, बलात्कार असे अनेक गुन्हे समोर येतात. आधुनिकतेला प्राधान्य देणाऱ्या आजच्या प्रगत मानवी समाजातील नीतिमूल्यांची होरपळ थांबवता येईल का? हे आपल्या समोरचे विशाल प्रश्नचिन्ह आहे. एका बाजूला ‘अवघे विश्वचि माझे घर।’ असे सर्वसमावेशक उद्गार काढणारे संत ज्ञानेश्वर आहेत तर दुसऱ्या बाजूला ‘अवघे घरचि माझे विश्व’ असे या एकतर्फी प्रेमाच्या जाळ्यात गुरफटलेल्या आजच्या दिशाहीन समाजाचे विचार आहेत.

आपली समृद्ध भारतीय संस्कृती, रामायण व महाभारत यांसारख्या ग्रंथांतून असे सुचवते की, दुष्प्रवृत्तीचा पराभव नेहमी सत्प्रवृत्तीने करावा लागतो. दुराचारावर मात करू शकणारा सदाचार हा सद्विचारांनी माणसाची सद्सद्विवेक बुद्धी कधीच भ्रष्ट होऊ देत नाही.

प्रेमाचा आविष्कार घडण्याचे विशिष्ट वय असल्याने महाविद्यालयरूपी ज्ञानमंदिरात आपण विद्यारूपी दैवताची ज्ञानपूजा केली पाहिजे. हा विचार मनात घेतल्यास एकतर्फी प्रेम संपुष्टात येऊन कौटुंबिक, सामाजिक आणि पर्यायाने राष्ट्रविकास होईल.

विद्यार्थी आपल्या आई-वडिलांनी दिलेल्या संस्कारांवर जीवन जगत असतो. या पवित्र संस्कारांना विसरून मृगजळामागे धावावे की या संस्कारांचे संवर्धन व जोपासना करून आदर्श आयुष्य जगावे? हा प्रत्येकाचा प्रश्न आहे. विद्यार्थीदशेत नेमकं किती जवळ यावं व किती दूर राहावं याचं भान बाळगलं पाहिजे.

संस्कारातून व्यक्तिमत्त्व खुलते आणि बहरते. म्हणून उत्तम विचार हा उत्तम संस्कारातून निर्माण होतो. आपला मुलगा-मुलगी महाविद्यालयात अभ्यास करतो की

अभ्यासाच्या नावाखाली व्यर्थ वेळ आणि पैसा घालवितो याबद्दल पालकांनी जागरूक असावयाला हवे. तसेच महाविद्यालयातील प्राध्यापक, प्राचार्यांनी कॉलेजकट्ट्यावर व्यर्थ बडबडणाऱ्या टवाळांना वठणीवर आणण्यासाठी चौदावे रत्न दाखवावे. प्रेम दिलखुलासपणे वाढत गेल्यास ते वाढतच जाते. एखादा मुलगा व मुलगी एकत्र जात असल्यास त्यांच्याकडे बघण्याचा दृष्टिकोण हा सकारात्मक असावा विकृत कधीच नसावा.

एकतर्फी प्रेम ही एक दुष्प्रवृत्ती, समाजानेच स्वतः निर्माण केली आहे व ती संपवणे फक्त समाजाच्या हातात आहे. कोणतंही नातं केवळ प्रेम, विश्वास आपुलकी व आदरानेच टिकून राहू शकते. प्रेम आणि आदर या गोष्टी कधीच मागाव्या लागत नाहीत. आपले आयुष्यच या प्रेमाने सुगंधित होत जाते. एकतर्फी प्रेमाच्या या समस्येला एक वाईट कल्पना समजून त्याच्यावर प्रतिबंध आणता येईल.

अंधारलेल्या काळ्या अधोगतीच्या रात्रीनंतर नेहमी प्रकाशमान व प्रगतीची पहाट उगवते. निराशेच्या खोल गर्तेत अडकल्यावर आशादायी विचार मनुष्याचे जीवन सार्थ ठरवतो.

‘प्रेम म्हणजे काय?’ या बद्दल मला एवढंच म्हणावंस वाटतं-

‘आयुष्याचा एकच अर्थ,
प्रेमावाचून सारे व्यर्थ
पण समजून घेऊन प्रेमाचा अर्थ!,
जीवन करूया सार्थ!’

★ ★ ★

मॉडर्न कॉलेजची आजी

सौ. शशिकला देसाई - एम. ए. मराठी

मी आज ७४ व्या वर्षी मॉडर्न कॉलेजमध्ये प्रवेश घेवून रोज सकाळी सव्वा आठ ते पावणे अकरा कॉलेजला येते हे पाहून आणि ऐकून अनेक जणांच्या अनेक प्रतिक्रिया उमटल्या.

“तुम्ही अगदी ग्रेट आहात हं ! या वयात शिकायची तुम्हाला इतकी आवड ! आम्हाला तर एकदाचे कॉलेज केव्हा संपते असे झाले होते. शिकण्याचे वय असूनही कंटाळा येत होता.”

“अहो तुमचं एम.ए. इंग्रजी झालं ना ! आम्ही वर्तमानपत्रात तुमचं कौतुक वाचलं होतं. मग आता मराठी घेऊन पुन्हा कशाला ?” “आता या वयात आराम करायचा, सकाळी फिरून यायचं, दुपारी झोप काढायची, वाचन करायचं, रात्रीचे एखादे सेशन करायचं, टी. व्ही. पाहायचा हे सोडून हे काय ? याच्यामुळे तुमची पेन्शन वाढणार आहे का ? तुम्ही कुठे नोकरी करणार आहात का ?”

एक ना अनेक. मला या सर्व प्रतिक्रियांची आता सवय झाली आहे. एखादा मनुष्य स्वान्त सुखाय वयाची आडकाठी न मानता आपल्याला हवे ते शिकू शकतो हे अनेकांना पटत नाही. यात जर काही आर्थिक लाभ नाही तर हा सर्व खटाटोप निष्कारण करायचा हेही अनेकांना पटत नाही आणि समजतही नाही.

तरीही बहुतेक सर्वांच्या या प्रतिक्रियांमध्ये कौतुकाचा स्वर जास्त असतो हे मात्र खरे. परंतु या सर्वांमुळे मी मात्र स्वतःशी विचार करू लागते की आपण

का शिकतो ? आवड आहे हे खरे तरी पण सकाळी सव्वा सात च्या आत स्वयंपाकपाणी आवरून साडेसात च्या बसने आपण धावत पळत कॉलेजला का जातो ? यामुळे आपल्याला शीण येत नाही असे नाही, पर तरीही त्यापासून मिळणारा आनंद त्या शिणवट्याच्या तुलनेत फार मोठा आणि मनाला आत्यंतिक सुख देणारा आहे.

मनात येईल तेव्हा मरता येत नाही याची खंत करत मरत मरत जगण्यापेक्षा काहीतरी सृजनशील कार्य - Creative - करतो आहोत हे केवढे समाधान. या वयात.... असं कुणी म्हटलं की मला फार वाईट वाटते. नवीन काही शिकण्यासाठी वयाची आडकाठी नसावी असे मला वाटते. परमेश्वराने अजून मला चांगली दृष्टी, ऐकण्याची शक्ती व दमत दमत का होईना पण इच्छित स्थळी जाण्याची शक्ती दिली आहे. त्याचा आपण होईल तिथपर्यंत जास्तीत जास्त उपयोग करून घ्यावा असे मला वाटते.

विचार करता मला असे जाणवले की, मला नवीन नवीन गोष्टी शिकण्याची उपजतच आवड आहे. मी १९४९-५१ या वर्षात बी.ए.ला असताना शॉर्ट हॅन्ड शिकून वर्गातल्या नोट्स मी शॉर्ट हॅन्डमध्ये घेत असे. कॉलेजमध्ये मधील काही काही तास मोकळे असायचे त्यावेळी मी कॉलेजच्या समोरच्या बिल्डिंगमध्ये असलेल्या डाह्याभाईच्या एम्ब्रॉयडरीच्या क्लासला जात असे. बी. ए. झाल्यावर ध्यानीमनी नसताना मला नोकरी लागली. लग्न झाले. चारचौघीसारखा संसार सुरू झाला. पहिली दहा-बारा

वर्षे सासरच्या जबाबदाऱ्या, मुलांचे संगोपन, त्यांचे शिक्षण इ. मध्ये कशी गेली कळलेच नाही. या वर्षामध्ये डिपार्टमेंटच्या परीक्षा द्याव्या लागल्या होत्या. नंतर मात्र माझी मुलगी चौथीत व मुलगा पहिलीत असताना माझ्या स्वभावाने उचल खाल्ली आणि १९६२ मध्ये मी घरसंसार, सकाळी कॉलेज, दुपारी नोकरी, मध्येच शाळेत जाऊन लेसन घेवून येणे ही सगळी सर्कस करत टिळक कॉलेजमधून बी.एड. झाले.

त्यानंतरच्या काळात ऑफिसमधल्या, घरच्या वाढत्या जबाबदाऱ्या, यांच्या बदल्या, मुलांचे अभियांत्रिकी आणि वैद्यकीय शिक्षण इ. सर्व धावपळीत फारसे काही करता आले नाही. पण मी या काळात वाचन खूप केले. तेवढ्यात मी एक बायबलची परीक्षा देण्याचा प्रयत्न केला होता असे आठवते. त्याचे काय झाले ते आता आठवत नाही.

मी संस्कृत, अर्धमागधी घेवून बी. ए. झाले (१९५१). तेव्हाच मला इंग्रजी घेऊन बी. ए. करायचे होते पण तेव्हा ते जमले नाही. पण इंग्रजी घेवून एम. ए. व्हावे ही माझी मात्र जबरदस्त इच्छा होती. त्यासाठी मी संधी शोधत होते. पण ती काही दृष्टिपथात येत नव्हती.

मुलांची लग्ने झाली. माझ्यावरच्या जबाबदाऱ्या संपल्या होत्या. हे आधीच रिटायर झालेले होते. १९८७ मध्ये मी ३६ वर्षे नोकरी करून रिटायर झाले व त्यानंतर मी माझ्या मागे पडलेल्या छंदाच्या मागे लागले. प्रथम गाण्यासाठी प्रयत्न करताना लक्षात आले की साठीला शास्त्रीय संगीत शिकणे शक्य होणार

नाही. कारण मला आधी दोनदा हृदयविकाराचे झटके येऊन गेलेले असल्यामुळे माझा दम टिकत नव्हता. मग मी भजनाच्या क्लासला जावून भजने म्हणता म्हणता घसा साफ करून घेण्याचा प्रयत्न केला. शिकण्याची आवड असल्यामुळे गीता धर्म मंडळाच्या गीतेवरील व ज्ञानेश्वरीवरील परीक्षा दिल्या. त्याच बरोबर पौरोहित्य शिकले. श्रीसूक्त, पुरुषसूक्त, सप्त शती, रुद्र व पंचसूक्त पवमान हे स्वरयुक्त पठण करायला शिकले. ब्रेल लिपी पंच करायला शिकले. पुरातत्त्व विभागाकडे चालविल्या जाणाऱ्या मोडी लिपीच्या क्लासला जाऊन ती परीक्षाही उत्तीर्ण झाले. कुठे काही नवीन दिसले की ते शिकण्यासाठी मी पुढे जात असे.

इतक्या सगळ्या चिल्लर गोष्टी शिकले तरी इंग्रजी घेवून एम. ए. करण्याची ऊर्मी काही दबली जात नव्हती. तिच्यासाठी संधी शोधण्याचा माझा प्रयत्न चालू होताच. एक दिवशी बोलता बोलता अचानक मला कळले की मी बाहेरून इंग्रजीची एम. ए. ची परीक्षा देऊ शकेन. लगेच मी व माझी एक माझ्याच वयाची मैत्रीण आम्ही दोघीही स्वाध्याय महाविद्यालयात नाव घालून एम.ए.चे वर्ग सुरू केले. २००१ ते २००३ या दोन वर्षी अभ्यास करून मे २००३ मध्ये मी एम.ए. इंग्रजी द्वितीय श्रेणीत उत्तीर्ण झाले. त्यावेळी माझी मुलाखत घेताना एका वार्ताहराने विचारले की, यानंतर तुम्ही पुढे काय करणार? तेव्हा मी त्यांना सांगितले की, खरे तर मी मराठीत एम.ए. करायला हवे होते; पण इंग्रजीत एम.ए. करायचे हे माझे एक ऑब्सेशन.. होते म्हणून ते मी आधी पुरे केले. आता यानंतर मी मराठीत एम.ए. करीन.

त्या ऑबसेशनमधून माझी सुटका झाल्यावर मी मराठी एम. ए. कसे करता येईल याचा शोध घेऊ लागले. मनात आले की बाहेरून कशाला परीक्षेला बसायचे? मी येरवडा-लोहगाव भागात राहत असल्यामुळे तेथे जवळ असलेल्या कुठल्याही कॉलेजमध्ये मराठीची सोय नव्हती. म्हणून मी मॉडर्न कॉलेजमध्ये फोन केला. फोनवर माझ्याशी साक्षात तावरे मॅडमच बोलल्या. त्यांना मी माहिती विचारता विचारता हळूच माझ्या वयाची अडचण सांगितली. क्षणभर त्याही अवाक् झाल्या पण त्यांच्या नेहमीच्या पद्धतीप्रमाणे त्या लगेच म्हणाल्या, “काही हरकत नाही. तुम्हाला जसे जमेल तसे तुम्ही कॉलेजला येत जा.” इतका सहानुभूतीपूर्वक पाठिंबा मिळाल्यावर मी कसली मागे हटणार! मी ताबडतोब तावरे मॅडमना भेटले. त्यांनी ऑफिसमध्ये स्वातीला सांगून ठेवले की

यांना शक्यतो सर्व मदत करत जा आणि अशा व्ही. आय. पी. थाटात आमची स्वारी एम. ए. मराठीच्या वर्गात रुजू झाली.

पहिले दोन-तीन दिवस मजाच झाली. मुलांना समजेना की मी शिक्षक आहे का? कोणता विषय कोणत्या वर्गाला शिकवणार? इ. पण दोन - तीन दिवसांत सर्व उलगडा झाला आणि आमचे शिक्षण सुरू झाले. आमच्या सर्व शिक्षकांना, कॉलेजमधील शिपायांनाही माझे खूप कौतुक वाटते आणि त्यांच्या नजरेतून ते मला दिसते, त्यावेळी खूप बरे वाटते-फील गुडचा जमाना आहे ना! आमच्या शिक्षिका, वर्गातील सर्व विद्यार्थी-विद्यार्थिनी यांचे त्यांच्या आजीला खूपच सहकार्य असते. आजी म्हणजे, अहो सर्व जण मला आजीच म्हणतात. म्हणून मी मॉडर्न कॉलेजचीच आजी आहे.

☆☆☆

जीवन

प्रियांका किसन सांगडे - प्रथम वर्ष कला

जीवन हे जीवन असतं
ते प्रत्येकाने जगाचं असतं

जीवन एक उजाडलेला दिवस असतो
तो आनंदाने घालवायचा असतो
जीवन एक काळोखी रात्र असते
ज्यामध्ये एक स्वप्नांची दुनिया असते

जीवन एक रचलेला डाव असतो
जो प्रत्येकाने खेळायचा असतो

जीवन एक कोड असतं
जे प्रत्येकाने सोडवायचं असतं

जीवन एक बंधन असतं
ज्यात प्रत्येकाने निसटायचं असतं
जीवन एक मृत्यूमार्गही असतो...
ज्यावर प्रत्येकाने चालायचं असतं

जीवन हे असंच असतं
ते प्रत्येकाने जगायचं असतं...

☆☆☆

हायकू - एक काव्यप्रकार

गजानन रमेश सालुंके - एम. ए. मराठी

एखादा परप्रांतीय येवून आपल्यात सामील व्हावा व बऱ्याच सहवासानंतर तो इतका आपल्यात मिसळून जावा की, तो बाहेरचा आहे असे वाटूच नये; तसंच काहीसं मराठी वाङ्मयातही झालेलं दिसतं. ‘हायकू’ हा काव्यप्रकार असाच आपल्या वाङ्मयात सामील झालेला दिसतो. त्याच्याच विषयी थोडंसं अधिक जाणून घ्यावं म्हणून...

मूलतः जपानी भाषेतील, तेथील वाङ्मयात प्रसिद्ध असलेला हा एक कवितेचा प्रकार; पण पूर्णतः कविता नाही. ‘इकेबाना’, ‘ओरिगामी’, ‘बोनसाय’ यांसारख्या प्रकारांसारखा हा एक प्रकार. मानवी व्यवहारापलीकडे पसरलेल्या चराचर सृष्टीतील सातत्य बदलातून मानवाने हेरलेले नाट्य व त्याला एका विशिष्ट रचनेत बंदिस्त करणे म्हणजे ‘हायकू’, ‘झेन बुद्धिझम’ मधून निर्माण झालेला हा एक काव्यप्रकार...

हा काव्यप्रकार तसा फारसा आपल्या वाङ्मयात आलेला दिसत नाही; पण या प्रकाराची पुढची एक पायरी म्हणजे ‘चारोळी’ या प्रकाराचे मात्र भरघोस पीक आपल्या इथे झालेले दिसते. पण ‘चारोळी’ या काव्यप्रकारापेक्षा ‘हायकू’ हा काव्यप्रकार अत्यंत वेगळा आहे.

प्रथम त्याची थोडी तांत्रिक माहिती आपण जाणून घेवू. हायकूचे मुख्य दोन बाह्य घटक असतात, त्यातील एक ‘अल्पक्षरत्व’ आणि दुसरा त्याची विशिष्ट अशी बांधणी. एकूण तीन ओळीत तो लिहिला जातो. ५-७-५ अशी शब्दावयांची रचना म्हणजे पहिल्या

ओळीत ५ अक्षरं, दुसऱ्या ओळीत ७ अक्षरं व शेवटच्या ओळीत पुन्हा ५ अक्षरं अशा स्वरूपात हायकू असतो.

‘उत्तरात्री --- ५

टकमक पाहती --- ७

तारे ताऱ्यांना’ --- ५

एकूण १७ अक्षरात सर्व आशय आपणास सांगावा लागतो. अर्थात ही रचना जपानी हायकूत प्रामुख्याने आपणास दिसते. तेथे हा घाट पाळावाच लागतो. पण मराठीत येताना ह्या काव्यप्रकाराच्या रचनेत, त्यातील (शब्द) अक्षरसंख्येत थोडासा सैलपणा आलेला दिसतो. म्हणजे ५-७-५ या संख्येऐवजी ७-९-७ अशा स्वरूपात तो मराठीत अवतरलेला दिसतो.

‘दोन मंदिर घंटा --- ७

निनादतात सायंकाळी --- ९

...किती शांत संवाद’ --- ७

पण केवळ बाह्यघटक किंवा तशी रचना साधली म्हणजे ‘हायकू’ होतो असे नाही. त्यात आंतरिक तरलता, सौंदर्य असणे अत्यंत आवश्यक आहे; नाहीतर ‘आत्म्याविना शरीर’ अशी त्याची अवस्था होईल.

हायकूत प्रामुख्याने ‘अल्पक्षरत्व’ व ‘विषमघाट’ (अक्षरसंख्या १७ ते २३) ह्या दोन गोष्टी जाणवतात. त्यामागील हेतू ‘अल्पक्षरत्व’ हे दृश्यरूपावर बंधन घालते, तर विषमघाट श्राव्य रूपावर...

तसं पाहिलं तर हायकू हा संपूर्ण आविष्कार नसतो, तो वाचून रसिकांनी आपल्या अनुभवानुरूप तो मनात पूर्ण करायचा असतो; म्हणजे शब्दांची गुंफण करून फक्त एखादी ओळ त्यापुढे लिहायची असे नव्हे, तर मूळ हायकूचा आशय, त्याची लय, त्याचा घाट सांभाळून तो पूर्ण करावा लागतो. ‘हायकू’ सौंदर्याचे एक विधान असते, अनेक उत्कट क्षणांचा हा एक साचेबद्धपणात केलेला आविष्कार...

हा परकीय काव्यप्रकार आपल्या मातीत काही मोजक्या कवींनी अगदी उत्कृष्ट प्रकारे

हाताळलेला दिसतो. पण त्यात सातत्यता टिकवता आलेली दिसत नाही. प्रामुख्याने बा.भ.बोरकर, सदानंद रेगे, शांताबाई शेळके, पु.शि.रेगे, शिरीष पै इ. सारख्यांनी हा प्रकार आपल्या वाङ्मयात आणलेला दिसतो.

असा हा थोडा अपरिचित असलेला काव्यप्रकार मात्र आता आपणास साध्य करून घ्यायला हवा व तो सुंदर प्रकारे आपल्या शब्दांतून मांडता यायला हवा...

थोडे हायकू

या गुलमोहराचे

एक फूल खाली गळताना

एक वयात येते

(७-९-७)

आली श्रावणसर...

मी छत्री उघडणार तोच

पडले धम्मक ऊन

वासंतिक पाऊस

एक रेनकोट आणि छत्री

बोलत वळले आड

मनोन्यात बसून

रात्री निवांत ऐकावा

बेडकांचा खर्ज

दोन मंदिर घंटा

निनादतात सायंकाळी

....किती शांत संवाद

(७-९-७)

उत्तररात्री

टकमक पाहती

तारे ताऱ्यांना

(५-७-५)

काठा काठाने

फिरे सारस जोडी

....मासे अस्वस्थ !

(५-७-५)

अल्लद ढळू

उमलती चांदण्या

....खाली वणवा !

(५-७-५)

☆ ☆ ☆

निसर्गाचा एक चमत्कार भरती - ओहोटी

मोहसीन ई. शेख - अकरावी कला

भरती-ओहोटी हा निसर्गाचा एक विलक्षण आकर्षक आणि आश्चर्य वाटावा इतका नियमित आविष्कार आहे. नेहमीच्या भरती-ओहोटीत असलेले सातत्य आणि त्यामुळे ठरावीक काळात किनारपट्टीच्या सगळ्या वातावरणातच होणारे बदल हे माणसांची मती कुंठित करणारे एक वैज्ञानिक सत्य आहे. समुद्र आपली नेहमीची मर्यादा ओलांडून भरतीच्या वेळी किनारपट्टीच्या प्रदेशावर संथ गतीने पण जबरदस्त शक्तीने आक्रमण करीत असतो. ओहोटीच्या वेळी तो पुन्हा एकदा आपल्या नित्याच्या पातळीकडे उतरत जातो. समुद्राची ही नित्य चालू असलेली हालचाल हेच किनाऱ्याच्या जिवंतपणाचं लक्षण आहे. सागराच्या या हालचालीवर इथल्या माणसांनी आपले जीवनक्रम निश्चित केलेत. सागरातील जलचर, वनस्पती यांनीही आपल्या जीवनाची सांगड या नेहमीच्या भरती-ओहोटीशी घालून ठेवलीय.

सागर पृष्ठाची ही हालचाल नियंत्रित करणाऱ्या शक्ती मात्र पृथ्वीपासून लक्षावधी किलोमीटर अंतरावर आहेत. चंद्र व सूर्य यांच्या गुरुत्वशक्तीचा आणि पृथ्वीच्या स्वतःभोवती फिरणाऱ्या गतीचा भरती-ओहोटीच्या निर्मितीत खूप मोठा सहभाग असतो. भरतीच्या वेळी समुद्रपृष्ठावर तयार होणारी लाट, ही पृथ्वीच्या जवळ-जवळ निम्या परिघाइतक्या लांबीची असते. यावरून गुरुत्वशक्तीच्या ताकदीचा अंदाज येतो. ग्रीक नाविक (नॅव्हिगेटर) आणि अन्वेषक एक्सप्लोरर पायथिअस याने ख्रिस्तपूर्व ३०० मध्ये,

सर्वप्रथम चंद्राचे स्थान आणि भरतीच्या लाटेची निर्मिती व उंची यांचा संबंध लावला. भरती-ओहोटी या निसर्ग चमत्काराचा उलगडा आणि त्यातील क्लिष्टपणा आयझॅक न्यूटन यांच्या १६८७ मध्ये ‘प्रिन्सिपिआ मॅथेमॅटिका’ या ग्रंथ निर्मिती नंतरच स्पष्ट झाला.

पृथ्वीवर दोन विरुद्ध दिशेस एकाच वेळी भरती येते. एक चंद्राच्या आकर्षणामुळे, तर दुसरी पृथ्वीच्या केंद्रोत्सारी प्रेरणेमुळे. या एकमेकांविरुद्ध असणाऱ्या दोन ठिकाणांच्या मधल्या जागी सागरजलाची उंची कमी होते. यास ओहोटी म्हणतात. भरतीच्या ठिकाणी उंचावलेले पाणी व ओहोटीच्या ठिकाणी खाली गेलेले पाणी यांच्यात सारखेपणा आढळतो. चंद्र-सूर्य-पृथ्वी एकाच सरळ रेषेत आल्यावर चंद्र सूर्याच्या समोर असलेल्या पृथ्वीकडच्या बाजूवर नेहमीपेक्षा जास्त उंचीची भरती येते. यास उधाणाची भरती म्हणतात. चंद्रमासातील प्रत्येक अष्टमीस चंद्र व सूर्याची स्थिती एकमेकास काटकोन करून असल्यामुळे या वेळी चंद्रा-समोरील बाजूवर कमी उंचीची भरती येते. यास भागांची भरती असे म्हटले जाते.

जगभरातील समुद्रावर येणाऱ्या भरती-ओहोटीचे प्रमुख तीन प्रकार आहेत. ते पुढील प्रमाणे-

(१) दैनिक भरती-ओहोटी (२) अर्ध दैनिक भरती-ओहोटी (३) मिश्र भरती-ओहोटी. हे तीन प्रकार दोन भरती किंवा दोन ओहोटी यांतील वेळेच्या फरकावरून व लाटेच्या उंचीवरून ठरविलेले आहेत.

सूर्य पृथ्वीभोवती आपल्या भासमान भ्रमणमार्गावरून फिरताना संपात बिंदूपाशी येऊन जी भरती-ओहोटी येते, तिला सांपत्तिक भरती-ओहोटी म्हणतात. चंद्राच्या अपभू किंवा उपभू स्थितीतून महिन्यातून एकदा मासिक भरती-ओहोटी तर सूर्याच्या उपभू व अपभू स्थितीमुळे वर्षातून एकदा जी भरती येते, तिला वार्षिक भरती-ओहोटी म्हणतात. भरती-ओहोटीच्या निर्मितीत चंद्रामुळे सागरपृष्ठावर येणाऱ्या फुगवट्याचे फार मोठे महत्त्व आहे. सागर पृष्ठावर चंद्र स्थितीला अनुसरून ज्या ठिकाणी हा येतो त्यास ऑफिड्रोमिक पॉईंट म्हटले

जाते. इथूनच भरतीची लाट आजूबाजूच्या किनाऱ्यांच्या दिशेने पुढे सरकते. ही लाट सरकण्यास जेवढा वेळ लागतो त्यानुसार या लाटेचे दैनिक किंवा अर्ध दैनिक असे प्रकार पडतात. भरती-ओहोटीच्या उंची व खोलीतील फरकास भरती-ओहोटीची तफावत म्हटले जाते. ही सुद्धा किनाऱ्याच्या स्वरूपानुसार बदलते. इतकी क्लिष्ट प्रक्रिया अनादी काळापासून सातत्याने चालू आहे, तितक्याच नियमितपणाने !

मन

सुचेता खांडके - प्रथम वर्ष वाणिज्य

कुणी सांगेल का मला
कसं असतं हे ‘मन’ ॥धृ॥

प्रत्यक्षात असून नसणारं पण
आपल्या अस्तित्वाची जाणीव करून देणारं
कधीच कुणाला न कळलेलं
असचं असतं का हो मन? ॥१॥

कोणावर तरी प्रेम करणारं किंवा
थोडं प्रेम करायला लावणारं
सत्यपरिस्थिती विसरून जायला लावणारं किंवा
एकाच वेळी अनेक विचार करायला लावणारं
आपलं खाजगी असणारं
असचं असतं का हो मन? ॥२॥

आपल्याला कधी हसायला तर कधी रडायला लावणारं
तर कधी स्वतःच हसणारं आणि रडणारं
जुन्या आठवणींना उजाळा देणारं
काही गोष्टी उगाचच विसरायचा प्रयत्न करणारं
तुम्हालाही कधीतरी पडलंच असेल हे गोड कोडं...
मग तुम्हीच सांगा ना मला
कसं असतं हे मन? ॥३॥

दुःख

सायली आठल्ये - प्रथम वर्ष वाणिज्य

या जगात कुणालाही न आवडणारी अशी एकच गोष्ट आहे ते म्हणजे दुःख! प्रत्येकाचं हृदय जागवून त्याला रडविण्याची हिंमत फक्त दुःखामध्येच आहे. माझ्या मते दुःख (म्हणजे स्वतःचे सोडून हं!) दुसऱ्याचं समजून घेणारे फारच थोडे लोक असतील.

प्रत्येकाला ते दुसऱ्याचं असतं, तेव्हा विशेष काहीच वाटत नाही; पण स्वतःवर वेळ आल्यावर मात्र प्रत्येकजण हळहळतो. सर्वचजण दुःखाकडे नकारात्मक दृष्टीने बघतात. पण, आपण जरा सकारात्मक दृष्टिकोणातून पाहूया.

जगात तुमच्यावर निस्सीम आणि निरपेक्ष कोणी प्रेम करत असेल तर ते दुःख! असा विचार मांडल्यावर नक्कीच वेड-बिड लागलंय असा दावा बरेच जण करतील. पण हे खरं आहे. कारण, जन्मापासून मृत्यूपर्यंत साथ देणारं दुःखच असतं. काहीही कल्पना न देता थेट ते काळजापर्यंतच जाऊन पोहोचतं. आणि मगच बरेचसे चमत्कार घडतात. कारण, स्वतःची बुद्धी वापरून असामान्य गोष्ट कोणीही करू शकेल. पण जेव्हा हृदय खऱ्या अर्थाने जागृत होतं, तेव्हा तेथे असामान्यपणाचाही निभाव लागत नाही. आणि याचं सगळं श्रेय दुःखालाच मिळतं.

माणसाला सगळ्याची जाणीव करून देणारं कुणी असेल तर ते दुःखच! मग दुःख वाईट कसं असेल? तुम्हाला काय वाटतं?

मैत्री

सायली आठल्ये - प्रथम वर्ष वाणिज्य

'He is my best friend or She is my best friend'

एवढा डायलॉग मारला की, लोकांना वाटतं की आपल्या मैत्रीसारखी मैत्रीच जगात नाही. जेव्हा आपण Best Friend म्हणता, तेव्हा त्यातला कितीसा अर्थ आपल्याला समजलेला असतो? आपण जितकं जीव तोडून हे वाक्य उच्चारतो, खरंच तो मित्र किंवा मैत्रीण आपल्या इतके जवळचे असतात?

आज, जर तुम्हाला कुणी येऊन सांगितलं की, आजतागायत मला एकही जिवलग मित्र भेटला नाही, तर तुम्ही नक्कीच आश्चर्याने पाहाल. पण असं असू शकतं.

कॉलेजमध्ये गुप खूप मोठा असतो; पण, सगळेच जण आपल्याला जवळचे वाटतील असं खात्रीपूर्वक सांगता येणार नाही. दुसरा मुद्दा येतो, तो म्हणजे आर्थिक परिस्थितीचा! जेथे हा मुद्दा उपस्थित होतो, तिथेच खरं तर त्या मैत्रीला तिलांजली देऊन मोकळ व्हावं. कारण नंतर दुःख होण्यापेक्षा आधीच शहाणपणाने वांगलेलं केव्हाही चांगलंच!

मैत्री हा विश्वासाचा नाजूक धागा असतो. तो कधीच तोडू नये. मित्र असावा तर असा, की आपल्या मित्राचं दुःख त्याला न सांगताच कळलं पाहिजे. मैत्री त्यानेच करावी ज्याला त्याबद्दल आदर आहे व तो ती पूर्णत्वास नेऊ शकतो आणि जवळचा मित्र/मैत्रीण त्यालाच म्हणावं की, जो खरंच तुम्हाला भावला आहे. शेवटी हे नातच असं असतं की जेवढं जमेल तेवढं फुलेल. पण थोडीशी चूक सुद्धा जन्मभरासाठीचा घाव होऊन बसेल.

परिस्थिती

सायली आठल्ये - प्रथम वर्ष वाणिज्य

कधी-कधी काय होतं ना, चूक खरं तर कोणाचीच नसते, पण त्या गोष्टीला परिस्थिती मात्र कारणीभूत ठरते. जेव्हा आपण आपल्या भूतकाळात डोकावतो, तेव्हा बऱ्याच चुका, गोष्टी, चुकलेले निर्णय आपल्याला आठवतात व आपण निराश होतो. परंतु तेव्हाच्या परिस्थितीकडे मात्र आपण डोळेझाक करतो. आपण असे का वागलो किंवा वागतो याला बहुतांशी परिस्थितीच जबाबदार असते. ती तसंच वागायला भाग पाडते हे आपल्या लक्षात येत नाही.

असंही म्हणतात की, प्रयत्नांनी परिस्थितीवर सुद्धा आपण मात करू शकतो. हे अगदी खरं असलं तरी कधी-कधी माणसाला परिस्थितीसमोर गुडघे टेकावेच लागतात. हेही अगदी शंभर टक्के खरं आहे.

आपली परिस्थिती (आर्थिक व्यतिरिक्तही) उत्तम असली म्हणजे सर्वांशी उर्मटपणेच वागलं पाहिजे असा कुठलाही नियम किंवा दंडक नाही; किंवा परिस्थितीने पाठ फिरवली म्हणून सूर्य पश्चिमेला उगवतो. या चुकीच्या उत्तरालाही हो म्हणायचं हेही चुकीचंच आहे.

शेवटी, चांगली काय आणि वाईट काय, परिस्थिती ही मानवी जीवनाचा अविभाज्य भाग आहे. प्रत्येकाला त्यातून जावंच लागतं. पण, असलेल्या परिस्थितीत आपण कसं वागतो यावर येणारी परिस्थिती अवलंबून असते असं नाही वाटत तुम्हाला?

★ ★ ★

तो विनोद ऐकताना मी खळखळून हसलो
कारण तो विनोद मी पहिल्यांदा ऐकला होता.
नंतर मात्र मी ढसा ढसा रडलो
कारण तो माझ्या जीवनात घडला होता.

दत्तात्रय सोनवणे
प्रथम वर्ष कला

सावली

प्रतीक आर. निःहाळी
अकरावी विज्ञान

जाणारा जातो निघूनी
मागे उरतात आठवणी
शब्द सुमने घुमतात कानी
अश्रुफुले दाटतात नयनी
त्यांचे सद्विचार आठवावे पावलोपावली
मागावी त्यांच्या आशीर्वादाची सावली

सावधान! आईची होतेय मम्मी

विठ्ठल बाबुराव जाधव - एम. ए. मराठी

‘स्वामी तिन्ही जगाचा आई विना भिकारी’ अशा शब्दात कवी यशवंतांनी ज्या मातेची थोरवी वर्णिली आहे ती व्यक्ती नसून देवाचे अस्तित्व पटवून देणारे दैवत आहे. वात्सल्य आणि त्याग यांचा जेथे अनोखा संगम होतो तेथे ‘आई’ हे माऊली दैवत निर्माण होते. आई म्हणजे शुद्ध गंगेचं उदक! पण आज ही गंगा मळली आहे. प्रदूषित झाली आहे. ‘गंगाशुद्धीकरण’ प्रकल्प स्थापन करावा लागणार आहे. हे सांगायचा एवढाच उद्देश आहे की, आमची भारतीय संस्कृती जी संपूर्ण जगामध्ये वंदनीय मानली जात होती, ती हळूहळू नाश होऊ पाहत आहे. पश्चिमेकडून वारं यायला लागलंय आणि या वाऱ्यामुळे भारतीय संस्कृतीचा पाया डगमगायला लागलाय. भारतीय संस्कृतीचं नामांतर होऊन ती पाश्चिमात्य संस्कृती बनू पाहात आहे. म्हणून मला सांगायचंय, सावधान ! आईची होतेय मम्मी.

आई म्हणजे काय होय? आ म्हणजे ‘आत्मा’ ई म्हणजे ‘ईश्वर’ आत्मा आणि ईश्वर यांचं सुंदर मिलन म्हणजे आई. आई म्हणजे प्रेमाचा सागर. आई म्हणजे करुणेचा सागर. आई म्हणजे मायेचा उबारा. वात्सल्य, सहनशीलता, त्याग, दया या सर्वांचा जिथे संयोग होतो तिथे ‘आई’ दैवत निर्माण होते. घरोघरी जायला ईश्वराला वेळ नाही म्हणून की काय ईश्वराने ‘आई’ हे आराध्यदैवत घरोघरी निर्माण केले आहे.

परंतु अशा आईला आजकालच्या तरुण मुलांना ‘आई’ म्हणायला लाज वाटते, मम्मी

म्हणण्यात त्यांना आधुनिकता वाटते. एवढेच नव्हे तर सार्थ अभिमान वाटतो. याचवेळी माझ्या मित्र-मैत्रिणींना सावध करावेसे वाटते. सावधान! आईची होतेय मम्मी.

‘ब्युटीपार्लर’ हेच आपले मंदिर मानून त्याप्रमाणे वागणारी मम्मी असते. ह्या मंदिरातील नियोजनबद्ध कार्यक्रमांमुळे मुलांच्या भविष्याची काळजी करण्यासाठी तिला वेळ नसतो. महिलामंडळात जाऊन मैत्रिणींशी गप्पा मारणारी, नट-नट्यांचा आदर्श जोपासणारी मम्मी असते.

स्वतःच्या शरीरातील अस्थींचा होम करून आपल्या मुलाला लहानाचे मोठे करणारी ‘आई’ असते. संपूर्ण जगात आपल्या मुलाचा नावलौकिक व्हावा, तो लाखात एक ठरावा यासाठी रात्रंदिवस भाकरीचा चंद्र शोधत ‘आई’ झटत असते. त्याच मुलाला लहानाचे मोठे करण्यासाठी पाळणागृहात ठेवणारी ‘मम्मी’ असते. स्वतःच्या मुलाला काखेला घेणारी मम्मी तुम्हाला दिसणार नाही. त्याऐवजी फॉरेन पद्धतीचं कुत्रं काखेला घेवून फिरणारी मम्मी दिसेल. कारण आमची संस्कृती बदलत चाललीय. मुलं पाळणागृहात, कुत्रं घरात. मुलांवर संस्कार घडविणारी ‘दायी’ आहे; तर कुत्र्यावर संस्कार घडविणारी मम्मी आहे. वृद्धापकाळी आई-वडिलांना वृद्धाश्रमात घातले तर मुलांना दोष देऊ नका, कारण मुलांना घडविणारी एक मम्मी आहे. म्हणून मला सांगायचंय, ‘सावधान! आईची होतेय मम्मी!’

हे आजच्या समाजाचं चित्र आहे. मी सहज एका मुलीला प्रश्न विचारला, “तू बाबांना डॅड का म्हणतेस?” तर तिने चटकन उत्तर दिले. “तुम्ही विचार कसा करत नाही? बाबा म्हटले तर ओठाला ओठ चिकटतात आणि ओठांची लिपस्टिक निघून जाते. तेच डॅड म्हटले तर लिपस्टिकला धक्का सुद्धा पोचत नाही.” २१ व्या शतकातल्या एका मुलीची ही प्रतिक्रिया आम्हाला विचार करायला भाग पाडते. आम्ही शारीरिक सौंदर्य टिकवून आहोत. मनाचे सौंदर्य मात्र हळूहळू घसरत आहे. तर आजपासून शपथ घ्या,

मम्मी न म्हणता आई म्हणायला सुरुवात करा. आज जर तुम्ही मम्मी मम्मी म्हणत गेला तर ‘आई’ इतिहासजमा होईल. २१ व्या शतकातल्या मुलांना वर्गात शिकवावे लागेल. आईच्या आईला आजी म्हणतात. बाबांच्या बाबांना आजोबा म्हणतात. यासाठी आपली भारतीय संस्कृती जतन करणे हे तुमचे आमचे आद्य कर्तव्य आहे.

★ ★ ★

अश्रू

महेश प्रजापती - द्वितीय वर्ष कला

व्यथा, वेदना हळहळत होत्या

याचा प्रतीक होता तो

काही क्षणा पुरता का होईना

माझा साथी होता तो

त्याच्या येण्याने

माझे दुःख, एकदम हलके झाले

भडकलेल्या मनाला एक स्थिरत्व आले

कुणाजवळ बोलले नाही

ते त्याच्याजवळ बोलले

जणू माझ्या दुःखाचा

प्रतिबिंब होता तो

त्याचं मोत्यासारखं दिसणं

मला एकदम भावलं

जीवनातल्या सुखाला

एकदम वेगळं करून सोडलं

माहिती आहे कोण होता तो

दुसरा-तिसरा कोणी नाही

माझ्या डोळ्यांतील एक

अश्रूचा थेंब होता तो..

★ ★ ★

कर्तबगार लोकशिक्षक

प्राजक्ता मोरे - द्वितीय वर्ष कला

देहूच्या पुण्यभूमीतून संत तुकारामानंतर जे रत्न निर्माण झाले ते म्हणजे प्रा. रामकृष्ण मोरे असे म्हणणे वावगे ठरणार नाही. परंतु त्यांच्या आकस्मिक निधनाने महाराष्ट्राच्या राजकारणात आणि समाजकारणात गेली तीस वर्षे आपल्या कर्तृत्वाने सतत चमकत राहणारे संपन्न व्यक्तिमत्त्व काळाच्या पडद्याआड गेले आहे. अल्पवयात प्रचंड संख्येने साथ देणारे कार्यकर्त्यांचे पाठबळ पाहता श्री. मोरे राजकारणात आणखी अनेक वर्षे कार्यरत राहतील अशीच अपेक्षा होती. श्री. मोरे यांचे राजकीय कार्यक्षेत्र प्रामुख्याने पुणे जिल्ह्यात केंद्रित झालेले होते. पण शिक्षण क्षेत्रातील कार्याने आणि राज्याचे शिक्षणमंत्री असताना महाराष्ट्रभर उमटविलेल्या ठशामुळे राज्यभर ते सुपरिचित होते. १९८० च्या लोकसभा निवडणुकीत त्यांना खेडमधून उमेदवारी देण्यात आली. तेव्हा विरोधकांवर मात करून ते विजयी झाले आणि त्यानंतर महाराष्ट्राच्या राजकारणावर सतत प्रभाव पाडीत राहिले. पिंपरी-चिंचवड या नव्या महानगराला जाणवणारी राजकीय नेतृत्वाची पोकळी मोरे यांनी भरून काढली. औद्योगिक परिसर एवढीच ओळख असलेल्या या क्षेत्राला एक विकसित शहर बनविण्यात मोरे यांचा वाटा सिंहाचा होता. राज्यभर आदर्शवत ठरलेले अप्पूघर, यशवंतराव चव्हाण रुग्णालय यांसारखे अनेक प्रकल्प त्यांनी उभे केले.

मोठी राजकीय कौटुंबिक पार्श्वभूमी नसतानाही श्री. मोरे विद्यार्थिदशेत राजकारणात उतरले. युवक काँग्रेसचे काम करतानाही दहा वर्षे ते ग्रामीण

भागातील महाविद्यालयात अध्यापन करीत होते. उच्च शिक्षणासाठी पुण्यात राहवे लागल्यावरही अर्धवेळ पत्रकारिता करून ते उपजिविका करत होते. श्री. मोरे नुसते सुशिक्षितच नव्हते, तर सुसंस्कृत होते; आणि तळमळीचे शिक्षकच नव्हते, तर कर्तबगार लोकशिक्षकच होते. वक्तृत्वकलेची अभिजात देणगी त्यांना होती. आपली बुद्धिमत्ता आणि व्यासंग यांची जोड देऊन त्यांनी ती अधिक प्रभावी केली होती. दहा वर्षे खासदार असतानाही ते पुणे जिल्ह्यातील ग्रामीण पातळीवरच्या कार्यकर्त्यांशी संपर्क ठेवून होते. शिक्षणमंत्री असताना पहिलीपासून इंग्रजी शिकविण्याचा निर्णय त्यांनी निग्रहाने राबविला. अनेकांनी त्या निर्णयाला विरोध केला तरी मोरे त्याविषयी ठाम राहिले. आज ग्रामीण भागातील मुले-मुलीही इंग्रजी भाषा सहजपणे आत्मसात करताना दिसतात. त्याचे श्रेय श्री. मोरे यांच्या दूरदृष्टीला जाते.

श्री. मोरे यांनी स्वतः कष्टातून स्वावलंबी बनून शिक्षण घेतलेले होते. शिक्षणाचे महत्त्व आणि ते घेताना येणाऱ्या अडचणी याची त्यांना जाणीव होती. त्यामुळेच त्यांनी सर्वाधिक लक्ष ग्रामीण भागातील शिक्षण प्रसारावर केंद्रित केले होते. १९८३ मध्ये त्यांनी पुणे जिल्हा शिक्षण मंडळाच्या अध्यक्षपदाची जबाबदारी स्वीकारली. तेव्हापासून तीस वर्षांत या संस्थेने चौफेर प्रगती केली. स्वतः अध्यापनाचे काम केलेले असल्यामुळे त्यांनी विद्यार्थ्यांची गरज आणि अध्यापनातील कौशल्ये या दोन्हीचा उत्तम समन्वय

साधून दिला. शिक्षणाचा त्यांनी व्यवसाय होऊ दिला नाही. त्यामुळेच ते शिक्षणसम्राट न बनता लोकशिक्षकच राहिले. हुशार विद्यार्थ्यांसाठी गुणवत्तावाढीचे वर्ग, वक्तृत्व, निबंध, कला, हस्ताक्षर असे उपक्रम राबवून त्यांनी विद्यार्थ्यांच्या गुणांनाही संधी मिळवून दिल्या. त्यांच्या या कार्यात अनेक अडचणी, संकटे निर्माण झाली; पण मोरे यांनी खंबीरपणे त्यांना तोंड देत आपले सामाजिक कार्य चालू ठेवले. इतरांच्या

अडचणीत ते सतत सहकार्य करीत राहिले. पदावर नसतानाही त्यांच्यावर प्रेम करणारे कार्यकर्ते, मित्र आणि हितचिंतक यांचा स्नेह त्यांना शेवटपर्यंत मिळाला. महाराष्ट्राच्या राजकारणाची जाण असलेले आणि महाराष्ट्र संस्कृतीचे भान असलेले श्री. मोरे यांचे आकस्मिक निधन राज्यभरातील मोठ्या मित्रपरिवाराला चटका लावणारे आहे.

★ ★ ★

वाटेवर

किरण माळशिकारे - एम. ए. मराठी

वाटेवर जुन्या जाताना
आठवतील मला
त्या तुझ्या पाऊलखुणा
अन् त्या पाऊलखुणांवर
ठेवीन मी हात
स्पर्श करून त्यांस
अश्रू येतील डोळ्यांत आज...

तुझ्या आठवणींच्या
वाटेवर आज
मला आठवेल तो
तुझ्या हातातील हा
मऊ होणारा स्पर्श
जपून ठेवीन आज
तुझ्या आठवणींच्या
वाटेवर आज...

मज आठवते ते
तुझ्या केसांतील फूल
ते फूल तुझ्या
सौंदर्याचं प्रतीक
मज आठवते आज...

★ ★ ★

विज्ञानाचा स्रोत

स्नेहल मुळूक - प्रथम वर्ष कला

विज्ञान संशोधनातील भारताचे स्थान यावर विचार करायचा म्हणजे विज्ञान म्हणजे काय याचा संदर्भ घ्यावा लागेल. महर्षी कणाद यांनी विश्वाची निर्मिती आणि रचना अणू-परमाणूपासून झालेली आहे हा सिद्धांत सुमारे दोनशे वर्षांपूर्वी मांडला. ख्रिस्तपूर्व काळात 'आर्यभट' या भारतीय गणितज्ञ आणि खगोल शास्त्रज्ञाने अनेक मूलभूत सिद्धांत मांडले. अतिप्राचीन काळात असे अनेक दाखले सादर करता येतील की आपले पूर्वज आर्य हे गेयता असलेल्या वैदिक ऋचा रचण्यात पटाईत होते. त्याचप्रमाणे ग्रहांचे अवकाशातील स्थान आणि त्यांचा मानवी जीवनावर होणारा प्रभाव त्यांचे ते सखोल अभ्यासक होते. काही शतकांनंतर वैदिक काळातील तत्त्वज्ञान आणि विज्ञान यावर रूढींची दाट सावली पडत गेली आणि पूर्णतः आपण रूढीवादी बनलो. वेदातील अमोल तत्त्वज्ञान समाजातील क्रूर जातिभेदामुळे बंदिस्त राहिले. वास्तविक पाहता वेदात हिंदू असा शब्द नाही. अनेक शतकांनंतर निर्माण झालेल्या हिंदू तत्त्वज्ञानावर महाभारत आणि रामायणासारख्या महाकाव्यांची दाट छटा पडली आहे. कदाचित व्यास अथवा वाल्मीकी यांनी निर्माण केलेल्या वाङ्मयातून सुद्धा या विश्व निर्मितीची रहस्ये गुंफलेली असतील.

वैदिक काळापासून ज्ञान हे पवित्र समजले जाते. त्यामुळे त्यातील अथवा पौराणिक महाकाव्यातील पुष्पक विमानाचा उल्लेख वाचूनच समाधान मानतो. जग मात्र विमानाच्या शोधाचे जनक राईट यांनाच मानते. परंपरा, रूढी आणि अंधश्रद्धा यांमुळे

वैदिक अथवा हिंदू संस्कृतीचा न्हास होत गेला.

२० व्या शतकाच्या आरंभी मात्र भारताने जगाला अनेक नामवंत शास्त्रज्ञ दिले. सुब्रह्मण्यम् चंद्रशेखर यांनी खगोल शास्त्रातील महत्त्वाचा सिद्धांत त्याच काळी मांडला. तो इतका दुर्बोध होता की केवळ अवकाश शास्त्रज्ञच तो समजू शकतात. त्यांचे समकालीन डॉ. मेघनाद साहा हे पदार्थ-विज्ञान शास्त्रातील देदीप्यमान नाव आहे. त्यांनी अथक परिश्रम करून 'आयोनायजेशन' ची विशिष्ट पद्धती शोधून काढली. खेदाची गोष्ट म्हणजे त्यांनी लिहिलेला 'हिस्टरी ऑफ हिंदू सायन्स' हा ग्रंथ विश्व विद्यालयीन ग्रंथालयात क्वचित आढळतो.

भारतात संशोधनाला पोषक असे वातावरण नाही असे समजणाऱ्या तरुण पिढीसमोर डॉ. सी. व्ही. रमण यांनी उत्तम उदाहरण घालून दिले आहे. त्यांनी फिजिक्समध्ये कार्य केले. आधुनिक युगात श्रीनिवास रामानुजन यांचे नाव संख्याशास्त्रात अमर राहिले. आज भारतातील संशोधकांना स्टिफन हॉकिंगचा आदर्श घ्यावा लागेल. या अमेरिकन शास्त्रज्ञाला 'मोटार न्युरॉन डिजीज' ने ग्रासले आहे. एवढेच नाही तर ते अपंग आहेत व त्यांना बोलताही येत नाही. तरीही त्यांनी अवकाश शास्त्रात अतुलनीय संशोधन केले आहे. मला असेच म्हणावे वाटते की,

'शस्त्राऐवजी शास्त्राने जग जिंका'

जय विज्ञान ! जय विज्ञान !!

★ ★ ★

बारामतीचे दिवस

मयुरेश देशपांडे - प्रथम वर्ष विज्ञान

नेहमी प्रमाणे नवीन महिन्याच्या पहिल्या दिवशी म्हणजेच १ डिसेंबरला मी कॉलेजात सकाळच्या वेळी प्रवेश केला. कुठल्या तासाला बसावे आणि कुठल्या तासाला बसूनये असा विचार करता-करता मी व माझा मित्र अजित आम्ही कला मंडळाच्या काच फलकापाशी आलो. समोर १२ ते १३ डिसेंबरला होणाऱ्या आंतरमहाविद्यालयीन वक्तृत्व स्पर्धेविषयी माहिती पत्रक लावले होते. या स्पर्धा विद्या प्रतिष्ठान, बारामती तर्फे आयोजित केलेल्या होत्या.

स्पर्धेचे विषय पाहिल्यावर मन सरळ बारामतीतच जाऊन पोहचले. लगेच पाच विषयांपैकी मी माझा विषय निवडला. माझा विषय होता, ‘अदृश्य सामाजिक अस्थिरतेचे संभाव्य परिणाम.’ समाज म्हणजे काय, सामाजिक अस्थिरता म्हणजे काय, मग ती अदृश्य का आहे असे एक ना अनेक प्रश्न मनात उभे राहिले. मग स्वतःचा असा भाषणाचा मुद्देसूद आलेख तयार केला. तो इलेक्ट्रॉनिक्स विभागाच्या प्रा. कांबळे यांना दाखवला. त्यांच्या सूचना घेतल्या आणि ६ डिसेंबरला मी माझे भाषण तयार केले. ते तयार भाषण मी कलामंडळाच्या ‘जीवशास्त्र’ विभागातील प्रा. सातभाई यांना दाखवले. सर्व प्रथम त्यांनी माझे भाषण वाचले. मग मला आंतरमहाविद्यालयीन स्पर्धामध्ये कसे बोलायचे, त्यासाठी कशी तयारी करावी याविषयी सांगितले. त्यांनी माझे भाषण मला एका नव्या मसुद्यात तयार करून दिले. माझे व माधवी बोरगावकर नावाच्या मुलीचे नाव प्राचार्यांच्या पत्रासहित बारामतीला पाठवले. आणि खऱ्या अर्थाने मनावरचा दबाव वाढला. त्याच काळात आपल्या महाविद्यालयाच्या महास्पर्धा चालू होत्या. एक दिवस कवितावाचन, एक दिवस

एकपात्री, कधी कथाकथन, दोन दिवसांत महास्पर्धा संपल्या. त्यात दोन स्पर्धात जिंकलो. तो आनंद घेऊन ११ डिसेंबरला प्रा. सातभाई यांच्याकडे गेलो. त्यांना शेवटची तयारी दाखवली. त्याचवेळी माझ्या बरोबर येणारी मुलगी काही अपरिहार्य कारणास्तव येणार नसल्याचे कळले. मी प्राध्यापिकांकडून सर्व पैसे व अर्ज घेतला.

१२ डिसेंबर हा दिवस उजाडला. पहाटेच मी उठलो. माझ्याबरोबर माझी आई देखील डबा करून देण्यासाठी उठली होती. स्वच्छ व इस्त्री केलेली वस्त्रे परिधान करून मी स्वारगेट एस.टी.स्टँड गाठले. सकाळचा गारवा आणि धुके सर्वत्र पसरले होते. मला पोहोचायला थोडा उशीर झाला होता. मी घाई घाईत गाडी पकडली. गाडीत बसल्यावर तिकीट काढले आणि माझे मन बारामतीची स्वप्ने पाहू लागले. १२ तारखेला प्रतिभाताईंचा व १३ तारखेला शरद पवारांचा वाढदिवस होता. मी दहाच्या सुमारास बारामती गाठलं. एस.टी. स्टँडच्या बाहेर शरद पवारांचा फोटो असलेली भित्तिपत्रके बारामतीचे वातावरण अधिकच उत्साहित करत होती.

निसर्ग रुसला तरी विज्ञानाने दिलेल्या मदतीने डोळ्यात आणण्याइतके तरी पाणी बारामतीत आल्याने सर्वत्रच आनंदी आनंद होता. त्यामुळे काही काळ स्पर्धेचा विषय बाजूला ठेवून मी बारामतीच्या नयनरम्य निसर्ग सौंदर्याचा आस्वाद घेत विद्यानगरीची बस पकडली. विद्यानगरी हे जणू बारामतीच्या शिक्षणाला मिळालेला शरद पवारांचा आशीर्वाद होता. मी मुख्य प्रवेशद्वारातून आत प्रवेश केला. सर्वत्र स्पर्धेच्या उद्घाटनाच्या तयारीचा उत्साह होता. मी प्रवेश शुल्क

भरून आवश्यक सर्व नोंदी केल्या. उद्घाटनाचा कार्यक्रम या शिक्षण संकुलाच्या वैभवाला व प्रतिमेला साजेसा झाला. उद्घाटन प्रसंगी प्रमुख पाहुणे म्हणून मुकुंद टांकसाळे उपस्थित होते. मराठीतील सहजविनोद आमच्यापुढे मांडता मांडता त्यांनी वक्तृत्व कसे असावे याची शिकवण देखील दिली. त्यांच्या भाषणाला आम्ही पोटधरून हसत होतो. उद्घाटनाचा समारोप करताना विद्या प्रतिष्ठानच्या प्राचार्यांनी केलेले भाषण खूप काही सांगणारे ठरले. लगेच स्पर्धाना सुरुवात झाली. माझे भाषण दुसऱ्या दिवशी होते. त्यामुळे मी प्रथम माझी निवास व्यवस्था बघितली. तिथल्याच वसतिगृहात आमची निवास व्यवस्था उत्तमरीत्या करण्यात आली होती. माझ्या खोलीत, तळेगावच्या महाविद्यालयाचे दोन, वाडियाचा एक तर कऱ्हाड व नाशिकचे दोघे जण असे पाच-सहा जण होते. आम्ही खोलीला कुलूप लावून स्पर्धेच्या ठिकाणी गेलो. प्रत्येक भाषण उत्तम होत होते. एखादा नवखा अडखळला तर त्याच्याविषयी वाईट वाटत होते. याउलट एखाद्याचे खूप चांगले भाषण झाले तर मनापासून टाळ्या वाजवत होतो. प्रत्येकजण एक-एक विषय नवनवीन पद्धतीने मांडत होता. त्यामुळे प्रत्येक विषय सूर्यासारखा दशदिशांनी उजळला होता. दुपारी भोजनाची सुट्टी देण्यात आली. एवढ्या वेळात माझी माझ्या खोलीतील सर्वच मुलांशी मैत्री झाल्याने आम्ही एकत्र जेवायला गेलो. विद्या प्रतिष्ठानने त्यांच्याच वसतिगृहात आमच्यासाठी स्वस्त दरात भोजन उपलब्ध करून दिले होते. मी घरातून निघतानाच प्रत्येक गोष्टीतून काहीतरी शिकायचे ठरवले होते. आणि तसे घडतही होते. दुपारी भोजनानंतर आम्ही पुन्हा स्पर्धा हॉलमध्ये आलो. त्यावेळी माझ्या वाडिया कॉलेजच्या मित्राचे भाषण झाले. त्याचे भाषण चांगले झाल्याचा मनापासून आनंद वाटला. सायंकाळी चहा पिण्यासाठी विद्यानगरीतील

एका हॉटेलमध्ये गेलो. पाहुण्याला मान कसा द्यावा याचे उत्तम उदाहरण ते हॉटेल होते. सायंकाळी सर्व विद्या प्रतिष्ठान फिरलो. एक अप्रतिम वास्तु रचनेचे ते उदाहरण होते. त्यांचे क्रीडांगण प्रशस्त होते; व ते कलेला उत्तेजित करणारे होते. तिथला प्रत्येक विद्यार्थी आपल्या संस्थेविषयी व पवारांविषयी भरभरून सांगत होता. रात्री आम्ही खूप गाणी गायली, गप्पा झाल्या. दुसऱ्या दिवशी सकाळी आंधोळ करून आवरून आम्ही सर्वच जण स्पर्धेच्या ठिकाणी गेलो. मनात थोडी भीती होती. हातात भाषणाचा कागद होता. प्रत्येक मुद्दा पुनः पुन्हा आठवत आहे का हे तपासत होतो. माझ्या भाषणाची वेळ आली. माझे नाव पुकारले. “श्रीगणेशाला व रंगदेवतेला विनम्र अभिवादन करून”, अशी मी सुरुवात केली. आणि काही क्षण थांबलो. चौफेर नजर टाकली. स्वामी विवेकानंदांचे चित्र डोळ्यांसमोर उभे केले, कॉलेजची इमारत डोळ्यांपुढे उभी राहिली आणि जे बोलायला सुरुवात केली ते बेल कधी वाजली हे कळलेच नाही. मग मी माझ्या भाषणाचा समारोप करताना एवढेच म्हटले, “समाजात असलेल्या अदृश्य सामाजिक अस्थिरतेचे परिणाम फक्त युवाशक्तीच थांबवू शकते. नमस्ते.” मनावरचे दडपण आता आणखीनच वाढले. आणि मन आतुरतेने वाट पाहू लागले ते स्पर्धेच्या निकालाची. समारोपाचा कार्यक्रम हा उद्घाटनाच्या कार्यक्रमाला तोडीस तोड झाला. स्पर्धेचा निकाल माझ्या विरुद्ध लागला. कऱ्हाडच्या कॉलेजला पहिला, पुण्याच्या शाहू कॉलेजला दुसरा तर विद्या प्रतिष्ठानला तिसरा क्रमांक मिळाला. एक क्षण डोळ्यात पाणी आले पण ते तेवढेच. कारण मी जिंकलो नसलो तरी मला खूप काही मिळाले होते. आजची जी व्यवस्था विद्या प्रतिष्ठानने केली ती अवर्णनीय होती. घरी येताना एक वेगळाच आनंद मनात होता.

★ ★ ★

वालाँग.....एका युद्ध कैद्याची बखर

प्रगती देशमुख - प्रथम वर्ष कला

होय, ही कथा केवळ चित्तरारक नसून एक सत्यघटना. कर्नल श्याम चव्हाण यांनी अनुभवलेले ‘युद्ध कैद्याचे जीवन’ या पुस्तकातून प्रकट केले.

सन १९६२ साली भारत-चीन युद्ध सुरू झाले. त्यावेळी भारतीय सैन्याला अपुऱ्या शस्त्रसामुग्रीसह चीनवर आक्रमण करावे लागले. वालाँग येथेच मोर्चे बांधून बसलेल्या चीनी सैन्यावर आक्रमण करण्यासाठी भारतीय सैन्याला ४०० फूट उंचीवर असलेल्या डोंगर माथ्यावरून जाण्यासाठी बिकट वाट, अपुरी तयारी, थकलेले शरीर अशा अवस्थेत करावा लागणारा हल्ला, अशा स्थितीतच त्यात मेजर गोमती नायगन यांना वाचवण्यासाठी लेखकाने केलेली मदत हे सर्व वाचताना मनात उत्कंठा निर्माण होते.

अशा अवस्थेतच युद्धाला अचानक तोंड फुटते. मग मरायचे तर त्याआधी शत्रूच्या काही सैनिकांना ठार मारावे या ईर्ष्येने लान्सनाईक देवदत्त व स्वतःलेखक पुढे घुसतात. पण चार-पाच दिवस अन्न न खाता युद्ध चालू असताना अचानक शेवटी पदरी माघार घ्यावी लागते. अशावेळी जीव अतिशय कळवळतो.

एक तुटलेल्या कडा पार करताना मेजर बॅनर्जी यांचा अपघात होतो. त्यांच्या सोबत कॅ. जिंदलला एकटे ठेवून पुढे जावे लागते. तेव्हा युद्धात भावनेपेक्षा कर्तव्याची महत्त्वाची जाणीव होते. अशातच वालाँग चिन्यांच्या ताब्यात! हा मोठा धक्का सहन करावा लागतो. हे सहन करतानाच निसटण्याच्या प्रयत्नात वाट्याला येते ती कैद. येथूनच दुसरे रोमहर्षक पर्व सुरू होते.

कित्येक तास अन्न-पाण्याशिवाय पत्र्याच्या पेटीत पडून राहवे लागते. कैदेत असताना चिनी

अधिकाऱ्यांनी केलेले ब्रेन वॉशिंगचे प्रयत्न, कैद्याच्या मानसिक स्थितीत होणारे बदल, तणाव यांचे केलेले वर्णन अंतःकरणाला भिडते.

तिथे असणारा तिबेटी सेवक व त्याचे जुळलेले नाते माणुसकीचे दर्शन घडवितात. अशा स्थितीतच दुसऱ्या बाजूला सैनिकांच्या घरच्या व्यक्तींची मनःस्थिती कशी डळमळते हे वर्णन मनाला हेलावून टाकते. अखेर या कैदेतून होणारी सुटका, मातृभूमीला परत येण्याचा आनंद, वाटेत शत्रू सैनिकांच्या थड्यांनाही प्रणाम करावासा वाटणे. यांसारख्या प्रसंगांतून लेखकाची दिलदार वृत्ती कळते.

जन्मभूमीला पाय लागल्यावर दिल्लीत दोन दिवसांच्या वास्तव्यात कॅ. जिंदल व मेजर बॅनजी यांच्या नातेवाइकांना भेटतात कारण या दोघांना शेवटचे बघितलेली व्यक्ती म्हणजे खुद्द लेखकच असतात. पण नातेवाइकांना जिवंत असतील असा आशेचा किरण असतो. पण शक्यता अजिबात नाही हे सांगताना लेखकाला छातीवर जणू दगड ठेवावा लागतो.

खरंच हे पुस्तक वाचताना सैनिकांचे शौर्य, मनोधैर्य, भावना, प्रशिक्षण, युद्धाचे वर्णन सारेच कसे स्फूर्तिदायक वाटते. कॅ. शाम चव्हाणांचा जबरदस्त आत्मविश्वास, कणखरपणा बरेच काही सांगून जातो. अशा पुस्तकांमुळे आपल्या विद्यार्थ्यांच्या मनात एक प्रेरणा, स्फूर्ती व चैतन्य निर्माण होते. तसेच सैनिकांमुळे देशाचे कसे संरक्षण होते व सामान्य लोकांना त्याची झळ सुद्धा पोहचवू देत नाही. त्यामुळे सैनिकांबद्दल आपण नेहमीच कृतज्ञ असले पाहिजे याची जाणीव निर्माण होते.

★ ★ ★

माझ्या मॅडम

वर्षा कुलकर्णी - प्रथम वर्ष कला

खिशाकडे हात जाताच, हसत हसत उठला,
‘पैसे नको सर’ जरा एकटेपणा वाटला- मोडून पडला
संसार तरी मोडला नाही कणा, पाठीवरती हात ठेवून
नुसते ‘लढ’ म्हणा..

ह्या ओळी आहेत कुसुमाग्रजांच्या ‘कणा’
या कवितेतील. शालेय शिक्षणात अभ्यासाचा एक भाग
ही कविता. तेव्हा या कवितेचा फारसा अर्थ कळत
नव्हता. पण महाविद्यालयातील काही अनुभवांमुळे या
कवितेचा अर्थ पुरेपूर कळला. प्रत्येक शब्दाचा अर्थ
कळला. महाविद्यालयाच्या सुरुवातीच्या काळात
अनेक प्रश्नांची गुंतागुंत घेवूनच प्रवेश केला होता.
त्यापैकी एक प्रश्न मनाला सतत भेडसावयाचा तो
म्हणजे शाळेत, घरात, आसपासच्या परिसरात चांगले-
वाईट सांगणारे, मार्गदर्शन करणारे अनेक लोक होते.
पण इतक्या लांब अनोळख्या महाविद्यालयात कोण
बरं चांगल्या-वाईटाची जाणीव करून देणार? घरात
बऱ्याचवेळा ऐकलेल्या, टी. व्ही. वरती पाहिलेल्या,
वर्तमान पत्रात वाचलेल्या महाविद्यालयातील चांगल्या
वाईट बातम्या यामुळे क्षणोक्षणी वाटायचं, आपलं कसं
होणार? प्रत्येक पाऊल विचारानं टाकायचं पण या
ठिकाणी एखाद्या वेळेस चुकल्या सारखं वाटायचं. पण
नक्की कुठे, सांगणार कोण? या सर्वच प्रश्नांची उत्तरे
मिळाली व ‘कणा’ कवितेचा अर्थही कळला.

दिवाळीची सुट्टी लागल्यावर सर्व शिक्षकांच्या
बोलण्याचा पुरेपूर विचार केला. सतत ते विचार मनावर

बिंबविल्यामुळे झालेला बदल कळला आणि जाणीव
झाली. सर्व टीचर्सची, रोज सर्वांची आठवण यायची.
हळूहळू टीचर्सच्या अनुभवातूनच खूप शिकायला
मिळत होतं आणि मला खरोखर पटलं. माझ्या चांगल्या
वाटचालीची सुरुवात झाली ती या सर्व टीचर्समुळे.
नुसतंच मार्गदर्शन न करता वेळोवेळी योग्य मार्गावर
आणून मार्गस्थ करण्याचं काम माझ्या आर्ट्सच्या
शिक्षकांनी केले. मला भ्रामक स्वप्नातून जागं करून
वास्तवात आणलं या शिक्षकांनी, म्हणूनच ‘कणा’
कवितेच्या ओळी मी बदलल्या. तसं अर्थशास्त्र फक्त
आर्थिक गोष्टीची, नियोजनाची जाणीव करून देणारं
शास्त्र वाटायचं. पण कुलकर्णी मॅडमनी ते प्रेमानं, रागावून
व योग्य मार्गदर्शनानं इतकं सुंदर शिकवलं की मी
व्याख्या बदलली. मॅडमची विद्यार्थ्यांबद्दलची
आपुलकी कळली. तसेच मराठीच्या तावरे मॅडम, वैद्य
मॅडम, भंडारे मॅडम देखील आमच्यावर रागावून पण
प्रेमाने मराठी शिकवू लागल्या. तावरे मॅडमकडून मी
फक्त हसरं, मंजुळ बोलणं शिकले. राज्यशास्त्राच्या
चव्हाण मॅडम तर आम्हाला मैत्रीण वाटू लागल्या.
वास्तवातील राजकारणापेक्षा हे राजकारण मला आवडू
लागलं. प्रत्येक संकल्पना सांगताना मॅडमची
आत्मीयता जाणवायची. इंग्रजीच्या बाबतीत देखील
मला राग होता पण आमच्या ॲडिशनल इंग्रजीच्या
मॅडमनी त्याबद्दलचा राग नष्ट करून प्रेम भरलं व हळूहळू
परब मॅडमचा तास न चुकवण्याची सवय लागली.
आमच्या इंग्रजीच्या आलूलकर मॅडमनेही आम्हाला

इंग्रजीबद्दल प्रेम निर्माण करून दिलं. न आवडणारा इंग्रजी हा विषयही आपलासा झाला. न पाहिलेला इतिहास प्रत्यक्षपणे आमच्यासमोर मांडण्याचा प्रयत्न आदमाने मॅडमनी केला. इतिहासातील प्रत्येक व्यक्तीचे व्यक्तिमत्त्व, कामगिरी सहजपणे पटवून दिली. त्यामुळे आपण कोणत्या चुका पुन्हा करू नये हे कळलं. या सर्वच मॅडमनी मला जगण्याचा नवा किरण मिळवून दिला. मी माझ्या जगण्याची संकल्पना बदलली व या आदरणीय शिक्षकांच्या सावलीत रोपट्याचा कल्पवृक्ष

व्हायचं ठरवलं. म्हणून मॅडम, आम्हा विद्यार्थ्यांना काही नको. फक्त चुकल्यावर मार्गदर्शन व तुमचा आशीर्वाद द्या. कुसुमाग्रजांच्या ‘कणा’ कवितेतील केलेल्या बदलाला मान्य करा.

खिशाकडे हात जाताच हसत हसत उठला.
पैसे नको ‘मॅडम’ जरा एकटेपणा वाटला-
मोडून पडला संसार तरी मोडला नाही कणा
पाठीवरती हात ठेवून नुसते ‘लढ’ म्हणा.

☆☆☆

जिद्द

श्रीकांत साबळे - प्रथम वर्ष वाणिज्य

या जगात कोण कोणाचं नसतं
म्हणून स्वतःसाठी जगायचं असतं
या जगात आपलं काही नसतं
म्हणून स्वतःच आयुष्य घडवायचं असतं
अपयशाच्या जगात वावरायचं नसतं
म्हणून यशाने जग जिंकायचं असतं
नेहमीच रडायचं नसतं
कधीतरी स्वतःसाठी फुलायचं असतं
म्हणून स्वतःसाठी जगायचं असतं
या जगात जगायचं म्हणून जगायचं नसतं
म्हणूनच काहीतरी करून दाखवायचं असतं
या जगात अंधारात लपायचं नसतं

म्हणून सूर्यासारखं आरपार तळपायचं असतं
कधी कधी दुसऱ्याच्या सुखातच,
आपलं सुख मानायचं असतं.
तरी सुद्धा स्वतःसाठीच जगायचं असतं..

☆☆☆

भारत महान

अनिल सपकाळ - एम. ए. मराठी

पक्षा-पक्षाच्या झेंड्या पायी

भारताचा झेंडा झालाय लहान

तरीही राजकारणी म्हणतात

भारत आमचा महान.

समतेचा ध्वज उंच धरा रे

निकिता आप्पा ढोले - प्रथम वर्ष कला

आज तुम्ही खरे जगायला शिका रे,
भेदभाव सारे विसरून,
समतेचा मंत्र म्हणा रे.

अशा काही ओळी चालता चालता एका मंडळाच्या फलकावर वाचायला मिळाल्या. मनात काही क्षण विचार आला की, खरंच आपण अशी कितीतरी वाक्यं वाचतो. आणि ऐकून, वाचून सोडून देतो. मात्र त्या वाक्यातील खरे मर्म, उद्देश मात्र लक्षात घेत नाही. खरे पाहता आजच्या समाजात उरलेली विषमता दूर करण्यासाठी समता प्रस्थापित होणे महत्वाचे आहे. समतेचे अनेक प्रकार आहेत. आर्थिक समता, सामाजिक समता, कायद्याची समता इत्यादी. स्वातंत्र्यापूर्वी व स्वातंत्र्यानंतरही काही काळ भारतात समता अस्तित्वात नव्हती. समाजात उच्च, नीच, कनिष्ठ, वरिष्ठ असे अनेक वर्ग निर्माण झाले होते. अस्पृश्यता पाळली जात होती. भारतात ब्रिटिश असताना तर, कायद्यात देखील समता नव्हती. न्याय देताना उच्च वर्गीयांना वेगळा आणि कनिष्ठांना वेगळा न्याय दिला जात होता.

पण सध्या तर आपण सर्वजण सुशिक्षित समाजात वावरतो. आधुनिक विचारप्रणाली स्वीकारतो. मात्र आजही असे अनेक लोक आहेत की, जे केवळ आपली विचार करण्याची पद्धत न सुधारता फक्त शिक्षणाची पदवी उंचावतात. आपण कायद्यात तर समानता आणली आहे. एखाद्या वेळी

आर्थिक समानता निर्माण होऊ शकत नाही. कारण प्रत्येकाची काम करण्याची कुवत, बौद्धिक क्षमता सारखी असू शकत नाही. परंतु आपण समाजात सामाजिक समता तर निर्माण करू शकतो. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर, महात्मा फुले इत्यादींनी सामाजिक समता निर्माण करण्यासाठी अनेक कष्ट घेतले. या गोष्टीची सर्वाना जाणीव असली तरी, आज समाजात उच्च, नीच, स्पृश्य, अस्पृश्य असा भेदभाव केला जातो. देशाचा विकास होण्यासाठी समता निर्माण होणे खूप महत्वाचे आहे. कारण देशात जर कोणताही सामाजिक भेद राहिला नाही तर, देश एकसंधाने पुढे जाऊ शकतो.

माणसा-माणसात केवळ माणुसकी हा एकच धर्म निर्माण होणे गरजेचे आहे. यासाठी आपण भेदभावाचा, विषमतेचा दोर खाली ओढून समतेचा ध्वज उंचावला पाहिजे. म्हणून आपण सर्वांनी प्रयत्न केले पाहिजेत. राम मंदिर बांधायचे की बाबरी मस्जिद बांधायची या प्रश्नावरून वाद घालून विध्वंस, नुकसान न करता तो प्रश्न कसा सोडवायचा याचा विचार केला पाहिजे. शेवटी राम आणि अल्ला यांनी सांगितलेले तत्त्वज्ञान एकच आहे. रामायणात, महाभारतात, गीतेत किंवा कुराणात कोणीही एकमेकांत भेदभाव करा, स्तर पाहून इतरांशी वागा हे उलटे तत्त्वज्ञान सांगितलेले नाही.

धर्माला मानवाच्या भावी जीवनात अवास्तव महत्त्व प्राप्त झाल्याचे आढळून येते. मग कित्येकदा त्याचा धर्माभिमान ही धर्माधता ठरते. अशा या

धर्मप्रेमातून अनेक वेळा विध्वंसक युद्धे पेटतात. म्हणूनच समाजात शांतता टिकवण्यासाठी समता प्रस्थापित होणे गरजेचे आहे. मानवाकडे केवळ मानव म्हणून पाहणाऱ्याला कोणीही शत्रू वाटत नाही. कोणीही अस्पृश्य वाटत नाही. सर्व समान दिसतात. रणरणत्या वाळूवर रडणाऱ्या अंत्यज्याच्या मुलाला उचलून घेणाऱ्या एकनाथांना ते मूल एक निरागस मानव असल्याचे जाणवले. ते अस्पृश्य आहे, मी त्याला स्पर्श कसा करू हा विचारही त्यांच्या मनाला शिवला नाही. जेव्हा राज्यातील प्रजा सुसंस्कृत, सुविचारी बनेल तेव्हाच राज्याचे सुराज्य होईल. सुराज्यात कोणीही कोणाचा गुलाम नसतो. कोणीही कोणालाही वेढबिगार म्हणून राबवत नाही. पण अशी परिस्थिती निर्माण होण्यासाठी समता प्रस्थापित होणे गरजेचे आहे.

ज्ञानेश्वरांच्या काळी तर चातुर्वर्णीयांचे स्तोम माजले होते. स्वार्थी माणसांनी आपल्या भोवती रूढीचे अडथळे निर्माण केले होते. ज्ञानेश्वरांनी ते अडथळे दूर केले. सर्व जाती, धर्माच्या लोकांना त्यांच्या पंढरीच्या वारीत सामील केले होते. खरे पाहता त्यांनी भेदभावाविरुद्ध समतेची वारी निर्माण केली होती. या विज्ञान युगात माणसाने आपल्या बुद्धीच्या जोरावर अंतराळातील अडसरही दूर केला मग हे मनातील विषमतेचे अडसर तोडायला त्याला कितीसा वेळ लागेल? यासाठी भेदभाव दूर ठेवून समतेचा स्वीकार करून प्रत्येक क्षेत्रात समतेचा ध्वज उंचावला पाहिजे.

नशीब

अमृता पाटील - प्रथम वर्ष वाणिज्य

जी माणसं हवीशी वाटतात
ती माणसं भेटत नाहीत

जी नकोशी वाटतात
त्यांचा सहवास संपत नाही

ज्यांच्याकडे जावेसे वाटते
त्यांच्याकडे जाता येत नाही

ज्यांच्याकडे जावेसे वाटत नाही
त्यांच्याकडे जावेच लागते

जेव्हा जीवन नकोसे वाटते
जेव्हा काळ संपत नाही

जेव्हा जीवनाचा खरा अर्थ कळतो
तेव्हा काळ संपलेला असतो

नशीब हे असेच असते
ज्याच्याशी जपून वागावे लागते

तिथे कोणाचे चालत नाही
जिकडे नेईल तिकडे जावेच लागते...

‘मातृ-पितृ देवो भव’

राजकिरण अरुण चिंदे - प्रथम वर्ष कला

आज खूप कंटाळा आला होता. म्हटलं जरा बाहेरच फिरायला जावं. निसर्ग आज भरभरून पाहावा ही माझी इच्छा अनावर होऊन मी जवळच असलेल्या एका झाडा-झुडपाच्या रस्त्याने चालू लागलो. सूर्य डोक्यावर आला होता. मधून-मधून गार वाऱ्याची झुळूक अंगाला स्पर्श करून जात होती. मी त्या वातावरणात गुंग होऊन चालत होतो. अचानक माझा पाय रस्त्यातच असलेल्या काट्यांच्या एका बारीक फांदीवर पडला आणि तोंडातून आईग.... असा उच्चार आला. वेदना झाल्या व चटकन तो काटा काढून टाकला. इतक्यात माझ्यापासून काही अंतरावरच मला एक साप दिसला. मला भीती वाटली व लगेच माझ्या तोंडातून बाप रे... असा शब्द बाहेर आला.

अरे, असे का होते? जेव्हा आपण दुःखात असतो तेव्हा आपल्याला आई-वडिलांचीच आठवण का येते? खरंच आई-वडिलांची माया या जगावेगळीच असते. आई-वडील आपणाला लहानाचे मोठे करतात. आपल्या अनेक चुका पोटात घालतात. एखादी गाय ज्याप्रमाणे आपल्या वासरावर माया करते त्याप्रमाणे पालक आपल्यावर माया करतात. आई-वडील आपल्याला ईश्वरासमान असतात. श्रीकृष्ण भगवंताने देखील आई-वडिलांची माया, प्रेम मिळविण्यासाठी या धरतीवर अवतार घेतला. आई-वडील हे आपले आदर्श असतात. लहानपणी ते सर्व दुःखं झेलून आपला सांभाळ करतात.

मला या गोष्टीचे दुःख वाटत आहे की,

जसजसा जमाना बदलत आहे. तसतसा आपल्या संस्कृतीमध्ये बदल होत आहे. देशाचा विकास होत आहे. परदेशी तंत्रज्ञान आपल्या देशात येत आहे. हे सगळे जरी होत असले तरी मुलांचा आपल्या आई-वडिलांविषयीचा आदर दिवसेंदिवस कमी होत चालला आहे. वर्तमानपत्रात तर चक्क ‘सावत्र आईचा मुलाकडून खून’, ‘बापाला इस्टेटीसाठी मारले’, ‘मुलांच्या त्रासाला कंटाळून आई-वडिलांची आत्महत्या’ इ. बातम्या येत आहेत. ज्यांनी आपल्याला पूर्णपणे घडविले, विचार करायला शिकविले, ज्ञान प्राप्त करण्यास मदत केली, मुलांच्या गरजा पूर्ण करण्यासाठी स्वतःच्या इच्छा मारल्या, स्वतः रात्रंदिवस कष्ट करून मुलांना शिक्षण दिले, मुलांना काही कमी पडू दिले नाही, स्वतःला मात्र त्यांनी झिजवलं, स्वतः उपाशी राहून मुलांना खायला घातलं, आपल्या लहानपणी आपले अनेक प्रकारचे लाड पुरविले. एवढे करून देखील मुले आई-वडिलांचे ऐकत नाहीत. स्वतःचे ते बरोबर करतात. मग परिणाम वाईट झाले की पालकांना दोष देतात.

मी असे म्हणत नाही की सगळीच मुलं वाईट आहेत; पण काही चांगली आहेत. त्यांचे प्रमाण कमी होत चालले आहे. काही मुलं पालकांना चक्क फसवतात. कॉलेजला जायचं म्हणून सांगतात, परंतु तास चुकवून कॉलेजच्या कट्ट्यावर गप्पा मारत बसतात. त्यांना एवढं देखील कळू नये की आपल्या आई-वडिलांनी आपल्या शिक्षणासाठी एवढा खर्च

केला त्याचा चांगल्या प्रकारे वापर करावा. अरे आपल्या आई-वडिलांचे उपकार आपण कधीच फेडू शकत नाही. परंतु, ते उपकारचं ओझें थोडं कमी व्हावं असं आपल्याला नाही का वाटत? जेव्हा आपण आई-वडिलांना सोडून परगावी नोकरीला जातो तेव्हा आपल्याला आई-वडिलांची आठवण येते. त्यांनी कशाप्रकारे पैसा जमा केला, आईने भांडी, धुणं, स्वयंपाक या गोष्टी कशा पूर्ण केल्या असतील. म्हणूनच म्हणतो की आपण आपल्या आई-वडिलांचा आदर

करावा. आपल्या आई-वडिलांना सुखी ठेवावे. मग आपल्याला जीवनात काहीतरी प्राप्त केल्याचा अनुभव येईल. आई-वडिलांना त्यांनी केलेल्या कष्टाचे फळ मिळेल. पण तरीही आपण आपल्या आई-वडिलांचा अवमान केला, पदोपदी त्यांना त्रास दिला तर लक्षात ठेवा आपल्यावर देखील तीच वेळ येणार आहे. आपणही कधीतरी कोणाचेतरी आई किंवा वडील होणार आहोत.

★ ★ ★

सुशील विमल स्त्रीत्व - सावित्रीबाई फुले

मनीषा साबळे - प्रथम वर्ष वाणिज्य

सुशील, विमल स्त्रीत्वाला
पारतंत्र्याच्या ग्रीष्मी बहर आला
सावित्रीनामक कळीने मुलामा चढविला
अफाट बागेत फुले मलूल झाली होती
नीडरवान्यांमधी डोलायला घाबरत होती
संगरसामना करण्याची हिंमत नव्हती
प्रखर रवितेजाला पाहुनि मुखलपवित होती
न्यूनतेवीक्षत त्यांना दुखवित होती

सुंदर सरोजाला पंकातून सुटका नव्हती
मृगेंद्रमिठीत निपुण मृगा अडकली होती
असीमनभी वैनतेयास कोदंडाची वाटावी भीती
ज्ञानाविना मुख दाखविण्याची हिंमत नव्हती

रूढीमयी देशाला स्त्रीजातीची किंमत नव्हती
स्त्रीत्वाला अतूट सीमेची बंधने होती
अधम दुनियेला मग कततेची आस होती
अन् अवचित मेघांत चंचला चमकली

भेदभावाची मुळे क्षणांत जाळून टाकली
ज्ञानज्योत ती स्त्रीच्या हाती दिली
‘लढ’ म्हणूनि पाठिंबा देऊन गेली
चपळा ती सावित्रीबाई होती

साखळदंडमयी देशाची दीपस्तंभ होती
अखंड स्त्रीत्वाला हक्क मिळवून देत होती
ढालीसम अन्यायाशी झुंजत होती
अडाणी प्रजेला मात्र चाड उरली नव्हती

पाषाणांनी वर्षाव तिजवर करीत होती
शेणाची मेहंदी कायेवर रंगत होती
एकली ती जनक्षेमापोटी लढत होती
रक्ताची रांगोळी दारी रंगत होती

अंती निरोप घेऊनि मुक्त झाली होती
स्त्रीमुक्ततेची बाग फुलवली होती
अखंड जगाने आज मात्र तिची स्तुती केली होती.

★ ★ ★

‘मानव, मानवता आणि प्रेम’

संदीप बाळासाहेब गायकवाड - प्रथम वर्ष कला

मानवाच्या जीवनामध्ये प्रेम हे एक महत्वाचे अंग आहे. प्रत्येक माणसाच्या श्वासात सुद्धा प्रेमाचा प्राणवायू मिळाला पाहिजे. प्रेम म्हणजे मानवी जीवनाचे आयुष्य होय. ज्याच्याजवळ प्रेम नाही, माया नाही, ममता नाही असा मानव म्हणजे केवळ हाडामासांचा गोळाच म्हणावा लागेल. मानवाने मानवाशी त्याचप्रमाणे इतर प्राणिमात्रांशी प्रेमाची भावना मनामध्ये जोपासली पाहिजे.

आज मात्र मन खिन्न करणारे दुःखद वातावरण सान्या जगात आपले हात पसरवीत चालले आहे. दुःखाची छाया गडद होवू लागली आहे. प्रेमाचा किरण कोठेही दिसेनासा झाला आहे. माणूस स्वतःचा स्वार्थ, क्रोध आणि द्वेष यांनी भरून उरला आहे. माणसाच्या मनामध्ये सूडाच्या भावना फक्त धुमसत नाहीत तर त्याचा भडका उडत आहे. हातातील धारदार तलवारीवर प्रेम करणारा माणूस माणसाची माणुसकी पूर्णपणे विसरला आहे. काळ ज्याप्रमाणे वेगाने पुढे सरकत आहे तसाच प्रेमाचा लोप होत चाललेला दिसतो.

परस्परांवर प्रेम करणाऱ्यांच्या डोळ्यांत जमा होणारे अश्रू हे पवित्र असतात; परंतु आज दिसताहेत ते फक्त दुःखाचे अश्रू. प्रेमाचे अश्रू आज दिसेनासे झाले आहेत. प्रेम हा विषय फक्त कविता करण्याइतकाच मर्यादित झाला आहे. खऱ्या प्रेमाची प्रतिमा सांगण्यासाठी कोणत्याही हतिक रोशनच्या हिंदी चित्रपटाची किंवा कोणत्याही कवींच्या कवितांची गरज नाही. प्रत्येकाने प्रेमासाठी जागा केली पाहिजे तरच राष्ट्रहित आणि मानवहित जोपासले जाईल.

परंतु माणूस माणसावरच काय पण पती पत्नीवर आणि पत्नी पतीवर देखील खरे प्रेम करू शकत नाहीत. जर ते एकमेकांवर खरे प्रेम करू शकले असते तर आज

घटस्फोटासारख्या घटना घडल्याच नसत्या. दोघेही अहंकाराच्या अंधाराचे लक्ष्य होताना दिसताहेत. प्रेमभावना महान होण्यासाठी मनातील क्षुद्र अहंकाराची होळी केली पाहिजे. द्वेष, मत्सर यांचाही समूळ नायनाट केला पाहिजे. प्रेमभावना सांगून मनामध्ये आणता येत नाही. तर त्यासाठी ते प्रेम अनुभवावे लागते.

प्रेमाची ताकद खूप महान आहे. मोठ्यात मोठे आमिषही नाकारण्याची शक्ती प्रेमामध्ये आहे. प्रेमाची दृष्टी असेल तर सर्व जग आपणास प्रेममय दिसते. आनंदरूपी वाटू लागते. प्रेम नेहमी आनंददायी असते. ज्याप्रमाणे गढूळ पाण्यात तुरटी स्वच्छता निर्माण करते. त्याचप्रमाणे प्रेम मानवाच्या मनात शिरकाव करताच द्वेष, मत्सर, सूड, क्रोध हे दूरच्या दूर पळून जातात. प्रेम देशावरचे असो वा व्यक्तीवरचे, प्रेम नेहमी प्रेमच असते. मानवाने एकमेकांशी नेहमी प्रेमाने मानवतेने या ठिकाणी नांदले पाहिजे. आयुष्य हे क्षणभंगुर आहे. त्या आयुष्याचा आपण आनंद लुटला पाहिजे. एकमेकांना साहाय्य करून चांगला मार्ग अंगीकारला पाहिजे. आज मात्र उलट परिस्थिती आहे. कोणी नसे ते कोणाचा जो तो स्वतःचा अशी परिस्थिती निर्माण झाली आहे.

प्रेमाने सर्व काही जिंकता येतं असं म्हणतात ते काही खोटं नाही. प्रेम हा मानवी जीवनाचा पाया आहे. प्रेम हा मानवी जीवनाचा भक्कम तट आहे, तर प्रेम हा मानवी जीवनाचा कळस आहे. म्हणूनच सांगाव- वाटतं..

प्रेमवेड्या प्रेमिकांनो प्रेम करा रे देशावरती
प्रेमवेड्या प्रेमिकांनो प्रेम करा रे मानवावरती
प्रेमवेड्या प्रेमिकांनो प्रेम करा रे स्वतःवरती
प्रेमवेड्या प्रेमिकांनो प्रेम करा रे प्रेमावरती ।

इंद्रधनुष्याचे दहा रंग

रामदास चां. बहिरट - द्वितीय वर्ष कला

आपण सारखे म्हणतो की जीवनात सारखे दुःख असते, निराशा असते, सतत काटे टोचत असतात. पण थांबा! या घोर अंधाऱ्या रात्रीतून सुद्धा प्रकाशाचा एक किरण येऊन त्या अंधाराला नाहीसा करतो. त्याचप्रमाणे, जरी शंभर धागे दुःखाचे असले तरी एक धागा सुखाचा मिळतोच. आणि माणसाने नेहमी सुखाचा, आनंदाचा थोडासा का होईना तो कवडसा घेऊनच सुखी-समाधानी राहण्याचा प्रयत्न केला पाहिजे. यालाच तर जीवन म्हणतात. ह्या जीवनाचा खरा अर्थ कळतो तो कॉलेज जीवनात. आणि ह्या कॉलेजच्या सोनेरी जीवनात एक तरी अशी घटना घडतेच की ती कायमची स्मरणात राहिल.

माझ्याही या कॉलेजच्या सोनेरी जीवनात मुलामा दिला तो कॅम्पने. कांबळे सरांबरोबर आमचा ६० विद्यार्थ्यांचा गुप मरकळमध्ये १० दिवसांसाठी उतरला. प्रथमच मी इतके दिवस बाहेर राहणार होतो. त्यामुळे मी ठरवले होते की, नाही करमले तर काहीतरी कारण काढून पळून यायचे. पण छे! उलटच घडलं. ते १० दिवस १० मिनिटे झाल्यासारखे संपले. ते दिवस संपले पण सुख-दुःखाच्या त्या गोड आठवणी जीवनाच्या अखेरपर्यंत मनाला सतत स्पर्श करतील. मला आत्ता लिहितानाही सर्व प्रसंग, घटना जसाच्या तशा डोळ्यांसमोर उभ्या राहिल्या आहेत. पुढे जेव्हा मी कधीही जीवनात अत्यंत महत्त्वाचे हे पान वाचेल तेव्हा डोळे आपोआपच बंद होतील आणि मन सर्व दुःख विसरून कॅम्पमधील आठवणींच्या नंदनवनात

जाईल आणि फुलामधील त्या सुगंधामध्ये माझा मीच हरवून जाईन.

गावातील कोंबड्याच्या आरवण्याने, शेतातील फुलांमधील येणाऱ्या सुगंधाने, एखाद्या सुंदर गीताच्या आवाजाने सर्वजण पहाटे साडेचारलाच उठायचे. कधीही सात-आठ शिवाय न उठणारे आम्ही पहाटेच उठू लागलो आणि तेही गुणगुणत. यातच सर्व काही आलं.

उठल्यानंतर ग्राऊंडवर कवायतीचे प्रकार. एन.एस.एस. गीत, सूर्य नमस्कार, झेंडावंदन, मॉर्निंग वॉक असा नित्यक्रम होता. कपामध्ये चहा घेऊन सर्वजण चालता-चालताच तो पीत असत. चहा पीत असताना मला तर असे वाटायचे की जणू मी दूरदर्शनवर एखादी चहाची जाहिरातच करतोय की काय!

नाश्ता झाल्यानंतर ९ ते १२ चा शो जसा मुले आनंदाने पाहतात तसे आम्ही श्रमदान केले. खरंच एकत्रितपणे काम करण्यातला आनंदच वेगळा. मुलं-मुली हा भेद तर केव्हाच पळून गेला होता.

गुलाबाचे फूल हातात येऊनही त्याचा सुगंध घेतला नाही, एखाद्या सुंदर गोष्टीकडे पाहूनसुद्धा त्याची दखल घेतली नाही तर कसे? भर दुपारी श्रमदान केल्यानंतर विहिरीत मनसोक्त पोहायला मिळाल्यावर काय? त्यानंतर यथेच्छ जेवण.

प्रत्येक मुलाच्या चेहऱ्यावर सुख-समाधान दिसत होते. कसलीही चिंता, भीती/काळजी वाटत

नव्हती. मला तर असे वाटे की मथुरा सोडून गोकुळातल्या सवंगड्यात आलो की काय?

रम्य संध्याकाळी अनेक कार्यक्रम आयोजित केले गेले. हिप्नोटाइझमवर परबसरांनी दाखवलेली कला, चतुर्थीच्या दिवशी विपश्यन केंद्राला दिलेली भेट. विनोदी ओळखदर्शनाचा कार्यक्रम, धर्मवीर संभाजी महाराजांच्या समाधीचे तुळापूरमधील दर्शन, शिबिरात केलेले रक्तदान, दत्त जयंतीच्या दिवशी गावात दिलेली भेट, काव्यसंमेलनामध्ये तर प्रत्येक कडव्याला टाळ्यांचा अक्षरशः पाऊस पडला. त्याचप्रमाणे प्रत्येकाला आपली कला दाखवण्यासाठी खुले व्यासपीठ मिळाले होते. मुलींच्या गोड आवाजाने कार्यक्रमाची शोभा वाढवली तर मुलांमध्ये असणाऱ्या उत्कृष्ट कलेचे दर्शन घडत गेले. शेवटच्या दिवशी तर सांस्कृतिक कार्यक्रमांनी गोड शेवटच केला.

कॉलेजला अँडमिशन घेतल्याचे सार्थक झाल्यासारखे वाटले. या कॅम्पमध्ये रक्ताच्या नात्यापेक्षा वेगळे, आपलेपणाचं एक घट्ट नातं आम्हा प्रत्येकामध्ये

तयार झालं होतं. खरंच आयुष्यातला कोणता क्षण केव्हा ज्ञान व आनंद देऊन जाईल हे सांगता येणार नाही.

पण माफ करा मित्रांनो, या दहा दिवसांत इतकं काही घडलं की, मी ते कागदाच्या एका पानावर सांगूच शकत नाही. तरीही एक छोटासा प्रयत्न केलाय. कॅम्पमधून जेव्हा सर्वजण जाण्यासाठी निघाले तेव्हा प्रत्येकाच्या ओठावर हसू आणि त्या हसण्यामागे डोळ्यात लपलेलं पाणी होतं. दहा दिवसांचे दहा सोनेरी रंग मी माझ्या आयुष्यात भरण्यासाठी जड अंतःकरणाने आणि हसऱ्या चेहऱ्याने सर्वांना निरोप दिला. अगदी त्या शाळेलासुद्धा. कारण त्या चार भिंतीतच मी इंद्रधनुष्याचे रंग पाहिलेत. जाताना तेही म्हणत असतील-

“राम, परत कधीतरी माझ्या या कुशीत तुम्ही सर्वजण मिळून खेळण्यासाठी, नाचण्यासाठी, दंगा करण्यासाठी, आपले दुःख विसरून दुसऱ्याचे अश्रू पुसण्यासाठी याल ना?

मी तुमची वाट पाहीन....”

☆☆☆

त्या देशावर

हे हरि...

विक्रांत दळवी - एम. ए. मराठी

मज करावे गगन विहारी,
घेऊनी मग उंच भरारी,
जाईन त्या देशावरी...

नसेल जिथे...

पैशाची खेळी,
शत्रूची गोळी,
रक्ताची रांगोळी,
अन् राष्ट्राची होळी...

असेल जिथे...

कष्टाची पोळी,
एकतेची टोळी,
सत्याची आरोळी,
अन् स्वार्थाची होळी...

जाईन त्या देशावरी...

जाईन त्या देशावरी...

☆☆☆

माझी व्यसनमुक्ती

विक्रान्त झा. दलवी - एम. ए. मराठी

मित्रांनो,

मला मॉडर्न महाविद्यालयात प्रवेश घेऊन आता जवळ जवळ एक वर्ष होत आहे. कुठल्याही विद्यार्थ्याला जशी नवीन कॉलेज म्हटल्यावर थोडी भीती, थोडी उत्सुकता असते तशी माझ्याही मनात होती. आजकाल तर प्रवेशासाठी फार धावपळ करावी लागते आणि असंच काहीसं मनाशी ठरवून मी प्रवेशासाठी कॉलेजमध्ये आलो.

मला एम.ए. ला मराठी विषयासाठी प्रवेश घ्यावयाचा असल्यामुळे कार्यालयातून “डॉ. तावरे मॅडमना भेटा” अशी सूचना करण्यात आली. जसं ठरवून आलो होतो त्यापेक्षा नक्कीच काहीतरी घडतंय असं वाटलं, कारण कुठल्याही कार्यालयात चांगली वागणूक मिळणं हे फारच विरळ झालंय आणि माझ्या सातारा, कोल्हापूर, पुणे अशा शैक्षणिक प्रवासातील अनुभव तर हेच सांगत होते. चौकशी करत करत मी स्टाफरूमपर्यंत आलो. डोक्यात बऱ्याच शंकांनी काहूर माजलं होतं. आता फक्त प्रश्नांचा भडिमार होणार. पूर्वीचं कॉलेज का सोडलं? हे असं का? अन् ते तसं का? असे एक ना शंभर प्रश्न विचारले जातील आणि शेवटी आज नको उद्या या अशी उत्तरे मिळतील. असाच विचार करून स्टाफरूममध्ये गेलो. पण काहीतरी वेगळंच घडलं. मॅडमनी अगदी आपुलकीनं चौकशी केली आणि “अभ्यास करणार का?” हा एकच प्रश्न विचारला. मी तात्काळ हो म्हटलं आणि माझा प्रवेश नक्की झाला.

प्रथम भेटीतच मॅडमनी आपुलकीने केलेली

विचारपूस, त्यांचा प्रेमळ स्वभाव यामुळे मी भारावून गेलो. मॅडम विद्यार्थ्यांना समजून घेत असतात. त्यांच्या अडीअडचणी स्वतःच्याच समजून त्या दूर करत असतात. प्रसंगी आर्थिक मदतीसाठी त्या मागे पुढे पाहत नाहीत. माझ्यासारख्या घरापासून दूर शिक्षणासाठी आलेल्या विद्यार्थ्यांना तर त्या नेहमीच निःस्वार्थीपणे मदत करत असतात. आई ज्याप्रमाणे आपल्या मुलांना कधी रागावून, कधी समजावून त्यांच्यावर संस्कार करत असते त्याप्रमाणे मॅडम आम्हा विद्यार्थ्यांत 'आई' या टोपण नावाने ओळखल्या जातात.

आजकाल प्राध्यापकांच्या बाबतीत फारसे चांगले मत नाही. पूर्वी जसे प्राध्यापक होते, तसे आज पाहायला मिळत नाहीत. अशी टीका नेहमी केली जाते. पण आजही मॅडम सारखे काही प्राध्यापक याला अपवाद आहेत. असे प्राध्यापक जोपर्यंत आहेत तोपर्यंत माझ्यासारखे भरकटलेले, व्यसनाच्या आहारी गेलेले विद्यार्थी नक्कीच पुन्हा चांगल्या मार्गाला लागतील.

मित्रांच्या संगतीमुळे वर्षापूर्वी मला सिगरेटचे व्यसन लागले. “एक कश ओढ तेवढ्याने काय होते” झालेल्या अशा सुरुवातीतून त्याचे पुढे सवयीत रूपांतर झाले. यासाठी माझे महिन्याला जवळ जवळ तीनशे चारशे रुपये खर्च होत आणि होणारे शारीरिक नुकसान ते तर वेगळेच. हॉस्टेलवर राहयला असल्यामुळे ना कोणी सांगणारं ना समजावणारं, त्यामुळे सिगरेटचे प्रमाण वाढतच गेले आणि पुढे “टेन्शन आले म्हणून ओढतो” असं कारण जोडलं जाऊ लागलं. पुढे या

कॉलेजमध्ये मी प्रवेश घेतला अन् मॅडमच्या सान्निध्यात मी आलो. मॅडमच्या विचारांचा प्रभाव माझ्यावर वाढू लागला; आणि यातूनच माझ्या मनात एक प्रश्न वारंवार सारखा येऊ लागला. असे टेन्शन जात असेल तर सगळेच असं का करत नाहीत? अशातच मॅडमसारख्या ‘मदर मेरी’ मला भेटल्या आणि माझ्या चुकांचे मी ‘कन्फेशन’ करू शकलो. अर्थात याला मॅडम माझाच प्रामाणिकपणा म्हणतात. पण तो त्यांच्याच संस्कारांतून माझ्यात आला असे मी म्हणेन. त्यांच्यासारखे आदर्श व्यक्तिमत्त्व प्रत्येक विद्यार्थ्यासमोर असेल तर विद्यार्थी नक्कीच सुधारतील किंबहुना त्यांना वाईट सवयी लागणारच नाहीत. मॉडर्न महाविद्यालयात येऊन मी

मात्र व्यसनमुक्त झालो.

खंत एवढीच वाटते की, या कॉलेजमध्ये मी या आधीच प्रवेश का घेतला नाही? तरीही या एका वर्षात मी बरंच काही शिकलो, बरंच काही चांगलं मिळवलं आणि अजूनही मी एक वर्षे या महाविद्यालयात ‘आईच्या’ छत्र छायेखाली शिकणार आहे ही माझ्यासाठी एक सुखद गोष्ट आहे. असे गुरू मला लाभले तुम्हालाही ते लाभोत!

गुरुर्ब्रह्मा गुरुर्विष्णू गुरुर्देवो महेश्वरा

गुरुःसाक्षात् परब्रह्म तस्मैश्री गुरवेनमः ।

☆ ☆ ☆

माझं मॉडर्न मॉडर्न

दत्तात्रय सोनवणे - प्रथम वर्ष कला

माझं मॉडर्न मॉडर्न, जसं प्रेमाचं गार्डन

इथं उमलती फुलं, जगा सुगंध देऊन ॥ धृ ॥

वाहे प्रेमाची ही गंगा, पंढरीची चंद्रभागा

पंचतारांकित झाली, विठ्ठलाच्या पायी जागा

तारे आकाशी चमचमती, चमचम मुलांची घेऊन ॥ १ ॥

वाट भविष्याची पाही, वर्तमानाची पहाट

पहाटेच जणू होई, उषा निशेची ही भेट

एक अनुपम सोहळा, पाही नयन भरून ॥ २ ॥

माता सरस्वती नांदे, रूप घेऊनिया गुरू

वीणा झंकारते येथे, मंत्र विद्येचा हो सुरू

धन्य-धन्य आम्ही किती, रूप तुमचे पाहून ॥ ३ ॥

☆ ☆ ☆

अडीच अक्षरे प्रेमाची

महेश प्रजापती - द्वितीय वर्ष कला

दुःखातून जन्म घेऊन सुखाचा महल साकारणारे, सुखातून आणि हृदय असूनही शरीर नाहीसे करणारे असे हे ‘प्रेम’ हा फक्त अडीच अक्षरी शब्द. ‘प्रेम’ ही अडीच अक्षरे असली तरी या अडीच अक्षरांमध्ये अफाट शक्ती आहे. जसे एखादा अणुबॉम्ब बनविण्यासाठी एका अणूपेक्षाही नाशवंत व तेवढीच फायद्याची ठरणारी शक्ती या प्रेमामध्ये आहे. पण अडीच अक्षरांत आज सारे जग मागचे-पुढचे सारे काही विसरून गेले आहे. या अडीच अक्षरांत कोणते दिव्य सामर्थ्य लपलेले आहे हे तर कृष्णाच्या मूर्तीवर सर्वस्व अर्पण करणाऱ्या त्या मीरेला कळले आणि आपल्या प्रिय मुमताजसाठी जगप्रसिद्ध ‘ताजमहल’ बनविणाऱ्या त्या प्रेमवेड्या शहाजहानला कळले. खरे प्रेम कसे असते ?

विशाल आकाशासारखे, क्षमाशील धरतीसारखे असते. प्रेम हे दोन मनांचे मिलन असते. एका मनाने दुसऱ्या मनास दिलेली साद असते. प्रेमात फक्त त्यागवृत्ती असावी लागते. या त्यागवृत्तीमुळेच तर आईचे प्रेम जगात प्रसिद्ध आहे. त्यागामुळेच तर लैला-मजनू, हीर-रांझा, शहाजहान-मुमताज यांचे प्रेम कुणालाही भावते. प्रेम हे कुणावरही करता येते. जसे बहीण-भावाचे प्रेम, मित्रप्रेम, आई-मुलाचे प्रेम, प्राणी-पक्ष्यांवरील प्रेम, निसर्गावरील प्रेम. प्रेमामुळे जीवन समृद्ध, सुंदर व श्रीमंत करता येते. आपल्या आयुष्यात यश मिळविण्यासाठी लागणाऱ्या तीन गोष्टींपैकी ‘प्रेम’ ही एक गोष्ट आहे. ज्ञान म्हणजे बुद्धीचा विकास, शक्ती म्हणजे शरीराचा विकास व ‘प्रेम’

म्हणजे हृदयाचा विकास होय.

प्रेम म्हणजे शक्ती नाही. प्रेम म्हणजे भक्ती आहे. जी फक्त मनापासून करावयाची असते आणि या भक्तीतून काही लाभ होवो ना होवो भक्तीचा मार्ग सोडायचा नसतो. जीवनाच्या वाटेवर अनेक साथी भेटत असतात. अनेक ‘नाती’ जुळत असतात. काही जण दुःखाच्या प्रसंगी कठीण घडीला हातात दिलेला हातही सोडून जातात. पण शेवटच्या श्वासापर्यंत हातातील हात न सोडणारे, साथ न सोडणारे साथी फक्त एकाच वळणावर भेटतात, ते म्हणजे प्रेमाच्या वळणावर.

‘प्रेम’ हे काही मनात आले आणि केले म्हणण्याची गोष्ट नव्हे. प्रेम करण्यासाठी मन मोठे असावे लागते. त्यासाठी मन हे निर्मळ वाहणाऱ्या नदीसारखे असायला हवे, त्यात कोणीही सामावून घेता यायला पाहिजे. मन हे चंचल असते. जिकडे सुंदर फुले दिसतील तिकडेच धाव घेते, पण प्रत्येक फूल सुंदरच असू शकेल असे नसते, कारण काही फुलांत वेदना देणारे काटेही लपलेले असतात आणि नकळत मिळालेल्या या वेदनाच जीवन वेदनामय करण्यास कारणीभूत ठरतात. तेव्हा सुंदर फुलांचाच ध्यास घ्यायचा की फुलात काटे नसल्याची खात्री करून घेऊनच त्याला भुलायचे इतके तरी समजून घेण्याची बुद्धी व सामर्थ्य मनात असले पाहिजे. ही बुद्धी व सामर्थ्य जिथे आहे तिथेच खरे प्रेम आहे. तिथेच प्रेमाचा फुललेला प्रेमवृक्ष आहे, त्याच्या छायेत येणाऱ्या प्रत्येकास फक्त प्रेम करावेसे वाटते.

☆ ☆ ☆

माझे परम मित्र

प्रा. जी. एम्. बनसुडे... उंच, सदृढ बांधा... गहूवर्णी... टापटीप राहणी... रूबाबदार कपड्यातलं आकर्षक व्यक्तिमत्त्व! चेहऱ्यावर सतत विलसत असणारं आश्वासक हास्य ! अध्यापनाची शैली वेगळीच !

विद्यार्थी, प्राध्यापक, शिक्षकेतर कर्मचारी...सर्वांमध्ये प्रिय असलेलं व्यक्तिमत्त्व उमदा - मोकळा - स्वच्छ आणि पारदर्शक स्वभाव... सगळ्यात महत्त्वाचं म्हणजे माझे जीवश्च-कंठश्च मित्र... अचानक वावटळीसारखी ती बातमी आली.

प्रा. जी. एम्. बनसुडे यांना नियतीने ओढून नेले.

मी स्वतः आणि मॉडर्न महाविद्यालयाचा कोपरा न कोपरा अक्षरशः सुन्न झाला. एक अजातशत्रू मित्र, प्राध्यापक...एका क्षणात मृत्यूचं बोट धरून काळाच्या पडद्याआड निघून जातो?

हा लेख लिहिताना सुद्धा गहिवरून आले आहे. जवळपास पाच सहा महिने होत आले तरी सुद्धा आम्ही बनसुडे सरांच्या निधनाने बसलेल्या धक्क्यातून पूर्णतः सावरलो नाही.

त्यांच्या ‘जाण्याने’ महाविद्यालयाची अपरिमित हानी झाली आहे. जवळ जवळ दोन तपांचा काळ मी आणि माझ्यासारख्या अनेक मित्रांनी त्यांच्या सहवासात घालवला. आयुष्याच्या एका वळणावर एका जिवलग मित्राच्या वियोगाचे दुःख सहन करणे अवघड होऊन बसले आहे. किती तरी आठवणी...आठवणींची एक माळ माझ्या मनात आहे.

प्रा. जी. एम्. बनसुडे... सर्वांशी खेळीमेळीने वागणारे ! मॉडर्न महाविद्यालयाच्या प्रत्येक कार्यात अत्यंत मनापासून, सर्वस्व ओतून काम करणारे ! महाविद्यालयाच्या जिमखाना विभागाचे कार्याध्यक्ष, पदव्युत्तर विभागाचे उपप्राचार्य, वनस्पतिशास्त्र विभागाचे विभागप्रमुख. या सगळ्या महत्त्वाच्या पदांवर काम करताना अतिशय योजनाबद्ध पद्धतीने त्यांनी कार्यभार सांभाळला. मने न दुखावता, मन सांभाळण्याची आणि काम करवून घेण्याची त्यांची हातोटी विलक्षण होती. कोणाशी वाद नाही, भांडण नाही, तंटा नाही... सर्वांना बरोबर घेऊन काम करायची त्यांची वृत्ती! कठीण समस्या त्यांनी चर्चा करून सोडविल्या.

प्रा. जी. एम्. बनसुडे यांच्या एकंदर व्यक्तिमत्त्वाचा वेध घेतला तर खूप अभिमान वाटतो. घरची परिस्थिती बेताची...प्रतिकूल म्हटले तरी चालेल. अशा परिस्थितीशी टक्कर घेऊन त्यांनी त्यांचे शिक्षण पूर्ण केले. ते लहानपणी ज्या भागात राहत असत त्या भागातील मित्रांपैकी ते पहिले मॅट्रिक, पहिले पदवीधर आणि प्राध्यापक होणारेही ते पहिलेच !

घर लहान...छोटे...शनिवारवाडा घराजवळच... शनिवारवाड्याच्या परिसरातच प्रा. बनसुडेंनी आपला

शालान्त, पदवी आणि पदव्युत्तर परीक्षेचा अभ्यास करून सर्व परीक्षांत प्रथम वर्ग मिळवला. खेळावर विलक्षण प्रेम असलेला माणूस ! विशेषतः क्रिकेट त्यांचा आवडता खेळ...ते स्वतः उत्तम मध्यमगती गोलंदाज होते. मलाही त्यांच्याचमुळे क्लब क्रिकेट खेळण्याची संधी मिळाली.

बनसुडे सरांचा लोकसंग्रह दांडगा ! कसबा पेठ, पवळे चौक, साततोटी चौक या परिसरातील सगळे बाळगोपाळ त्यांचे मित्र ! साततोटी गणेश मंडळाचे अध्यक्ष ! प्राध्यापक म्हणून काम करताना अनेक उच्चशिक्षित, वरिष्ठ पातळीवर काम करणारे अधिकारी त्यांचे स्नेही-!

विद्यार्थ्यांवर मनापासून प्रेम करणारा शिक्षक म्हणून त्यांना सगळे ओळखत. विद्यार्थ्यांच्या बरोबर सहलीला जाणे हा त्यांच्या आनंदाचा एक भाग होता. वनस्पतिशास्त्राचे प्राध्यापक असल्याने झाडे, पाने, फळे, फुले यावर त्यांचे विलक्षण प्रेम ! महाविद्यालयाच्या बोटॅनिकल गार्डनमध्ये प्रत्येक रोप त्यांची वाट पहायचे. लावलेल्या रोपांची निगा नीट राखली जाईल यावर त्यांचा कटाक्ष होता. गुलाबप्रदर्शन, हिरवळ संस्था व त्यांच्यामार्फत आयोजित होणारी प्रदर्शने पाहण्यासाठी बनसुडे सर आवर्जून जात असत.

असा हा आमचा मित्र ! गंमतीने त्यांना आम्ही ‘गोविंदराव’ म्हणायचो. सहल, कामानिमित्त परगावी जाणे, प्रदर्शन पाहणे, निसर्गस्थळांना भेट देणे, मंदिरे पाहणे... अशा अनेक प्रसंगांत मी त्यांचा ‘सोबती’ होतो.

राजकारण, चित्रपट, समाजकारण या विषयांवर त्यांच्याशी गप्पा मारणे, चर्चा करणे हा आनंद काही औरच असायचा. सामिष भोजनासाठी मित्रमंडळींना अगत्याने घरी बोलविणे, त्यांचे आदरातिथ्य करणे हा त्यांच्या ‘रसिक’ मनाचा दिलदार आविष्कार होता. त्यांचे प्रत्येक रूप विलक्षण ! अतिशय कुटुंबवत्सल गृहस्थ...महाविद्यालयाचे कामकाज आटोपले की थेट घरी ! पत्नी-मुलांबरोबर गप्पा गोष्टी-घरची कामे आवडीने करणारा-सर्वांना घेऊन फिरायला-प्रवासाला जाणारा.

विलक्षण मनस्वी असा आमचा मित्र... ‘गोविंदराव’

तुमच्या जाण्याने, तुमच्या कुटुंबावर दुःखाचा डोंगर कोसळलाय. आम्ही सर्व अत्यंत व्यथित आहोत.

प्रत्येक क्षणाला तुमची आठवण यावी असे मैत्रपण तुम्ही जपलत. प्रत्येकाच्या मनात तुमच्या आठवणींची वसाहत कायम राहिल.

पण गोविंदराव...आता फक्त तुमच्या आठवणीच उरल्या आहेत...

प्राचार्य अ. गो. गोसावी

☆☆☆

प्रेम म्हणजे

अफरोज दस्तगीर पठाण - अकरावी कला

प्रेम म्हणजे जीवनाला पडलेलं सुंदर स्वप्न
जीवनाच्या खाणीत सापडलेलं एक रत्न
मन स्वप्नाच्या हिंदोळ्यावर असंच झुलत राहिलं
माझं स्वप्न मी त्याच्या डोळ्यांमध्ये पाहिलं ॥

मिनिटांचे तास झाले , तासांचे दिवस
पौर्णिमाही संपून गेली आणि आली अवस
चांदणं तरीही माझ्या मनात झुलत राहिलं
माझं स्वप्न मी त्याच्या डोळ्यांमध्ये पाहिलं ॥

मध्येच वादळ उठलं, आला सोसाट्याचा वारा
चमकू लागल्या विजा अन् पडू लागल्या गारा
मन त्याच्या विचारांमध्ये चिंब भिजून राहिलं
माझं स्वप्न मी त्याच्या डोळ्यांमध्ये पाहिलं ॥

काळे मेघ हटले आणि आला सूर्यप्रकाश
माझ्या श्वासांमध्ये त्याचा भरून राहिला सुवास
त्याचं स्वप्न साऱ्या आसमंतात भरून राहिलं
माझं स्वप्न मी त्याच्या डोळ्यांमध्ये पाहिलं ॥

आता तो नाही, उरल्या फक्त आठवणी
उरल्या फक्त वेदना, अन् नयनी दाटून आले पाणी
गिळले वेदनांचे कढ, दुःख मनातच राहिलं
त्याच्या आठवणीत मन असंच झंकारत राहिलं ॥
असंच झंकारत राहिलं ॥

☆☆☆

आमंत्रण - Invitation

सुवर्णा सुपेकर - प्रथम वर्ष विज्ञान

बस स्टॉपवर उभे राहून रोज करायचो मी तिचे
करून यायची ती रोज वेगवेगळी
दिवसें दिवस वाढत जायचे तिच्याबद्दल
वाटायचं ती आहे माझ्यातील एक

Observation

Fashion

Attraction

Fraction

म्हणून मी तिचेच केले
मनात नेहमी चालयचे विचारांचे
त्यामुळे सतत यायचे मला
कारण काय असेल तिची यावर

Selection

Calculation

Tension

Reaction

म्हणून मित्रांबरोबर यावर केले
काहीतरी मला घ्यायला हवी
असे त्यांनी दिले मला
मग मीही पाडायला लागलो तिच्यावर

Discussion

Action

Suggestion

Impression

एकदा तिला मिळाले बक्षीस म्हणून मी केले
ती म्हणताच Thanks मी म्हणालो
लगेच तिने पण त्याचे मला केले
तिथेच दोन हृदयांचे झाले

Congratulation

No Mention

Explanation

Connection

तेव्हापासून निर्माण झाले नवीन
घरच्यांची मिळाली दोघांना
आज आनंदाप्रीत्यर्थ आहे आजचे हे
म्हणून आम्ही सर्वांना दिले

Relation

Permission

Function

Invitation.

☆☆☆

राष्ट्र प्रेमाची लावणी

डॉ. सुषमा जोग

राष्ट्रभावनेमध्ये स्वातंत्र्यलढा व स्वातंत्र्यरक्षणा-
बरोबरच स्वदेशी या संकल्पनेचाही अंतर्भाव महत्वाचा
आहे. स्वातंत्र्योत्तर काळात भारताच्या ‘बौद्धिक संपत्ती
स्वामित्वा’ च्या संदर्भात डॉ. रघुनाथ माशेलकरांनी
बासमती व हळद यांच्या पेटंटविरुद्ध दिलेल्या यशस्वी

लढ्याने ‘स्वदेशी’ या संकल्पनेचा अर्थ स्पष्ट केलेला
आहे. विज्ञानाची कास धरूनच भारताला ‘स्वदेशी’
जोपासता येईल ही दिशा या ‘विज्ञान’ शिलेदाराच्या
मौलिक कार्यातून मिळते. त्यातून प्रेरणा घेऊन रचलेली
ही राष्ट्रप्रेमाची लावणी -

नमन - श्री गणराया नमू आरंभी । भारतमातेची लेकरे आम्ही ॥

गणराया आम्हासी करी सुबुद्ध । स्वातंत्र्य, स्वदेशी जपण्या सिद्ध ॥

लावणी - रंगुन भिजली लावणी राष्ट्रप्रेम रंगात ।

छुम छुम पायातले चाळ सांगतात । प्रीत माझी चालतीया स्वातंत्र्याची वाट ॥ धृ ॥

झालं राया झुंजुमुंजु झालं, रातीला मागे सारलं,

सूर्याचं किरन फाकलं या भारतभूमीला स्वातंत्र्य मिळालं ।

झालं राया सार्थक झालं, राणीपासून लाल, बलिदान केलं

ते रगत आईच्या भाळी कुंकुम झालं ।

प्रांत, भापा, जाती, धर्म, भेदाभेद विसरून । भिन्न मार्ग जरी, भिन्न विचार जरी,

एकच हेत धरून, मनी एकच हेत धरून, राया एकच हेत धरून ।

‘सेवा मायभूची’, केली परक्यांवर मात । प्रीत माझी चालतीया स्वातंत्र्याची वाट ॥१॥

प्रीत माझी चालतीया स्वदेशीची वाट । येळकोट येळकोट जय विज्ञान ॥

आलं आलं वारं राया परदेशीचं, परदेशी तंत्रज्ञानाचं ।

शेतमालाचं, झाडपाल्याचं, पेटंट होऊ घातलं ।

विज्ञान-शिलेदारानं, रघुनाथ माशेलकरानं, ते परतवलं ।

स्वदेशीनं धरली विज्ञानाची कास । प्रीत माझी चालतीया स्वदेशीची वाट ॥२॥

चारोळी

सौंदर्य तुझे पाहता, इंद्रालासुद्धा विचार पडला,
प्रतिबिंब पाहताक्षणी तुझे, चंद्रही काळोखात दडला।
एकदा आकांक्षांचा अंकुर,
माझ्या मनात रुजला,
पण परिस्थितीच अशी होती,
की तो मनातच कुजला।

महेश प्रजापती - द्वितीय वर्ष कला

नातं

प्रीती चावला - प्रथम वर्ष वाणिज्य

कधीतरी कुठेतरी

असंचं अनामिक नातं बनलं जातं,

मैत्रीला प्रीतीचं सिंचन मिळालं की

विश्वासाचं नाजूक फूल उमललं जातं

नात्यामध्ये गुंतून जाताना

भावनांना जपायचं असतं

प्रेमाच्या सुगंधित फुलांना

शब्दांमध्ये गुंफायचं असतं, नात्यातला गोडवा

चिरंतन ठेवायचा असतो

आज, उद्या अन् प्रत्येक क्षणात

चारोळ्या

‘बरोबर आहे,
काय बोलायचं आणि काय मागायचं..
जे येत राहिल,
ते भोगायचं आणि तेच सोसायचं...
‘तुझ्या एका शब्दामुळे
सगळेच राहून गेले,
बोलायचे ते विसरून गेले
एक एक पान वाऱ्यावर उडून मात्र गेले’
‘तू लपवण्याचे केलेस लाख बहाणे,
डोळे तुझे फितूर झाले,
जे न होते सांगायचे, ते सारे सांगून गेले’
‘एक दुःख बाजूला करायला,
जावं तर दुसरं दुःख मागेच उभं असतं,
आणि सुख त्याच रांगेत शेवटी कुठेतरी
आपलचं नशिब आजमावत असतं.’

किरण माळशिकारे - एम. ए. मराठी

कणाकणाने वाढवायचा असतो

सुखद क्षण आठवणीत साठवून जगायचं असतं

नात्यामध्ये बहरून नात्यामध्येच फुलायचं असतं..

जीने का मतलब क्या?

अहमद बेग दिवाना - द्वितीय वर्ष वाणिज्य

मैंने मेरे जमीर से पूछा
जीने का मतलब क्या है।
मेरे जमीर ने कहा
हर रोज एक दिया जलता रहा
फिर बूझता फिर सुलगता रहा
हर रोज वो एक ही काम करता था
दिन रात औरों के लिए जलता था
खुद को जला कर अंधेरा मिटाता था।
मेरे दोस्त ऐसा जला करो! मिटा करो ॥१॥

चंदन कि लकड़ी
हर रोज जला करती
पर जलते जलते दुनिया में खुशबू फैलाती
मेरे दोस्त ऐसे महका करो। जीया करो ॥२॥

एक सूरज है आसमान में
खुद जलता है शोलों में
न जाने कितने युग वो जलता रहा
पर औरों को नया जीवन देता रहा
मेरे दोस्त ऐसी किरन बनो। दुनिया रौशन करो
एक पेड़ है रास्ते का
कितनी थंडी छाँव देता है।

राह चलने वालों को ॥
सैंकड़ो घाव अपने सिने पर लेकर
चूल्हे की अगन बन जाता है। जीवन शीतल बनाए
मेरे दोस्त ऐसी छाँव बनो ॥३॥

एक जोकर है सरकस का
खुद खून के आँसू पीकर
लोगों को हँसाता है।
अपने गमों को छुपाकर
औरों की महफिले सजाता है।
मेरे दोस्त ऐसे हसाया करो। सजाया करो ॥४॥

ए ‘अहमद दिवाने’
तूने क्या सिखा इन अलबेलों से
जिंदगी ऐसी जीओ
जो औरों के काम आये
जलाओ ऐसी शमा
रोशनी औरों के काम आये
प्यार इश्क मुहब्बत तो ठीक है।
पर स्वार्थी बनकर जीना बेकार है ॥५॥

जहाँ चाह, वहाँ राह

कांचन डी. भालेराव - प्रथम वर्ष कला

चाह का अर्थ है-प्रबल इच्छा या महत्वाकांक्षा। मानवशक्ति की कहीं-न-कहीं सीमा तो होती ही है। इसलिए मनुष्य जितना सोच सकता है, उतना कर नहीं सकता। उसकी सारी इच्छाएँ कभी पूरी नहीं हो सकती। उसकी वे इच्छाएँ ही पूरी होती हैं, जिन के पीछे उसके मन की शक्ति होती है। जब आदमी की चाहत उसका इरादा बन जाती है, तो उसका स्वरूप ही बदल जाता है। संकल्प की दृढ़ता के सामने कोई बाधा नहीं ठहर पाती।

मनुष्य की चाहत में अपार क्षमता होती है। संकल्प की शक्ति पर्वतों को भी हिला सकती है। आदमी ने पक्षियों की तरह उड़ना चाहा तो वह हवाई-जहाज में बैठकर गगनविहार करने लगा। जलयान बनाकर उसने महासागर के आँगन में जलक्रीड़ा की। प्राचीन काल में कठोर तप करने के पीछे अपनी किसी-न-किसी चाह को ही पूरा करने का आयोजन होता था। राजा भगीरथ गंगा को भारत में लाना चाहते थे। उन्होंने उग्र तप करके भगवान शिव को प्रसन्न किया और उनके आदेश से गंगा का पावन प्रवाह भारत में आया। वास्तव में संसार में कुछ भी असंभव नहीं है। आदमी चाहे, तो स्वर्ग को भी धरती पर ला सकता है।

‘जहाँ चाह, वहाँ राह’ यह कहावत इतिहास में अनेक बार सिद्ध हो चुकी है। चाहत के बलपर ही छोटी सी रियासत का मालिक बाबर दिल्ली का बादशाह बन सका था। औरंगजेब के जुल्मों से प्रजा को मुक्ति

दिलाने की चाह के कारण ही शिवाजी महाराज ने हिंदवी राज्य की स्थापना की थी। अपने प्रिय बेगम का अद्वितीय स्मारक बनाने की चाह में ही मुगल सम्राट शाहजहाँ ने ताजमहल अपनी प्रिय बेगम के याद में निर्माण किया था।

अपने देशवासियों को सस्ती और बढ़िया कार उपलब्ध कराने की चाह ने ही फोर्ड नामक एक मामूली आदमी को दुनिया की एक प्रतिष्ठित मोटर कंपनी का मालिक बना दिया। विज्ञान के क्षेत्र में हुई महान सिद्धियाँ दरअसल वैज्ञानिकों की चाहतों का ही परिणाम हैं। कलाकृतियाँ उनके कलाकारों की चाहत का ही फल हैं। जीवन के प्रत्येक क्षेत्र में जो भी कुछ है, वह हमारी चाहत का ही नतीजा है।

इसमें संदेह नहीं कि सच्ची चाह अपनी पूर्ति का उपाय ढूँढ़ ही लेती है। परंतु इसके लिए व्यक्ति में क्षमता, धीरज, श्रम, सहिष्णुता, त्याग और समर्पण की भावना होनी चाहिए। मानव सभ्यता और संस्कृति के ये नए से नए महल ‘जहाँ चाह, वहाँ राह’ कहावत की सच्चाई पेश करते हैं। हर एक महापुरुष का जीवन इस कहावत का ज्वलंत मिसाल है। इस कहावत को सच साबित करते हुए मानवजाति भविष्य में भी अपनी चाह के लिए राह पाने में असुविधा अनुभव नहीं करेगी।

बुरी संगत से अकेला भला ।

निकिता ढोले - प्रथम वर्ष कला

‘बुरी संगत से अकेला भला’ इस वाक्य को तो हम भली भाँती जानते हैं। इसका मतलब अंग्रेजी में ‘It is better to be alone than a bad company’ ऐसा है। और मराठी में ‘वाईट संगतीपेक्षा एकटा चांगला’ ऐसा है। बुरी संगती से तो भले लोग भी बिगड जाते हैं। क्योंकि जैसा संग होता है, वैसा ही मनुष्य पर परिणाम होता है। उदाहरण के तौर पर लिया जाए तो, गांधीजी के बचपन की कहानी। हमें पता है, की गांधीजी के दोस्त उन्हें पिताजी के पॉकट में से सिगारेट पाने के लिए पैसे चुराने पर मजबूर करते हैं। उन्हें मांसाहार खाने को कहते हैं। मतलब बुरी संग से बुरे ही संस्कार होंगे। और अच्छे लोगों के संग से अच्छे संस्कार होंगे। इस संदर्भ में तुलसीदास ने बड़ी सुंदर बात कही है, की ‘सठ सुधरहि सुसंगती पाई। पारस परस कुधात सुहारी’ इस वाक्य का मतलब है, की जिस प्रकार पारस को छूकर लोहा भी सोना बन जाता है, उसी प्रकार मूर्ख लोग भी अच्छों की संग में आकर सुधर जाते हैं।

मतलब हमारे श्रेष्ठ संतो ने भी इस बात को दोहराया है, की अच्छी संग का अच्छा प्रभाव होता है। और बुरी संग का बुरा। बुरी संग में रहनेसे कितना भी अच्छा आदमी हो, वह भी बुरा बन जाता है। मतलब उसमें इन लोगों की बुरी आदतें आ जाती हैं। इसलिए आदमी अकेला अच्छा, लेकिन बुरों का संग ना हो। इस खयाल को अधिक स्पष्ट करने के लिए एक प्रसंग भी श्रीराम चरित में बताया है, की एक बार भगवान विष्णू ने महाराज बलि से प्रश्न किया, ‘तुम सज्जनों के साथ

नरक में जाना पसंद करोगे या बुरे और दुर्जन लोगों के साथ स्वर्ग में जाना पसंद करोगे?’ इस प्रश्न पर बलि ने उत्तर दिया की, ‘मुझे सज्जनों के साथ नरक में जाना पसंद है।’ भगवान ने इसका कारण पूछा तो बलि ने कहा की, ‘जहाँ अच्छे और सज्जन लोग हो वहाँ स्वर्ग है। और जहाँ बुरे, दुर्जन लोग हो वहाँ तो स्वर्ग भी नरक बन जाता है।’

इस प्रसंग से हमें ‘बुरी संग से अकेला भला।’ इस विचार का अर्थ समझमें आता है। इस लिए संग हमेशा अच्छा होना चाहिए। अगर नहीं तो अकेला ही उस बुरी संग से भला है।

हर जख्म तेरे नाम लिखा,

खून का एक-एक कतरा तेरे नाम लिखा,

जब बेवफा की याद आई,

तो जुबापर तेरा ही नाम निकला।

एक नजर महाविद्यालयीन कारकिर्दीवर...

गजानन नेरकर - द्वितीय वर्ष वाणिज्य

स्पर्धामध्ये प्रथम क्रमांक -

- १) कै. पां. गो. पुरंदरे स्मृतिदिन निबंध स्पर्धा
राज्यात सर्वप्रथम - ऑगस्ट २००३
विषय : स्वा. वि. दा. सावरकर - महानता आणि वेगळेपण
- २) ‘चपराक’ मासिक कथा स्पर्धा - सहभाग ऑगस्ट २००३
विषय : अशीही करामत
- ३) छत्रपती शाहूमहाराज जयंतीनिमित्त सामाजिक समरसता मंच, मुंबई आयोजित
राज्यस्तरीय निबंध स्पर्धा - सहभाग ऑगस्ट २००३
विषय : राजर्षी शाहू महाराज
- ४) ‘चपराक’ राज्यस्तरीय लेख स्पर्धा - सहभाग ऑगस्ट २००३ - अंकात लेख प्रसिद्ध
विषय : एकतर्फी प्रेम - एक समस्या
- ५) महाराष्ट्र अंधश्रद्धा निर्मूलन समिती आयोजित राज्यस्तरीय निबंध स्पर्धा - सहभाग सप्टेंबर २००३
विषय : सत्संगाचे खूळ जनहितास पोषक की बाधक?
- ६) मॉडर्न महाविद्यालय मराठी विभाग आयोजित काव्य-वाचन स्पर्धा- सहभाग ऑगस्ट - २००३
विषय : पावसाच्या कविता
- ७) महाराष्ट्र नशाबंदी परिषद आयोजित राज्यस्तरीय निबंध स्पर्धा - सहभाग ऑक्टोबर २००३
विषय : अंमली पदार्थ हानिकारक
- ८) महाराष्ट्र नशाबंदी परिषद आयोजित राज्यस्तरीय घोष वाक्य स्पर्धा - सहभाग ऑक्टोबर २००३
विषय : अंमली पदार्थ हानिकारक
- ९) Commerce Association Organised Quiz Contest -
2nd Runner -Up October 2003
- १०) राष्ट्रीय सेवा योजना आयोजित रक्तदान शिबिरानिमित्त निबंध स्पर्धा - सहभाग सप्टेंबर २००३
विषय : रक्तदान - श्रेष्ठ दान
- ११) Yashwantrao Chavan Pratishthan Organised State Level Essay
Contest - Participation. September 2003.

Subject : Reservation for backward class of financially weak.

- १२) दैनिक ‘नवा मराठा’ दिवाळी अंक लेख स्पर्धा - सहभाग सप्टेंबर २००३
विषय : स्पर्धा...स्पर्धा...स्पर्धा...झाला जीव अर्धा.
- १३) अखिल भारतीय नशाबंदी परिषद आयोजित राष्ट्रस्तरीय निबंध घोषवाक्य व वक्तृत्व स्पर्धा - सहभाग ऑक्टोबर २००३
विषय : व्यसनमुक्ती - काळाजी गरज
- १४) महा-पुणे परिवार आयोजित राज्यस्तरीय निबंध व घोषवाक्य स्पर्धा - सहभाग ऑक्टोबर २००३
विषय : मादक द्रव्यांचे दुष्परिणाम.
- १५) Forum of Free Enterprise Organised National Essay Contest -
Participation, October 2003
Subject : Disinvestment

वृत्तपत्रे, नियतकालिके - विविध लेखांना प्रसिद्धी

- १६) मासिक ‘नीहार’ दिवाळी अंक लेख स्पर्धा - सहभाग सप्टेंबर २००३
विषय : एकतर्फी प्रेम एक समस्या
- १७) ‘रंगतरंग’ दिवाळी अंक लेख स्पर्धा - सहभाग सप्टेंबर २००३
विषय : सार्वजनिक गणेशोत्सवांची खरंच गरज आहे का?
- १८) ‘तांबडी माती’ दिवाळी अंक लेख स्पर्धा - सहभाग ऑगस्ट २००३
विषय : आदर्श व्यक्तिमत्त्व कसे असावे ?
- १९) ‘आनंदाचे डोही’ विशेषांक लेखन स्पर्धा - सहभाग ऑक्टोबर २००३
विषय : स्वा. सावरकर - मुकुटमणी.
- २०) दैनिक संध्यानंद (दि. १६-९-२००३) लेख प्रसिद्ध
विषय : सांस्कृतिक प्रदूषणातून देशाला सावरणे आवश्यक
- २१) ‘चपराक’ दिवाळी विशेषांक २००३ - लेख प्रसिद्ध
विषय : एकतर्फी प्रेम - एक समस्या
- २२) दैनिक सकाळ (दि. २७-९-२००३) लेख प्रसिद्ध - लेख प्रसिद्ध
विषय - शिवाजी सावंत यांच्याबरोबर झालेली अविस्मरणीय भेट (वाचकांचा पत्रव्यवहार या सदरामध्ये)

२३) समाज प्रबोधन दिवाळी विशेषांक ‘फिर्याद’ २००३ मध्ये लेख प्रसिद्ध

विषय : भारतीय उद्योग व जागतिकीकरण

२४) ‘चिंतन आदेश’ २००३ दिवाळी अंक लेख प्रसिद्ध

विषय : सत्संगाचे सूत्र

विशेष उल्लेख -

सध्या एम. एल. एम. (मल्टी लेव्हल मार्केटिंग)/(मार्केटिंग विश्व) हा विषय बहुचर्चित असून मी स्वतः या संबंधी अभ्यास करून ‘समृद्ध भारत मार्केटिंग कनसेप्टस् मार्केटिंग कंपनीचा’ व्यक्तिगत वितरक म्हणून सदस्य झालो. अॅटो फिलींग बायनरी प्लॅन असलेल्या या सी. डी. (विशेष उपयुक्त माहिती असलेली सी. डी.) वितरण कंपनीच्या कार्यात ‘ग्रुप

लीडर’ म्हणून यशस्वी होऊन ‘सिल्व्हर डिस्ट्रिब्युटर ऑचिव्हमेंट अवॉर्ड’ चा मानकरी ठरलो. लवकरच ‘गोल्ड डिस्ट्रिब्युटर’ होण्याच्या मार्गावर आहे.

विद्यार्थी असताना या पद्धतीने या माध्यमातून मला आर्थिक उन्नतीचा मार्ग गवसला असून भावी काळातील माझ्या उच्च शिक्षणाचा खर्च या कामातून करण्याचा मानस आहे.

Power

Nikita Dhole - F. Y. B. A.

Oh! God give me power
Because Life is drama
And world is like a stage.
So, I want to run my
roll well....

Oh! God I draw a circle
around me of
lots of limitations....

Give me the power
Fight with bad thoughts
Give me the dream
come again to materialize
because the sweet dream
draws me to doom....

Give me the power
to run from this circle
And live a free life the
So I can jump like spring
and fly like a bird,
With my wings.

Golden Achievements

(1) Miss Komal Kishor Athare
XIth Commerce

Training At :

Shiv Chhatrapati Kridanagari,
 Balewadi, Pune.

Achievement In Year 2003-04

(I) Sub - Junior & Junior Aquatic Championships :- 23rd to 25th May 2003. Nashik.

***50, 100, 200 Mtr. Back Stroke, 100 Mtr. Free style, 200 mm. Individual Medley and 4 x 100 mtr. Medley Relay on Gold Medals :- i. e. 6 Gold's**

***4x100 mtr. 4x200 mtr. Free style relay on. Silver Metal i.e. 2 Silver**

(II) 30th National Junior Aquatic Championship – 2003 Delhi, 24th to 28th June (Girls Group – I)

***Owns Gold in 50,100,200m. Backstroke – 3 Gold**

***Owns Silver in 200m Ind. Medley, 100 m Freestyle and 4x100 m. free Relay 3 Silver**

with this performance Komal was selected in Indian Team for the 3rd Asian Age Group Championship which was held at MACAO, CHINA 24th to 30th August 2003.

(III) 57th National Aquatic Championship – 2003 Kolkata, West Bengal :- 17th to 22nd September.

***Komal secured 4th place in 100, 200m. backstroke & 5th m 50m. Backstroke & 100m free style.**

Through this championship she was selected in the Indian Team and participated in 1st Aro-Asian Games held at Hyderabad, Andhra Pradesh – 26th October to 2nd November.

(IV) 49th National school Games Championship. Surat, Gujrat : 11th to 16th December :- (Girls Under 19)

***Owns Golds in 100, 200m Backstroke, 4x100m Free Relax and 4x100 Medley Relax – 4 Gold**

***Own Golds in 100, 200m. Backstroke, 4/100m free relax and 4x100 Medley Relax – 4 Gold**

***owns Silver in 100m. free style – 1 Silver**

Overall Medal Tally :-

State	Nationals	Total
Gold Medals -		
6	7	13
Silver Medals -		
2	4	6
Total Medals -		
8	11	19

(2) Sagar P. Rahurkar

11th - Jr. No. 13637

*Performances in academic year 2003 – 04.

*Z. P. Tournaments

(1) District level Tournaments.

Events	Age Group	Place
a) 1500m Freestyle	B. O. 19	(II)
b) 200m Butterfly		(II)
(2) Zonal level Tournaments		
a) 150m Freestyle	B. V. 19	(I)
b) 200m Butterfly		(II)
(3) State level Tournaments		
a) 200m Butterfly	B. V. 19	(III)

Private Tournaments -

(1) Late Prin. B. V. Bhide Tournaments

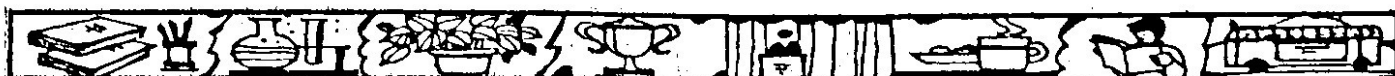
Events	Age Group	Place
a) 100m Back stroke	B. U. 16	(II)
b) 100m Back stroke	Gents	(III)
c) 100m Butterfly	B. U. 16	(II)
d) 200m I. M.	Gents	(III)
e) 400m I. M.	B. U. 16	(II)
f) 100 m Free Style	B. O. 16	(II)

(2) Residencial Club state level Tournaments

Events	Age Group	Place
a) 100m Back stroke	B. U. 16	(II)
b) 100m Breast stroke	B. U. 16	(III)
c) 100m Breast stroke	Gents	(III)
d) 100m Butterfly	B. U. 16	(II)
e) 100m Free style	B. U. 16	(II)

(3) Lokseva - Loksatta presents, District level Tournaments,

Events	Age Group	Place
a) 100m Back stroke	B. U. 16	(III)
b) 100m Breast stroke	B. U. 16	(III)
d) 100m Butterfly	B. U. 16	(III)
d) 100m Free style	B. U. 16	(III)

BE POSITIVE...!

Gajanan Arvind Nerkar - S. Y. B. Com

"Life' is the greatest gift that god has given us. Life is so wonderful that we can never see it in our life. 'Body' can be destroyed but the "soul' is immortal.

We often say that 'Life is very short'. Yes it is but we can atleast enjoy each and every moment of it because, something is always better than nothing. We can obviously make others happy.

I really believe that "the one who lives for himself is not worth for his life or he does not deserve life, but the one who brings fragrance in others life really deserves life. A great poet has said

"what is life, full of care
we have no time to stand & stare"

The poet who thinks so has really understood the real meaning of life.

But now-a-days the scenario is changing. Human life has literally become hectic. As India is a country of poor people, we are still developing.

Recently, we celebrated our 5th glorious republic day, when we 54 take a flashback and think about the past, we come to know that India has technically developed a lot compared to the previous years.

In the post-independence period, we built dams, roads, buildings and everything. but we were unable to build the "minds' of the people involved tremendous

scientific advancement.

But as everybody knows that a coin has two sides. In the same manner, science and technology is not only a boon but also a curse for our life.

Human and animal cloning defense system, organised agricultural equipments Tele Communications, Industrial revolution, increase in exports, nuclear test are the factors responsible for Indian progress. Man has now reached the moon.

But population explosion rigidity, pessimism, corruption, unemployment are evil elements which have totally destroyed India. Today due to over population India is one of the poorest countries in the world.

But after all, man has to return back to the nature as there is no life without nature. Nature creates a mighty power of life which saves the universe as a whole.

At the darker side of life, we have terrorism, human atrocition, environmental pollution and degradation. Perhaps. the brighter side is worth living as it has our rich Indian culture, heritage, customs and traditions.

Today, we are free only because of great leaders, thinkers and freedom – strugglers like Vinayak Damodar Savarkar, Bhagatsingh, Sardar Patel, Mahatma Gandhi, Dr. B. R. Ambedkar,

Pandit Nehru, Chhatrapati Shivaji Maharaj, Lokmanya Tilak and many more. The list has no limits.

Life is valuable, exciting enjoyable and best gift received by us. But what we need is the one and the only thing and that is "optimism."

Optimism, positive thinking is the root of life. Optimism increases the span and scope of life. The tree can flourish only if its roots are strong.

I think that wealth cannot achieve everything in our life. Wealth can bring entertainment but not happiness in our life. The person who earns one crore is unhappy because of lack of mental satisfaction and the person who earns one rupee is also not happy as he is unable to meet his basic needs.

Optimism can make anything possible in the world. Today we salute the greatest industrialists of India , Dhirubhai Ambani, Dhirubhai a matric, used to work as a station attendant at a Petrol Pump. He had a big dream to own a commercial corporation. Only because of his tremendous hard work, determination, devotion, dedication, honesty, sincerity and of course optimism he could achieve so much.

Dhirubhai used to say,

"Think big, Think Ahead",

"Ideas are no man's monopoly",

"The word impossible itself indicates that I-m-Possible",

"Beauty lies in the eyes of the beholder".

Optimism says that the way you look at the life, reflects what you want, you can really change your physical, mental and also psychological views to look at anything due to positivity. The nature itself indicates and teaches us optimism, It says that after the sunset i. e. the black shade of sorrows, there is always a sunrise i.e. the brighter side of joys and happiness and hence satisfaction; we always concentrate on "Nothing" and neglect "something further that "something" proves to be "everything" only due to optimism. Pessimism is the second name of death. Hence, "optimism" is the sunrise which always comes after the "sunset" of pessimism.

"Nobody plans to fail, but everybody fails to plan".

Planning is the only way of success which is achieved by optimism.

At last, I must say that the butterflies are really blue only because the sky is blue. The blue colour is always attractive and gives a soothing effect which indicates positively.

Life is the best combination of joys and sorrows in which optimism gives us the reason for living a successful and ideal life!!!

Hence, as the butterflies are blue optimism can only help you !!

Biotechnology : A Futuristic View

Gauri A. Nerkar T. Y. B. Sc.

Biology is a branch of science which deals with the study of living organisms.

Biotechnology is a branch of Biology which involves a technique that uses living organisms (or parts of organisms) to make or modify products to improve plants & animals or to develop micro-organisms for specific uses. With this definition in mind, it is easy to see that biotechnology is an old & well established science affecting everyday our lives.

The history of Biotechnology begins when primitive woman became domesticated enough to breed plants & animals; gather & process herbs for medicine, make bread & wine & beer; create many fermented food products including yogurt cheese & various soy products; create septic systems to deal with their digestive & excretory waste products; & to create vaccines to immunise themselves against diseases. Archeologists have discovered the use of organisms in various processes which go back to between 5000 to 10,000 BC.

The term Biotechnology is not new. It was first used by a Hungarian engineer, Karl Ereky, Just after World war I, but his concepts were as different from modern Biotechnology as the horse and buggy is from the automobile. But Ereky included

all lines of work by which products are produced from raw materials with the aid of living organisms. Some regard Ereky as a vision for describing a biochemical age.

Techniques for the insertion of foreign genes into bacteria first developed in 1970s by several laboratories at various universities, including the University of California at San Francisco, Stanford University & Harvard University. Still this enormously important application of life-saving bioscience has helped to lay the ground word for today's explosive development of biotechnology.

Today's Biotechnology

Man was never satisfied with only fundamental or theoretical knowledge. He, therefore started to apply the theoretical knowledge & information to get useful products & this formed the 'Applied Biosciences'. Biotechnology is an applied bioscience.

Since biotechnology involves the use of living organisms or their products for commercial purposes, it is classified as : Plant Biotechnology, Animal Biotechnology & Microbial Biotechnology.

Biotechnology has made a tremendous progress in the fields of Agriculture, Pharmacy, Environment & Industry.

Achievements in Various Fields

Agriculture : The golden achievements of Biotechnology in the field of agriculture include development of transgenic plants which are insect resistant & yield products of good quality. e.g. development of insect resistant corn carola, Bt cotton, herbicide resistant soyabeans with healthier oil.

The most important tool of biotechnology which has vast potential is genetically modified foods (GM foods). These make a vital contribution to global food, feed & fibre security. Commercialisation of Gm crop is being approved in several nations.

Biopesticides are another example of living organisms or products obtained from micro organisms or plant sources which kill the pests damaging crop plants maintaining environmental balance. These do not cause any toxic residues in crop produce.

Medicine & Health care : Biotechnology's application in this area has helped in the development of various medicines, vaccines & diagnostics.

Human therapeutic, vaccine & diagnostic proteins are made either by using Recombinant DNA technology or hybridoma technology. In Recombinant DNA technology a desired gene of foreign

origin is inserted into the bacterial genome for the production of useful substances from micro organisms. In hybridoma technology a B-lymphocyte secreting antibodies against a specific antigen is fused with a myeloma cell (a cancerous B-Lymphocyte). The resulting cell if injected in a mouse's abdomen or if cultured in a bioreactor will grow & divide, infinitely producing large quantities of antibody which can then be harvested. The resulting proteins are called monoclonal antibodies & are most often used in diagnostic kits. e.g. those used for pregnancy test.

Cloning : A clone is simply one living being made from another, leading to two organisms with the same set of genes. Clone is defined as an exact genetic replacement of a specific gene or an entire organism derived asexually. Farmers already select the biggest bulls or best milk cows for breeding by cloning these animals, the genetics of entire herds.

Research : Fundamental research included the fields of biochemistry, molecular biology, plant science, bioinformatics, biochemical, chemical & separations engineering & combinational, organic & polymer chemistry.

☆☆☆

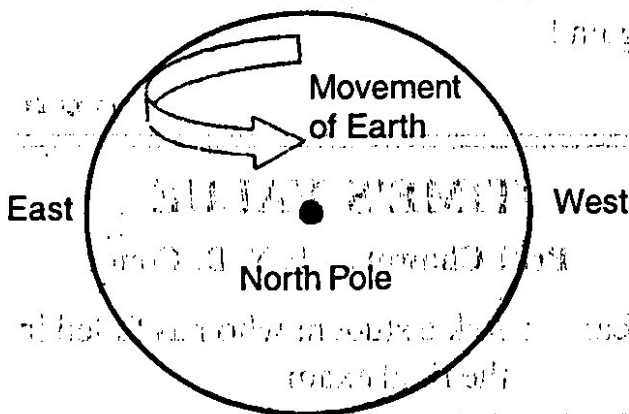

Can the Sun rise in the West

Madhura Ranade - F.Y.B.Sc.

The answer to this question is yes!

Dr. Jayant Naralikar, while travelling from London to Chicago, saw at a particular point somewhere in the sky, the sun rising from the West! He has explained this opposite movement of the Sun in the following manner,

We all know that the movement of Earth is from West to East, and this is the reason why we can see the Sun rising in the East and setting in the West. But for the Sun to rise in the West, the Earth should rotate in the opposite direction, which is impossible.

Now, consider Aryabhatta's example....

A man travelling in the boat can see all the objects on the shore moving in the opposite direction.

Similarly, as far as circular motion

is concerned, a man sitting in a merry-go-round, feels that all the other objects are moving around him.

Considering Aryabhatta's example & our experience of merry-go-round, if we overcome the speed of Earth, and travel in a direction from East to West from a great height, we can feel the Earth moving in the opposite direction, and also the sun rising from West.

Now, the circumference of the Earth at the Equator is approximately 40,000 km. Therefore, any point on the Equator will cover a distance of 40,000 km in 24 hours. This means, speed of any point on the Equator will be ~1,666 km/hr.

Combining the example & the fact mentioned above, and if we travel, over the equator, at a speed, higher than 1,666 km/hr, and in opposite direction to the rotation of Earth, we can see the Sun rising from the West....!

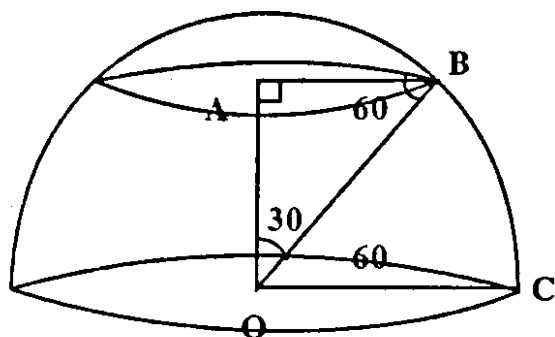
Now, the question is can we travel at this speed..? The answer is 'yes'. Today's advanced fighter aircrafts can travel. Even the passenger airliner like Concorde can also travel but not any ordinary airliner.

We all know that the earth is a sphere. Obviously, if we move from the Equator towards the poles, the circumfer-

ence of the Earth will reduce & thereby this speed too.

Consider as if we are travelling over the 60° latitude.

AB = Radius of 60°

OB = OC = Radius of Earth = 6,400 km

Angle AOB = 30°

Angle ABO = Angle BOC 60°

Angle OAB = 90°

Now,

$$\sin 30 = AB/OB = \frac{1}{2}$$

$$\therefore AB = OB/2$$

$$\therefore AB = 6,400/2 = 3,200 \text{ km}$$

\therefore Circumference of this latitude will be

$$= 2\pi AB = 2 \times 3.14 \times 3,200 \sim 20,000 \text{ km}$$

This circumference is half of the circumference of the equator.

Hence, the speed of any point on this latitude will be half of the speed of any point on the Equator.

i.e. half of 1,666 km/hr. i.e. 833 km/hr.

Now this is not impossible for any ordinary airliner to overcome this speed

because it travels at a speed of around 900 to 950 km/hr.

That means if we travel at 60° latitude at a speed higher than 833 km/hr. from East to West, we can see the Sun rising from the West...!

The route of the airliner by which Dr. Jayant Naralikar was travelling, touched the Southern part of Greenland, approximately at 60° latitude and this is how, he was able to see the Sun rising from the West. But the moment it left this latitude, the Sun set back into the horizon again !

TIME'S VALUE

Priti Chawala - F. Y. B. Com.

Year : Ask a student who has failed in the final exam.

Month : Ask a mother who has given birth to a premature baby.

Week : Ask an editor of a weekly news paper.

Hour : Ask the lovers who are watching to meet.

Minute : Ask the person who has missed the train, bus or plane.

Second : Ask a person who has survived from an accident.

Millisec : Ask the person who won silver medal in the Olympics.

THUNDER

Roslin Gaware - F.Y.B.Sc.

The ultimate cause of Thunder is lightning. This relation of lightning with Thunder was well established by the end of 19th century. To explain

more efficiently about thunder it goes as follows-

THUNDER is an acoustic signal generated by rapidly expanding channel of heated air. From the information in this signal it is possible to deduce the location, shape and orientation of lightning flash.

THUNDER

The topic of Speculation & Antiquity.

A theory which is comprehensive & detailed has been approached in the past 10-15 years.

THE RELATION

The relation of Thunder with lightning was established in the 19th century.

FOUR THEORIES

- (1) The lightning stroke creates a vacuum thunder and the thunder is produced when the vacuum collapses.
- (2) Water drops in the path of the lightning are turned into steam and the rapid expansion in the steam is accompanied by a loud report.

(3) The electrical discharge decomposes the water molecules by electrolysis and the hydrogen and oxygen produced subsequently recombine explosively.

(4) Thunder is caused due to the sudden heating of air in the path of the lightning flash.

The interest in the nature of Thunder soon declined for nearly 50 years except for some isolated experiments, which proved to be more confusing.

Since 1960 the interests have been revived and through researches the nature and source of Thunder has been revived.

With the help of excellent technology mankind knows the fundamental principles of Thunder.

THE CHALLENGE

The challenge today is to account for the detailed features of the THUNDER SIGNATURE.

CAUSE OF DIFFERENT NOISES IN THUNDER

Noises heard depend on the characteristics of a Particular lightning flash.

2. COMPLEX FACTORS.

- (A) The temporary sequence of events the discharge.
- (B) Their arrangement in space.

The lightning flash takes place

generally at the base of a cloud where a large number of negative charges are present (potential upped 300 million volt.)

The main discharge begins when the channel traces a low current discharge called as the STEPPED LEADER.

The objects present at heights start emitting sparks as the potential gradient (volt / meter) increases and causes a surge of current to flow called as the return stroke.

The subsequent leaders are called as the DART LEADERS.

The stepped leader, dart leader and the return stroke heats the air in its path, creating a channel of gases at high temperature (30,000° C) and pressure (10 -100 atmospheres).

This expands the gases in the surrounding air as shock waves, which travel for a short distance and then decay into acoustic waves.

(B) The spatial arrangement of the lightning flash has perhaps a greater influence on the resulting THUNDER.

The lightning channel is said to be tortuous i.e. consisting of a large number of straight segments separated by sharp bends.

Segments are classified as :
MACROTORTUOUS – at least 100m.
MESOTORTUOUS – 5m – 100m.
MICROTORTUOUS – less than 5m.

The mesotortuous segments are primary radiators of acoustic waves. The macro-tortuous segments are made up of a

large number of mesotortuous segments.

If the macro-tortuous segment is oriented end on to the observer the sound received will be of comparatively low amplitude as the wave fronts from each MESOTORTUOUS waves reaches the observer in succession and hence the rumble or roll of THUNDER is heard.

If the MACROTORTUOUS segment is broadside to the observer a much larger portion of the radiated energy will be received as the wavefronts will arrive almost simultaneously and hence a clap of THUNDER is heard from all the mesotortuous waves.

☆☆☆

Priti Chawala - F. Y. B. Com.

How you respond
depends upon your purpose
When you want to be happy
& more successful
it is time to be
in the present moment
When you want the present
To be better than the past
It is time to
Learn from the past
When you want the future
To be better than the past
It is time to
Plan for the future.

☆☆☆

अनुक्रमणिका अहवाल

१) कनिष्ठ महाविद्यालय	७६	१९) भूगोल विभाग	१३२
२) कलामंडळ	८०	२०) पदार्थ विज्ञान	१३४
३) राष्ट्रीय सेवा योजना	८६	२१) प्राणिशास्त्र विभाग	१३७
४) क्रीडा अहवाल (कनिष्ठ महाविद्यालय)	९०	२२) वनस्पतीशास्त्र विभाग	१३९
५) वार्षिक पुरस्कार समिती	९१	२३) इलेक्ट्रॉनिक विभाग	१४५
६) क्रीडा अहवाल (वरिष्ठ महाविद्यालय)	१०३	२४) रसायनशास्त्र विभाग	१४६
७) राष्ट्रीय सेवा योजना (वरिष्ठ महाविद्यालय)	१०६	२५) संख्याशास्त्र विभाग	१४७
८) राष्ट्रीय सेवा योजना	१०९	२६) ग्रंथालय	१५०
९) मराठी विभाग	११२	२७) विद्यार्थिनी मंच	१५१
१०) हिंदी विभाग	११७	२८) वेळापत्रक समिती	१५२
११) इंग्रजी विभाग	११८	२९) Exploratory Co-ordination cum Guidance cell	153
१२) अर्थशास्त्र विभाग	१२१	३०) आदर्श विद्यार्थी पुरस्कार	१५३
१३) मानसशास्त्र विभाग	१२४	३१) शास्त्र संघटना	१५४
१४) इतिहास विभाग	१२६	३२) प्राध्यापक संघटना	१५९
१५) राज्यशास्त्र विभाग	१२७	३३) प्राध्यापक अभ्यास मंडळ	१६०
१६) प्लॅनिंग फोरम्	१२८	३४) वार्षिक स्नेहसंमेलन	१६१
१७) वाणिज्य संघटना	१२९	३५) सेवक सहकारी पतपेढी	१६२
१८) संगणकशास्त्र	१३०	३६) कार्यालयीन अहवाल	१६२

कनिष्ठ महाविद्यालय

वार्षिक अहवाल - २००३ - २००४

मॉडर्न कला, शास्त्र आणि वाणिज्य, कनिष्ठ महाविद्यालयाचा शैक्षणिक वर्ष २००३ - २००४ चा हा अहवाल आपल्यासमोर सादर करताना अतिशय आनंद होत आहे.

दरवर्षीप्रमाणे याही वर्षी कनिष्ठ महाविद्यालयाने आपली गौरवशाली आणि यशस्वी प्रतिमा व परंपरा कायम राखली आहे.

बारावी बोर्ड परीक्षा - २००३

गुणवत्ता यादीत चमकलेले आमचे विद्यार्थी
शास्त्र विभाग

- १) मिलिंद पाटील गुणवत्ता यादीत ६ वा
गणित विषयात १००/१००.
- २) अन्वेशा मुझुमदार गुणवत्ता यादीत १५ वी.
- ३) नेहा नाईक गुणवत्ता यादीत १३ वी.
पदार्थ विज्ञान शास्त्रात १००/१००.
- ४) पल्लवी जावळे गुणवत्ता यादीत १२ वी.
- ५) रोहन हंगेकर गुणवत्ता यादीत १२ वा.
- ६) गौरी पाटील गुणवत्ता यादीत ७ वी.
- ७) रसिक फालक गुणवत्ता यादीत १५ वा.
- ८) हर्षल सुतार गुणवत्ता यादीत १४ वा.
- ९) आरती आगरवाल बोर्ड परीक्षा - रसायनशास्त्र
विषयात १००/१००.

वाणिज्य विभाग

- १) प्रसाद पसरणीकर - महाविद्यालयात सर्वप्रथम.
वरील गुणवंत विद्यार्थ्यांचे मनःपूर्वक अभिनंदन.

बारावी बोर्ड परीक्षेतील वरील गुणवंत - यशवंत विद्यार्थ्यांचा सत्कार पुणे विद्यापीठ - आयुर्वेद विद्याशाखेचे डीन मा. डॉ. भूषण पटवर्धन यांच्या हस्ते करण्यात आला.

सायन्स ऑलिंपियाडमधील आमचे यशस्वी विद्यार्थी

१) रोहन जोशी - बारावी 'फ'

- रीजनल मॅथॅमेटिक्स ऑलिंपियाड २००३-२००४ मध्ये महाराष्ट्र आणि गोवा राज्यात ९ वा क्रमांक.
- आय. ए. पी. टी. ने घेतलेल्या नॅशनल स्टॅंडर्ड एक्झॅमिनेशन - फिजिक्स - इंडियन फिजिक्स ऑलिंपियाडमध्ये राष्ट्रीय स्तरावर पहिल्या ५० विद्यार्थ्यांत निवड !

- राष्ट्रीय स्तरावर १०% गुणवत्ता निवडीत सर्वप्रथम. मुंबई येथील BARC ट्रेनिंग कॅम्पसाठी "आंतरराष्ट्रीय ऑलिंपियाड संघात" निवड .

- सायन्स ऑलिंपियाड फाऊंडेशन - नवी दिल्ली द्वारा आयोजित सहाय्या राष्ट्रीय सायन्स ऑलिंपियाडसाठी घेतलेल्या प्राथमिक परीक्षेत उत्तीर्ण. पुणे शहर गुणवत्ता यादीत १४ वा. महाराष्ट्र राज्यात १० वा.

२) सुहास महाजन - बारावी 'एफ'

- आय. ए. पी. टी. द्वारा आयोजित नॅशनल स्टॅंडर्ड एक्झॅमिनेशन इन् फिजिक्समध्ये केंद्रातील पहिल्या १०% उच्चतम पातळीत निवड.

- सायन्स ऑलिंपियाड फाऊंडेशन, नवी दिल्ली द्वारा आयोजित सहाय्या राष्ट्रीय ऑलिंपियाडसाठी घेतलेल्या प्राथमिक स्तरावरील परीक्षेत उत्तीर्ण, पुणे शहर गुणवत्ता यादीत ७ वा, महाराष्ट्र राज्य गुणवत्ता यादीत ३३ वा.

३) सिद्धार्थ करकरे - अकरावी ‘सी’

महाराष्ट्र आणि गोवा राज्यात घेतलेल्या रीजनल मॅथेमेटिक्स ऑलिंपियाडमध्ये गुणवत्ता यादीत ९ वा.

● फर्स्ट लेव्हल अँस्ट्रोनॉमी ऑलिंपियाड एक्झॅमिनेशन उत्तीर्ण.

● सहाव्या नॅशनल सायन्स ऑलिंपियाडमध्ये पुणे शहरात गुणवत्ता यादीत १८ वा आणि महाराष्ट्र राज्यात ६५ वा.

४) मानसी वर्तक - अकरावी ‘एफ’

● सहाव्या राष्ट्रीय सायन्स ऑलिंपियाड - पुणे शहरात गुणवत्ता यादीत ४ थी. महाराष्ट्र राज्यात नववी.

५) रितेश कोलते - अकरावी ‘सी’

सहाव्या नॅशनल सायन्स ऑलिंपियाड (सायन्स ऑलिंपियाड फाऊंडेशन - नवी दिल्ली द्वारा आयोजित) मध्ये पुणे शहर गुणवत्ता यादीत ५ वा. महाराष्ट्र राज्यात १८ वा.

६) आकाश काटदरे - बारावी ‘एफ’

● नॅशनल स्टँडर्ड एक्झॅमिनेशन इन फिजिक्स (आय. ए. पी. टी. द्वारा आयोजित) मध्ये १% राष्ट्रीय उच्चतम स्तरात निवड.

● सायन्स ऑलिंपियाडमधील वरील सर्व विद्यार्थ्यांचे मनःपूर्वक अभिनंदन!

बारावी शास्त्र आणि वाणिज्य विद्याशाखेतील मुलांसाठी गेली अनेक वर्षे ‘स्कॉलरबॅचचे’ आयोजन महाविद्यालयाद्वारा करण्यात येते. पुण्यात अतिशय लोकप्रिय असलेल्या स्कॉलरबॅचचे वर्ग उन्हाळ्याच्या सुट्टीपासून सुरू होतात. स्कॉलरबॅचमधील विद्यार्थ्यांनी अनेक वेळा बोर्डाच्या गुणवत्ता यादीत स्थान मिळविले

आहे. यामधील विद्यार्थ्यांच्या पालकांच्या पालकसभाही वर्षातून दोन वेळा आयोजित केल्या जातात.

बारावी शास्त्र आणि वाणिज्य स्कॉलरबॅचला खालील प्राध्यापकांचे योगदान होते.

बारावी शास्त्र स्कॉलरबॅच (२००३-२००४)

१. प्रा. आर. जी. लिमये, उपप्राचार्य, वरिष्ठ महाविद्यालय रसायनशास्त्रासाठी
२. प्रा. गोहेल रसायनशास्त्रासाठी
३. प्रा. खंडागळे रसायनशास्त्रासाठी
४. प्रा. सौ. शुभांगी बर्वे रसायनशास्त्रासाठी
५. प्रा. भालचंद्र भोमे पदार्थ विज्ञानशास्त्रासाठी
६. प्रा. दशपुत्रे पदार्थ विज्ञानशास्त्रासाठी
७. प्रा. सौ. शिंदे पर्यवेक्षिका वनस्पतिशास्त्रासाठी
८. प्रा. इंगोले वनस्पतिशास्त्रासाठी
९. प्रा. अमृता सातभाई वनस्पतिशास्त्रासाठी
१०. प्रा. सौ. चारू बुटाला वनस्पतिशास्त्रासाठी
११. प्रा. सौ. कांचन राजाध्यक्ष गणित विषयासाठी
१२. प्रा. सौ. राठोड गणित विषयासाठी
१३. प्रा. सुजाता गायतोंडे गणित विषयासाठी
१४. प्रा. सुभाष कारेकर गणित विषयासाठी
१५. प्रा. ठिपसे इलेक्ट्रॉनिक्ससाठी
१६. प्रा. सौ. अर्चना आपटे इलेक्ट्रॉनिक्ससाठी
१७. प्रा. डाफ संगणकशास्त्रासाठी

१८. प्रा. झगडे भूगोल विषयासाठी
 १९. प्रा. राजीव कुलकर्णी इंग्लिश विषयासाठी
 २०. प्रा. सौ. बिना मुत्तलगिरी इंग्लिश विषयासाठी
 २१. प्रा. सौ. संजीवनी कुवळेकर जर्मन विषयासाठी
 २२. प्रा. डोईफोडे हिंदी विषयासाठी
 २३. प्रा. लीना पाटणकर मराठी विषयासाठी
- बारावी कॉमर्स स्कॉलरबॅच**
१. प्रा. लीना पाटणकर मराठी विषयासाठी
 २. प्रा. संजीवनी कुवळेकर जर्मन विषयासाठी
 ३. प्रा. बीना मुत्तलगिरी इंग्लिश विषयासाठी
 ४. प्रा. सुधा ढोनसळे अर्थशास्त्र विषयासाठी
 ५. प्रा. संजीवनी घारपुरे अर्थशास्त्र विषयासाठी
 ६. प्रा. रेखा आगाशे अकौंटन्सी
 ७. प्रा. वीणा नरगुंद चिटणीसाचा व्यवसाय
 ८. प्रा. जयंत जोर्वेकर व्यवसाय संघटन
 ९. प्रा. राजीव कुलकर्णी इंग्लिश
 १०. प्रा. डोईफोडे हिंदी

स्कॉलर बॅचसाठी आयोजित केलेली व्याख्याने
 १) प्रा. नांदणीकर - गणित विषय - शास्त्र स्कॉलरबॅचसाठी.

२) प्रा. सौ. संगीता मांडके - चिटणीसाचा व्यवसाय वाणिज्य स्कॉलरबॅच.

३) प्रा. डॉ. सौ. अमृता ओक - ‘अभ्यास करण्याच्या - वाणिज्य पद्धती’ स्कॉलरबॅचसाठी.

४) डॉ. सौ. सुलभा सिधये - इंग्रजी विषयाचे अध्ययन.

● कलाक्षेत्र

कनिष्ठ महाविद्यालयातील अनेक कलाकार विद्यार्थी

- विद्यार्थिनींनी नृत्य, नाट्य, संगीत अभिनय, वक्तृत्व, वादविवाद इ. कला प्रांतात - विविध स्पर्धांमध्ये घवघवीत यश मिळविले आहे. त्यांचे मनःपूर्वक अभिनंदन! संदर्भासाठी कलामंडळाचा स्वतंत्र अहवाल पाहावा.

● क्रीडाक्षेत्र

कनिष्ठ महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांनी क्रीडाक्षेत्रातील विविध स्पर्धांमध्ये सहभागी होवून उत्तम यश संपादन केले आहे. त्यांचे मनःपूर्वक अभिनंदन. (संदर्भासाठी क्रीडाक्षेत्राचा स्वतंत्र अहवाल पाहावा.)

● राष्ट्रीय सेवा योजना

कनिष्ठ महाविद्यालयातील राष्ट्रीय सेवा योजनेतील विद्यार्थ्यांनी वर्षभर अनेकविध उपक्रम केले. त्यांचे हिवाळी शिबिरही उत्तम पद्धतीने पार पडले. कार्यक्रमाधिकारी प्रा. सौ. वीणा नरगुंद, प्रा. पी. एम. सांबारे, प्रा. सौ. सुधा ढोनसळे यांनी अविरत परिश्रम केले. (रा. से. यो. चा स्वतंत्र अहवाल पाहावा.)

● एन. सी. सी.

कनिष्ठ महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांनी एन. सी. सी. च्या सर्व कोअरमध्ये उत्तम काम केले आहे. (स्वतंत्र अहवाल पाहावा.)

● वार्षिक स्नेहसंमेलन

महाविद्यालयाच्या संपन्न झालेल्या वार्षिक स्नेहसंमेलनात उत्कृष्ट स्नेहसंमेलन सादर करणाऱ्या ‘अकरावी सी’ वर्गास कनिष्ठ विभागातील प्रथम पारितोषिक मिळाले. त्यांचे मनःपूर्वक अभिनंदन! मॉडर्न सेंटर फॉर करिअर गाईडन्स आणि मॉडर्न कॉलेज यांच्या संयुक्त विद्यमाने इ. ११ वी शास्त्र व वाणिज्य

शाखेतील विद्यार्थी आणि पालकांसाठी एक पूर्ण दिवसाचे Workshop आयोजित केले होते. वेगवेगळ्या प्रकारच्या कोर्सेसची माहिती आणि मार्गदर्शन करण्यासाठी डॉ. एकबोटे, प्राचार्य गोसावी, उपप्राचार्य वाघमारे, प्राचार्य पाटणकर, प्राचार्य भाऊसाहेब जाधव, तहसीलदार विकास भालेराव, माजी प्राचार्य चिरपुटकर, प्राचार्य देसाई उपस्थित होते.

या शैक्षणिक वर्षापासून इयत्ता ११ वी कला शाखेसाठी (इंग्रजी माध्यम) एक स्वतंत्र वर्ग सुरू करण्यात आला. या वर्गासाठी पालक व विद्यार्थ्यांकडून उत्तम प्रतिसाद मिळाला.

कनिष्ठ महाविद्यालयातील प्राध्यापकांची अभिनंदनीय कामगिरी (२००३-२००४)

१) प्रा. डॉ. सौ. स्वाती सुहास कर्वे

- ‘स्त्री विकासाच्या पाऊलखुणा’ व ‘दशावतार - चिरंजीव आणि पंचकन्या’ ही दोन पुस्तके प्रसिद्ध.

- युवा सकाळमध्ये बारावीच्या विद्यार्थ्यांसाठी मराठी विषयाच्या मार्गदर्शन लेखमालेचे लेखन.

- ‘स्त्रियांची शतपत्रे’ या संशोधन प्रकल्पासाठी महाराष्ट्र फाऊंडेशनची रु. ३००००/- ची संशोधन शिष्यवृत्ती प्राप्त.

- साहित्यप्रेमी भगिनी मंडळ, पुणे - संशोधन विभाग समितीवर नियुक्ती.

२) प्रा. सौ. संजीवनी कुवळेकर

महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, पुणे च्या ‘जर्मन’ विषय अभ्यासमंडळावर ‘निमंत्रक’ म्हणून नियुक्ती.

३) प्रा. सौ. वंदना जोशी

- जून २००३ मध्ये एम. पी. एम. (Master in Personnel Management) परीक्षेत प्रथम श्रेणीत उत्तीर्ण

- १२ वी च्या विद्यार्थ्यांकरिता इंग्रजी भाषेबद्दल ‘युवा सकाळ’ मध्ये मार्गदर्शन - लेखमाला

४) प्रा. जयंत जोर्वेकर

महाराष्ट्र राज्य मराठी मुक्त पत्रकार संघाकडून सर्वोत्तम स्तंभलेखनाचा ‘महाराष्ट्र दीप’ पुरस्कार प्राप्त.

‘महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, पुणे च्या’ वाणिज्य व्यावसायिक अभ्यासमंडळावर ‘निमंत्रक’ म्हणून नियुक्ती.

५) प्रा. भालचंद्र भोमे

महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ - राज्य मंडळाच्या ‘पदार्थविज्ञान’ अभ्यासमंडळावर सदस्य म्हणून नियुक्ती.

६) प्रा. सौ. सुधा ढोनसळे

प्रोग्रेसिव्ह एज्युकेशन सोसायटी, पुणे ५ कडून ‘आदर्श शिक्षिका’ पुरस्कार प्राप्त.

७) प्रा. सौ. मंगला शिंदे

कनिष्ठ महाविद्यालयाच्या पर्यवेक्षिका म्हणून दोन वर्षांसाठी नियुक्ती.

८) प्रा. जगदीश चिंचोरे - उपप्राचार्य

श्री संत गाडगेबाबा स्वच्छता अभियान, महाराष्ट्र राज्य समितीवर सदस्य म्हणून नियुक्ती.

यंदा बारावी सायन्ससाठी ‘ऑनलाईन’ एक्झॅम प्रो. ए. सो. च्या एम. सी. आय. टी. आर. या संस्थेत संपन्न झाली. महाराष्ट्रात प्रथमच ही ऑन लाईन परीक्षा घेण्यात

आली. प्रा. सुधीर वैशंपायन, प्रा. ए. व्ही. देशपांडे, प्रा. कु.पांडे, प्रा. सौ. नरगुंद, प्रा. सौ. सुनीता गोसावी यांच्या मार्गदर्शनाखाली ही परीक्षा संपन्न झाली.

कनिष्ठ महाविद्यालयाच्या या यशस्वी परंपरेपाठीमागे महाविद्यालयाचे प्राचार्य मा. श्री. अ. गो. गोसावी सर यांचे मार्गदर्शन आहे. तसेच महाविद्यालयाचा कार्यालयीन कर्मचारी वर्ग, रजिस्टार श्री. दिलीप खोपकर, ग्रंथालय कर्मचारीवर्ग, ग्रंथपाल सौ. दात्रे, सर्व शिपाईवर्ग, शिक्षक, शिक्षकेतर कर्मचारी, वरिष्ठ महाविद्यालयाचे उपप्राचार्य मा. डॉ. यशवंत वाघमारे, प्रा. आर. जी. लिमये, प्रा. डॉ. सौ. सुलभा देऊस्कर या सर्वांची मदत सतत होत असते.

सर्वांच्या मदतीबद्दल मनःपूर्वक कृतज्ञता !

स्नेहांकित

प्रा. सौ. मंगला शिंदे	प्रा. जगदीश चिंचोरे
पर्यवेक्षिका	उपप्राचार्य
कनिष्ठ महाविद्यालय	कनिष्ठ महाविद्यालय

★ ★ ★

कलामंडळ

विद्यार्थ्यांच्या शैक्षणिक पात्रतेबरोबरच त्यांचा सर्वांगीण व्यक्तिमत्त्व विकास व्हावा हे कला मंडळाचे मुख्य ध्येय. शैक्षणिक वर्ष २००३-२००४ मधील विविध कलाक्षेत्रात मॉडर्न महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांनी मिळवलेले यश पाहिल्यावर ‘कलामंडळ’ योग्य तऱ्हेने कार्यरत आहे हे सिद्ध होते.

यंदाच्या वर्षी कलामंडळाची कार्याध्यक्ष म्हणून

सूत्रे हाती घेतल्यावर हा अहवाल आपल्यासमोर मांडताना मला आनंद होत आहे. कलामंडळाच्या यशात सर्व सहकारी प्राध्यापक, शिक्षकेतर कर्मचारी आणि विद्यार्थी कलाकार यांचा मोलाचा वाटा आहे. कलामंडळाचे यश हे त्यांच्या अथक परिश्रमांमुळेच आहे.

कलामंडळ २००३ - २००४.

मा. प्राचार्य श्री. अ. गो. गोसावी - अध्यक्ष.

प्रा. अमृता सातभाई - कार्याध्यक्ष.

इतर शिक्षक सदस्य -

प्रा. सुनीता गोसावी, प्रा. कांचन राजाध्यक्ष, प्रा. सुनीता पुरोहित, प्रा. डॉ. सुषमा जोग, प्रा. डॉ. स्वाती कर्वे, प्रा. जीविता गुजर, प्रा. संजीवनी कुवळेकर, प्रा. निशा भंडारे, प्रा. विद्या शमी, प्रा. विनीता कुलकर्णी, प्रा. विजय गायकवाड, प्रा. विनोद सूर्यवंशी, प्रा. श्याम देशमुख, प्रा. वंदना जोशी, प्रा. अशोक कांबळे, प्रा. अजितसिंह ठाकूर.

कलामंडळाला वर्षभर सक्रिय मदत करणारे -

प्रा. नरेंद्र नायडू, प्रा. सुरेखा परब.

कार्यालयीन सदस्य -

श्री. दीपक शहा, सौ. स्वाती पटवर्धन.

कलामंडळाचे कार्यक्रम वर्षभर शिस्तशीर घडवून आणणारे शिक्षकेतर कर्मचारी -

श्री. दत्तात्रय राऊत, श्री. सुदाम सणस, श्री. अंकुश सणस, श्री. विलास तांगडे, श्री. सुरेश कुन्हाडे, श्री. तानाजी जाधव, श्री. सुनिल हातोडे.

विद्यार्थ्यांच्या कलागुणांना वाव देण्यासाठी वर्षभर अनेक महाविद्यालयांतर्गत स्पर्धा घेण्यात आल्या.

१) महाविद्यालयांतर्गत नृत्य स्पर्धा -

दि. २६, २७ ऑगस्ट २००३

स्पर्धाप्रमुख - प्रा. जीवीता गुजर.

सूत्रसंचालन -

वरिष्ठ विभाग - वैयक्तिक

- १) कृष्णा आगरवाल - सर्वोत्तम नर्तक.
- २) गीतांजली मोहपाडकर - प्रथम क्रमांक.
- ३) तृप्ती राठोड - द्वितीय क्रमांक.
- ४) प्राजक्ता अहिरराव - उत्तेजनार्थ.

समूह नृत्य -

- १) प्रज्ञा व इतर - प्रथम क्रमांक
- २) लविना व इतर - द्वितीय क्रमांक.
- ३) लिप्सी व इतर - तृतीय क्रमांक.
- ४) निशा व इतर - उत्तेजनार्थ.

कनिष्ठ विभाग -

वैयक्तिक -

- १) रिया मेहतानी - प्रथम क्रमांक. २) शुभांगी सोनावणे - द्वितीय क्रमांक. ३) सायली शिंदे - तृतीय क्रमांक.

समूह नृत्य -

ओंकार शिंदे व इतर - प्रथम क्रमांक.

परीक्षक -

प्रा. नरेंद्र नायडू, प्रा. सुनीता पुरोहित.

२) महाविद्यालयांतर्गत संगीत स्पर्धा

दि. २८, २९ ऑगस्ट २००३.

स्पर्धाप्रमुख - डॉ. स्वाती कर्वे.

कनिष्ठ विभाग - मराठी गीत

- १) रमाकांत गायकवाड - प्रथम क्रमांक.

- २) रसिका कुलकर्णी - द्वितीय क्रमांक

- ३) आरती नाईक - तृतीय क्रमांक.

हिंदी गीत -

- १) रसिका कुलकर्णी - प्रथम क्रमांक
- २) मिथिलेश प्रधान - द्वितीय क्रमांक
- ३) हर्षाली दामले - तृतीय क्रमांक.

उपशास्त्रीय

- १) रमाकांत गायकवाड - प्रथम क्रमांक.
- २) आरती नाईक - द्वितीय क्रमांक.
- ३) मिथिलेश प्रधान - तृतीय क्रमांक.

समूह गीत -

मिथिलेश प्रधान व इतर - प्रथम क्रमांक.

वरिष्ठ विभाग - मराठी गीत

- १) प्रज्ञा वैद्य आणि केतकी आडकर.

प्रथम क्रमांक विभागून.

- २) विकास कुलकर्णी - द्वितीय क्रमांक.

हिंदी गीत -

- १) गायत्री पाठक - प्रथम क्रमांक
- २) विकास कुलकर्णी - द्वितीय क्रमांक
- ३) मधुरा रानडे - तृतीय क्रमांक

उपशास्त्रीय

- १) केतकी आडकर - प्रथम क्रमांक
- २) गायत्री पाठक - द्वितीय क्रमांक.

द्वंद्व गीत -

विद्या नटराजन, प्रतिक्षा कुलकर्णी
- प्रथम क्रमांक.

समूहगीत -

बिंदिया शर्मा व इतर - प्रथम क्रमांक.

३) मेंदी स्पर्धा - दि. ११ ऑगस्ट २००४.

स्पर्धाप्रमुख - प्रा. निशा भंडारे - परीक्षक

एकूण ८० स्पर्धकांनी भाग घेतला. यात मुलांचाही मोठा सहभाग.

कनिष्ठ विभाग -

मोनिका शर्मा - प्रथम क्रमांक. अश्विनी फरांदे -
द्वितीय क्रमांक. रूपाली टिंगरे - तृतीय क्रमांक.
आशा पवार - उत्तेजनार्थ.

वरिष्ठ विभाग -

कविता पडवळ - प्रथम क्रमांक. भाग्यश्री मोहिले
- द्वितीय क्रमांक, रश्मी यादव व कांचन शिनगारे -
तृतीय क्रमांक विभागून, आम्रपाली कांबळे - उत्तेजनार्थ

४) कनिष्ठ विभाग इंग्रजी वक्तृत्व स्पर्धा -

स्पर्धा प्रमुख - प्रा. वंदना जोशी.
प्रणवकुमार अय्यर - प्रथम क्रमांक. प्रीता यादव -
द्वितीय क्रमांक.

५) महास्पर्धा - स्पर्धाप्रमुख - प्रा. कांचन राजाध्यक्ष.
कनिष्ठ विभाग - कथाकथन - रोहन गोरे - विशेष
पारितोषिक.

कविता वाचन - १) रोहन गोरे - प्रथम क्रमांक,
२) मृणाल खापर्डे - द्वितीय क्रमांक.

नाट्याभिनय - १) रोहन गोरे - प्रथम क्रमांक,
२) आश्लेषा जाधव - द्वितीय क्रमांक

वरिष्ठ विभाग - कथाकथन

मयुरेश देशपांडे - प्रथम क्रमांक.
ओंकार गरुड - उत्तेजनार्थ.

कविता वाचन - १) दत्तात्रय सोनावणे - प्रथम
क्रमांक. २) अमृता संभूस - द्वितीय क्रमांक. ३) मयुरेश

देशपांडे - तृतीय क्रमांक. ४) तृप्ती नांगरे - उत्तेजनार्थ.

नाट्यवाचन - सांघिक प्रथम क्रमांक - पिंजरा -
मधुरा पाटील, तृप्ती नांगरे, मधुरा पाटील - विद्यार्थिनी
लेखिका - उत्तेजनार्थ.

नाट्याभिनय - मधुरा पाटील - प्रथम क्रमांक.
२) तृप्ती नांगरे - द्वितीय क्रमांक.

एकांकिका - सांघिक - पुणेरी पाहुणचार - प्रज्ञा
केळकर व इतर.

वैयक्तिक अभिनय - सचिन धुमाळ - उत्तेजनार्थ.
कलामंडळातर्फे देण्यात येणारी शिष्यवृत्ती प्रज्ञा
वैद्य हिला देण्यात आली.

स्नेहसंमेलनानिमित्त महाविद्यालयांतर्गत विविध
गुणदर्शन स्पर्धा.

कनिष्ठ महाविद्यालय - वरिष्ठ महाविद्यालय -
एस. वाय. बी. कॉम.

आंतरमहाविद्यालयीन पातळीवर मॉडर्न
महाविद्यालयाने यंदाच्या वर्षी मिळवलेले यश.

संगीत स्पर्धा -

१) भारत विकास परिषदेतर्फे आयोजित ‘राष्ट्रीय
समूहगान स्पर्धा’ -

यंदाच्या वर्षी आपल्या संघाने जिल्हास्तरीय
स्पर्धेत प्रथम क्रमांक आणि राज्यस्तरीय स्पर्धेत देखील
प्रथम क्रमांक मिळविला. राष्ट्रीय स्तरासाठी आपल्या
संघाची निवड झाली. प्रा. सुषमा जोग यांनी
समूहगीतांची विद्यार्थ्यांकडून तयारी करवून घेतली.
वाराणसी येथे झालेल्या राष्ट्रीय-स्पर्धेत प्रा. सुरेखा परब
यांच्या व्यवस्थापनाखाली आपला संघ सहभागी
झाला.

संघनायक - प्रज्ञा वैद्य, दीप्ती जाधव, हर्षाली दामले, सुवर्णगौरी मुधेबिहाळ, प्रिया करंदीकर, रश्मी यादव, वृषाली प्रभुणे, ज्योती वाळिंबे, प्रज्ञा कोरपे. बिंदिया शर्मा.

वादक - प्रणव कुलकर्णी (संवादिनी), नीलेश कुलकर्णी - (तबला) निखिल रेवणकर - (खंजिरी).

२) मॉडर्न करंडक द्वंद्वगीत स्पर्धा

आंतरमहाविद्यालयीन संगीत क्षेत्रात मानाची समजली जाणारी ही स्पर्धा. यंदाचे नववे वर्ष. एकूण २२ वेगवेगळ्या महाविद्यालयीन संघांनी या स्पर्धेत भाग घेतला. १ ऑक्टोबर २००३ रोजी भरत नाट्य मंदिर येथे दिवसभर ही स्पर्धा अत्यंत उत्साही वातावरणात पार पडली. सुप्रसिद्ध गायक श्री. प्रमोद रानडे, श्री. श्रीपाद उंब्रेकर आणि श्रीमती अंजली कुलकर्णी - मराठे यांनी परीक्षक म्हणून काम पाहिले. उगवते सुप्रसिद्ध संगीतकार डॉ. सलील कुलकर्णी यांच्या हस्ते पारितोषिक वितरण झाले. स्पर्धेचा निकाल खालीलप्रमाणे -

सांघिक पारितोषिके - प्रथम क्रमांक (मॉडर्न करंडक विजेता संघ) - रामकृष्ण मोरे महाविद्यालय - आकुर्डी - संदीप उबाळे, मंजुश्री जाधव.

द्वितीय क्रमांक - भानूबेन नानावटी कॉलेज ऑफ आर्किटेक्चर - प्रीतम भालेराव, रेणुका फणसळकर.

तृतीय क्रमांक - मॉडर्न महाविद्यालय, शिवाजीनगर, पुणे ५-आरती नाईक, केतकी आडकर. वैयक्तिक पारितोषिके -

गायिका - प्रथम क्रमांक - प्रीतम भालेराव. द्वितीय क्रमांक - आरती नाईक - मॉडर्न कॉलेज

पुणे ५

गायक - प्रथम क्रमांक - सलील भादेकर

द्वितीय क्रमांक - संदीप उबाळे - रामकृष्ण मोरे महाविद्यालय, आकुर्डी.

स्पर्धाप्रमुख - प्रा. सुनीता गोसावी.

ही स्पर्धा अत्यंत यशस्वीरित्या पार पाडण्यासाठी कलामंडळाच्या सर्व सदस्यांनी अपार कष्ट केले. या सर्वाना प्राचार्य गोसावीसर, उपप्राचार्य वाघमारेसर आणि उपप्राचार्य लिमयेसर यांचे प्रोत्साहन लाभले.

मॉडर्न कॉलेज संघ १) आरती नाईक, केतकी आडकर, संघ २) रमाकांत गायकवाड, रसिका कुलकर्णी.

३) लायन्स इंडिया अहमदनगर राज्यस्तरीय सुगम संगीत स्पर्धा. आरती नाईक - मराठी भावगीत - द्वितीय क्रमांक. रमाकांत गायकवाड - सहभाग.

४) कनिष्ठ महाविद्यालयात यंदाच्या वर्षी प्रवेश घेतलेल्या ११ वी शाख 'डी' तुकडीतल्या रमाकांत गायकवाड याने आंतरमहाविद्यालयीन संगीत स्पर्धामध्ये उत्तम कामगिरी केली.

महालक्ष्मी मराठी सुगम संगीत स्पर्धा - प्रथम क्रमांक, केतकी आडकर - सहभाग.

स्वरमाधुरी शास्त्रीय संगीत स्पर्धा - द्वितीय क्रमांक.

५) जाणीव संघटना समूहगीत स्पर्धेत दोन संघांनी सहभाग घेतला.

संघ १ - अभिजित कुलकर्णी, मिथिलेश प्रधान, नेहा पाटील.

संघ २ - बिंदिया शर्मा, श्रद्धा गायकवाड, प्राची बुधाते, गौरी नेरकर.

वक्तृत्व स्पर्धा -

स्पर्धाप्रमुख - प्रा. संजीवनी कुवळेकर.

साहाय्य - प्रा वंदना जोशी, प्रा. डॉ. स्वाती कर्वे.
प्रबोधन दैनिक सामना वक्तृत्व स्पर्धा - मैत्रेयी बिनीवाले
- तृतीय क्रमांक (राज्यस्तरीय).

आबेदा इनामदार कनिष्ठ महाविद्यालय
आयोजित इंग्रजी वक्तृत्व स्पर्धा. सांघिक प्रथम क्रमांक.

संघ - प्रीता यादव, मानसी वर्तक, प्रणवकुमार
अय्यर.

वैयक्तिक - प्रीता यादव - द्वितीय क्रमांक.

मानसी वर्तक - तृतीय क्रमांक.

सहभाग -

भारतीय जैन संघटना, नाशिक, आयोजित
वक्तृत्व स्पर्धा. तुळजाराम चतुरचंद महाविद्यालय,
बारामती आयोजित विद्या प्रतिष्ठान, बारामती वक्तृत्व
स्पर्धा.

अभिजितदादा कदम वक्तृत्व स्पर्धा.

विश्वेश्वरय्या स्मृती करंडक वक्तृत्व स्पर्धा.

एच्. व्ही. देसाई वक्तृत्व स्पर्धा.

खालील विद्यार्थ्यांनी या विविध स्पर्धांमध्ये भाग
घेतला.

प्रज्ञा केळकर, मयुरेश देशपांडे, प्रथमेश
कुलकर्णी, नरेंद्र पाठक, मृण्मयी कुलकर्णी, विनोद
मिरगणे, समीक्षा भगत, हेमा, प्रणवकुमार अय्यर.

नाट्याभिनय, एकपात्री, कथाकथन,
पथनाट्य

यंदाच्याच वर्षी ११ वी इंग्लिश मीडियम आर्टस्ला
प्रवेश घेतलेल्या रसिका मुळेने कथाकथनात विशेष

कामगिरी केली.

१) नाशिकच्या जैन संघटनेतर्फे आयोजित
राज्यस्तरीय कथाकथन स्पर्धेत वैयक्तिक प्रथम
(रु. ३०००/-) आणि महाविद्यालयाला सांघिक
प्रथम.

२) वैयक्तिक प्रथम क्रमांक

३) बाबुराव घोलप महाविद्यालय आयोजित,
एकपात्री व कथाकथनात - तृतीय क्रमांक.

कथाकथन स्पर्धेत सहभागी - मैत्रेयी बिनीवाले,
तृप्ती हांडे.

पथनाट्यात सहभाग - प्रज्ञा केळकर व इतर.
एकपात्रीत सहभाग - मयुरेश देशपांडे, प्रीती नांगरे.

स्पर्धाप्रमुख - प्रा. अशोक कांबळे.

सुमन करंडक नाट्यवाचन स्पर्धा सहभाग

प्रतुल पवार (दिग्दर्शन) व इतर.

नाटक - युगान्त. लेखक - महेश एलकुंचवार.

पुरुषोत्तम करंडक एकांकिका स्पर्धा

अभिराम भडकमकर लिखित ‘धोबीपछाड’ ही
एकांकिका सुजय भडकमकर आणि प्रतुल पवार यांच्या
दिग्दर्शनाखाली सादर केली.

ध्वनिसंयोजन - मैत्रेयी बिनीवाले.

प्रकाश - सुजय भडकमकर

नेपथ्य - अमोघ पंडित, अमोद खळदकर, अनुश्री
देशपांडे.

खालील कलाकारांनी सादर केलेल्या या विनोदी
एकांकिकेला प्रेक्षकांनी मनापासून दाद दिली.

सुकीर्त गुमास्ते, प्रतुल पवार, मयुर हरदास, पल्लवी
उमराणी, जीवन भारती, गौरी चांदोरकर, यतींद्र

देशपांडे, सचिन धुमाळ, अनुप कुलकर्णी, हर्षल झेंडे.
प्रा. अशोक कांबळे यांनी मार्गदर्शन केले.

बाळासाहेब सरपोतदार प्रसंग नाट्यस्पर्धा.

बी. एम. सी.सी. कॉलेजतर्फे आयोजित उत्स्फूर्त
प्रसंगनाट्य स्पर्धेत आपल्या कॉलेजच्या संघाने सांघिक
प्रथम क्रमांक पटकावला.

आयत्या वेळेस दिलेल्या विषयावर पूर्ण
आत्मविश्वासाने २० मिनिटांचे प्रसंग नाट्यदर्शन म्हणजे
पूर्ण कसच लागतो.

सहभागी कलाकार - मयुर हरदास, सुकीर्त गुमास्ते,
प्रतुल पवार, यतींद्र देशपांडे, मैत्रेयी बिनीवाले. गौरी
चांदोरकर - वैयक्तिक अभिनय - उत्तेजनार्थ.

नृत्यस्पर्धा

आपल्या कॉलेजच्या वरिष्ठ आणि कनिष्ठ गटांनी
आंतरमहाविद्यालयातील पाच मोठ्या नामवंत
स्पर्धामध्ये भाग घेतला आणि आनंदाची गोष्ट म्हणजे
चार स्पर्धामध्ये पारितोषिके मिळवली.

१) एस. एन. डी. टी. कनिष्ठ महाविद्यालय
समूहनृत्य स्पर्धा - द्वितीय क्रमांक - रीया मेहतानी
(नृत्यदिग्दर्शन) प्रीती कृष्णन, नेहा पाटील, अरिजित
सरकार, पूजा औंधकर.

२) महात्मा फुले समूहनृत्य स्पर्धा - सहभाग -
सचिन धुमाळ व इतर. संघ २ - पूजा औंधकर व इतर.

३) समूहनृत्यात विशेष कामगिरी केली ती
श्रीकांत शेड्डी, अभिजित व त्यांच्या संघाने.

भारतीय व पाश्चिमात्य मॉडर्न समूहनृत्य सादर
करून खालील पारितोषिके मिळवली.

‘जोश’ - N.I.E.M. आयोजित (पाश्चिमात्य) -

प्रथम क्रमांक. युथ इनसिंक - विजय फौंडेशन
आयोजित - तृतीय क्रमांक. ‘हार्मनी’ पुणे साऊथ रोटरी
क्लब - द्वितीय क्रमांक.

४) नारायण मेघाजी लोखंडे स्पर्धा सहभाग -
जय महाराष्ट्र ग्रुप, श्रीकांत सावंत व इतर.

कलामंडळाच्या विविध उपक्रमांना मा. प्राचार्य
अ. गो. गोसावीसर, उपप्राचार्य प्रा. आर. जी. लिमये
सर (अभ्यासेतर उपक्रम) कनिष्ठ विभागाचे उपप्राचार्य
प्रा. जगदीश चिंचोरेसर यांचे भरभरून प्रोत्साहन आणि
मार्गदर्शन असतेच, पण अनेक स्पर्धांना स्वतः प्राचार्य
मुलांना उत्तेजन आणि मार्गदर्शन देण्यासाठी उपस्थित
होते. उपप्राचार्य प्रा. डॉ. यशवंत वाघमारेसर यांनी
आर्थिक नियोजनासाठी कलामंडळाला मार्गदर्शन केले.
रजिस्टार श्री. दिलीप खोपकर यांनी वर्षभरातल्या
कलामंडळाच्या सर्व कार्यक्रमाच्या आयोजनात स्वतः
लक्ष दिले आणि कार्यक्रम व्यवस्थित व्हावेत यासाठी
सर्व सोयी उपलब्ध करून दिल्या.

ग्रंथालयातील कर्मचारी आणि ग्रंथपाल सौ. दात्रे
यांच्या मदतीमुळे वाचनकक्षात अनेक कार्यक्रम
आयोजित करता आले.

कलामंडळाचे सर्व सदस्य, सर्व कलाकार, सर्व
शिक्षक आणि शिक्षकेतर कर्मचारी व वर निर्देश केलेल्या
सर्वांचे मनःपूर्वक आभार मानते.

प्रा. अमृता सातभाई
कार्याध्यक्ष - कलामंडळ.

राष्ट्रीय सेवा योजना समिती - कनिष्ठ विभाग

दरवर्षीप्रमाणेच याही वर्षी उत्तम आरोग्य संवर्धन, व्यक्तिमत्त्व विकास, श्रमदान, संस्कृती परीक्षा, पदभ्रमण यांसारखे अनेक कार्यक्रम राबवत राष्ट्रीय सेवा योजना समितीचे कामकाज उत्तमरित्या पार पडले.

या योजनेअंतर्गत शंभर विद्यार्थी स्वयंसेवकांचा समावेश होता.

राष्ट्रीय सेवा योजना समिती -

अध्यक्ष - उपप्राचार्य जगदीश चिंचोरे.

समिती सल्लागार - प्रा. मानसिंग साळुंके.

कार्यक्रम अधिकारी - प्रा.सौ. वीणा नरगुंद, प्रा. पोपटराव सांबारे, प्रा. सौ. सुधा ढोनसळे.

समिती सदस्य - प्रा. गवळी, प्रा. सूर्यवंशी, प्रा. सौ. धारपुरे, प्रा. डोईफोडे, प्रा. खंडाळे, प्रा. सौ. निधोट, प्रा. सौ. बर्वे, सौ. वैद्य (कार्यालय).

यावर्षीच्या कार्यक्रमांची सुरुवात श्री. राजू परुळेकर (E.TV. संवाददाता) यांच्या हस्ते उद्घाटनाने करण्यात आली.

राष्ट्रीय सेवा योजनेअंतर्गत वर्षभरात खालील नियमित कार्यक्रम आयोजित केले होते.

● पोलिस सौजन्य सप्ताहाअंतर्गत तळजाई टेकडीवर वृक्षारोपण करण्यात आले. या कार्यक्रमात विद्यार्थ्यांबरोबर प्रा. साळुंके व सौ. नरगुंद सहभागी झाले होते.

● जागतिक लोकसंख्या दिनानिमित्त विद्यार्थ्यांचे चर्चासत्र प्रा. ढोनसळे व प्रा. सांबारे यांनी आयोजित केले होते.

अण्वस्त्र विरोधी दिनानिमित्त हिरोशिमावर Slide Show किशोर दरक यांनी हा कार्यक्रम सादर केला.

● टिळक पुण्यतिथीनिमित्त डॉ. मेधा सिधये यांचे ‘टिळकांचे व्यक्तिमत्त्व व कार्य’ ह्या विषयावर व्याख्यान.

● रक्षाबंधनानिमित्त कोंदापुरी येथील प्राथमिक विद्यामंदिरातील विद्यार्थ्यांना रक्षा बंधनाचा कार्यक्रम.

● १५ ऑगस्ट स्वातंत्र्यदिनानिमित्त प्रा. बी. जी. वाणी यांचे ‘भारताचा विकास व रा. सेवा योजना यांचा परस्परसंबंध’ या विषयावर व्याख्यान.

● शिवचरित्र अभ्यास वर्ग या एक दिवसाच्या कार्यक्रमात प्रा. सु. ह. जोशी, इतिहास संशोधक पांडुरंग बलकवडे व नगरसेवक मा. मिलिंद एकबोटे यांचे मार्गदर्शन.

शिक्षकदिनानिमित्त राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या विद्यार्थ्यांनी वेगवेगळ्या वर्गात शिकवले.

विश्व बंधुत्वदिनानिमित्त विवेकानंद केंद्रातील श्री. ढवळे व श्री. कुलकर्णी यांचे विवेकानंदांवर विवेचन.

२१ सप्टें. (रविवार) एक दिवस संपूर्ण - कॉलेज परिसर स्वच्छता व राष्ट्रीय सेवा योजनेबाबतचे मार्गदर्शन प्रा. साळुंके, सौ. नरगुंद व सौ. ढोनसळे

● राष्ट्रीय सेवा योजना दिनानिमित्त कोंदापुरी येथील श्री. धनंजय गायकवाड यांचे ग्राहक संरक्षण चळवळ या विषयावर व्याख्यान.

● पल्स पोलिओ कार्यक्रमात विद्यार्थ्यांचा सहभाग

● प्रजासत्ताक दिनानिमित्त प्रा. नीता बोकील यांचे ‘भारतीय राज्यघटना स्वरूप व व्याप्ती’ यावर व्याख्यान.

● पर्वती तळजाई पदभ्रमणामध्ये विद्यार्थी व प्रा. सूर्यवंशी

व सौ. नरगुंद यांचा सहभाग. समारोप कार्यक्रम उपप्राचार्य प्रा. चिंचोरे यांच्या अध्यक्षतेखाली घेण्यात आला. या कार्यक्रमात विशेष पुरस्कार मिळविणाऱ्या मान्यवरांचा सत्कार करण्यात आला. प्राचार्य गोसावी (P.E.Society आदर्श संस्थाचालक) उपप्राचार्य चिंचोरे (Deputy Secretary म्हणून नेमणूक) प्रा. सौ. ढोनसले (आदर्श शिक्षक - P. E. Society पुरस्कार)

विशेष नोंदी -

- ऑगस्ट महिन्यामध्ये कोंढापुरी येथे झाडे लावण्याचा कार्यक्रम घेण्यात आला. या कार्यक्रमास विद्यार्थ्यांबरोबर प्रा. सांबारे व सूर्यवंशी सहभागी होते.
- चारित्र्य प्रतिष्ठानतर्फे दिला जाणारा चारित्र्य संपन्न छात्र पुरस्कार या वर्षी कीर्ती बन्सल हिने मिळविला.
- प्रार्थना समाजातर्फे घेतल्या गेलेल्या राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या विद्यार्थ्यांच्या प्रशिक्षण कार्यक्रमात आपल्या पंधरा विद्यार्थ्यांनी भाग घेतला.
- अभ्यासोत्तर उपक्रमावर काढलेल्या ‘मैत्रीच्या पलीकडे’ या त्रैमासिकात राष्ट्रीय सेवा योजनेबाबत प्रा. वीणा नरगुंद, हेमलता बलकवडे व दिनेश मुळे यांचे लेख प्रसिद्ध.
- विवेकानंद केंद्रातर्फे घेतल्या जाणाऱ्या ‘भारतीय संस्कृती’ परीक्षेसाठी बारा विद्यार्थी बसले होते. या परीक्षेची सर्व जबाबदारी प्रा. वंदना जोशी यांनी स्वीकारली.
- डिसेंबर महिन्यामध्ये राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या कार्यक्रम अधिकाऱ्यांची सभा-आमच्या महाविद्यालयात पुणे, रायगड, सोनपूर, नगर या चार जिल्ह्यांच्या कार्यक्रम

अधिकाऱ्यांची सभा उपसंचालक कार्यालय पुणे यांच्यामार्फत घेण्यात आली. राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या कार्यक्रमांचे नियोजन व आढावा घेण्यासाठी या सभेचे आयोजन करण्यात आले होते. यामध्ये २१ कार्यक्रम अधिकाऱ्यांनी भाग घेतला. शिक्षण उपसंचालक देशमुखसाहेब, साहाय्यक शिक्षण संचालक श्री. गोसावी, शिक्षण सहसंचालक (माध्यमिक) श्री. उदयसिंह भोसले व श्री.सुभाष चंद, सल्लागार रा. से. योजना (महाराष्ट्र, गोवा) यांनी उपस्थितांना मार्गदर्शन केले.

- ऑक्टोबर महिन्यामध्ये धुळे येथे घेतल्या गेलेल्या प्रा. आर.डी. कॅम्पसाठी सुरेंद्र साबळे व अफरोज पठाण यांची निवड व या कॅम्पमधून अफरोज पठाण हिची २६ जानेवारी रोजी मुंबई येथे झालेल्या राज्यस्तरीय प्रजासत्ताक दिन ध्वज संचलन कार्यक्रमात स्वयंसेवक म्हणून निवड व सहभाग.
- फेब्रुवारीमध्ये कोंढापुरी येथे एक दिवसाचे पशू आरोग्य शिबिर घेण्यात आले. यामध्ये जनावरांसाठी लाळ्या खुरकत लसीकरणाचा कार्यक्रम घेण्यात आला. ९० जनावरांना ही लस टोचण्यात आली. डॉ. एस. के. यादव (पशुधन विकास अधिकारी पंचायत समिती शिरूर) डॉ. त्र्यंबके (पशुधन विकास अधिकारी तळेगाव ढमढेरे) श्री. खोरे (पर्यवेक्षक साहाय्यक) श्री. पिंगळे (वन उपचारक तळेगाव ढमढेरे) कोंढापुरी येथील सरपंच, उपसरपंच व अनेक ग्रामस्थ या सर्वांच्या सहकार्याने हा कार्यक्रम यशस्वीरित्या पार पडला.
- कै. बाळनाथ पाठक पारितोषिक- राष्ट्रीय सेवा योजना कनिष्ठ महाविद्यालय सर्वोत्कृष्ट विद्यार्थी कु.प्रतिभा बिराजदार (११ वी कलाशाखा)

● कै. सदाशिव पांडुरंग साळुंके पारितोषिक-राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या शिबिरातील सर्वोत्कृष्ट विद्यार्थी म्हणून सुरेंद्र साबळे (१२ वी कलाशाखा) ह्याची निवड.

विशेष हिवाळी शिबिर - या वर्षी विशेष हिवाळी शिबिर १६ डिसेंबर ते २५ डिसेंबर २००३ या कालावधीत कोंढापुरी येथे घेण्यात आले. सलग दुसऱ्या वर्षी आपण कोंढापुरी येथे शिबिर घेतले. शिबिर घेण्यापूर्वी ऑक्टोबर व डिसेंबर महिन्यामध्ये शिबिराचे संपूर्ण आयोजन करण्यासाठी कोंढापुरी येथे दोन्हीही वेळेस प्राथमिक शिबिर घेवून सरपंच, उपसरपंच यांच्या कार्यालयात सभांचे आयोजन करण्यात आले. या प्रयत्नांमुळे गावात शिबिराच्या काळात सर्व ग्रामस्थांचा सक्रिय सहभाग मिळाला.

शिबिरामध्ये ४९ स्वयंसेवकांनी भाग घेतला. ‘स्वच्छतेसाठी युवक’ या मुख्य उद्देशाने हे शिबिर घेण्यात आले. शिबिराचे उद्घाटन मा. प्राचार्य गोसावीसर यांच्या हस्ते करण्यात आले. प्रमुख पाहुणे म्हणून श्री. अरुण आबा गायकवाड (माजी संचालक पी.डी.सी.सी. बँक) उपस्थित होते. या प्रसंगी कोंढापुरी येथील सरपंच शामराव लोखंडे, उपसरपंच अर्जुनदादा गायकवाड व अन्य मान्यवर उपस्थित होते. कार्यक्रमाचे संयोजन कार्यक्रम अधिकारी प्रा. सांबारे व सौ. नरगुंद यांनी केले. प्रा. सौ. ढोनसले यांनी उपस्थितांचे आभार मानले.

कोंढापुरी ग्रामस्थ व मॉडर्न महाविद्यालय यांच्या संयुक्त विद्यमाने समारोप समारंभ साजरा करण्यात आला. या कार्यक्रमास मा.बी.टी.बधान (आयुक्त, साखर संचालनालय महाराष्ट्र राज्य) मा. उपप्राचार्य चिंचोरे हे उपस्थित होते. तसेच सरपंच, उपसरपंच,

प्राथमिक शाळेचे मुख्याध्यापक श्री. शिंदेसर, ग्रामपंचायत सदस्य अमर गायकवाड यांच्यासह अनेक प्रतिष्ठित ग्रामस्थ उपस्थित होते.

शिबिरातील विविध उपक्रम-

● **श्रमदान** - श्रमदानातून खंडोबा परिसर व मुख्य रस्त्याच्या दोन्ही ही बाजूस वृक्षारोपणासाठी खडे घेण्यात आले.

● ‘स्वच्छतेसाठी युवक’ हे या वर्षीच्या रा.से.योजनेच्या हिवाळी शिबिराचे मुख्य उद्दिष्ट होते. यामध्ये विद्यार्थ्यांनी खंडोबा परिसर, मुख्य रस्ता, शिबिर स्थळ, ग्राम पंचायत आवार या सर्व ठिकाणचा परिसर स्वच्छ केला. तसेच विद्यार्थ्यांसाठी वैयक्तिक स्वच्छता स्वास्थ्य, निरोगी आरोग्य व सार्वजनिक स्वच्छतेची जबाबदारी या विषयांवर प्रबोधनपर व्याख्याने आयोजित करण्यात आली होती.

● **आरोग्य शिबिर** - डॉ. विनय कुलकर्णी व सौ. संजीवनी कुलकर्णी यांनी शिबिरार्थींसाठी आरोग्य स्वच्छतेबद्दल माहिती देऊन प्रौढावस्था व त्यानुसार होणारे शारीरिक व मानसिक बदल यासंबंधी विद्यार्थ्यांशी चर्चा केली. या शास्त्रीय माहितीमुळे विद्यार्थ्यांना स्वतःबद्दलचा विश्वास दृढ होण्यास मदत झाली.

● **ग्राम सर्वेक्षण** - विद्यार्थ्यांनी गावात जाऊन प्रश्नावलीच्या माध्यमातून विविध प्रकारची माहिती संकलित केली.

● **प्रकल्प भेट** - शिबिर कालावधीमध्ये सुल्झर इंडिया, सुरुची डेअरी, पानमळा या ठिकाणी प्रत्यक्ष भेटी दिल्या. ‘सुल्झर इंडिया’ कंपनी उत्पादित करत असलेल्या संरक्षण सामग्री संबंधीची माहिती

विद्यार्थ्यांना मिळाली. सुरुची डेअरी प्रकल्प भेटीमुळे दूध कसे संकलित करतात व त्याचे विक्री व्यवस्थापन याबद्दल ज्ञान मिळाले. पानमळा भेटीने शेतीचे नियोजन, शेतीच्या भागातील विविध टप्पे व व्यावसायिक शेती कशी केली जाते याचे मार्गदर्शन मिळाले.

विविध व्याख्याने -

● प्रा. बडेकर - व्यक्तिगत व सामाजिक स्वास्थ्याच्या दृष्टीने स्वच्छतेचे महत्त्व त्यांनी विद्यार्थ्यांना समजावून सांगितले. त्याबरोबर संत गाडगेबाबा ग्रामस्वच्छता अभियानावर स्वरचित कविताही सादर केल्या.

● सारिका सासवडे - स्वच्छता अभियान, जल संवर्धन यांसारख्या विषयांवर सारिकाने विद्यार्थ्यांकडून पथनाट्ये बसवून घेतली.

● श्री. राजाभाऊ बगाडे - महाराष्ट्रातील संतांची कामगिरी व पसायदान यावर अभ्यासपूर्ण व्याख्यान.

● व्याख्याने - आपल्याच महाविद्यालयातील मा.सौ.मुत्तलगिरी, प्रा. गीताराम गायकवाड, प्रा. मानसिंग साळुंके, प्रा. नरेंद्र नायडू, प्रा. आशा परुळेकर, प्रा. सौ. गोडबोले, प्रा. अमृता सातभाई, प्रा. राजीव कुलकर्णी यांनी विविध विषयांवर व्याख्याने देऊन विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले. मॉडर्न शाळेतील सौ. मानसी शास्त्री यांनी कोंदापुरी शाळेतील दहावीच्या विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले.

● सांस्कृतिक कार्यक्रम - गावातील महिलांसाठी हळदी-कुंकू समारंभ आयोजित केला होता. ह्या कार्यक्रमास महिलांचा चांगला प्रतिसाद लाभला. कोंदापुरी येथील प्राथमिक व माध्यमिक शाळांतील विद्यार्थी व शिबिरार्थी यांनी मिळून सांस्कृतिक कार्यक्रम सादर केले.

● आभार - राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या विविध कार्यक्रमांसाठी शिक्षण संचालक, उपसंचालक, सहायक शिक्षण संचालक या सर्वांचे नेहमीच सहकार्य लाभले.

मा. प्राचार्य गोसावी, उपप्राचार्य डॉ. वाघमारे, पर्यवेक्षक सौ. मंगला शिंदे, प्रबंधक श्री. दिलीप खोपकर, सल्लागार प्रा. मानसिंग साळुंके यांचे सहकार्य लाभले. मा. उपप्राचार्य चिंचोरे सरांकडून प्रत्येक वेळी मिळालेले अचूक मार्गदर्शन, सहकार्य व सक्रिय सहभाग यामुळेच समितीचे कामकाज यशस्वीरित्या पार पडले. समिती सदस्य प्रा. गवळी, प्रा. सूर्यवंशी, प्रा. वंदना जोशी यांनी मनापासून सर्व कार्यक्रमात सक्रिय सहभाग घेतला. प्रा. जोर्वेकर यांनी वर्षभर आमच्या सर्व सूचना आकर्षक पद्धतीने शिक्षक व विद्यार्थ्यांपर्यंत पोचविल्या. सौ. मंगला साळुंके यांच्या शिबिरातील वास्तव्यामुळे शिबिर उत्तमरित्या संपन्न होण्यास मदत झाली. सर्व कनिष्ठ महाविद्यालयातील प्राध्यापकांनी शिबिरस्थळी भेट देऊन आम्हाला व विद्यार्थ्यांना प्रोत्साहन दिले. कार्यालयीन कर्मचारी व इतर शिक्षकेतर कर्मचारी यांनीही शिबिरास भेट देवून सदिच्छा व्यक्त केल्या. सौ. कल्याणी वैद्य यांचेही समितीस वर्षभर सहकार्य लाभले.

सर्वांचे मनःपूर्वक आभार !...

प्रा. सौ. वीणा नरगुंद

प्रा. पोपटराव सांबारे

प्रा. सौ. सुधा ढोनसले

कार्यक्रम अधिकारी

★ ★ ★

क्रीडा

यंदा आपल्या महाविद्यालयाच्या खेळाडूंनी क्रीडा परिषदेतर्फे घेण्यात येणाऱ्या विविध आंतरशालेय क्रीडा स्पर्धांच्या २२ क्रीडा प्रकारात ११५ खेळाडूंनी भाग घेतला.

वरील स्पर्धांमध्ये मुलांच्या हॉकीस्पर्धेत महाविद्यालयीन गटामध्ये उपांत्य फेरीपर्यंत विजय संपादन केले.

जलतरण स्पर्धेत महाविद्यालयातील खेळाडूंनी वैयक्तिक स्तरावर विजेतेपद संपादले. यात कु. कोमल आठरे व सागर राहूरकर या विद्यार्थ्यांचा प्रामुख्याने उल्लेख करावासा वाटतो. लॉन टेनिस स्पर्धेत मास्टर सुमित सातोस्कर याने विजय संपादन केले.

कु. प्रगती पारसवार या. इ. ११ वी च्या विद्यार्थिनीने रोलर स्केटिंग या क्रीडा प्रकारात आंतरशालेय, विभागीय व राज्य स्तरावर महाविद्यालयाचे प्रतिनिधित्व करून तिन्ही स्तरावर व राष्ट्रीय पातळीवर प्रथम क्रमांक मिळविला.

कु. स्नेहल प्रधान, स्वप्निल पाचगडे, भोसले या तिघांची अनुक्रमे क्रिकेट, सॉफ्ट बॉल व हॉकी या खेळांसाठी महाराष्ट्र राज्याच्या संघामध्ये निवड करण्यात आली.

नेहमीप्रमाणे आंतरवर्गीय, बास्केटबॉल, कबड्डी, व्हॉलीबॉल या सांघिक व बॅडमिंटन, टेबलटेनिस व बुद्धिबळ या स्पर्धा घेण्यात आल्या. या स्पर्धांमध्ये विद्यार्थ्यांनी उत्स्फूर्तपणे भाग घेतला.

इ. ११ वी व १२ वी च्या सर्व विद्यार्थ्यांच्या

शारीरिक शिक्षणाच्या कसोट्यांच्या परीक्षा प्रथम सत्राच्या शेवटी व द्वितीय सत्राच्या शेवटी अशा दोन वेळा घेण्यात आल्या. या कसोटी परीक्षा सर्वांना सक्तीच्या असतात.

विशेष उल्लेखनीय खेळाडू - Junior Wing

१) स्नेहल प्रधान - इ. १२ वी (एफ)

१९ वर्ष वयोगटातील चंदीगड येथे झालेल्या व गुदार येथे झालेल्या मुलींच्या क्रिकेट संघात महाराष्ट्र राज्यातर्फे निवड. तसेच वरिष्ठ मुलींच्या होणाऱ्या पश्चिम विभागीय क्रिकेट स्पर्धेसाठी निवड. मुंबई अध्यक्षीय संघामध्ये न्यूझीलंड संघाविरुद्ध झालेल्या क्रिकेट सामन्यासाठी निवड.

२) प्रगती पारसवार - इ. ११ वी (एच)

आंतरशालेय, विभागीय, जिल्हास्तरीय व राज्यस्तरावरील स्पर्धेमध्ये रोलर स्केटिंग या खेळात प्रथम क्रमांक. आंतर राज्यस्पर्धेसाठी महाराष्ट्र राज्याच्या संघामध्ये निवड. सन २००३-०४ या शैक्षणिक वर्षात ६ सुवर्ण, ७ रौप्य व १ कांस्यपदक मिळविले.

३) सागर राहूरकर - इ. ११ वी आंतरशालेय, जिल्हास्तरीय, विभागीय, राज्यस्तरीय जलतरण स्पर्धेमध्ये प्रथम क्रमांक मिळविले. ४०० मी. व १५०० मी. फ्रीस्टाईल व वै. मिडले या त्यांच्या क्रीडा प्रकारासाठी आंतरराज्य, आंतरशालेय स्पर्धेसाठी व ओपन नॅशनल स्पर्धेसाठी त्यांची निवड झालेली आहे.

४) सुमित सातोस्कर - इ. ११ वी आंतरशालेय लॉन टेनिस स्पर्धेसाठी, विभागीय स्पर्धेसाठी आंतरराज्य स्पर्धेसाठी महाराष्ट्र राज्याच्या संघात निवड व आंतर विभागीय स्पर्धेत एकेरीचे विजेतेपद संपादन.

५) **स्वप्निल पाचगडे** - इ. ११ वी

१० व्या ज्युनिअर सॉफ्ट बॉल स्पर्धेसाठी महाराष्ट्र राज्याच्या संघामध्ये निवड.

६) **विशाल भोसले** - इ. ११ वी (वाणिज्य)

महाराष्ट्र राज्याच्या हॉकी संघामध्ये निवड.

७) **कु. कोमल आठरे** - इ. ११ वी (वाणिज्य)

नाशिक येथे झालेल्या ज्युनियर व सब-ज्युनियर जलतरण स्पर्धेतील बॅकस्ट्रोक, फोरस्ट्रोक व वै. मिडले या क्रीडा प्रकारात ६ सुवर्ण व २ रौप्यपदक. ३० व्या नॅशनल ज्युनियर स्पर्धेत ३ सुवर्ण व ३ रौप्यपदक मिळविले. या स्पर्धा दिल्ली येथे झाल्या. या स्पर्धेमधून तिच्या प्रावीण्यानुसार तिसऱ्या एशियन गेम्ससाठी तिची निवड भारतीय संघात झाली. या एशियन गेम्स स्पर्धा २४ ते ३० ऑगस्ट २००३ दरम्यान चीन येथे झाल्या. ५७ व्या नॅशनल स्पर्धा कोलकता येथे झाल्या. स्पर्धामधून २६ ऑक्टोबर २००३ रोजी झालेल्या अफ्रो आशियन स्पर्धेसाठी तिची निवड भारतीय जलतरण संघामध्ये झाली. तसेच ४९ व्या नॅशनल स्कूल चॅम्पियन स्पर्धा ११ ते १६ डिसें. २००३ या दरम्यान सुरत येथे झाल्या. या स्पर्धा १९ वर्षांखालील मुलींच्या होत्या. या स्पर्धेत तिने ४ सुवर्ण व १ रौप्यपदक मिळविले. सन २००३-०४ या शैक्षणिक वर्षात या आमच्या खेळाडूने विविध स्पर्धामधून १९ पदके मिळवून महाविद्यालयाचे नाव उज्ज्वल केले. महाविद्यालयातील २००३-०४ या वर्षाचा उत्कृष्ट खेळाडू. वरील सर्व खेळाडूंचे हार्दिक अभिनंदन !

क्रीडा विभाग

Academic

Prize Distribution Report

This year the academic prize distribution ceremony was held on the 7th Feb. 2004 graced at the hands of Advocate Makarand Adkar. Advocate Adkar is a past student of Modern College, currently practicing in the supreme court.

The programme began with a welcome speech by Prof. Suneeta Gosavi followed by the introduction of the chief guest by Prin. A. G. Gosavi. The chief guest was duly felicitated by the Principal. While addressing the audience Advocate Adkar emphasized on vigilance, listening to the inner voice and having an idol as inspiration.

Then the prizes were given away at the hands of Advocate Adkar.

2003-2004 was the year of excellent academic achievements with rank holders at the H.S.C. Board exam. And 5 university rank holders in different disciplines. One in Commerce, one in Psychology and three 1st 2nd and 3rd university rank holders in Mathematics. Three students stood among top 10% in the NS exam in physics, Two students passed in the regional Mathematics Olympiad.

This year a new prize was started for the best performance in various N. C. C. activities with excellent academic record donated by Dr. Kale in the name

of Late Sudhabai Shankar Kale.

The prize distribution committee thanks Prin. A. G. Gosavi, Vice principals Prof. R. G. Limaye, Dr. Y. R. Waghmare, Dr. Sulabha Deuskar, Prof. J. P. Chinchore for their guidance and thanks to Registrar Shri Khopkar and all the office staff for their valuable and timely help.

This year the committee worked together whole heartedly. The following staff members actively participated in the work of the committee : Dr Sushma Joag

(advisor), Prof. K. S. Lagoo, Prof. Rajadhyaksha, Prof. Kuvalekar, Prof. Nighot, Prof. Karekar, Prof. Khandagale, Prof. Ghanekar, Prof. J. J. Pawar, Prof. Ingole, Prof. Nargund, Prof. Rathod, Prof. Pund, Prof. Dhande, Prof. Suryavanshi, Deepali Thakur. Shri R. P. Kale and Mrs. V. V. Kale from the office.

Suneeta Gosavi

Convener

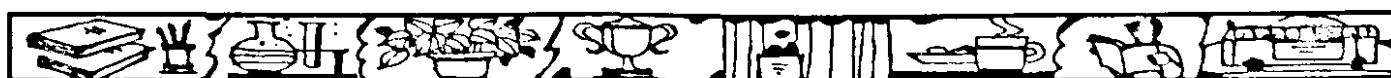
Annual Prize Distribution

Committee.

☆ ☆ ☆

Academic Year Prizes

● Archana Joshi
XI th sci.	i) Girl Student from P. E. S. Girl's High School with highest marks	i) Late Seetabai Nirgudkar Scholarship
● Amitkumar Bamne
XI th Sci.	i) Boy student from Modern High-School Pune 5, with highest marks.	i) Late Govind Nirgudkar Scholarship.
	ii) Student scoring highest marks from all school of P.E.S.	ii) Dwarika Sangamnerkar Prize
● Sharmila Shirodkar
XII th Sci.	i) Standing First in XI th Science	i) Staff Fund Prize.
● Rohan Joshi
XII th Sci.	i) Securing highest marks in XI th Physics. securing top position at NS exam in physics	i) Dwarkabai parasnis Scholor batch fund prize.
● Aarti Mundada
XII th Com.	i) Standing First in XI th Com.	i) Staff Fund Prize.
	ii) Securing highest marks in B.K.and A/C in XI th com.	ii) Late Prof. Jyotsna Godbole Prize.
● Usha Belikatte
XII th com.	i) Securing highest Marks in 'S.P.' in XI th com.	i) Ganesh Dhondopant Nargund Prize.

● Reshma Patil	i) Standing First in XI th Arts.	i) Staff Fund Prize.
● Milind Patil	A) Highest total in XII th Science in college with 6 th rank in H.S.C. Board Examination	ii) Late Raobahadur Dattatray Balwant Rajopadhye Prize.
XII th Sci.	B) Highest marks in PCM group in H. S. C. Board Exam. in College	iii) Staff Fund Prize.
	C) Highest Marks in Maths in H.S.C. Board Exam.	iv) Scholar Batch Prize for Maths Shared
	D) Standing First among Arts, Science and com. faculties in College.	v) Late Balkrishna Sawalaram Rasane Prize.
		vi) Late Yashwantrao Anantrao Sukathankar Prize.
		vii) Late A. P. Phadake Prize.
		viii) Late Mrs. Kamalabai Panse Prize.
● Anwesha Mazumdar	i) Securing highest marks in Math's in H.S.C. Board Exam.	ix) Late D. K. Atre Prize and Scholar batch prize.
XII th Sci.	ii) Securing 15 th rank in H.S.C. Board Exam.	i) Scholar Batch Prize (shared).
		ii) Late A. P. Phadake Prize.
		iii) Late Kamalabai Panase Prize.
● Aarti Agarwal	i) Securing highest marks in 'Chemistry' in H.S.C. Board Exam.	iv) Scholar Batch Prize.
XII th Sci.		
● Neha Naik	i) Securing highest marks in 'Physics' in H.S.C. Board Exam.	v) Scholar Batch Prize.
XII th Sci.	ii) Securing 13 th rank in H.S.C. Board Exam.	
● Pallavi Jawale	i) Securing Highest Marks in 'Biology' in H.S.C. Board Exam.	i) Scholar Batch Prize.
XII th Sci.	ii) H.S.C. Board Exam.	ii) Wagle Memorial Prize.

	iii) highest marks at XII th Sci & Merit and to Medical.	
● Rohan Hangekar
XII th Sci.	i) Securing highest marks in Comp. Sci. at H.S.C.Board Exam.
ii) Securing 12 th rank in H.S.C. Board Exam.	i) Scholar Batch Prize.
● Gauri Patil
XII th Sci.	i) Securing highest marks in 'Electronic Science' in H.S.C. Board Examination and Securing 7 th rank in H.S.C. Board Exam.	i) Scholar Batch Prize.
● Satyaveni Katta
XII th Sci.	i) Securing highest marks in 'Geography' in XII th Board Exam.	i) Scholar Batch Prize.
● Rasik Phalak	i) Securing highest marks in Maths among the students of NCL Eng. Med. School.
ii) Highest marks at XII th Sci. merit admission to Engg. and Student of P.E. Soc.
iii) Securing 15 th rank in H.S.C. Board Exam.	i) Pilot Officer Late Ganesh Chandiram Male Prize.
ii) Wagale Memorial Prize.
● Harshal Sutar	i) Securing 14 th rank in H. S. C. Board Exam.	i) Staff Fund Prize.
● Prasad Pasarnikar
F. Y. B. Com.	i) Standing First among XII th Commerce Students in H.S.C. Board Exam.
ii) Standing First among boys in XII th Commerce Students in College.
iii) Highest total in XII th commerce and continuing education in Modern College, Pune 5
iv) Highest total in Eco. at 12th	i) Scholar Batch Prize. and staff fund Prize
ii) Late Balkrishna Savalaram Rasane Prize.
iii) Late Vasudevrao Tatke Prize.
iv) Late Jyostna Godbole Prize.
v) Prof. Datta Limaye Prize (shared) Scholar Batch Prize (shared).
● Akalpita Kavathekar
F. Y. B.com	i) Standing First among the girl students in XII th com. H.S.C.	i) Late Jyotsha Godbole Prize.

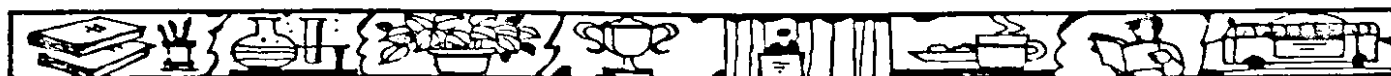

	Board Exam.	ii) Scholar Batch Prize.
	ii) Securing highest marks in Sanskrit H.S.C. Board Exam.	iii) Late Shreepad Malhar Joshi Prize.
		iv) Pralhad Nimbraj Satbhai Prize
• Pallavi Kalyankar F. Y. B.com.	i) Highest Marks in Maths at XII th com. H.S.C. Board Exam.	i) Scholar Batch Prize. ii) Late A. P. Phadake Prize.
• Vaishnavi Joshi F. Y. B.com	i) Highest Marks in B. K. & A/C at XII th com. H.S.C. Board Exam. and taken admission to F.Y. B. com in Modern College.	i) Late Jyotsna Godbole Prize. ii) Scholar Batch Prize.
• Mahendra Polekar F. Y. B.com	i) Highest Marks in 'Organisation of Commerce' in H. S. C. Board Exam.	i) Scholar Batch Prize.
• Prathamesh Thite F. Y. B.com.	i) Highest Marks in 'Secretarial Practice' in H. S. C. Board Exam.	i) Scholar Batch Prize.
• Regina Rozario XII th Sci.	i) Highest Marks in English & German in XII th H. S. C. Board Exam.	i) Scholar Batch Prize for Eng & Ger. (Shared)
• Archana Singh XII th Sci.	i) Highest Marks in 'Hindi' at XII th Board Exam.	i) Scholar Batch Prize.
• Ashwini Kulkarni F. Y. B. A.	i) Highest Marks in 'Marathi' in H.S.C. Board Exam.	i) Scholar Batch Prize. (Shared) ii) Late Gauribai Mahadeo Sidhaye Prize. (Shared)
• Tejaswi Jadhav F. Y. B. com.	i) Highest Marks in 'Marathi' in H. S. C. Board Exam.	i) Scholar Batch Prize. (Shared) ii) Late Gauribai Mahadeo Sidhaye Prize. (Shared)
• Bidisha Basu XII th Sci.	i) Highest Marks in 'German' in H. S. C. Board Exam.	i) Scholar Batch Prize. ii) Late Shreepad Malhar Joshi Prize. (Shared)
• Vidya Pawale	i) Highest Marks in 'Economics'	i) Scholar Batch Prize.

F. Y. B. com.	in H. S. C. Board Exam.	(Shared)
● Monali Chavan	i) Highest total at XII th Arts H. S. C. Board Exam.	ii) Prof. Datta Limaye Prize. (Shared) i) Staff Fund Prize. ii) Lata Balkrishna Saválaram Rasane Prize.
● Sangeeta Payghan	i) Highest total at XII Arts and Admission to F. Y. B. A. in this College.	i) Late Vasudeorao Tatke Prize
● Sandhya Tapdiya	i) Highest total at XII th Sci. and Admission to F. Y. B. Sc. in this college	i) Late Vasudeorao Tatke Prize. ii) Late Nirmala Eknath Potnis Prize.
● Suhas Natrajan	Securing Position in top 10% at NS Exam. in Physics.	Scholar Batch Fund Prize.
● Shriram Devi	Securing Position in top 10% at NS Exam. in Physics.	Scholar Batch Fund Prize.
● Akash Katdare	Securing Position in top 10% at NS Exam. in Physics.	Scholar Batch Fund Prize.
● Namita Kanhurkar S. Y. B. Sc.	i) Highest total at F. Y. B.Sc.'A' Group ii) Highest Marks in 'Maths' at F. Y. B.Sc.	i) Narayanrao Bhagwat Prize. ii) Sau Laxmibai Tatke Prize.
● Mayura Patil S.Y. B. Sc.	i) Highest Marks in Chemistry at F. Y. B. Sc. and admission to S. Y. B. Sc. in this College.	i) Prof. Dr. K.S. Kale Sponsored Prize.
● Deepti Dole S. Y. B. Com.	i) Highest total at F. Y. B. Com.	i) Staff Fund Prize.
● Payal Choithramani S. Y. B. Com.	i) Highest Marks in 'Maths' at F. Y. B. Com.	i) Vishwanath Madhav Rayrikar Prize. (Shared)
● Prachi Kale S. Y. B. Com.	i) Highest Marks in 'Maths' at F.Y. B. Com.	i) Vishwanath Madhav Rayrikar Prize. (Shared)
● Ishwari Nandedkar	i) Highest total at F. Y. B. A.	i) Staff Fund Prize.

S. Y. B. Com.	ii) Highest Marks in 'English' at F. Y. B. A. and admission to spl. Eng. at S. Y. B. A.	ii) Late Gopal Yashwant Parab Prize.
• Kalyani Gajmal T. Y. B. Sc.	i) Highest total at S. Y. B. Sc ii) Securing Highest Marks in 'Stats'	i) Staff Fund Prize. ii) Late Indirabai Chirputkar Prize.
• Vrushali Khaladkar T. Y. B. Sc.	i) Highest Marks in 'Electronic Science' at S. Y. B. Sc. ii) Highest Marks in Maths at S. Y. B.Sc. and admission to T. Y. B.Sc. 'Maths' in this College	i) Prof. Pramila Chikate Prize. ii) Balkrishna Savalaram Rasane Prize
• Neelam Kulkarni T. Y. B. Sc.	i) Highest Marks in 'Physics' at S. Y. B.Sc.	i) Ravishankar Rasane Prize.
• Mandar Kulkarni T. Y. B. Sc.	i) Highest Marks in 'Chemistry' at S. Y. B. Sc. and admission to T. Y. B. Sc. in this college	i) Sadashiv Vishwnath Joag. Prize.
• Aruna Pawar T. Y. B. Sc.	i) Highest total at S. Y. B. Sc. and Student of this college from XI th Sci. to T. Y. B.Sc.	i) Matoshree Yashodabai Gadgil - Paluskar Scholarship.
• Bhupali Shah T. Y. B. com.	i) Highest total at S. Y. B. com.	i) Staff Fund Prize.
• Gauri Deshpande T. Y. B. com.	i) Highest Marks in 'Stats' at S. Y. B. com.	i) Late Sau. Indirabai Chirputkar Prize.
• Yogita Shimpi T. Y. B. A.	i) Standing First among S. Y. B. A. Student	i) Staff Fund Prize.
• Seema Naikre T. Y. B. A.	i) Highest Marks in 'History' at S. Y. B. A. and admission to T. Y. B. A. 'History' in this college.	i) Late Sumitrabai Hariramji Bhiwagade Prize.
• Sonali Randive T. Y. B. Sc.	i) Highest Marks in 'Chemistry' at T. Y. B. Sc.	i) Sadashiv Vishwanath Joag Prize. ii) Prin. B. V. Bhide Prize. iii) Late Mai Bhide Prize.
• Jyotirmay Paik T. Y. B. Sc.	i) Highest Marks in 'Physics' at T. Y. B.Sc.	i) Late Prakash Bhagwat Prize.

• Vikram Upadhye
T. Y. B. Sc.	i) Highest Marks in 'Elec. Sci' at
T. Y. B. Sc.	ii) Late Ravishankar
Balkrishna Rasane
Prize.
• Sanhita Tokekar
T. Y. B. Sc.	i) Highest Marks in 'Stats' at
T. Y. B. Sc.	iii) Dept. of Physics
Prize.
• Swati Khole	i) Highest Marks in 'Zoology'
at T. Y. B. Sc.	i) Late Balkrishna
Savalaram Rasane
Prize.
		i) Late Nirmala Eknath
Potnis Prize.
		i) Prof. Mora Teja
Chauhan Prize.

Year 2003 - 2004

• Chaitali Kolte
T. Y. B. com.	i) Standing First at T. Y. B. com.
Univ. Exam.	i) Staff Fund Prize.
	ii) Securing Univ. rank at
T. Y. B. com.	ii) Past Students Prize.
		iii) Late Vasudeo
Venkatesh Pandit
Prize.
		iv) Late Nirmala Ekanath
Potnis Prize.
		v) Trimabak Purshottam
Gondhalekar Prize and
		vi) Ravishankar Rasane Prize.
• Supriya Kothawala
T. Y. B. com.	i) Highest Marks in 'Advance
costing' at T. Y. B. com. Exam.	i) Late Balkrishna
Savalaram Rasane Prize.
• Mahadeo Phulari
T. Y. B. com.	i) Highest Marks in 'M. Law'
at T. Y. B. com. Exam.	i) Late Ravishankar
Balkrishna Rasane
Prize. (Shared)
• Jinita Bindra
T. Y. B. Com.	i) Highest Marks in 'M. Law'
at T. Y. B. com. Exam.	i) Late Ravishankar
Balkrishna Rasane
Prize. (Shared)
• Pankai Malegaonkar
T. Y. B. com.	i) Highest Marks in 'Banking'
at T. Y. B. com.	i) Vishwanath Madhav
Rayrikar Banking
Prize.
• Prajakta Waigankar	i) Highest Marks in 'Statistics' at	i) Chandrakant

T. Y. B. com.	T. Y. B. com.	Moreswar Shinde Prize.
• Deepali Phatak T. Y. B.com.	i) Highest Marks in Acc & Auditing at T. Y. B. com.	i) Matoshree Mulabai Karnavat Prize.
• Ram Payal T. Y. B. A.	i) Securing Highest Position at T. Y. B. A. Exam. in College.	i) Staff Fund Prize. ii) Past Students Prize. iii) Late Vasudeo Venkatesh Pandit Prize.
• Rohini Rao T. Y. B. A.	i) Highest Marks in 'English' at T. Y. B. A. Exam.	i) Late Balkrishna Savalaram Rasane Prize.
• Sujata Patil T. Y. B. A.	i) Highest Marks in 'Spl. Marathi' at T. Y. B. A. Exam.	i) Late Balnath Shankar Pathak Prize. ii) Narayan Chepe Prize
• Praveen Kumar B. C. S.	i) Securing Highest Position at T. Y. B. C. S. in College	i) Staff Fund Prize. ii) Ravishankar Balkrishna Rasane Prize.
• Seema Rao M. Sc.	i) Highest Total at M. Sc. Elec. Sci. Pat I	i) Laxman Deuskar Prize.
• Sajeed Sayyed M. Sc.	i) Highest Total at 'M. Sc. Elec. Sci.	i) Laxman Deuskar Prize. ii) Memento
• Sheetal Jadhav M. com.	i) Highest Total at M. com part I Exam.	i) Staff Fund Prize.
• Ujjwala Kolekar M. A.	i) Highest Total at M A (II)	-----
• Ajitha Nair	i) Highest Total at M A (II)	-----
• Rahul Sindhu M. C. S.	i) Highest Total at MCS II	-----

University Rank

• Swanand Khare	i) II nd Rank at T. Y. B. Sc. 'Maths' at University Exam.	i) Ravishankar Rasane Prize.
• Devendra Shirolkar	i) III rd Rank at T. Y. B. Sc. Maths University Exam.	i) Ravishankar Rasane Prize.

• Shraddha Deshmukh	i) 1 st Rank at T. Y. B. A. 'Psychology' University Exam.	-----
• Varsha Shewale	i) Most Deserving student receiving merit add to Engg.	i) Dattatray Krishna Shenolikar Scholarship
• Santosh Narawade B. A.	i) Highest Total at Degree Exam. among the sons and daughters of non-teaching staff of college	i) Late Ravishankar Balkrishna Rasane Prize.
• Swanand Deshpande T. Y. B. Sc.	i) Presenting Best Project at T. Y. B. Sc. 'Electronic Science'	i) Annapurnabai Gondhalekar Prize. (Shared)
• Shraddha Tembe T. Y. B. Sc.	i) Presenting Best Project at T. Y. B. Sc. 'Electronic Science'	i) Annapurnabai Gondhalekar Prize.(Shared)
• Prashant Bodas B. C. S.	i) Writing Best Programme in Programming Language	i) R. M. Marathe Prize.
• Shubhangi Harne T. Y. B. Sc.	i) Presenting Best Project at T. Y. B. Sc. 'Physics'	i) H. B. Joshi Prize. (Shared)
• Mangesh Waghmare T. Y. B. Sc.	i) Presenting Best Project at T. Y. B. Sc. 'Physics'	i) H. B. Joshi Prize. (Shared)
• Nikhil Randive T. Y. B. Sc.	Most Deserving Student of T. Y. B. Sc.(Elec. Sci)	i) Late Devaki Yashwant Gambhir Prize.
• Shaikh Altaf Abdul Latif	Participation in Various N. C. C. activities with excellent Academic record	i) Late Sau. Sudhabai Shankar Kate Prize.
• Neelesh Karande T. Y. B. Sc.	i) Most Deserving Student of T. Y. Physics	i) Late Yashwant Pandharinath Gambhir Prize. (Shared)
• Shweta Saran T. Y. B. Sc.	i) Most Deserving Student of T. Y. B. Sc. Physics	i) Late Yashwant Pandharinath Gambhir Prize. (Shared)
• Mandar Kulkarni T. Y. B. Sc.	i) Best Student of T. Y. B. Sc. 'Chemistry'	i) Malati Madhusudan Gokhale Prize.
• Pradeep Rathod T. Y. B. A.	i) Deserving Student of T. Y. B. A. doing good work at NSS for two years	i) Late Shankar Shelar Seva Prize.
• Sandeep Sable	i) Most Deserving Student of N. S. S. (Sr. wing)	i) Late Bapurao Kashinath Satpute Prize.

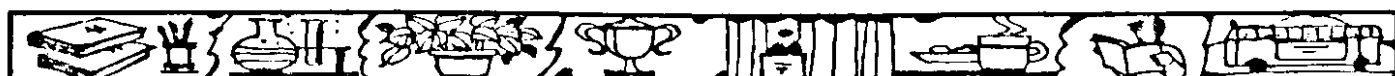

• Pratibha Birajdar	i) Most Deserving Student of N. S. S. jr. wing.	i) Late Balnath Shankar Pathak Prize.
• Surendra Sabale
XII Arts	i) Best Performance at N S. S. camp Jr. wing	i) Late Sadashiv Salunke Prize.
• Deepak Yadav
XI Com	i) Deserving & Studious Student of Jr. wing	i) Golden Jubilee Fund Prize.
• Pallavi Patel
T. Y. B. A.	i) Deserving & Studious Student of Sr. wing	i) Late Kamalabai Jagannath Kale Prize.
• Shubhangi
Sonawane
XII th Arts	i) Deserving & Studious Student of Class XII th	i) Late Shankar Ramchandra Kanitkar Prize.
• Rahul Undare
XII th Sci	i) Deserving Studious Student of Class XII th	i) Late Vishnu Trimbak Tatke Prize.
• Madhavi Shitole
S.Y. B. Sc.(phy)	i) Deserving Studious girl Student of Sr. wing	i) Golden Jubilee Prize.
• Prafulla Gurav	i) Excellen Achievement in Sport (Sr. wing)	i) Late Pandurang Vishnu Mahadkar Sports Prize.
• Rasika Mulye
XI Arts	i) Excellent Achievement in Cultural Activities (Jr. wing)	i) Late Pandurang Vishnu Mahadkar Cultural Prize.
• Shreekanth Shetty
T. Y. B. com	i) Excellent Achievement in Cultural Activities (Sr. wing)	i) Late Pandurang Vishnu Mahadkar Cultural Prize.
• Rohan Joshi
XII th Sci.	i) Excellent Academic Achievement (Jr. wing) 9 th Rank in Regional Mathematics Olympiad selected in to 1% in IAPT Physics Olympiad	i) Late Pandurang Vishnu Mahadkar Academic Prize.
• Siddharth Karkare
XII th Sci.	i) Excellent Academic Achievement (Jr. wing) 9 th Rank in Regional Mathematics Olympiad	i) Late Pandurang Vishnu Mahadkar Academic Prize.
• Gajanan Nerkar	i) Excellent Academic Achievement (Sr. wing)	i) Late Pandurang Vishnu Mahadkar Academic Prize.
• Kshitija Deshpande	i) illustrious Past Student Passed XII th	

- and Joined COEP Received
Prestigious Kishor Vaigyanik
Puraskar for her Project.
- Chinmay Paranjape i) illustrious Past Student Passed
C. A. Exam. Successfully
 - Nikil Abhyankar i) illustrious Past Student Secured
University Gold Medal at B. E.
Electrical Exam.
 - Anita Walekar i) Best Graduate of the Year
T. Y. B. Sc
ii) Highest Total at T. Y. B. Sc.
iii) Highest Marks in 'Maths' at
T. Y. B. Sc
iv) Secured 1st Rank at T. Y. B. Sc.
University Exam.
 - Komal Athare i) 'Best Student' of Junior wing
XIth com
ii) Excellent Achievement in
Sports
Represented 'India' at Afro
asian games as a member of
swimming team.
 - Pranali Kulkarni i) Best Student of Senior wing
S. Y. B. Sc
ii) Highest Total at F. Y. B. Sc
iii) Highest Total at F. Y. B. Sc
'B' group
 - i) Prin. Vishwanath
Keshav Joag Prize.
ii) Staff Fund Prize.
iii) Past Students Prize.
iv) Vasudeo Vyankatesh
Pandit Prize.
v) S. K. Argade Prize.
vi) Pralhad Nimbraj
Satbhai Prize.
vii) Ravishankar Rasane Prize.
i) Late Pandurang Vishnu
Mahadkar Sports
Prize.
ii) Late Jyostna Godbole
Prize.
i) Swatantryveer
Vinayank Damodar
Sawarkar Prize.
ii) Damodar Shield
iii) Staff Fund Prize.
iv) Narayanrao Bhagwat
Prize.

क्रीडा अहवाल - वरिष्ठ

दरवर्षी प्रमाणे विद्यार्थी क्रीडा मंडळाची निवड जुलै २००३ मध्ये झाली. खालील विद्यार्थ्यांची निवड क्रीडा मंडळावर करण्यात आली.

सचिन धुमाळ	एफ. वाय. बी. ए. - प्रथम वर्ष कला	व्हॉली बॉल
श्रीकांत सावंत	एफ. वाय. बी. ए. - प्रथम वर्ष कला	बास्केट बॉल
उदय देसाई	टी. वाय. बी. कॉम. - तृतीय वर्ष वाणिज्य	बुद्धिबळ
स्मिता कारीवडेकर	एम. कॉम. I - एम. कॉम	हॉकी (महिला)
जितेश पांचाळ	एस. वाय. बी. कॉम, द्वितीय वर्ष वाणिज्य	अॅथलेटिक्स
सुरेश बेदगे	एम. कॉम. I - एम. कॉम	वेट लिफ्टिंग
स्नेहल मुळूक	एफ. वाय. बी. ए. - प्रथम वर्ष कला	बॉल बॅडमिंटन
शरद भोईटे	एस. वाय. बी. ए. - द्वितीय वर्ष कला	शरीर सौष्ठव
मधुरा जोशी	एम. कॉम	सदस्य
नारायण शिंदे	एम. ए.	सदस्य
श्रीकांत वाघवले	टी. वाय. बी. ए. - तृतीय वर्ष कला	फुटबॉल
सचिन शिंदे	टी. वाय. बी. ए. - तृतीय वर्ष कला	आय.सी.एस.आर. (पुरुष)
विजया मोगल	टी. वाय. बी. ए. - तृतीय वर्ष कला	आय.सी.एस.आर. (महिला)

यावर्षी आंतरमहाविद्यालयीन विविध क्रीडा स्पर्धेत आमच्या महाविद्यालयाने सहभाग घेतला. फुटबॉल, बास्केटबॉल, व्हॉलीबॉल, हँडबॉल, कबड्डी, नेटबॉल, सॉफ्टबॉल, हॉकी, मैदानी स्पर्धा, जुदो, जलतरण, वजन उचलणे, बॉक्सिंग, शरीरसौष्ठव. एकूण २५० विद्यार्थी व १८० विद्यार्थिनींचा वरील खेळात सहभाग होता.

विशेष उल्लेखनीय यश -

आमच्या महाविद्यालयाच्या मुलांच्या हॉकी

संघाने प्रथमच आंतर महाविद्यालयीन स्पर्धेत उपविजेतेपद मिळविले. त्यात पुढील खेळाडूंचा सहभाग होता. सचिन कारले, अमित कांबळे, श्रीकांत वाघवले, निखिल रामपाल, जितेश पांचाळ, राहुल पुजारी, श्रीयश मोरे, राहुल जोरी, संदिप बेलेकर, गणेश शिंदे, शेखर नरसिंह, अमृत चाहीर, रवि मिश्रा, प्रमोद कदम, चिंतन शहा.

आर्मफोर्स मेडिकल कॉलेजने भरविलेल्या आंतर महाविद्यालयीन व्हॉली बॉल स्पर्धेत आमच्या

मुलांच्या संधाने सतत दुसऱ्या वर्षी विजेतेपद मिळविले. त्यात पुढील विद्यार्थ्यांनी भाग घेतला होता. सचिन शिंदे, मोहनकुमार खोत, निलेश देसाई, विशाल चौगुले, गणेश शिंदे, प्रमोद कदम, श्रीकांत शेटी, सचिन धुमाळ, श्रीकांत सावंत, श्रीकांत वाघवले.

आंतर महाविद्यालयीन पॉवर लिफ्टिंग स्पर्धेत स्वप्निल जवळकर (एस.वाय.बी.कॉम) याने सुवर्ण पदक मिळविले. आंतर महाविद्यालयीन मैदानी स्पर्धेत प्रफुल्ल गुरव याने लांब उडीत रौप्यपदक तर लंगड झापउडीत सुवर्ण पदक मिळविले. वैभव वैशंपायन (एस.वाय.बी.कॉम) याने आंतर महाविद्यालयीन पॉवर लिफ्टिंगमध्ये पीनवेट गटात रौप्यपदक मिळविले.

● प्रियांका थोरात (एफ.वाय.बी.ए) हिने आंतर महाविद्यालयीन ज्युदो स्पर्धेत ६१ किलो गटात रौप्यपदक मिळविले.

● जालिंदर शिंदे (एफ.वाय.बी.ए) याने आंतर महाविद्यालयीन कुस्ती हेवी वेट गटात रौप्यपदक मिळविले.

● विशाल पवार (टी.वाय.बी.कॉम.) याने आंतर महाविद्यालयीन शरीर सौष्ठव स्पर्धेत मध्यम गटात रौप्यपदक मिळविले.

२००३-०४ वर्षीसाठी कै. महाडकर शिष्यवृत्ती उत्तम पुरुष खेळाडू म्हणून श्री. प्रफुल्ल गुरव (एस.वाय.बी.कॉम) यांची निवड झाली. तर कै. रंगराव दाते शिष्यवृत्ती उत्तम महिला खेळाडू म्हणून कु. प्रियांका थोरात हिची निवड झाली. स्वातंत्र्यवीर वासुदेव बळवंत फडके-शरीर सौष्ठव अर्थात मॉडर्न श्री शिष्यवृत्ती विशाल पवार यांची निवड झाली.

२००३ - ०४ आमचे आंतर विभागीय व विद्यापीठ खेळाडू खालील प्रमाणे -

✓ श्रीकांत वाघवले	टी. वाय. बी. ए. - तृतीय वर्ष कला	हॉकी
✓ सचिन कारले	एस. वाय. बी. कॉम - द्वितीय वर्ष कला	हॉकी
✓ जितेश पांचाळ	एस. वाय. बी. कॉम - द्वितीय वर्ष कला	हॉकी
✓ राहुल झोरे	एफ. वाय. बी. कॉम - प्रथम वर्ष वाणिज्य	हॉकी
✓ स्मिता करीवडेकर	एम. कॉम - वाणिज्य	हॉकी
✓ दीप्ती जगताप	एस. वाय. बी. कॉम - द्वितीय वर्ष वाणिज्य	हॉकी
✓ सचिन शिंदे	टी. वाय. बी. ए. - तृतीय वर्ष कला	व्हॉलीबॉल
✓ मोहनकुमार खोत	एस. वाय. बी. कॉम - द्वितीय वर्ष वाणिज्य	व्हॉलीबॉल
✓ श्रीकांत सावंत	एफ. वाय. बी. ए. - प्रथम वर्ष कला	व्हॉलीबॉल
✓ नीलेश देसाई	टी. वाय. बी. ए. - तृतीय वर्ष कला	व्हॉलीबॉल

<p>मनोज सावंत शशांक कदम स्वप्निल जवळकर विशाल पवार जालींदर शिंदे मधुरा जोशी प्रफुल्ल गुरव वैभव वैशंपायन</p>	<p>एफ. वाय. बी. कॉम - प्रथम वर्ष एस. वाय. बी. कॉम - द्वितीय वर्ष वाणिज्य एस. वाय. बी. कॉम - द्वितीय वर्ष वाणिज्य टी. वाय. बी. कॉम. - तृतीय वर्ष वाणिज्य एफ. वाय. बी. ए. - प्रथम वर्ष कला एम. कॉम. एस. वाय. बी. कॉम - द्वितीय वर्ष वाणिज्य एस. वाय. बी. कॉम - द्वितीय वर्ष वाणिज्य</p>	<p>नेटबॉल बास्केटबॉल पॉवर लिफ्टिंग शरीर सौष्ठव कुस्ती व्हॉलीबॉल मैदानी स्पर्धा पॉवर लिफ्टिंग</p>
--	---	--

आमचे राष्ट्रीय खेळाडू -

- १) प्रफुल्ल गुरव (आय. टी. सी.) मैदानी स्पर्धा.
लंगड झापउडी सुवर्णपदक. कनिष्ठ आशियाई
मैदानी स्पर्धेसाठी निवड.
- २) प्राजक्ता हरफळे १२ व्या राष्ट्रीय किक बॉक्सिंग
स्पर्धेत सुवर्णपदक.
- ३) प्रियांका थोरात १२ व्या किक बॉक्सिंग स्पर्धेत
रौप्यपदक.
- ४) विशाल क्षीरसागर (एफ.वाय.बी.ए.) जिल्हा
स्तरीय कराटे स्पर्धेत ५५ ते ६० किलो गटात
सुवर्णपदक विजेता.
- ५) विकी पृथ्वानी (एफ.वाय.बी.कॉम.) राष्ट्रीय
कराटे स्पर्धेत ग्रॅंड चॅम्पियन ट्रॉफी विजेता.
- ६) प्रियांका पारसवार (एफ.वाय.बी.कॉम.) राष्ट्रीय
स्केटिंग स्पर्धेत सुवर्णपदक.

द्वितीय सत्रात आंतर वर्गीय क्रीडा सामने मंडळ
विद्यार्थी प्रतिनिधीने क्रीडा संचालक यांच्या
मार्गदर्शनाखाली भरविले. त्याला विद्यार्थ्यांनी मोठा

प्रतिसाद दिला.

कबड्डी विजेता - तृतीय वर्ष वाणिज्य
उपविजेता - प्रथम वर्ष शास्त्र
व्हॉलीबॉल विजेता - तृतीय वर्ष कला
उपविजेता - द्वितीय वर्ष वाणिज्य
बास्केट बॉल पुरुष विजेता - द्वितीय वर्ष वाणिज्य
उपविजेता - प्रथम वर्ष वाणिज्य
बास्केट बॉल महिला विजेता - प्रथम वर्ष शास्त्र
उपविजेता - द्वितीय वर्ष शास्त्र
थ्रो बॉल विजेता - प्रथम वर्ष शास्त्र
उपविजेता - प्रथम वर्ष शास्त्र संगणक
बुद्धिबळ विजेता - उदय देसाई (तृतीय वर्ष वाणिज्य)
उपविजेता - पराग जावडेकर (तृतीय वर्ष वाणिज्य)
टेबल टेनिस एकेरी - विजेता - अमित देवधर
(तृतीय वर्ष शास्त्र)
उपविजेता - विनायक इंगुळकर (द्वितीय वर्ष शास्त्र)
टेबल टेनिस दुहेरी विजेता - निशांत गदादे आणि जयेश सुतार

उपविजेता - संदीप राठोड आणि विनायक इंगुळकर
 बॅडमिंटन महिला एकेरी - विजेती - वैष्णवी हटाळकर
 उपविजेती - मानसी गोडबोले
 बॅडमिंटन महिला दुहेरी विजेती -
 मानसी गोडबोले आणि केतकी कुचनुर
 उपविजेती - वैष्णवी हटाळकर आणि तृप्ती फडतरे
 बॅडमिंटन पुरुष एकेरी - विजेता - सिद्धार्थ काकडे
 उपविजेता - श्रीकांत शेड्डी
 बॅडमिंटन दुहेरी पुरुष विजेता -
 निशांत डांगे आणि निखिल रामपाल
 उपविजेता - रोहन मंत्री आणि सिद्धार्थ काकडे
 बॅडमिंटन मिक्स डबल्स विजेता -
 भिलारे प्रशांत आणि वैष्णवी हटाळकर
 उपविजेता - निखिल रामपाल आणि दरीता सोनंदकर
 शरीर सौष्ठव स्पर्धा - ५५ ते ६५ किलो (गट)
 प्रथम क्रमांक - विशाल साळुंके
 द्वितीय क्रमांक - शेख इम्रान
 तृतीय क्रमांक - वैभव वैशंपायन

विजेता - विशाल पवार

उपविजेता - स्वप्निल जवळकर, तृ. क्र. - शरद भोईटे
 ३० जानेवारी २००३ रोजी क्रीडा दिन साजरा करण्यात आला. प्रमुख पाहुणे कु. राधिका तुळपुळे टेनिस खेळाडू शिव छत्रपती पुरस्कार प्राप्त यांच्या शुभहस्ते विद्यार्थ्यांना पारितोषिके देण्यात आली.

३४ वा क्रीडा दिन पारितोषिक समारंभ प्रा. कै. गोविंदराव बनसुडे यांच्या स्मृतीस अर्पण करण्यात आला.

विशेष आभार -

विविध क्रीडा स्पर्धांसाठी आम्हास प्राचार्य, उपप्राचार्य, कार्याध्यक्ष, प्राध्यापकवर्ग आणि कार्यालयीन कर्मचारी यांचे प्रोत्साहन आणि मोलाची मदत होत असते. त्यांचे आम्ही ऋणनिर्देश करू इच्छितो.

श्री. किरण लागू (क्रीडा संचालक)

श्री. सचिन शिंदे-विजया मोगल (क्रीडा प्रतिनिधी)

श्री. श्रीकांत वाघवले (विद्यापीठ प्रतिनिधी)

श्री. त्र्यंबक लाळे (कार्याध्यक्ष)

राष्ट्रीय सेवा योजना - वरिष्ठ विभाग

मॉडर्न महाविद्यालयामध्ये जुलै २००३ मध्ये राष्ट्रीय सेवा योजनेमध्ये सहभागी होणाऱ्या स्वयंसेवकांची नोंदणी झाली. या योजनेमध्ये सामील होण्यासाठी विद्यार्थ्यांमध्ये उत्साह जाणवत होता.

१) या वर्षीच्या नियमित कार्यक्रमांची सुरुवात

दि. ६ जुलै रोजी तळजाई टेकडीवर पुणे पोलीसांच्या सहकार्याने वृक्षारोपण करून करण्यात आली.

२) दि. २५ जुलै ०३ रोजी, श्री. गणेश खडकतकर यांचे ‘पाणी नियोजन व पावसाळी पाण्याची साठवण’ या विषयावर व्याख्यान झाले.

३) दि. ५ ऑगस्ट रोजी, ज्येष्ठ समाजसेवक श्री. मामा कुलकर्णी यांचे ‘हुंडा-स्वरूप व कारणे’ या विषयावर व्याख्यान झाले.

४) दि. ६ ऑगस्ट ‘अण्वस्त्रदिनानिमित्ताने’ भारतीय विज्ञान संस्थेतील कार्यकर्ते श्री. किशोर दरक यांनी हिरोशिमा व नागासकी अणुबॉम्ब वर्षावावर स्लाईड शो दाखविला.

५) दि. १५ ऑगस्ट ०३ स्वातंत्र्यदिनानिमित्ताने महाविद्यालयाचे माजी हिंदी विभाग प्रमुख व रा. से. योजनेचे कार्यक्रम अधिकारी बी. जी. वाणी यांचे ‘युवक व राष्ट्रीय सेवा योजना’ या विषयावर व्याख्यान झाले.

६) दि. १९ ऑगस्ट ०३ रोजी, श्री. विकास भालेराव नायब तहसीलदार, प्रा. रणजित देशमुख व अश्विनी देवधर, डी.वाय.एस.पी. यांचे अनुभव कथन व परीक्षेची पूर्वतयारी या विषयावर व्याख्यान झाले.

७) दि. २३ ऑगस्ट ०३ रोजी, ‘फॅमिली प्लॅनिंग असोसिएशन’ च्या सहकायनि स्वयंसेवकांसाठी ‘लैंगिक शिक्षण व आरोग्य’ यावर चर्चा आयोजित करण्यात आली. यामध्ये ५० विद्यार्थ्यांचा सहभाग होता.

८) दि. ४ सप्टेंबर रोजी, राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या नियमित कार्यक्रमाचे उद्घाटन श्री. राजू परुळेकर, ई.टी.व्ही. संवादकार व लेखक यांच्या हस्ते व मा. प्राचार्यांच्या अध्यक्षतेखाली पार पडले.

९) दि. १५ सप्टेंबर ०३ रोजी आमच्या महाविद्यालयाची माजी विद्यार्थिनी व अंधश्रद्धा निर्मूलन समितीची कार्यकर्ती क्रांती पोतदार व तिचे सहकारी यांचे ‘अंधश्रद्धेचे मानसशास्त्र’ या विषयावर व्याख्यान व प्रात्यक्षिके सादर करण्यात आली.

१०) दि. २४ सप्टें. ०३ ‘राष्ट्रीय सेवा योजना

दिवस’ निमित्ताने ‘ग्राहकहित’ या विषयावर श्री. धनंजय गायकवाड, प्रांत अध्यक्ष, ग्राहक मंच यांचे व्याख्यान झाले. याच दिवशी आमची माजी विद्यार्थिनी सारिका सासवडे कार्यकर्ती ‘वंचित विकास’ हिचे ‘पथनाट्य प्रशिक्षण’ शिबिर आयोजित करण्यात आले होते. यामध्ये ४० स्वयंसेवक सहभागी झाले होते.

११) दि. १ सप्टें. ०३ ते ९ सप्टें. ०३ रोजी पार पडलेल्या गणेशोत्सवामध्ये स्वयंसेवक म्हणून महाविद्यालयातील स्वयंसेवक सहभागी झाले होते.

१२) २८ सप्टें. ०३ रोजी ‘राष्ट्रीय एकात्मता व स्वयंनिर्भरता’ या संस्थेतर्फे झालेल्या रॅलीमध्ये स्वयंसेवक सहभागी झाले होते.

१३) दि. २ ऑक्टो. ०३ रोजी गांधी जयंती निमित्ताने भारतीय राजकीय व सामाजिक नेते या विषयावर निबंध व पोस्टर्स स्पर्धा आयोजित करण्यात आली होती.

१४) ११ ऑक्टो. ०३ रोजी अक्षय ब्लड बँक यांच्या सहकायनि रक्तदान शिबिर आयोजित करण्यात आले होते. यामध्ये एन.सी.सी. ह्या स्वयंसेवकांच्या मदतीने ८१ बाटल्या रक्त जमा करण्यात आले.

१५) दि. २५/११/०३ रोजी ‘हुंडाविरोधी चळवळ’ यांच्या सहयोगाने झालेल्या निबंध स्पर्धेत महाविद्यालयाचे दोन विद्यार्थी सहभागी झाले होते.

१६) दि. २८/११/०३ रोजी आनंदवन, कुष्ठरोग सेवा केंद्र येथील डॉ. आमटे यांच्या स्नुषा व कार्यकर्त्या डॉ. भारती आमटे यांची प्रा. नरेंद्र नायडू यांनी आनंदवनातील कार्य व तेथील नियोजन या विषयावर प्रकट मुलाखत घेतली.

१७) दि. २/१२/०३ रोजी ब्राह्मो समाज

आयोजित ‘परमेश्वराबद्दल माझी कल्पना’ या विषयावरील कार्यशाळेमध्ये स्वयंसेवकांचा सहभाग होता.

१८) दि. १३ डिसें. ०३ रोजी हुंडाविरोधी चळवळ आयोजित वक्तृत्व स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले होते. त्यामध्ये २ विद्यार्थिनींनी सहभाग घेतला.

१९) दि. ३ जाने. ०४ रोजी सावित्रीबाई फुले दिनानिमित्ताने विद्यार्थिनी मंच आयोजित कार्यक्रमांमध्ये ईश्वरी नांदेडकर, पंचशिला जगताप, आम्रपाली कांबळे या विद्यार्थिनींनी स्वरचित कविता व सावित्रीबाईंच्या ओव्या सादर केल्या.

२०) ४ जाने. ०४ रोजी झालेल्या व २२ फेब्रुवारीमध्ये झालेल्या पल्स पोलिओ मोहिमे अंतर्गत दोन्ही वेळा ३० विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला.

२१) १८ जाने. ०४ रोजी गरवारे महाविद्यालयात संपन्न झालेल्या व्यसनमुक्ती रॅलीमध्ये ६० स्वयंसेवक सहभागी झाले होते.

२२) २६ जाने. ०४ प्रजासत्ताक दिनानिमित्ताने प्रा. निता बोकील यांचे ‘राज्यघटनेचे स्वरूप’ या विषयावर व्याख्यान झाले.

२३) सिद्धीविनायक महाविद्यालय, कर्वेनगर आयोजित ‘कुटुंब नियोजन’ या विषयावरील कार्यशाळेत सहभाग घेण्यात आला.

२४) दि. १२ जाने. ते १९ जाने. ०४ रोजी पार पडलेल्या युवा सप्ताहामध्ये उत्साही वातावरण होते. एन. एन. एस. स्वयंसेवकांसह जवळजवळ सर्व स्पर्धामध्ये ३०० विद्यार्थ्यांचा सहभाग होता. यामध्ये परीक्षक म्हणून कमिटीतील प्राध्यापकांशिवाय प्रा. सुरेखा परब, स्वाती पटवर्धन, प्रा. राहणे व प्रा. डॉ.

डोळे, प्रा. शेंडे व प्रा. कुलकर्णी या सहकाऱ्यांनी सहकार्य केले. स्वामी विवेकानंद जयंती निमित्ताने हा युवा सप्ताह साजरा केला जातो. यामध्ये विद्यार्थ्यांच्या कलागुणांना अभिव्यक्तीला वाव मिळावा हा हेतू असतो. यासाठी मेहंदी, पोस्टर्स, रांगोळी, काव्यगायन, राष्ट्रगीत, कवितावाचन, वादविवाद स्पर्धा आयोजित करण्यात येतात व याच्या नियोजनामध्ये प्रामुख्याने विद्यार्थ्यांचा सहभाग जास्त असतो.

२५) या वर्षीचा या सर्व कार्यक्रमांचा समारोप दि. २८ फेब्रु. ०४ रोजी मरकळ (विशेष हिवाळी शिबिरासाठी निवडलेले गाव) येथे प्रकल्प भेट करून करण्यात आला.

विशेष हिवाळी शिबिर

महाविद्यालयाचे विशेष हिवाळी शिबिर मरकळ येथे दि. ६ डिसें. २००३ ते १५ डिसें. २००३ रोजी पार पडले. केशवराज शिक्षण संस्थेचे नवीन माध्यमिक विद्यालय येथे विद्यार्थ्यांच्या निवासाची सोय केली होती. या शिबिराचे ‘स्वच्छतेसाठी युवक व ग्राम स्वच्छता अभियान’ हे घोषवाक्य होते. शिबिराचा हेतू विद्यार्थ्यांना श्रमाचे महत्त्व, एकत्रित राहण्याचा व ग्रामीण भागाचा परिचय व्हावा हा आहे. यामध्ये विद्यार्थ्यांनी दोन दिवस गावातील प्लॅस्टिकचा कचरा गोळा केला. प्लॅस्टिक कचऱ्यासंदर्भात पथनाट्य, गाणी यातून उद्बोधन केले. मरकळ येथील विपश्यना केंद्रामध्ये २ दिवस श्रमदान केले. तेथे परिसराची स्वच्छता, १०० झाडांचे रोपण (खड्ड्यासह) हे काम केले. ज्या शाळेमध्ये विद्यार्थी राहण्याची सोय होते त्या शाळेच्या मैदानाचे सपाटीकरण केले. या श्रमदानाबरोबरच स्वयंसेवक दुपारी विविध व्याख्याने, कार्यशाळा यामध्ये

सहभागी होत. यामध्ये वंचितांसाठी कार्य, कला व साहित्यातून प्रबोधन, संभाषण कौशल्य, स्लाईड शो (Q Garden), स्वामी विवेकानंदांचे कार्य, स्पर्धापरीक्षा व इंग्रजीची तयारी, योगासनांचे महत्त्व व प्रात्यक्षिके इ. कार्यक्रम पार पडले. यासाठी श्री. पद्माकर चाफेकर, प्रा. रमेश जमदाडे, प्रा. डॉ. डोळे व प्रा. राहणे, प्रा. डॉ. कांचन गंधे, प्रा. नॅन्ड नायडू, प्रा. रमेश आगरवाल, प्रा. लीरा वेगस, प्रा. निशा भंडारे व समितीतील सर्व सदस्य यांचे सहकार्य लाभले.

हिवाळी शिबिराचे उद्घाटन पी. ई. सोसायटीचे अध्यक्ष डॉ. गजानन एकबोटे यांच्या हस्ते व अध्यक्ष प्राचार्य ए. जी. गोसावी हे होते. समारोप समारंभ डॉ. पंडित, सदस्य अधिसभा, पुणे विद्यापीठ व

अध्यक्षस्थानी प्रा. प्रकाश दीक्षित, संख्याशास्त्र विभागप्रमुख, यांच्या उपस्थितीत पार पाडला. या हिवाळी शिबिराला महाविद्यालयातील विविध विभागातील सहकारी, मरकळ येथील विविध सामाजिक क्षेत्रातील व्यक्ती इ.नी. भेटी दिल्या.

वरील सर्व कार्यक्रम पार पाडण्यासाठी समितीतील सदस्य, इतर सहकारी, मा. प्राचार्य, मा. उपप्राचार्य (सर्व विभाग) यांचे मोलाचे सहकार्य मिळाले.

कार्यक्रम अधिकारी

प्रा. अलका कांबळे

प्रा. स्वाती अहिवळे

प्रा. विलास कांबळ

☆ ☆ ☆

NATIONAL CADET CORP'S - NCC

Our College has following NCC wings

36 Maharashtra Army Wing (Boys)	= 53 Cadets
02 Maharashtra Navy	= 37 Cadets
03 Maharashtra Air Wing	= 12 Cadets
02 Maharashtra Army Wing (Girls)	= 20 Cadets
00 Armed	= 03 Cadets
01 Maharashtra Singal	= 02 Cadets

1. The Activities of 36 Maharashtra BN. Army Wing (Boys)

The CTO, Prof. B. B. Yenage and senior of the Army SD Unit of the College, SUO Amol Pawar, the Cadets under their leadership participated in the fol-

lowing activities :

1. 53 Cadets participated in the 'Blood Donation Camp' held in the college along with NSS unit and 30 Cadets donated the Blood at that time.

2. 53 Cadets showed their responsibility towards the Society, as they actively co-operated with the Pune police force at various junctions at the time of 'Ganesh Festival'.

3. 20 Cadets co-operated in the 14th International Marathon held on 14th Dec. 2003 in Pune.

4. 15 Cadets worked as Volunteers for the Flower Show organized by Poona

Women's Council on 3rd and 4th Jan. 2004, at Pune University Ground.

5. The Annual Social is the most exciting event conducted by the college, our Cadets also contributed at the time of our Annual Social Gathering.

6. Also our Cadets attended the duties when called by the GP. HQ and by the 36 Mah. Bn. Time to time.

Participation of Cadets in Various Camps : Army Wing Cadet is as Follows :

1. SUO Amol Pawar, Senior Under Officer of Army wing (Boys) was selected and Participated in the RCTC Camp held at Gwalior. He won the Gold Medal for Maharashtra Directorate as he was ranked 1st in Drill and Cultural activities. He was the Commander of the parade held on 26th Jan. 2004 at our Pune.

2. JUO Shishir Dhargalkar : He was selected and actively participated in the NCC Camp held at Bolangir, Assam. The troop he leader bagged 1st place in drill activity in the camp.

3. JUO Ameya Parab : He was selected and participated in the National Integration Camp held at Gurudaspur, Punjab. The troop was ranked 2nd in the National Integration Quiz and stood 1st in Tent Competition.

4. JUO Mandar Kulkarni : He sincerely and actively participated in the National Integration Camp held at Solapur.

He also won the University prize for Security the Highest Marks in Chemistry.

5. SGT Kaluram Golpale : He was selected and participated in the National Integration Camp held at Punjab. Exploring his 'Quarrelsome' behavior he bagged the 1st prize in the debate held in the Camp.

6. SGT Chandrashekhar Nimbalkar: was selected for All India Trekking and Expedition camp held at Goa. He showed his skills at the camp and performed very well.

7. CDT Shiddhivinayak Garje and CDT Abhas Belapurkar, CDT Sameer Nachane and CDT Harshvardhan Dhekane were selected for RD Camp. I and CDT Garje and CDT Belapurkar were selected for RD Camp II, Unfortunately they had accident at the time of the RD Camp II and were unable to participate in that Camp.

8. ATC is the base of the NCC Cadets the Annual Training Camp. Our 19 Cadets were selected for the camp and they took active participation in the Camp. Our CDT Ganesh Ghongate was selected as Camp Senior and own silver medal of best Cadet in the Camp.

JUO Prathamesh Thite leaded the college troop in the ATC Camp. At the active participation in Drill and Cultural activities under his guidance. He was also Ranked 3rd in our College Commerce Stream, he secured 81.17% Marks in HSC Board Exam.

2. Activities of 2 Maharashtra Navy Wing : CTO Prof. Ashok Kamble

1. 4 Cadets were participated in Kayaking Competition held at Hyderabad and they represented Maharashtra Directorate. Got two Gold medals.

L Cadet Narke Mahesh participated in sea training camp and represented Nah Directorate.

Cadet Capt. Mayur Gaikwad participated in Chilka Sailing Camp. He participated in 12 days Pune to pandharpur Sailing Expedition Camp.

Our Cadets also participated in Social services with Blood Donation Camp, Ganesh Festival International Marathon Pune. Etc.

2. Activities of 3 Maharashtra air Wing : ANO : Flt. Lt V. B. Alhat

1) 1 All the 12 Cadets from Air wing participated for the Volunteer ship at the time of ‘Ganesh Festival’.

2) 5 Cadets were detailed for Pune International Marathon.

3) 7 Cadets helped the Marathon authorities in their various activities.

4) 6 Cadets did the micro light flying at NDA.

5) 10 Cadets did the Gliding at NDA, Pune.

6) 2 Cadets did para sailing at NDA, Pune.

The Air Wing has performed indeed great activities.

Among the different Units of NCC in our College. The 3 Air Sqn. Cadets have made the College proud by performing their best in various activities.

1) LFC Aarti Kamble was selected for the National Integration Camp held at Bhusawal, Maharashtra. She was also selected for Gliding Camp held at SRPF Ground, Pune.

2) CDT Altaf Shaikh was selected for the Camp held at Songaon Air Force Station, Nagpur. It was a National Camp. He also participated in Flying Camp held at NDA, Pune.

3) CDT Ganesh Bhagwat was selected for the Vayu Sainik Camp held at Songaon air Force Station. He also took part in the Parasailing Camp at NDA, Pune.

4) CDT Narendra Nimkar was selected for Vayu Sainik Camp held at Nagpur and also for Parasailing Camp at NDA, Pune.

5) All the 12 Cadets of Air wing did flying as well as Gliding at the NDA, Pune. The cadets also actively participated in various activities during the year.

4. 2 Maharashtra Army Wing (Girls)

1) 8 Cadets co-operated at the flower show organized by Poona Women's Council.

2) 10 Cadets were participated as Volunteers for Pune International Marathon, held at Pune.

3) 2 Cadets participated in the Sports Activities of our College.

4) 1 Cadet was selected for ‘Purushottam Karandak’ and for Pune Festival.

5) 2 Cadets were selected as girl pilots for the 26th Jan. parade.

Participation of Cadets in Various Camps :

1) JUO Suchitra Navle was selected and participated in TSC – Gp level (ATC attached) Camp.

2) L/CPL Swati Pawar also selected and participated in TSC-Gp level Camp.

3) L/CPL Shilpa Naik and CDT Smita Patil participated in TSC-Gp level (ATC attached) Camp.

4) 6 Cadets were participated in Annual Training Camp at Kanhe.

5) CDT Revati Shikare selected and participated in Trek Camp held at Ooty.

In all there are various activities of our NCC units of the college during the Academic Year 2003-04. For the participation of Cadets in Various Camps held at National, State and District level with annual Training Camps, our Principal and Head of different Departments help for allowing the Cadets to attend the camp and also help in the Completion of the practical completed during the camp period.

We sincerely thank you to all, who help us in any way to complete the NCC activities during the Year 03 - 04.

Thanking You,

CTO B. B. Yenage

CTO A. V. Kamble

ANO Flt. Lt. V. B. Alhat

मराठी विभाग

मराठी भाषा चांगल्या प्रकाराने बोलली जावी आणि लिहिली जावी यासाठी मराठी विभाग प्रयत्नशील असतो. विद्यार्थ्यांना प्रेरणादायी ठरणारे अनेक उपक्रम विभागातर्फे यावर्षी अंमलात आणले गेले.

डॉ. शंतनू चिंधडे यांचे ‘कवितेचा रसास्वाद’ या विषयावर ९ ऑगस्ट २००३ रोजी व्याख्यान झाले. कवितेचा आस्वाद घेताना कोणते घटक आवश्यक

असतात हे स्पष्ट करताना डॉ. चिंधडे यांनी आस्वादकाची मानसिकता, आकलनक्षमता, भाषेची समज, मूल्यमापनाची क्षमता इ. घटकांचा सविस्तर परामर्श घेतला. विद्यार्थ्यांनी या व्याख्यानाला चांगला प्रतिसाद दिला.

‘पाटलाची लंडनवारी’ या डॉ. आनंद पाटील यांनी लिहिलेल्या व तृतीय वर्ष कला (सामान्य स्तर) या वर्षासाठी क्रमिक म्हणून नेमलेल्या पाठ्यपुस्तकावर

२५ ऑगस्ट रोजी डॉ. आनंद पाटील यांनी आपल्या दमदार शैलीत एकपात्री कार्यक्रम सादर केला. लंडनला शोधनिबंध सादर करताना आलेले अनुभव आणि सातान्याजवळील एका लहानशा खेड्यातून लंडनपर्यंत पोहोचताना आलेल्या अडचणी, गंमती त्यांनी मोकळेपणाने कथन केल्या. या कार्यक्रमाला विद्यार्थ्यांनी प्रचंड प्रतिसाद दिला.

‘एक पेठ, एक गणपती’ या विषयावर वरिष्ठ वर्गातील विद्यार्थ्यांसाठी वादविवाद स्पर्धा ६ ऑगस्ट रोजी घेण्यात आली. ‘एक पेठ, एक गणपती’ या विचाराच्या बाजूने विद्यार्थ्यांनी अधिक मते मांडली. खालील चार विद्यार्थ्यांना पारितोषिके देण्यात आली.

प्रथम क्रमांक	- सिद्धेश बांगर (तृ. वर्ष कला)
द्वितीय क्रमांक	- चंद्रसेन धुमे (द्वि. वर्ष कला)
तृतीय क्रमांक	- मंजुश्री रिठे (प्र. वर्ष वाणिज्य)
चतुर्थ क्रमांक	- रचना वर्मा (द्वि. वर्ष कला)

डॉ. स्नेहल तावरे यांनी मार्गदर्शनपर भाषण या प्रसंगी केले.

‘पावसाच्या कविता’ या विषयावर स्वरचित काव्यवाचन स्पर्धा ३० ऑगस्ट रोजी घेण्यात आली. या स्पर्धेत खालील विद्यार्थ्यांनी पारितोषिके पटकावली.

प्रथम क्रमांक	- दीप्ती डोळे (द्वि. वर्ष वाणिज्य)
द्वितीय क्रमांक	- दत्तात्रय सोनवणे (प्र. वर्ष कला)
तृतीय क्रमांक	- विजिता शहासने (प्र. वर्ष बी.सी.एस)
चतुर्थ क्रमांक	- गजानन साळुंखे (पदव्युत्तर मराठी)

जाहिरातींच्या युगात जाहिरातींचा अभ्यास प्रथम वर्ष वाणिज्य शाखेतील विद्यार्थी करीत असतात. ‘जाहिरात करा’ असा एक कार्यक्रम दोन सप्टेंबर रोजी

घेण्यात आला. अनेक विद्यार्थ्यांनी या कार्यक्रमात भाग घेतला होता. उल्लेखनीय काम केलेल्या काही विद्यार्थ्यांची नावे :

- १) अभिजित कडेकर (प्र. वर्ष वाणिज्य ‘ए’)
- २) अश्विनी निंबर्गी (प्र. वर्ष वाणिज्य ‘ए’)
- ३) पूनम लुंकड (प्र. वर्ष वाणिज्य ‘ए’)
- १) युवराज कलापुरे (प्र. वर्ष वाणिज्य ‘बी’)
- २) तरन्नुम शेख (प्र. वर्ष वाणिज्य ‘बी’)
- ३) अनुपमा पाटणकर (प्र. वर्ष वाणिज्य ‘बी’)

‘मला आवडलेले पुस्तक’ आणि ‘माझा आवडता लेखक’ या विषयांवर पदव्युत्तर मराठी वर्गातील विद्यार्थ्यांसाठी एक स्पर्धा ८ सप्टेंबर रोजी घेण्यात आली. खालील विद्यार्थ्यांना लेखन साहित्य पारितोषिक म्हणून देण्यात आले.

- १) संजय चव्हाण
- २) शशिकला देसाई
- ३) अनिल सपकाळ
- ४) कल्याणी बर्वे

विद्यार्थ्यांनी विविध विषयांवरील पुस्तकांवर आपली मते मांडली. त्यात १९९० च्या आधीची पुस्तके अधिक होती. ‘कॅन्सर माझा सांगाती’ या पुस्तकावर श्रीमती देसाई या बोलल्या. तर आवडत्या साहित्यिकांमध्ये ज्ञानेश्वर, अण्णाभाऊ साठे, नारायण सुर्वे यांचा अंतर्भाव होता. पदव्युत्तर वर्गातील विद्यार्थ्यांनी या कार्यक्रमाचे चांगले स्वागत केले.

‘संतांचे सामाजिक कार्य’ या विषयावर डॉ. मार्तण्ड कुलकर्णी यांचे ११ ऑक्टोबर रोजी व्याख्यान झाले. संतांनी केलेल्या सामाजिक कार्याचा

डॉ. कुलकर्णी यांनी परीक्षेच्या दृष्टीने चांगल्याप्रकारे ऊहापोह केला.

‘कालखंडाचा अभ्यास’ या पदव्युत्तर वर्गातील विद्यार्थ्यांसाठी डॉ. द. दि. पुंडेसरांचे उद्बोधक व्याख्यान १७ ऑक्टोबर रोजी झाले. पदव्युत्तर मराठी विद्यार्थ्यांसाठी ‘कालखंडाचा अभ्यास’ हा एक क्रमिक अभ्यासक्रम आहे.

‘काव्यसुगंध’ च्या निमित्ताने या प्रथम वर्ष कला वर्षासाठी नेमलेल्या ‘काव्यसुगंध’ या काव्यसंग्रहाचे प्रमुख संपादक डॉ. दिलीप धोंडगे यांनी अभ्यासपूर्ण शैलीत काव्याच्या भाषेविषयी विवेचन केले. विद्यार्थ्यांना अभ्यासाच्या दृष्टीने हे व्याख्यान पूरक ठरले.

‘मराठी व्याकरण’ या विषयावर प्रसिद्ध भाषातज्ज्ञ डॉ. कल्याण काळे यांचे ५ जानेवारी रोजी व्याख्यान झाले. अतिशय नेमकेपणाने व सुलभतेने मराठी व्याकरणाचा परिचय त्यांनी विद्यार्थ्यांना करून दिला.

‘१९८० नंतरची मराठी कथा’ या विषयावर मराठी पदव्युत्तर विभागातर्फे पुणे विद्यापीठाच्या गुणवत्ता सुधार योजनेअंतर्गत एक दिवसाचे चर्चासत्र २४ जानेवारी रोजी घेण्यात आले. या चर्चासत्राचे उद्घाटन प्रा. रा. ग. जाधव यांच्या हस्ते झाले. अध्यक्षस्थान डॉ. गं. ना. जोगळेकर यांनी भूषविले. तर प्रमुख पाहुणे म्हणून प्राचार्य रा. रं. बोराडे उपस्थित होते. चर्चासत्राच्या उद्घाटन प्रसंगी अखिल भारतीय मराठी साहित्य संमेलनाचे अध्यक्ष प्रा. रा. ग. जाधव म्हणाले, “मराठी साहित्याला मोठी परंपरा आहे. नवे साहित्यही मोठ्या प्रमाणावर निर्माण होत आहे. मात्र त्याची समीक्षा करणारे कमी आहेत. मराठी प्राध्यापकांनी समीक्षेच्या क्षेत्रात उतरावे. गेल्या दोन दशकांत मराठी लेखकांची

संख्या वाढली आहे. मात्र त्या प्रमाणात नवे समीक्षक निर्माण झाले नाहीत, असे सांगून ते पुढे म्हणाले, माहिती तंत्रज्ञान आणि जागतिकीकरण यामुळे राज्यात सर्व क्षेत्रात मराठीचा वापर व्हावा असा आग्रह करणाऱ्यांचे प्रमाण कमी होऊ लागले असल्याचे निरीक्षण त्यांनी नोंदविले. कथेबाबत प्रा. जाधव म्हणाले, “कथेत प्रत्येकाने जीवनाची प्रतिमा पाहिली पाहिजे. त्यात वास्तव चित्राला कल्पनाशक्तीची जोड देऊन, तिच्यात संवेदनशीलता असावी, तसेच आजपर्यंत ज्या चांगल्या कथा लिहिल्या गेल्या आहेत, त्या सर्वांचा अभ्यास नवकथाकारांनी करणे गरजेचे आहे असे प्रतिपादन त्यांनी केले.

या चर्चासत्रामध्ये वाचलेल्या लेखांची व लेखकांची नावे याप्रमाणे -

- १) श्री. निरंजन घाटे (मराठी विज्ञान कथा)
- २) डॉ. माधवी खरात (मराठी दलित कथा)
- ३) डॉ. छाया पोवार (मराठी नागर कथा)
- ४) डॉ. मंदा खांडगे (मराठी बालकुमार कथा)
- ५) डॉ. मृणालिनी शहा (स्त्रीविषयक कथा)
- ६) डॉ. वि. वि. घाणेकर
(जागतिकीकरण आणि मराठी कथा)
- ७) डॉ. भास्कर शेळके (मराठी प्रादेशिक कथा)
- ८) डॉ. सुवर्णा दिवेकर (मराठी विनोदी कथा)
- ९) श्रीमती उमा कुलकर्णी (अनुवादित कथा)
- १०) श्रीमती मृणालिनी चितळे (इंग्रजी कथा)

या सर्व निबंधांवर उपस्थित प्राध्यापकांनी चर्चा केली. प्राचार्य रा. रं. बोराडे यांनी ग्रामीण कथेच्या स्थितीबद्दलचे विवेचन करून समारोप केला. प्राचार्य

अ. गो. गोसावी यांनी स्वागत केले. प्रास्ताविक आणि आभार डॉ. स्नेहल तावरे यांनी केले. सूत्रसंचालन डॉ. मधुरा कोरान्ने, प्रा. निशा भंडारे आणि प्रा. वैखरी वैद्य यांनी केले. या चर्चासत्राबद्दलची विस्तृत बातमी सकाळ, लोकमत, लोकसत्ता इ. वर्तमानपत्रांमध्ये आलेली होती. या चर्चासत्रातील निबंधांचे पुस्तक व्हावे अशीही इच्छा डॉ. गं. ना. जोगळेकरांसह अनेकांनी व्यक्त केली.

‘मराठीचे ऐतिहासिक भाषाशास्त्र’ या विषयावर ७ फेब्रुवारी २००४ रोजी, डॉ. र. रा. गोसावी यांचे अभ्यासपूर्ण व्याख्यान झाले. तसेच १ मार्च रोजी ‘विशिष्ट वाङ्मयीन कालखंडाचा अभ्यास’ या अभ्यास विषयाच्या संदर्भात डॉ. रेखा देशपांडे यांचे व्याख्यान झाले. विद्यार्थ्यांच्या प्रश्नांना त्यांनी उत्तरे दिली.

वरील विविध प्रकारच्या व्याख्यानांचे आणि स्पर्धांचे प्रास्ताविक डॉ. स्नेहल तावरे यांनी केले आणि आभाराचे काम डॉ. मधुरा कोरान्ने, प्रा. निशा भंडारे आणि प्रा. वैखरी वैद्य यांनी केले.

महाविद्यालयात पदवी परीक्षेसाठी मराठी भाषेचे विशेष स्तरावर अध्ययन करणारे एकूण सोळा विद्यार्थी आहेत. तर पदव्युत्तर वर्गात अठ्ठेचाळीस विद्यार्थी अध्ययन करीत आहेत. श्री. कांतिलाल शेलार या पदव्युत्तर वर्गातील माजी विद्यार्थ्याने पीएच.डी. चा अभ्यास सुरू केलेला आहे. त्यांच्या विषयातील प्राथमिक मार्गदर्शन डॉ. स्नेहल तावरे यांनी केले. पदवीपूर्व आणि पदव्युत्तर विद्यार्थ्यांचे मराठी विषयामध्ये उत्तीर्ण होण्याचे प्रमाण चांगले आहे.

प्राध्यापकांची कामगिरी

डॉ. स्नेहल तावरे

- भारतीय विद्याभवनच्या छात्रिया शाळेतील स्नेहसंमेलनाचे प्रमुख पाहुणे व पारितोषिक वितरण डॉ. स्नेहल तावरे यांच्या हस्ते १७ डिसेंबर रोजी झाले.
- स्त्री साहित्य कला संमेलन चिंचवड लायनेस क्लब व स्वानंद महिला संस्था यांच्यातर्फे १ फेब्रुवारी रोजी प्रकाशन क्षेत्रात उल्लेखनीय कार्य केल्याबद्दल स्वानंद भारती पुरस्कार देऊन गौरव करण्यात आला.
- अखिल भारतीय मराठी बालकुमार साहित्य संमेलनात २७ डिसेंबर रोजी झालेल्या ‘लेखक-प्रकाशक-संपादक-पालक: परस्परांच्या परस्परांकडून अपेक्षा’ या परिसंवादात सहभाग.
- ‘ज्ञानेश्वरीतील निसर्गाचे स्वरूप’ हा लेख ‘बापरखुमादेविवरू’ मासिकाच्या मार्च २००४ च्या अंकात प्रसिद्ध.
- ‘शब्द वेचिता बहरू’ या डॉ. शंतनू चिंधडे यांनी संपादित केलेल्या काव्यसंग्रहाच्या प्रकाशन समारंभात प्रमुख पाहुणे म्हणून व्याख्यान दि. २९ ऑक्टोबर रोजी म. सा. प. सभागृहात झाले.
- ‘मन रंगांचे आभास’ या डॉ. शंतनू चिंधडे यांनी संपादित केलेल्या काव्यसंग्रहाच्या प्रकाशन समारंभाच्या प्रमुख पाहुण्या म्हणून १६ नोव्हेंबर रोजी आमंत्रित केले.
- बालशंकर देशपांडे यांच्या दुःखद निधनाबद्दल वसंत आणि सकाळमध्ये श्रद्धांजली पत्र प्रसिद्ध.
- मॉडर्न महाविद्यालयाच्या ग्रंथालय विभागास आणि एस. एम. जोशी फाऊंडेशनच्या ग्रंथालयास ग्रंथ सप्रेम भेट दिले.

- ‘सोन्याचा केस’ हे बाल कथेवरील पुस्तक प्रकाशित.
- ‘Role of Right Education for establishing Global peace’ या हॉटेल ला-मेरेडियनमध्ये ३ डिसेंबर रोजी झालेल्या आंतरराष्ट्रीय परिषदेत सहभाग.
- पुणे नगर वाचन मंदिर यांनी घेतलेल्या ‘कादंबरी’ पारितोषिकासाठी परीक्षक म्हणून काम केले.
- शंकरराव कानिटकर मानपत्र आणि डॉ. प्र. चिं. शेजवलकर मानपत्र लेखनाचे काम केले.
- महाविद्यालयातील प्रथम वर्ष कला विद्यार्थ्यांना पन्नास पुस्तके वाचण्यासाठी मोफत दिली.
- ‘दानशूर लेखक डॉ. प्र. न. जोशी’ २४ एप्रिल २००३ रोजी सकाळमध्ये लेख प्रसिद्ध.
- गुरुवर्य वि. त्र्यं. ताटके जन्मशताब्दी स्मृतिग्रंथात ‘ध्येयवादी शिक्षक’ लेख प्रसिद्ध.
- ई टीव्ही ने १२ जानेवारी २००४ रोजी साहित्य संमेलनाच्या निमित्ताने अर्ध्या तासाची मुलाखत प्रसिद्ध केली.
- भारती विद्यापीठावर मराठी अभ्यास मंडळाच्या सदस्य म्हणून नियुक्ती.

डॉ. मधुरा कोराने

- ‘स्त्री-नाटककारांची नाटके’ स्नेहवर्धन पब्लिशिंग हाऊस तर्फे प्रकाशित झालेल्या या पुस्तकास महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे तर्फे डॉ. म. वि. गोखले (नाट्यसमीक्षा) पुरस्कार प्राप्त (२००३-०४)
- या पुस्तकास ‘मृदंगंधा’ प्रकाशनातर्फे कविराज पुरस्कार प्राप्त (२००३-०४)
- बडोदा येथे महाराष्ट्र साहित्य परिषदेतर्फे वर्धापन

दिनानिमित्त झालेल्या चर्चासत्रात ‘स्त्री-नाटककारांची नाटके’ या शोधनिबंधाचे वाचन आणि त्यावरील चर्चेत सहभाग.

- ‘कथाश्री’, ‘बायजा’, ‘नीहार’, ‘दीपमाला’ या दिवाळी अंकांमधून नाट्यविषयक लेख प्रसिद्ध.

प्रा. निशा भंडारे

- ‘राष्ट्रीय सेवा योजना’ मरकळ येथे हिवाळी शिबिरात ‘सावित्रीबाई फुले यांच्या दृष्टिकोणातून आजची शिक्षिका’ या विषयावर व्याख्यान.
- बाबुराव घोलप महाविद्यालय सांगवी येथे १४ जानेवारी रोजी एक दिवसीय चर्चासत्रात ‘दलित कथेचा मागोवा’ ह्या विषयावर निबंध वाचन.
- तळेगाव येथील ‘प्रतिबिंब’ दिवाळी विशेषांकात ‘स्त्रियांची व्यथा व कथा; काल आज उद्या’ वैचारिक लेख व कथा कविता प्रसिद्ध.

डॉ. स्वाती सुहास कर्वे

- दोन पुस्तके प्रसिद्ध :
(१) स्त्री विकासाच्या पाऊलखुणा
(२) दशावतार, चिरंजीव व पंचकन्या
- ‘युवा सकाळ’ मधून १२ वी मराठी मार्गदर्शनपर लेखमाला प्रसिद्ध.
- महाराष्ट्र सेवा संघ, मुलुंड वर्धापन दिनानिमित्त ‘स्त्री साहित्याचा मागोवा’ वर आधारित चर्चासत्रामध्ये सहभाग.
- साहित्य प्रेमी भगिनी मंडळाच्या संशोधन विभाग समितीवर नियुक्ती.

- शंकर पाटील वाङ्मय पुरस्कार निवड समितीवर परीक्षक म्हणून काम.
- महाराष्ट्र फौंडेशनची संशोधन शिष्यवृत्ती प्राप्त रु. ३०,०००, स्त्रियांची शतपत्रे स्त्रियांच्या पत्रव्यवहाराचे सामाजिक मूल्यमापन (१८५० ते १९५०)
- आबासाहेब गरवारे महाविद्यालय आयोजित राज्यस्तरीय वक्तृत्व स्पर्धा-सावित्रीबाई फुले वक्तृत्व स्पर्धा - अंतिम फेरीसाठी परीक्षक म्हणून काम.

विभागातील सर्व सहकारी प्राध्यापकांचे उत्तम सहकार्य वर्षभर मिळाले. विभागामध्ये खेळीमेळीचे वातावरण असते. पदवीपूर्व आणि पदव्युत्तर

विद्यार्थ्यांमध्ये विविध प्रकारच्या स्पर्धा, उपक्रम घेतल्यामुळे मराठी विषयाबद्दलची गोडी निर्माण झालेली दिसून आली. पारितोषिकांचा सर्व खर्च सहकारी प्राध्यापक आणि मराठी विभाग प्रमुख यांनी केला.

प्राचार्य अ. गो. गोसावी यांच्या आणि डॉ. वाघमारे व डॉ. देऊस्कर यांच्या मार्गदर्शनामुळे गुणवत्ता सुधार योजनेअंतर्गत अनेक कार्यक्रमांचे संयोजन यशस्वीरित्या करता आले याबद्दल त्यांना मनःपूर्वक धन्यवाद !

डॉ. स्नेहल तावरे
मराठी विभाग प्रमुख

हिंदी विभाग

सन २००३-०४ इस वर्ष में हिंदी विभागने अपनी गतिविधियों का शुभारंभ दि. ४ अगस्त ०३, तुलसी जयंती के अवसरपर आयोजित विभिन्न प्रतियोगिताओं द्वारा किया।

निम्नलिखित कक्षाओंके लिए प्रतियोगिताएँ आयोजित की गई

- १) ११ वी तथा १२ वी कक्षा - नाट्यवाचन स्पर्धा संयोजक - प्रा. डोईफोडे
- २) प्रथम वर्ष साहित्य - कल्पना-विस्तार लेखन स्पर्धा संयोजक - प्रा. सुनीता पुरोहित
- ३) द्वितीय वर्ष साहित्य व प्रथम वर्ष वाणिज्य - विज्ञापन लेखन स्पर्धा - संयोजक - प्रा. सुनीता पुरोहित

इन प्रतियोगिताओंका महत्वपूर्ण कार्य प्रा. खंडाळे, प्रा. कारेकर, प्रा. निशा भंडारे तथा प्रा.

मधुरा कोरान्ने ने किया।

विभागद्वारा १८ सितंबर ०३ को हिंदी दिवस समारोह का आयोजन किया गया। स. प. महाविद्यालय की हिंदी विभागाध्यक्षा प्रा. पद्मजा घोरपडेजी प्रमुख अतिथी के रूप में उपस्थित रही। कार्यक्रम की अध्यक्षता प्रधानाचार्य अ. गो. गोसावीजीने की। कार्यक्रम का संचालन विभागाध्यक्षा प्रा. सुनीता पुरोहित ने किया। प्रास्ताविक प्रा. डोईफोडेजी ने किया तथा प्रा. सूर्यवंशीजीने आभार प्रदर्शित किए।

इस कार्यक्रम में प्रमुख अतिथि प्रा. पद्मजा घोरपडे ने अपने हाल ही में प्रकाशित ‘गुत्थमगुत्था’ कहानी संग्रह में से ‘लक्ष्मी रोड’ इस कहानी का पठन कर के दर्शकों को मंत्रमुग्ध किया।

समारोह के अवसरपर छात्रों ने कवितापाठ किया और निम्नलिखित छात्रों को पुरस्कार प्रदान किए गए।

१) विज्ञापन लेखन स्पर्धा -

साधना कोकाटे	- प्रथम क्रमांक
सलमा शेख	- द्वितीय क्रमांक
कुमुदिनी सावंत	- प्रोत्साहन

२) कल्पना विस्तार लेखन स्पर्धा -

पल्लवी सुतार	- प्रथम क्रमांक
निकिता ढोले	- द्वितीय क्रमांक

३) नाट्यवाचन स्पर्धा -

यामिनी कुलकर्णी	- प्रथम क्रमांक
आश्लेषा जाधव	- द्वितीय क्रमांक
माधुरी कानडे	- तृतीय क्रमांक

४) अप्रैल ०३ की विद्यापीठ परीक्षा में सर्वाधिक गुण प्राप्त छात्र -

प्रियांका शिनोलीकर	- प्रथम वर्ष साहित्य - ७५ गुण
शुभांगी टोमके	- द्वितीय वर्ष साहित्य - ८१ गुण
सोनाली ननावरे	- तृतीय वर्ष साहित्य - ७७ गुण
किरण गेहलोत	- प्रथम वर्ष वाणिज्य - ७८ गुण

इस प्रकार हिंदी दिन सोत्साह संपन्न हुआ।

इस वर्ष स. प. महाविद्यालय, पुणे द्वारा आयोजित व आंतर महाविद्यालयीन वक्तृत्व स्पर्धा में असीम शेख प्रथम वर्ष वाणिज्य और महेश प्रजापती तृतीय वर्ष साहित्य सहभागी हुए।

१ अक्टूबर २००३ - तृतीय वर्ष साहित्य के छात्रों के लिए अँग्रेजी पारिभाषिक शब्दों के लिए हिंदी पर्याय लिखने की प्रतियोगिता ली गई। भावना गेजने ने सर्वाधिक याने २५ में से २३ गुण प्राप्त किए।

विभागाध्यक्षा सुनीता पुरोहित ने पुणे विद्यापीठ

की हिंदी अनुसंधान मंडल की बैठक में, २७ जनवरी २००४ को बालकृष्ण शर्मा नवीन और केशवसुत इन दो कवियों पर तुलनात्मक प्रपत्र प्रस्तुत किए।

दि. २४ फरवरी २००४ को तृतीय वर्ष साहित्य के छात्रों के लिए द्वितीय वर्ष साहित्य के छात्रोंद्वारा बिदाई समारोह का आयोजन किया गया। इस में छात्रों ने अपने विचार तथा कविताएँ प्रस्तुत की। प्राध्यापिका सुनीता पुरोहित ने छात्रों का मार्गदर्शन किया तथा स्वरचित कविता पाठ किया।

इस प्रकार हिंदी विभाग ने अपनी परंपरा कायम रखते हुए कुछ नवीन उपक्रमों का प्रारंभ करते हुए छात्रों के लिए उपयुक्त कार्यक्रमों का आयोजन किया।

प्रा. सुनीता पुरोहित
हिंदी विभाग

Dept. of English

Our Students Miss Ajitha Nair and Miss Rakhee Chaugule got a first class at M.A. part II and Part I English Special Examination respectively. Miss Rohini Rao and Amar Wable got a 1st Class at the T.Y.B.A. special English exam. 16 S.Y.B.Sc. and 8 F.Y.B.Com. students got distinction in Optional English.

M.A. Part II students participated in the All India Paper Reading Contest organized by Univ. of Pune. on 11th & 12th March 04. Papers were presented by

1. Ganesh Bangar – Topic 'Use of

Pragmatics in Spoken English'

2. Dyandeo Kale – Topic : 'The Future of Indian English Literature.

Dr. Anand Patil, Hod. Dept. of English, School of Language and Literature, Ramanand Tirth Vidyapeeth, Nanded was invited on 26-8-03. He spoke on 'William Shakespeare – as I studied' to the UG and PG. Students.

Guest Lectures under Quality Improvement Programme were delivered for UG & PG students in Feb. 04. Prof. (Ms.) Shobha Pawar Hod. Dept. of English, S.P. College, Pune spoke on 'Literary Theory and Criticism' & Dr. Rama Gautam spoke on 'Strategies in Teaching'

Ms. S. G. Parab HOD was invited as a visiting lecturer by Nowrosjee Wadia College and Shahu College to teach 'English Language Today' to M.A. Part I students during Ist & IInd terms.

Ms. Parab was appointed as an LIC member by University of Pune to visit Dr. D. Y. Patil College-Pimpri. Abeda Inamdar Senior College for Girls-Pune & Saraswati Mandir College.

Ms. Parab worked as a Compere at the National Symposium on 'Recent Advances in Management of Plant Diseases, Technology Development and Applications organised by Indian Phytopathological Society. (WZ) and the Dept. of Botany, PG, Research Centre. Modern College on 20th & 21st Dec. 2003.

Ms. Parab worked as a Compere at the Seminar for Principals on 'GATS & HIGHER EDUCATION' held on 4th & 5th March 04 in Modern College for the Inaugural and Valedictory Sessions.

Ms. Parab compered a 'Book Release Function' held at Maratha Chamber of Commerce on 27th June 03. Name of the Book; 'Tougue in Cheek' by Bunny D'Souza.

Ms. Parab was invited as a Chief Guest by St. Ursula's High School, Akurdi on 16th Aug. 03 for a special function of 'Parents' –Teachers', Association. Gave a talk on 'A Parent's Creed' followed by a discussion.

Under the auspices of 'Bharat Vikas Parishad' a team of students was selected to present 3 National Songs, at Varanasi. Visit was from 5th Nov. 03 to 14th Nov. 03. Ms. Parab escorted them during this period.

The Univ. of Pune selected Modern College as a 'Centre' for MA-I Annual oral Examination to be held on 22nd & 23rd April 04. Almost 300 Students were examined. Ms. Parab was appointed as a Co-ordinator and Examiner for this examination by UOP. Ms. Parab is also appointed as a 'Paper-Setter' at the PG level by University of Pune. She has received continuation as HOD - Modern College.

Mrs. A. Alurkar prepared special 'Resource Lectures' on 'The Novel as a form of literature' for MA. students. She

presented a paper entitled ‘Individual Voices in Marathi Poetry; A Romantic Legacy’, at the seminar organized by ‘Mumbai University Teachers’ Association at Birla College, Shahad (Kalyan) on 16th & 17th Jan 04.

Mrs. Alurkar also presented a Paper at the International Seminar organised by Dept. of English-Univ. of Mumbai on 20, 21, 22nd Feb. 04. Topic of the Seminar; ‘Language Ideology & Politics’.

Mrs. Alurkar attended Dr. Banerjee Memorial Lecture at Mumbai Univ. on 15th Jan. 04, arranged for Ph.D. students. Dr. Satchidanandan-President, Sahitya Academy, spoke on Contemporary issues in Indian Literature.

Prof. Alurkar was invited as a visiting Lecturer by N. Wadia College for PG teaching and by IMS Learning Resources Pvt. Ltd. Pune - 4. for GRE/G.MAT Coaching to Students.

The Senior wing welcomed Mrs. Pallavi Math as a lecturer at the UG level, from 14th July 03.

Mrs. Math arranged for a ‘Guest lecture and presentations by Dr. B. Dole (Dept. of Com.) and the S.Y.B.Com Students in Feb 04, for T.Y.B.A. English Class. She also arranged ‘Mock Meetings’ in the F.Y.B.Com. Compulsory English Class. Her T.Y.B.A. Special English students presented Papers on ‘Critical Terms’.

Dr. Supriya Sahasrabudhye was awarded the Ph. D. Degree by the Univ.

of Pune in Aug. 03 for her thesis entitled ‘Prominent Women Characters in the Iliad, Odyssey and Mahabharat - A Comparative Study’. She is a Visiting Faculty Member in our PG. Dept.

We were happy to have Dr. V. Phadke from Fergusson college as a visiting teacher for the PG. Classes.

Mr. Jagdish Chinchore, Vice Principal of the Junior College has been appointed as the Deputy Secretary of the Progressive Education Society from January 04.

Mrs. Vandana Joshi a teacher in the Junior wing completed Master in Personnel Management (MPM), Post Graduation in June 03, securing a first class. She also wrote a series of articles for the SYJC students for the HSC Board examination regarding the English Text book, in the ‘Yuva Sakal’.

Mr. R. V. Kulkarni attended a Seminar on ‘Multi dimensional Techniques of Teaching’ organized by ICFAI University.

Mrs. Beena Muttalgiri guided SSC students of Kondhapuri High School (Dist. Shirur) S.S.C. in ‘Preparation for Board Examination’ in Dec. 03.

A Workshop on ‘Communication Skills’ was organized by Mr. R. V. Kulkarni in June 03 for 60 SYJC Commerce Students (Scholar Batch). Mrs. Sulbha Sidhaye Corporate Trainer in Communication Skills-a visiting faculty member guided the students.

An Elocution Competition was organized by Mrs. Alka Kamble, Vandana Joshi & Mrs. Beena Muttalgiri in Oct. 03. 20 students participated. Pranav Iyer and Miss Prita Yadav stood as first and second winners respectively. Prof. Narendra Naidu (Dept. of Zoology) and Prof. Askhodkar (Engineering College E & TC Dept.) were the judges.

An Inter-Collegiate Speech Competition for Std. XI was organized by Abeda Inamdar College Pune on 27/3/03. Miss Prita Yadav (XIE), Miss Manasi Vartak (XIF) and Pranavkumar Iyer (XIC) participated in the competition and bagged the ‘Trophy’ as the ‘Best Teams.’ Prita and Manasi won the individual Second and Third Prize respectively. Prof. V. Joshi guided the students.

‘Tell A Joke’ - a distinctive competition was organized by Mr. R. V. Kulkarni for Commerce Scholar Batch Students. 20 students participated. Prof. Jivita Gujar and Prof. Meena Goyal (Dept. of com.) judged the competition.

The department congratulates Mr. J. P. Chinchore, Mrs. V. Joshi and Dr. S. Sahasrabudhye.

I thank all the members of the department and the visiting teachers for their co-operation in the activities during this year.

Ms. S. G. Parab
Head - Dept. of English.

Department of Economics

The Department of Economics carries out the Academic Programmes and Departmental Extra curricular activities with the help of the teaching staff in the Senior wing as well as Junior wing of the College. Along with the – assigned Teaching work the staff members in the Department are keenly interested in Research Activities also. This year Prof. Shende has submitted his Ph.D. thesis to the University of Pune. Mrs. Satam M. M. has applied for Teacher Fellowship hopefully expecting a positive sanction from the U.G.C. for the same. She is expected to complete her Ph.D. work in next two years. Mrs. S. A. Vartak has also registered for Ph.D., Mr. Deshmukh S. S. a newcomer in our Department is also willing to register his name for the Ph. D.

This year the Department has submitted a Proposal to the University of Pune. For starting the Post - Graduate Class in Economics (M. A. Economics) in the college.

Extra – Curricular Activities

Members of the Department have always been encouraging the students to participate in various extra-curricular, cultural and sports activities organized by our college as well as other colleges. Our students have participated in wall-street 2003 activities. One of our students Mr. Gajanan Arvind Nerker of S. Y. B. com. participated in the Essay Competition. He wrote

an essay on the topic “Butterflies are Blue” in which he won the prize. “Hearty congratulations to him”.

The Department of Economics organized guest lectures on Banking and Finance for S. Y. B.com. and T. Y. B.com. students. A study – trip was organized jointly by the Planning Forum and the department on 28th Aug. 2003 to visit the industries at Satara and Wind-Mill units thereon. Activities of the Planning Forum for the year 2003-04 were inaugurated by Prof. Pradeep Apte, who delivered a lecture on Globalization and GATS.

Seminars and Workshops

The Department of Economics organized a “One – Day Seminar on Friday 23rd January 2004. The topic of the Seminar was “Trading Blocs, WTO (with special reference to Cancun Conference), It was inaugurated by Prof. Dilip Kadam, Dean of the Mental, Moral and Social sciences, University of Pune. In his inaugural address he emphasized the impact of globalization, liberalization on the Indian Economy. The seminar was divided into two sessions. The first – session was chaired by Principal (BMCC) Dr. Aniruddha Deshpande who has personally attended the Cancun conference as an NGO delegate. He presented his paper on “Impact of globalization, role of WTO and GATS”. Eminent speakers presented their papers in the first session – namely, Dr. Mrs. Vasudha Garde, Dr. Mrs. Rajani Gupte and Dr. Mrs. Shaila Dias.

The second session was chaired by an expert in the field of international Economics Smriti Mukharjee of Gokhale institute of Politics and Economics. Prof. Pradeep Apte, Dr. Mrs. Malati Roy and Dr. Suresh Ghorpade presented their papers. The seminar was sponsored by the University of Pune under Faculty Improvement Programme. Bank of Maharashtra, Shivajinagar Branch also provided financial assistance, for which we are very much thankful to the Branch Manager of the Bank. The members of the department from senior and junior wing, whole heartedly extended their co-operation for organizing this seminar. The seminar was co-ordinated by Prof. Mrs. Kulkarni V. S. Head of the Dept. of Economics. Mrs. S. A. Vartak has taken sincere efforts in guiding the students of T. Y. B.com. in the preparation of small Project Reports on Globalization, GAT, WTO and Cancun conference.

Workshop

A Five Days Workshop was organized by the department for S. Y. B. A. (Economics special) Students for practicing Numerical Problems in Micro and Macro – economics in the first week of February, Prof. Mrs. V. S. Kulkarni and Mr. Deshmukh guided the students.

Lecture series

Under Faculty Improvement Programmes University of Pune.

For the students of B. A. and B. Com. a

Programme of Lecture – series was organized by the department in order to improve their performance in the examination as well

as for their personality development. The detailed report of the expert speakers and the topics of their lectures is given below :

Date	Name of the Speaker	Topic & Class
1. 30 th Jan. 2004	Mr. Huprikar	Secured and unsecured Advances (T. Y. B. com. – Banking students)
2. 31 st Jan. 2004	Mr. R. S. Rajan	Modes of creating charges (T. Y. B.com. Banking)
3. 3 rd Feb. 2004	Dr. Mrs. Satav (B. A. Students)	'Theory of International Trade'
4. 4 th Feb. 2004	Dr. Dastane	'New Theory of Inflation' (B. A. students)
5. 12 th Feb. 2004	Dr. Bhupatkar A.	Career in Management (T. Y. B. com. Students)

We are thankful to the authorities of University of Pune for sponsoring the Programme of “Lecture series” under the Faculty improvement programme.

Prof. Abhay Shende and Mr. S. S. Deshmukh attended a seminar on “Restructuring of syllabus of S. Y. B. A. at C. T. Bora college, Sirur (Ghodnadi) on Aug. 2nd 2003, Members of the department have also attended a seminar on “Teaching Methods” organized by ICFAI in Arrora Towers in the last week of Aug. 2003.

The Department of Economics has always been very enthusiastic in organizing activities for better academic perfor-

mance of the students and providing valuable guidance for their career building.

In order to establish a close rapport and interaction with the students Informal Meetings, Group Discussions and get – together is organized by the department.

The members of the department have actively participated in the “Symposium of the Principals of Various Colleges in Maharashtra” organized by the Modern College, Shivajinagar, Pune 5 on 4th and 5th March 2004.

Prof. Mrs. Kulkarni V. S.

Head, Department of Economics

☆ ☆ ☆

मानसशास्त्र विभाग

दैनंदिन जीवनातील अनेक क्षेत्रांमध्ये मानसशास्त्र या विषयाच्या ज्ञानाचा उपयोग होत असतो. हा विषय विशेष स्तरावर शिकणाऱ्या विद्यार्थ्यांमध्ये याबाबत जागरूकता निर्माण करण्यासाठी मानसशास्त्र विभागातर्फे अनेक अभ्यास-पूरक उपक्रम आयोजित केले गेले.

१) गुरुपौर्णिमेला डॉ. सिगमंड फ्राईड यांच्या कार्याची ओळख करून देऊन त्यांच्या प्रतिमेला पुष्पहार अर्पण केला. माजी विद्यार्थी श्री. अमरेंद्र हसबनीस यांनी मानसशास्त्राच्या विद्यार्थ्यांना MSW केल्यानंतर कोणत्या संधी मिळतात त्याबद्दल मार्गदर्शन केले.

याच दिवशी २००३ एप्रिलच्या परीक्षेत विभागात पहिले तीन क्रमांक मिळविणाऱ्या विद्यार्थ्यांचे सत्कार करण्यात आले.

२) वंचित-विकास या सामाजिक संस्थेतर्फे चालवल्या जाणाऱ्या विविध प्रकल्पांबद्दल, तेथे मानसशास्त्राचे विद्यार्थी काय करू शकतात याबद्दल या संस्थेची कार्यकर्ती व विभागाची माजी विद्यार्थिनी सारिका सासवडे हिने विद्यार्थ्यांशी गटचर्चा केली.

३) अंधश्रद्धा निर्मूलन समितीची कार्यकर्ती व महाविद्यालयाची माजी विद्यार्थिनी क्रांती पोतदार हिने मिलिंद देशमुख यांच्या मदतीने ‘चमत्काराचे प्रयोग’ हा प्रात्यक्षिकांचा कार्यक्रम सादर करून अंधश्रद्धेचे मानसशास्त्र कसे असते ते पटवून दिले.

४) क्रीडा-मानसशास्त्र, सैनिकी मानसशास्त्र, गुन्हेगारी मानसशास्त्र, आरोग्य मानसशास्त्र या अत्याधुनिक शाखांबद्दल विद्यार्थ्यांनी विविध संस्थांना भेटी देऊन

वर्तमानपत्रातील लेखांमधून काही तज्ज्ञांच्या मुलाखतीतून बरीच माहिती संकलित केली.

५) मानसशास्त्रीय संशोधनासाठी आवश्यक असणाऱ्या मुलाखत प्रश्नावली, सर्वेक्षण, व्यक्ति-इतिहास इ. तंत्रांबाबत विद्यार्थ्यांना प्रशिक्षण दिले गेले. अन्य संस्थांना, त्यांनी आयोजित केलेल्या व्याख्यानांस, प्रदर्शनांस आमच्या विभागातील विद्यार्थ्यांनी मोठ्या संख्येने भेटी दिल्या.

१) मुलींचे अभिरक्षणगृह, नाना पेठ, पुणे.

२) फर्ग्युसन महाविद्यालय, मा. अविनाश धर्माधिकारी यांचे व्याख्यान

३) फर्ग्युसन महाविद्यालय, Psychology of everyday Life या विषयावरील प्रदर्शन

४) जाणीव संघटना - बाल कामगार मेळावा

५) पुण्यातील नेत्रतज्ज्ञांनी आयोजिलेले

Vision 2003 प्रदर्शन

विशेष उल्लेखनीय कामगिरी :

आमच्या विभागातील विद्यार्थिनी कु. श्रद्धा देशमुख हिला ‘मानसशास्त्र’ या विषयात पुणे विद्यापीठात प्रथम क्रमांक मिळविल्याबद्दल डॉ. कोठुरकर पुरस्कार मिळाला.

शिक्षकांची कामगिरी :

१) विभाग प्रमुख सौ. अमृता ओक यांना एस.एन.टी.डी. महाविद्यालयातील पदव्युत्तर विभागातर्फे एम.ए. भाग २ या वर्गाला अध्यापन

करण्यासाठी आमंत्रित केले.

२) सौ. ओक यांचा पुणे आकाशवाणीवर ३० जुलै ०३ रोजी, ‘जोडीदाराची निवड’ या विषयावर २५ मिनिटांचा कार्यक्रम प्रसारित झाला.

३) सौ. ओक यांना शाहू महाविद्यालयाच्या मानसशास्त्र विभागातर्फे गुणवत्ता सुधार या विषयावर व्याख्यान देण्यासाठी आमंत्रित.

४) मॉडर्न महाविद्यालयातील १२ वी कॉमर्सच्या विद्यार्थ्यांना ‘अभ्यास-कौशल्ये’ या विषयावर व्याख्यान देण्यासाठी सौ. ओक यांना आमंत्रित केले होते.

५) मॉडर्न महाविद्यालयाच्या राष्ट्रीय सेवा योजनेने आयोजित केलेल्या युवा-सप्ताहात व्यक्तिमत्त्व-विकास या विषयावर व्याख्यान - सौ. ओक यांना आमंत्रित केले होते.

प्रा. सौ. ओक पुढील चर्चासत्रात सहभागी झाल्या-

१) डिसेंबर ०३ मालेगाव येथील मानसशास्त्र विषयक राष्ट्रीय अधिवेशनात ‘आक्रमकतेचे नियंत्रण’ या विषयावर शोध-निबंध सादर केला.

२) जानेवारी ०४ मध्ये पुणे विद्यापीठातील मानसशास्त्र विभागाने आयोजित केलेल्या Eastern and Western Ideas on Mind and Consciousness in Psychological Health या विषयावरील आंतरराष्ट्रीय चर्चासत्रात सहभाग.

३) एस. एन. डी. टी. पदव्युत्तर विभागाने आयोजित केलेल्या रोशॉक थिअरी अँड प्रॅक्टिस या पाच दिवसांच्या कार्यशाळेत सहभाग.

४) रोटरी क्लब ऑफ पुणे, साऊथने आयोजित केलेल्या स्किझोफ्रेनिया अवेअरनेस या दोन दिवसांच्या कार्यशाळेत सहभाग.

५) गरवारे महाविद्यालयाने आयोजित केलेल्या शालेय समुपदेशन या दोन दिवसांच्या कार्यशाळेत सहभाग.

प्रा. सौ. ओक पुढील समाजोपयोगी उपक्रमांमध्ये सहभागी झाल्या-

१) जून २००३ मध्ये १० वी १२ वीला अपेक्षेपेक्षा कमी मार्कस् मिळविलेल्या विद्यार्थ्यांना समुपदेशन करण्यासाठी दैनिक सकाळ व व्यक्तिमत्त्व विकास प्रबोधिनी यांच्या संयुक्त विद्यमाने आयोजित केलेल्या अपयशातून यशाकडे या समुपदेशन विषयक अभियानामध्ये सिंहगड रोड केंद्रप्रमुख म्हणून विनामूल्य कार्य.

२) मार्च २००४ मध्ये १० वी १२ वीच्या परीक्षेला बसलेल्या मुलांच्या ताणतणावांचे, शंकांचे निरसन करण्यासाठी दैनिक सकाळ व व्यक्तिमत्त्व विकास प्रबोधिनीतर्फे दिल्या गेलेल्या टेलिफोनवरून समुपदेशनात सहभाग.

मानसशास्त्र विभागाच्या विविध कार्यक्रमांमध्ये प्रा. आशा परुळेकर, प्रा. विजया जगताप, शिक्षकेतर कर्मचारी श्री. सुरेश जाधव यांचे मोलाचे सहकार्य लाभले.

प्रा. सौ. अमृता ओक

मानसशास्त्र - विभाग प्रमुख

★ ★ ★

इतिहास विभाग

कला शाखेत शिकणाऱ्या विद्यार्थ्यांमध्ये इतिहास या विषयाची गोडी वाढण्यासाठी विविध उपक्रम करण्याचे प्रयत्न केले गेले. वृत्तपत्रातील माहिती संकलनाचे कार्य करण्यासाठी विद्यार्थ्यांना प्रोत्साहित केले जात आहे. (इतिहासाबाबतचे समाजामध्ये अपसमज बरेच पसरलेले आहेत.) अतिशय अवघड विषय आणि सनावळींचा इतिहास या दृष्टीनेच या विषयाकडे पाहिले जाते. विद्यार्थ्यांमधील हा गैरसमज दूर करण्याचा प्रयत्न विविध उपक्रमांद्वारे केला जातो. विद्यार्थ्यांचे अभ्यास गट करून एखाद्या विषयाविषयी जास्तीत जास्त माहिती मिळविण्याचा प्रयत्न केला जातो.

यावर्षी प्रथम वर्षाचा इतिहासाचा अभ्यासक्रम बदललेला आहे. मराठ्यांचा इतिहास हा विषय विशेषतः पुण्यातील विद्यार्थ्यांचा आवडीचा विषय असल्यामुळे या विषयाकडे आस्थेने बघण्याचा विद्यार्थ्यांचा दृष्टिकोण दिसून आला. अवघड विषय गोष्टी रूपातही सोपा केला जाऊ शकतो, हे लक्षात आल्यानंतर विद्यार्थ्यांनी शास्त्रीय पद्धतीने या गोष्टीची मांडणी करण्याची नवीन पद्धत इतिहास विषयाद्वारे आत्मसात करण्याचा प्रयत्न केला आहे. त्यासाठी अभ्यासगट उपयोगी पडला. पुण्यातील ऐतिहासिक स्थळांना भेटी देवून तो इतिहास जिवंतपणे अनुभवण्याचा प्रयत्न केलेला आहे. पर्वती, शिंद्यांची छत्री, शनिवारवाडा येथे काही ऐतिहासिक खुणा सापडतात की काय याची उत्सुकतेने पाहणी करून जाणून घेण्याचा प्रयत्न केला.

द्वितीय वर्ष कलाच्या इतिहासाच्या विद्यार्थ्यांनी सहल काढून ऐतिहासिक संस्थांना भेटी दिल्या. पेशवेकालीन मंदिरांना भेटी देऊन वास्तु शिल्पाबाबत माहिती जाणून घेण्याचा प्रयत्न केला. पाली - महाडच्या गणपती मंदिरांची रचना, दगडांचे कोरीव काम, वास्तूचा आकार आणि दीर्घकालीन टिकावू बांधकामाबद्दलची माहिती गोळा करण्याचा प्रयत्न करून बांधकामाविषयीच्या नवीन कल्पना आत्मसात करण्याचा प्रयत्न केला.

तृतीय वर्ष कलाच्या इतिहासाच्या विद्यार्थ्यांनी छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या बाबासाहेब पुरंदरेंच्या १० ऑडियो कॅसेट्स घेऊन छत्रपतींबद्दलची अधिक माहिती जाणून घेण्याचा प्रयत्न केला.

यावर्षी प्रथम वर्षाचा अभ्यासक्रम नवीन असल्यामुळे त्या संबंधीचे मार्गदर्शन करण्यासाठी पुणे विद्यापीठ इतिहास विभागातर्फे सी.टी.व्होरा कॉलेज, शिरूर येथे २७-२८ जून २००३ ला प्राचार्य निकमांच्या अध्यक्षतेखाली दोन दिवसांची कार्यशाळा आयोजित करण्यात आली होती. त्यात प्रा. मंदा आदमाने यांनी सहभागी होवून अभ्यासक्रमासंबंधीची माहिती जाणून घेण्याचा प्रयत्न केला.

द्वितीय वर्ष कला इतिहासाचे या विषयाचेही अभ्यासक्रम बदलण्यात येणार आहेत. सुधारित अभ्यासक्रमाविषयी माहिती देण्यासाठी पुणे विद्यापीठ आयोजित इतिहास विभागातर्फे २७-२८ सप्टेंबर २००३ ला C.T.M.V. कॉलेज नाशिकमध्ये डॉ. राजा

दीक्षित यांच्या अध्यक्षतेखाली दोन दिवसांची कार्यशाळा आयोजित करण्यात आली होती. इतिहास विषय जनरल व दोन स्पेशल विषयांच्या अभ्यासक्रमाबाबत या कार्यशाळेत चर्चा करण्यात आली होती. हा विषय विद्यार्थ्यांपर्यंत जास्तीत जास्त प्रमाणात कसा लोकप्रिय होईल यावर विशेष चर्चा करण्यात आली होती. विद्यार्थ्यांना प्राचीन काळापासून आधुनिक कालापर्यंतचा भारताचा इतिहास चांगल्याप्रकारे ज्ञात व्हावा या दृष्टीने अभ्यासक्रमामध्ये

बदल करण्याचा प्रयत्न केला गेला आहे. या कार्यशाळेत प्राध्यापिका डॉ. मंदा आदमाने सहभागी झाल्या होत्या.

या दोन्ही कार्यशाळांमधील माहितीचा उपयोग विद्यार्थ्यांना बऱ्याच मोठ्या प्रमाणात होऊ शकला. विद्यार्थी या उद्दिष्टावर लक्ष केंद्रित करून उच्च शिक्षणाचे ध्येय ठेवून ह्या विषयांची व्याप्ती वाढविण्यावर या कार्यशाळेत भर देण्यात आला.

★ ★ ★

राज्यशास्त्र विभाग

राज्यशास्त्र विभागाच्यावतीने शैक्षणिक वर्ष २००३-०४ यामध्ये विविध कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात आले होते. या कार्यक्रमांचा मूळ उद्देश राज्यशास्त्राच्या विद्यार्थ्यांना सर्व विषयांची माहिती असणे गरजेचे आहे. राजकारणावरती, सामाजिक, सांस्कृतिक, शैक्षणिक, राष्ट्रीय, आंतरराष्ट्रीय घटक कसे प्रभाव टाकतात, त्याचबरोबर ‘तिसरे जग’ म्हणजे काय? व तिसऱ्या जगाचे जागतिक राजकारणातील स्थान यांची माहिती चर्चासत्राद्वारे विद्यार्थ्यांना व्हावी हाही उद्देश होता.

राज्यशास्त्र विभागाच्यावतीने ‘राजकीय काव्यवाचन’ हा कार्यक्रम घेण्यात आला. यामध्ये एकूण २० विद्यार्थ्यांनी राजकीय क्षेत्रातील कवितांचे वाचन केले. याचबरोबर प्रा. निशा भंडारे व प्रा. गायकवाड सर यांनीही त्यांनी केलेल्या राजकीय कवितांचे वाचन केले. विद्यार्थ्यांबरोबर तेही या कार्यक्रमात सहभागी झाले. काव्य वाचनामध्ये राज्यशास्त्र विषयावर,

सत्तेवरती, मार्क्सवादावरती, भारतावरती, नाझीवादावरती, मराठी, हिंदी, इंग्रजीमधून कविता सादर केल्या. यावेळी अध्यक्षस्थानी प्रा. गीताराम गायकवाड हे होते. प्रा. डी. एम. खोकले व प्रा. वैशाली चव्हाण यांनी कार्यक्रमांचे आयोजन केले होते.

राजकीय पक्ष पद्धतीवर वाद-विवादांचे आयोजन करण्यात आले होते. यामध्ये राज्यशास्त्र F.Y.B.A., S.Y.B.A., T.Y.B.A. मधील विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला.

राज्यशास्त्र विभागामार्फत दि. ६ ऑक्टोबर २००३ रोजी ‘तिसऱ्या जगातील राजकारण व परराष्ट्रीय धोरण’ या विषयावर एक दिवसीय चर्चा सत्राचे आयोजन केले होते. या चर्चासत्राचे उद्घाटन प्राचार्य अ.गो.गोसावी यांनी केले. या चर्चासत्रामध्ये एकूण २५ विद्यार्थ्यांनी आपले पेपर सादर केले. एकूण ५ सत्रे पाडण्यात आली होती. आभार प्रदर्शन प्रा. खोकले यांनी केले.

या चर्चासत्राचे आयोजन प्रा. चव्हाण मॅडम व प्रा. खोकले यांनी केले होते. राज्यशास्त्र विभागामार्फत पहिल्यांदाच विद्यार्थ्यांसाठी चर्चासत्राचे आयोजन केले होते. यामध्ये पूर्व, पश्चिम, दक्षिण आशिया त्याचबरोबर आंतरराष्ट्रीय पातळीवर ज्या करार, संघटना उदयाला आल्या - उदा. नाटो, सिटो, सेंटो, सार्क यांसारख्या संघटनांवरती देखील विद्यार्थ्यांनी आपले पेपर सादर केले. विद्यार्थ्यांना आंतरराष्ट्रीय पातळीवर हा विषय समजून घेण्यासाठी या चर्चासत्राचा वापर व्हावा म्हणून राज्यशास्त्र विभागाने या लेखाचे एक पुस्तक तयार केले आहे. त्यामध्ये प्रस्तावना प्रा. खोकले यांनी लिहिली आहे. तर प्रा. चव्हाण मॅडम यांनी विषयाचे स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करणारा लेख लिहिला आहे. हे पुस्तक

राज्यशास्त्राच्या अभ्यासकांना उपयोगी पडणारे आहे.

दि. १३ फेब्रुवारी २००४ या दिवशी राज्यशास्त्र विभागामार्फत ‘भारतीय राजकारण’ या विषयावरती प्रा. प्रकाश पवार यांचे व्याख्यान आयोजित करण्यात आले होते. त्यांनी भारताचे राजकारण दोन टप्प्यांमधून समजून सांगितले. त्याचबरोबर राजकारणाच्या मुळाशी हितसंबंध कसे गुंतलेले असतात ते उलगडून दाखविण्याचा प्रयत्न केला. प्रथम, द्वितीय व तृतीय वर्षाच्या या विद्यार्थ्यांना भारतीय राजकारण समजून घेण्यामध्ये याची मदत झाली.

राज्यशास्त्र विभाग

☆ ☆ ☆

Planning Forum

Various activities were organized by the Chairperson Mrs. M. M. Satam with the co operation of other members of planning forum including Prof. Abhay Shende, Prof. A. V. Kamble, Mrs. S. A. Dhonsale etc. so as to unfold and activate students potential and to equip them with skills required for their personality development. Their extra curricular activities also help in stimulating their creative ability and preparing them to live confidently in a rapidly changing world.

The activities taken up in the year 2003 – 04 were

1) Inaugural Function

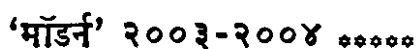
The activities of the planning forum

for the year 2003-04 were inaugurated by Prof. P. D. Apte from Ferguson college and he delivered a lecture on GATS and high education, more than 100 students of B. A. & B. com. Faculty attended the lecture on 5/8/03.

2) A Banner for the planning forum Association was made for the first time.

3) Two Visits to Pune Stock Exchange were arranged for the students of T. Y. B.com. (Banking Special) so as to make them understand the practical working & functions of stock exchange and the recent changes taking place in the stock exchanges in India. A Guest Lecture was delivered by Shri. Nanda Kumar Kakirde

4) A study tour was organized for the students of B. A. Economics special to learn about the various developments taking place in Satara Industrial Estate.

5) Students of T. Y. B.com (Economics and Banking) prepared reports on subjects like WTO, World Bank, IMF, foreign trade etc.

A Workshop was arranged for the students of F. Y. B. A. to study the numerical problems in economics.

Mrs. M. M. Satam
Chairperson

Commerce Association

The inauguration function of the association's activities was held in July 2003. The Chief guest was Mr. Nitin Kiwalkar, Director Indian Overseas Bank and also an entrepreneur. Students presented 'Role-plays' on communication worker's participation in management, rural marketing and salesmanship. Students also prepared a wall-paper on BPO (Business Process Outsourcing).

The Association organized a quiz on 23rd sep. 2003. A written elimination was held where 50 students were tested on a variety of subjects from Academic like Accountancy, Management, Marketing to Sports films, Current Affairs and

General Knowledge. The winning team was :

1. Reshma Shetpalli - F. Y. B. Com.
2. Priyanka Pisal - F. Y. B. Com.
3. Vrushali Chaudhari- F. Y. B. Com.
4. Gauri Chandorkar - T. Y. B. Com.

On 13th Feb. 2004, the Association held the very popular competition among the students i.e.

'The Audio – Visual Advertisement Competition.' This Competition gives an opportunity to the students for and expression their creativity since they design and present an advertisement as it would appear on television.

10 teams participated. The winning team was :

1. Anup Kulkarni - T. Y. B. Com.
2. Sukrit Gurnaste - T. Y. B. Com.
3. Sujay Bhadkamkar - T. Y. B. Com.
4. Dhairyasheel Vaidya- T. Y. B. Com.
5. Sujata Chaudhari - T. Y. B. Com.

The valedictory function was held on 20th Feb. 2004. The chief guest was Vice-Principal, Dr. Sulabha Deoskar, who is also the Head of Electronics Department Modern College. She is a recipient of the Best Teacher Award, awarded by Pune University. She spoke to the students on how commerce students are always connected to the latest happenings in the Economy, since they are always related to Commerce, Industry and Business.

All the members of the Association

put in their best efforts to make all the activities successful.

Prof. Jiwita Gujar
Chairperson Commerce Association

संगणक शास्त्र विभाग

(१) वर्गवार विद्यार्थी संख्या -

अ) व्यावसायिक अभ्यासक्रम (संगणक शास्त्र)

वर्ग	विद्यार्थी संख्या
११ वी शास्त्र	४७
१२ वी शास्त्र	४९

ब) बी. सी. एस. / बी. एस. सी. (संगणक शास्त्र)

अभ्यासक्रम

वर्ग	विद्यार्थी संख्या
प्रथम वर्ष बी. एस. सी.	१५५
द्वितीय वर्ष बी. एस. सी.	११६
तृतीय वर्ष (संगणक शास्त्र) बी.सी.एस.	१५१

क) एम. एस. सी. (शास्त्र शाखेचे अंतर्गत)

वर्ग	विद्यार्थी संख्या
प्रथम वर्ष एम. एस. सी.	६१
द्वितीय वर्ष एम. एस. सी.	६३

ड) एम. सी. ए. (शास्त्र शाखे अंतर्गत) अभ्यासक्रम

वर्ग	विद्यार्थी संख्या
प्रथम वर्ष एम. सी. ए.	४५

(२) शिक्षकांची संख्या

अ) कनिष्ठ कक्ष -	३
ब) वरिष्ठ व पदव्युत्तर कक्ष -	१३
क) निर्देशक -	६

(३) शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांची संख्या - ७

(४) विद्यार्थ्यांसाठी राबवलेले विशेष कार्यक्रम

- विभागीय ग्रंथालय
- साप्ताहिक चर्चासत्र
- वार्षिक सॉफ्टवेअर स्पर्धा
- अभ्यागतांची व्याख्याने
- वातानुकूलित प्रात्यक्षिक कक्ष
- अभ्यासक्रमाप्रमाणे प्रात्यक्षिकासाठी स्वतंत्र कक्ष
- इंटरनेटची सुविधा
- कॅम्पस मुलाखती
- ऑनलाईन शिक्षणाची सोय
- संगणक क्षेत्राशी निगडित मासिके/जरनल्स पीरिऑडिकल्सची विद्यार्थ्यांसाठी उपलब्धता
- पुस्तकांबरोबर आलेल्या CD's व Floppy Disks विद्यार्थ्यांना संदर्भासाठी उपलब्ध
- प्रात्यक्षिकांसाठी जादा वेळेची सुविधा
- एल. सी. डी. प्रोजेक्टरची उपलब्धता.
- संगणक क्षेत्रातील सध्याची मागणी लक्षात घेऊन विभागात या वर्षापासून एम.सी.ए. हा पदव्युत्तर अभ्यासक्रम सुरू करण्यात आला. हा अभ्यासक्रम पुणे विद्यापीठाशी संलग्न असून तो विज्ञान शाखेअंतर्गत चालविला जातो. या अभ्यासक्रमाचा कालावधी हा तीन वर्षांचा आहे. शास्त्र शाखेची पदवी ग्रहण केलेले

विद्यार्थी या अभ्यासक्रमासाठी पात्र ठरतात. अंतिम प्रवेश हे प्रवेश परीक्षेच्या निकालावरून ठरविले जातात. या अभ्यासक्रमासाठी एकूण ५० विद्यार्थी प्रवेश घेऊ शकतात.

- विभागाच्या वतीने श्री. दीपक शिकारपूर (कार्यकारी संचालक, सी. एस. आय. भारत) यांचे व्याख्यान आयोजित करण्यात आले. त्यात त्यांनी सी. एस. आय. ची भूमिका, संगणक क्षेत्रातील नवी आव्हाने या विषयाची सविस्तर माहिती दिली. तसेच त्यांनी सी.एस.आय.चे सभासदत्व प्राध्यापक व विद्यार्थी यांना किती उपयुक्त ठरू शकते हे विशद करून सांगितले.

शिक्षक / कर्मचाऱ्यांची विशेष कामगिरी

- प्रा. मनिषा सूर्यवंशी यांनी प्लेसमेंट समन्वयक म्हणून काम पाहिले. त्यात त्यांनी प्लेसमेंट व कॅम्पस मुलाखती हे कार्यक्रम राबविले. कार्यक्रम राबविताना विभागातील इतर प्राध्यापक, शिक्षकेतर कर्मचारी यांचा सक्रिय सहभाग होता.

एम.सी.एस. द्वितीय वर्षातील चौथ्या सत्रात विद्यार्थ्यांनी प्रत्यक्ष कंपनीमध्ये पूर्णवेळ प्रोजेक्ट करावयाचे असतात. या वर्षी अनेक कंपन्यांनी महाविद्यालयास भेट देऊन आमच्या विद्यार्थ्यांची निवड केलीच पण त्याचप्रमाणे त्यांना जून २००४ पासून नोकरी देखील देऊ केली आहे. संगणक शास्त्र विभाग ह्या सर्व कंपन्यांचा आभारी आहे.

यंदाच्या वर्षी एम.सी.एस. अभ्यासक्रमाबरोबर B.A., B.Com., B.Sc. व BCS यांच्या प्लेसमेंटसाठी कार्यक्रम राबविण्यात आले.

- प्रा. माधुरी घाणेकर यांच्या अध्यक्षतेखाली प्रा. मराठे यांनी पुरस्कृत केलेली "R. M. Marathe Best Programmer Award 2003-04" स्पर्धा विभागात संपन्न झाली. स्पर्धेचे पारितोषिक कु. प्रशांत बोडस (तृतीय वर्ष संगणकशास्त्र) यास मिळाले.

- श्री. समीर बडमनजी व प्रा. रघू विडप यांनी यंदाच्या वर्षी कॉम्प्युटर मेन्टेनन्सचे काम इलेक्ट्रॉनिक विभागातील विद्यार्थ्यांच्या मदतीने अत्यल्प खर्चात पार पाडले.

- आमच्या विभागातील प्रा. अंजली सरदेसाई यांनी पुणे विद्यापीठ व न्यू आर्ट्स, कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेज यांच्या संयुक्त विद्यमाने आयोजित करण्यात आलेला रिक्रेशर कोर्स 'अ' श्रेणी प्राप्त करून यशस्वीरित्या पूर्ण केला. विभागातर्फे त्यांचे हार्दिक अभिनंदन.....!

- विभागाच्या वतीने नुकतीच महाविद्यालयाची वेबसाईट तयार करण्यात आली. (www.moderncollegepune5.org) सदरील वेबसाईट तयार करण्याची व त्यावर महाविद्यालयाविषयीची माहिती विस्तृत स्वरूपात उपलब्ध करून देण्यासाठी प्रा. अतुल कुलकर्णी हे अथक परिश्रम घेत आहेत.

इतर विभागांविषयीची माहिती उपलब्धतेनुसार वेबसाईटवर देण्यात येईल. प्रा. अतुल कुलकर्णी यांचे हार्दिक अभिनंदन व आभार.

प्रा. एस. एस. देशमुख
विभागप्रमुख

★ ★ ★

भूगोल विभाग

शैक्षणिक वर्ष २००३-०४ मध्ये भूगोल विभागाचे विद्यार्थी केंद्रित राहून ‘विषय - विषयक जाणिवा’ वृद्धिंगत होण्याच्या दृष्टीने अनेक उपक्रम राबविले.

अभ्यास सहली (Study Tours) - कनिष्ठ विभाग

१) बारावी A (कला) मौजे उकसान ता. मावळ, जि. पुणे येथे दि. २१ आक्टोबर ०३ रोजी, ग्रामसर्वेक्षण आयोजित करण्यात आले. वडिवले धरणाच्या पाण्यामुळे उकसान गावावर पुनर्वसनाची वेळ आली. कौटुंबिक सर्वेक्षणातून आर्थिक समस्यांचा अभ्यास केला. प्रा. साळुंके, प्रा. आल्हाट यांचे मार्गदर्शन मिळाले.

२) बारावी A (कला) दि. १० डिसेंबर ०३ रोजी, ‘सडकेची वाडी’ ता. म्हसाळा, जि. रायगड येथे अभ्यास सहलीचे आयोजन करण्यात आले होते. रायगड जिल्ह्यातील पर्यटनाचा वाढता व्यवसाय, व्यवसायाचे बदलते स्वरूप अभ्यासण्यात आले. प्रा. आल्हाट, प्रा. साळुंके यांनी मार्गदर्शन केले.

३) बारावी B दि. १२ डिसेंबर ०३ रोजी, कोकणातील व सह्याद्रीतील वसाहती व मानवी जीवन यांचा अभ्यास करण्यासाठी चिरगाव, ता. म्हासाळा, जि. रायगड येथे अभ्यास सहलीचे आयोजन करण्यात आले होते. प्रा. आल्हाट यांनी नियोजन केले.

४) बारावी (इतर) दि. २८ डिसेंबर ०३ रोजी, खोपी, ता. भोर, जि. पुणे येथे भूमीउपयोजन सर्वेक्षण करण्यात आले. पिकांचा क्रम, पीकसंगती यांचा अभ्यास, त्याचप्रमाणे कृषी व्यवसायातून होणारे परिवर्तन

अभ्यासले-यामध्ये प्रा. झगडे यांनी मार्गदर्शन केले.

वरिष्ठ विभाग

१) द्वि. वर्ष कला : दि. ३ सप्टेंबर ०३ रोजी, पुणे विद्यापीठाच्या अभ्यासक्रमानुसार कास-बामणोली, जि. सातारा येथे अभ्यास सहलीचे आयोजन करण्यात आले होते. प्राकृतिक भूदृश्य, मानवी वसाहती व त्यांच्या सहसंबंधातील आर्थिक विकासाचे निरीक्षणाद्वारे पृथक्करण करण्यात आले. या सहलीस प्रा. नयना कुलकर्णी, प्रा. विलास कांबळे यांनी मार्गदर्शन केले.

२) द्वि. वर्ष कला : दि. १७ जानेवारी ०४ रोजी, ‘अलिबाग-किहिम’ येथे अभ्यास सहलीचे आयोजन करण्यात आले. किनारपट्टीवरील मानवी जीवन, वसाहती, व्यवसाय याविषयक माहितीचे संकलन केले. किहिम येथे असणाऱ्या पुळणीचे भौगोलिक महत्त्व अभ्यासले. प्रा. नयना कुलकर्णी, प्रा. विलास कांबळे यांनी आयोजन केले होते.

३) द्वि. वर्ष शास्त्र : दि. ३० जानेवारी ०४ रोजी, महाबळेश्वर-आंबेनळी येथे अभ्यास सहलीचे आयोजन केले होते. वनस्पतिजन्य व प्राणिजन्य विविधता प्राकृतिक रचनेनुसार कशी बदलते याचा निरीक्षणात्मक अभ्यास केला. या सहलीस प्रा. विलास कांबळे यांनी मार्गदर्शन केले.

४) तृ. वर्ष कला : दि. ६ ते १५ जानेवारी ०४ या कालावधीत दीर्घ अभ्यास सहलीचे आयोजन करण्यात आले. ही सहल कन्याकुमारी-केरळ येथे नेण्यात आली. प्रादेशिक विविधता, प्राकृतिक विविधता व

मानवी जीवन यांचा तुलनात्मक अभ्यास करण्याच्या हेतूने १० दिवसांच्या सहलीचे नियोजन केले होते. या दहा दिवसात कन्याकुमारी-त्रिवेंद्रम-कोवलम-आलेपी-वेंबनाड सरोवर-कोट्टयम-टेकडी-पेरियार व एर्नाकुलम (कोची) येथे भेटी देण्यात आल्या. प्रा. वेगस, प्रा. विलास कांबळे यांनी सहलीचे यशस्वी संयोजन केले.

● व्याख्यान

भूगोल विषयाच्या विस्तारित होणाऱ्या ज्ञानाच्या कक्षा, संगणकीय क्षेत्रातून भूगोल विषयास मिळालेली पुष्टी याची विद्यार्थ्यांना माहिती देण्याच्या हेतूने दि. २१ जुलै.०३ रोजी श्री अभिजित काळे यांचे ‘GIS’ (Geographical Information System) या विषयावर ‘स्लाईड शो’ व व्याख्यान आयोजित केले होते.

● लेखन

इयत्ता १२ वी च्या विद्यार्थ्यांना वार्षिक परीक्षेच्या दृष्टीने उपयुक्त व अतिमहत्वाच्या ठरणार्या लेखांच्या मालिका दै. लोकमत मधून प्रसिद्ध झाल्या. प्रा. मानसिंग साळुंके यांनी हे लेखन केले. संपूर्ण महाराष्ट्रात त्या प्रसिद्ध झाल्या.

● मार्गदर्शनपर व्याख्याने

खालील प्राध्यापकांनी विविध महाविद्यालयांमध्ये जाऊन मार्गदर्शनपर व्याख्याने दिली.

● प्रा. मानसिंग साळुंके

- १) ८ ऑगस्ट २००३ - सिंहगड इन्स्टिट्यूट मध्ये इ. १२ वी च्या विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन.
- २) १३ सप्टेंबर ०३ - भूगोल शिक्षक संघ आयोजित - शिक्षक प्रशिक्षण मार्गदर्शन,

नारायण गाव, पुणे.

- ३) २४ सप्टेंबर ०३ - राष्ट्रीय सेवा योजना ‘उद्घाटक’ शाहू मंदिर महाविद्यालय, पुणे.
- ४) ३ डिसेंबर ०३ - राष्ट्रीय सेवा योजना-शिविर-उद्घाटक. जैन कॉलेज, वाघोली.
- ५) १४ डिसेंबर ०३ - एम. टी. एस. शिक्षक प्रशिक्षण मार्गदर्शन
- ६) २२ डिसेंबर ०३ - राष्ट्रीय सेवा योजनेतून व्यक्तिमत्त्व विकास. मौजे कोंढापुरी.
- ७) १ जानेवारी ०४ - १२ वी मार्गदर्शन अण्णासाहेब आवटे कॉलेज, मंचर, पुणे.
- ८) ९ जानेवारी ०४ - एस. एन. डी. टी. महाविद्यालय, पुणे.
- ९) २२ जानेवारी ०४ - डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर कॉलेज औंध, पुणे.
- १०) १६ फेब्रुवारी ०४ - डॉ. हेडगेवार प्रतिष्ठान, पुणे. दहावी मार्गदर्शन व्याख्यानमाला. मॉडर्न हायस्कूल, वारजे.

● प्रा. रामचंद्र झगडे

- १) १४ जानेवारी ०४ - भूगोलदिनानिमित्त भारती विद्यापीठ, बी.पी.एड. महाविद्यालय, पुणे.
- २) २२ जानेवारी ०४ - १२ वी विद्यार्थी मार्गदर्शन आबेदा इनामदार महाविद्यालय, पुणे. ‘प्रश्नपत्रिका सोडविण्याची आदर्श

पद्धती’ या विषयावर व्याख्यान झाले.

३) २९ जानेवारी ०४ - नाझरे, ता. पुरंदर,
जि. पुणे येथील गुरांच्या छावणीवर
शेतकऱ्यांना मार्गदर्शन

प्रदर्शन व स्लाईड शो

३ फेब्रुवारी ०४ - विद्यार्थ्यांची भूगोल
विषयातील रुची वाढविणे व त्यांच्या सहभागातून
विषयाच्या जाणिवा उत्स्फूर्त प्रदर्शित करणे, या हेतूने
‘भूगोलशास्त्र’ प्रदर्शन आयोजित केले; व त्यामध्ये
स्लाईड शो दाखविण्यात आला. अभ्यास सहलींद्वारे

मिळविलेली माहिती, भूरूपे यांची माहिती दिली.

● **निवड**

प्रा. विलास कांबळे यांची पुणे विद्यापीठातील
स्पर्धा परीक्षा विभागात P. S. I. परीक्षांकरिता ‘कोर्स
संयोजक’ म्हणून नेमणूक झाली.

प्रा. अहिराव

भूगोल विभाग प्रमुख

★ ★ ★

पदार्थ विज्ञान - विभाग

पदार्थविज्ञान विभागातील प्राध्यापकांनी एकत्र
येऊन ४-५ वर्षांपूर्वी ‘फिजिक्स क्लब’ सुरू केलेला
आहे. ह्या क्लब अंतर्गत अनेक उपक्रम आयोजित केले
जातात. ह्या वर्षी पण आम्ही सगळे उपक्रम यशस्वीपणे
राबविले.

प्रथम वर्षाच्या विद्यार्थ्यांनी दि. २८ फेब्रुवारी-
विज्ञानदिन ह्या दिवशी IUCAA, Physics-Dept.
(Pune University), NCL, Observatory येथील
विविध विभागांना भेटी दिल्या व त्याचा अहवाल सादर
केला. द्वितीय वर्ष शास्त्राच्या विद्यार्थ्यांनी ‘PLASTO-
2003’ ह्या प्रदर्शनाला भेट दिली. सर्वच विद्यार्थ्यांनी
अगदी शोधनिबंधाच्या धर्तीवर अहवाल सादर केले.

आमच्या विभागातील प्राध्यापकांनी प्रथम वर्ष
व द्वितीय वर्षाच्या मुलांसाठी प्रात्यक्षिक पुस्तिका तयार
केली आहे. दोन्ही वर्षांचे अभ्यासक्रम बदलल्यामुळे
त्या नव्यानी तयार करण्यात आल्या.

तृतीय वर्ष विज्ञानाच्या अभ्यासक्रमात ‘Project
work’ असल्यामुळे ह्या वर्षी विद्यार्थ्यांनी पुण्यातील
अनेक संस्थांमध्ये जाऊन आपले प्रोजेक्ट पूर्ण केले.
ह्यासाठी त्यांनी Observatory, IUCAA, ARAI,
TELCO, Agricultural College, Mahadaji Shinde
Telephone exchange, Meteorological Depart-
ment, Geography Dept. (Pune University)
इत्यादी नामांकित संस्थांमध्ये जाऊन काम केले.

महाविद्यालयाच्या सायन्स असोसिएशन तर्फे
प्रोजेक्ट काँपिटिशन घेण्यात आली होती. त्यात
आमच्या विभागातील सुमारे २५ विद्यार्थ्यांनी सहभाग
घेतला होता. त्यातील चौघांची Best Project साठी
निवड झाली.

दि. २५ जानेवारी रोजी ‘कानिटकर स्मृतिदिना’
निमित्त Project Exhibition ठेवले होते. त्यात कु.
शुभांगी हरणे, संदीप अलाटगी, अमित गाढे, विजय

कोळेकर ह्यांच्या Project ची निवड झाली होती. डॉ. रघुनाथ माशेलकर व डॉ. अरुण निगवेकर ह्यांनी ह्या विद्यार्थ्यांचे वैयक्तिक कौतुक केले.

गुणवत्ता सुधार योजने अंतर्गत नामांकित व्यक्तींची विस्तारित व्याख्याने आयोजित करण्यात आली होती. आमच्या तृतीय वर्षाच्या विद्यार्थ्यांनी ह्या कार्यक्रमाच्या संयोजनात सहभाग घेतला होता. ह्या वर्षीची अत्यंत अभिमानाची गोष्ट म्हणजे IPA तर्फे बारामतीत आंतरमहाविद्यालयीन वक्तृत्व स्पर्धा घेण्यात आल्या. त्यात प्रथम वर्ष शास्त्राच्या दोन विद्यार्थिनी कु. मधुरा रानडे व कु. रोझलिन गवारे ह्यांना प्रथम क्रमांकाचे बक्षीस मिळाले व त्यामुळे मॉडर्न महाविद्यालयास सांघिक प्रथम क्रमांक मिळाला. विभागातील प्राध्यापकांनी त्यांना मार्गदर्शन केले होते. मागील वर्षी BARC तर्फे जे समरस्कूल घेतले गेले त्यात संपूर्ण देशातून फक्त २५ विद्यार्थ्यांची निवड झाली होती. त्या समरस्कूलमध्ये आमची तृतीय वर्षाची विद्यार्थिनी कु. श्वेता सरन हिची निवड झाली होती. तिने यशस्वीपणे हा अभ्यासक्रम पूर्ण केला.

पदार्थविज्ञान विभागातर्फे ‘अॅस्ट्रो क्लब’ पण सुरू करण्यात आला आहे. ह्या क्लबतर्फे विविध कार्यक्रम आयोजित करण्यात आले होते.

● दि. २७ ऑगस्ट २००३ रोजी मंगळ ग्रह पृथ्वीच्या सर्वात जवळ म्हणजे ५ कोटी किलोमीटर अंतरावर आला होता. आमच्याकडे असलेल्या अॅस्ट्रॉनॉमिकल टेलिस्कोपमधून त्याच्या पृष्ठभागाचे सहज निरीक्षण करता येत होते. ‘मंगल दर्शनाचा’ हा कार्यक्रम आपल्या कॉलेजच्या गच्चीवर आयोजित केला होता. ह्या

कार्यक्रमास जवळ जवळ अडीज हजार आकाशप्रेमींनी हजेरी लावली.

● दि. ३१ ऑक्टोबर २००३ रोजी Antigone नावाच्या एका लघुग्रहाचे कर्क राशीमधील एका तान्याबरोबर पिधान होणार होते. भारतातून फक्त तीन ठिकाणांहून या घटनेचे निरीक्षण घेण्यात आले. यापैकी एक टीम मॉडर्न महाविद्यालयाच्या Astroclub ची होती. हे निरीक्षण अहमदनगर येथे आपल्या महाविद्यालयाचा टेलिस्कोप नेऊन केले.

● दि. ५ नोव्हेंबर २००३ रोजी एक २५० किलोमीटर व्यासाचा लघुग्रह पृथ्वीपासून २.१ खगोलीय एककावरून प्रवास करीत होता. आणि या दरम्यान तो मेष राशीतील ११ प्रतीच्या एका तान्याला झाकणार होता. भारतातून ह्याचे निरीक्षण फक्त मॉडर्न महाविद्यालयाच्याच टेलिस्कोपमधून घेण्यात आले. हे निरीक्षण पुणे-सातारा रस्त्यावरील शिरवळ येथून घेण्यात आले.

● दि. ३१ डिसेंबर २००३ रोजी शनी ३० वर्षांनंतर पृथ्वीच्या सर्वात जवळ होता. आणि पुढील तीस वर्षे तो इतका तेजस्वी दिसणार नाही. या घटनेचे निरीक्षण करण्यासाठी महाविद्यालयातर्फे सर्व सामान्यांना टेलिस्कोप उपलब्ध करून देण्यात आला होता. पुणे शहरातील अनेक लोकांनी ह्याला प्रतिसाद दिला.

● मॉडर्न महाविद्यालयाचा Astroclub तसा अगदी नवीन आहे पण अतिशय Active आहे. पुढील वर्षी सर्व विद्यार्थ्यांसाठी आणि इतर नागरिकांसाठी महाविद्यालयातर्फे आकाशनिरीक्षणाच्या कार्यशाळांचे आयोजन करण्यात येणार आहे.

पुढील शैक्षणिक वर्षापासून तृतीय वर्ष शास्त्राचा अभ्यासक्रम बदलत आहे. त्याचा मूळ आराखडा तयार करण्यासाठी प्रा. देशपांडे ह्यांनी सहभाग घेतला.

नवीन अभ्यासक्रमावर चर्चा करण्यासाठी देसाई कॉलेज, फर्ग्युसन कॉलेज, वाडिया कॉलेज, पुणे विद्यापीठ ह्या ठिकाणी वेगवेगळी शिबिरे आयोजित करण्यात आली होती. त्यात प्रा.सौ. कुलकर्णी, प्रा. देशपांडे, प्रा. सौ. अभ्यंकर, प्रा. वाघ, प्रा. ठेंगडी, प्रा. शेळके ह्यांनी सहभाग घेतला.

काही विषयांचे अभ्यासक्रम पूर्ण बदलण्यात आले. त्यात विभागातील काही प्राध्यापकांनी पूर्ण अभ्यासक्रम तयार करून दिला. प्रा. सौ. अभ्यंकर ह्यांनी 'Solid State Physics', प्रा. ठेंगडी ह्यांनी 'Agrophysics', प्रा. वाघ ह्यांनी 'Quantum Mechanics' व प्रा. देशपांडे ह्यांनी 'C-programming' ह्या विषयांसाठी हा अभ्यासक्रम करून दिला.

पुण्यातील महाविद्यालयांनी एकत्र येऊन 'इंटरकॉलेजिअट कनसॉर्टियम' सुरू करण्याचे ठरविले आहे. ज्येष्ठ शास्त्रज्ञ व पुणे विद्यापीठाचे माजी कुलगुरू डॉ. व्ही. जी. भिडे ह्यांच्या मार्गदर्शनाखाली हा उपक्रम सुरू करण्यात येत आहे. प्रा. सौ. अभ्यंकर ह्यांची ह्या 'कनसॉर्टियम' साठी सचिवपदी नेमणूक करण्यात आली होती.

प्रा. सौ. अभ्यंकर ह्यांनी ह्या वर्षीची महाविद्यालयाची शैक्षणिक दिनदर्शिका तयार केली आहे.

प्रा. ठेंगडी ह्यांनी एम. यु. महाविद्यालय पिंपरी येथे झालेल्या 'IQAC' च्या एक दिवसाच्या चर्चासत्रात

माननीय प्राचार्य गोसावीसर ह्यांच्याबरोबर सहभाग घेतला. त्याचप्रमाणे प्रा. ठेंगडी ह्यांनी 'Quality Improvement Programme' 'Foundation day awards' 'Potential for excellence in teaching' ह्या सर्वांचा मसुदा ठरविण्यात सहभाग घेतला.

प्रा. वैशंपायन ह्यांची प्रोग्रेसिव्ह एज्युकेशन सोसायटीच्या आजीव सदस्य मंडळाच्या अध्यक्षपदी नेमणूक झाली.

प्रा. देशपांडे ह्यांची प्रोग्रेसिव्ह एज्युकेशन सोसायटीच्या आजीव सदस्य मंडळाच्या सचिवपदी नेमणूक झाली.

दोघांचेही विभागातर्फे मनःपूर्वक अभिनंदन !

प्रा. एन. जी. शिंदे हे महाविद्यालयाच्या सुरुवातीपासून सेवेत होते. ३४ वर्षांच्या दीर्घ सेवेनंतर ते ह्यावर्षी सेवा-निवृत्त झाले. त्यांना विभागातर्फे निरोप देण्यात आला.

पुणे विद्यापीठ गुणवत्ता सुधार कार्यक्रमांतर्गत महाविद्यालयीन शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांची विद्यापीठस्तरीय कार्यशाळा कळवण, जिल्हा नाशिक येथे दि. २६ ते २८ फेब्रुवारी दरम्यान आयोजित करण्यात आली होती. त्यानिमित्ताने 'कृती' नावाची स्मरणिका प्रसिद्ध झाली आहे. त्यात आमच्या विभागातील श्री. शशिकांत कामठे ह्यांचा 'उच्च शिक्षण संस्थांचे व्यवस्थापन व शिक्षकेतरांची भूमिका' ह्या विषयी लेख प्रसिद्ध झाला आहे. त्यांचे विभागातर्फे मनःपूर्वक अभिनंदन..

प्रा. सौ. अनुराधा कुलकर्णी

पदार्थ विज्ञान विभागप्रमुख

★ ★ ★

Department of Zoology

The Department of Zoology conducted academic and other activities smoothly in the year 2003-04. In addition to classroom teaching students of S. Y. and T. Y. B.Sc. were exposed to the applied work going on in near by institutions through planned visits. The T.Y. B.Sc. student also successfully completed a study tour & the Konkan and Goa coastal area to study marine life and also to visit National Institute of Oceanography (Goa).

An American Student Mr. Govin Svenson and his Friend Mr. Nathaniel Hardy visited the department of zoology to study insect collection, specifically pricing mantids. Govin Svenson (Of Brigham Young University, Utah, USA) expressed the desire to do collaborative work with Dr. H. V. Ghate. Similarly Professor Magnus Apelquist (from University of Tontoping, Sweden) visited the Department to discuss the entomological work going on in this department and possible work going on in this department and pressibel Collaboration.

Dr. Pranav Mukhopadhyay (In charge of coleoptera section, ZSI, Calcutta) visited the Department to see the beetle and mantis collection and again expressed the desire for collaborative work with Dr. Ghate.

Dr. Ghate already has ongoing collaboration with Prof. Lect Borowiec and Dr. Jolanta Swietojanska (University Wroclaw, Poland) and together, they have

already published 3 papers during the academic year. A few more papers are expected in the coming months.

Together Dr. Ghate has already published 6 research papers in National & International Journals during the current year. He will be completing his 4th UGC sponsored Research Project in March 04 and has already forwarded fresh research proposal.

Dr. Ghate also served as a member of Local Inquiry committee of the University of Pune and visited some colleges for inspection.

Dr. Bhalerao has completed the research project awarded to him by UGC. Two Research papers submitted by Dr. Bhalerao were accepted for presentation in

i) National symposium on recent trends in Biology & Biotechnology & 23rd Annual session of the Academy of Environmental Biology, organized jointly by Dept. of Zoology, Shivaji Uni. Kolhapur & The Academy of Environ. Biology, Lucknow held in Octo. 9-11-2003.

(ii) 19th National Symposium of Indian Society of life sciences on Bioresources, Biotechnology & Bioenterprise, organized jointly by Indian Society of Life Sciences & P. G. Dept. of Zoology, Osmania Uni. Hyderabad, held in Nov. 19-21-2003. The Topics of these research papers were Comparative Studies on (1) Hemi-olytra & (2) Stinle-gland ostioles of Agri. Important plant bugs. Abstracts of these research papers are published in the Com-

pendium of the concerned symposia.

(ii) Dr. Bhalerao continued his honorary work as Prof. In-charge of MCCG & organised collaborative workshops on Career guidance for the benefit of secondary & Jr. College students & their parents. Persons from different fields/disciplines have highly appreciated the guidance & necessary counselling given to the students during these workshops.

Dr. Bhalerao has also organized educational / field visits to various institutions for the benefit of F.Y. & S.Y., B. Sc. Students during first term of this academic year.

Dr. Bhalerao has become the member of :

(i) ‘Nisragsevak’, a local organization devoted for the promotion of Nature Conservation & Environ-Protection.

(ii) Indian Society of life Science, Kanpur a national organization promoting research activities in life sciences.

- Internationally well known Scientist (Prof.) Magnus Apelquist from Sweden has appreciated the research work carried out by Dr. Bhalerao, during his visit to our dept. & expressed his willingness to do the ‘Collaborative’ type of research activity on ‘Pentatomid bugs’ of Pune region.

- Dr. Bhalerao also written a series of articles, which are published in local newspapers for the popularization of science as well as for promotion of job oriented courses relating to science & Technology.

- Dr. Bhalerao has also participated in

the organization of Science Exhibition, arranged on the auspicious occasion of felicitating Dr. Raghunath Mashelkar, Chairman, CSIR, on 21st Feb 2004.

Dr. Mrs. Sushama Thatte has also become an active member of the nature conservationist organization “Nisarg Sevak”

(1) Dr. Mrs. Sushama Thatte and Prof. N. M. Naidu attended a two day workshop on preparation of model questions and question bank for the semester examination as well as for internal assessment in the Annasaheb Magar College of Hadapsar.

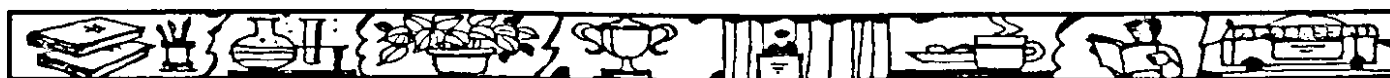
(2) Dr. Mrs. Sushama Thatte was invited to give a series of three lectures on “Environment degradation and its geopolitical implications” by the Rathi Institute.

(3) Dr. Mrs. Sushama Thatte and Prof. B. T. Kalbage arranged a study tour cum visit for the S.Y.B.Sc. Zoology Students to Fish seed farm Hadapsar, Vasantdada Sugar Institute, Sericulture Institute and Government Poultry farm in the first term and to the Agricultural College and the Central Bee Research and Training Institute Pune in the 2nd term for applied zoology studies.

(4) Dr. Mrs. Sushama Thatte also delivered a lecture in our college on career opportunities in life sciences for the Junior College Students.

(5) Dr. Mrs. Sushama Thatte and Dr. A.M. Bhalerao officiated as judges for a poster competition organized by Modern College Ganesh Khind, Pune – 7.

(6) Dr. A. M. Bhalerao and Prof. B. T.

Kalbage organised a study visit to the Govt. Agricultural College for the students of F.Y.B.Sc. Zoology to study Biodiversity as well as vermicomposting techniques.

(7) Prof. N. M. Naidu was invited as the chief guest to inaugurate the “Science exhibition” at st. Ursula High School, Akurdi and deliver a lecture on the occasion.

(8) Prof. N. M. Naidu has delivered a popular lecture on “History of Science” at Alegaonkar High School, Kirkee.

(9) Prof. N. M. Naidu has been an active member of Science Association and has helped in organising lectures and exhibi-

tion and other activities.

(10) Prof. N. M. Naidu was also actively involved in organizing ‘Kanitkar Day Function’ as well as the function organized for the felicitation of Dr. Raghunath Mashelkar with the ‘Kanitkar Award’. He has also actively helped in different Art's circle activities.

(11) Prof. N. M. Naidu and Prof. B. T. Kalbage organized an education study tour / field visit and a visit to National ‘Institute of oceanography’ for the students of T.Y.B.Sc.

Dr. H. V. Ghate

Head - Dept. of Zoology

Department of Botany

Since the establishment of the Department of Botany, the department is known for the organization of Research Projects, National Seminars and symposium and many research activities.

During this year a National Symposium on “Recent Advances In Management of plant Diseases, Technology Development and Applications” and the Annual Meeting was organised by Indian Phytopathological society, Indian Agricultural Research Institute, New Delhi, Western Zone, Maharashtra, Pune and Department of Botany, Post-Graduate Research Center, Modern College of Arts, Science and Commerce, Pune 411005 on 20th and

21st December 2003.

Dr. R. V. Gandhi, Western Zone President was the Organizing Secretary and Dr. N. N. Patil was Western Zone Councillor.

The objective of this symposium was to provide a forum for discussion and presentations on the present status of the management of plant diseases, development of technology and its applications to manage plant diseases. Senior scientists working in the fields of management of plant diseases and who are working on the recent applications for controlling plant diseases were invited as lead lecturers and for panel discussions at the symposium.

Dr. C. Manoharachary, former president of IPS and Principal of Science college Osmania University was invited for delivering the key note address of the symposium. Shri. V. P. Rane, Director of Vasant Dada Sugar Institute, Manjri, Pune. Dr. S. B. Chincholkar, Prof. North Maharashtra University, Jalgaon; Dr. A. R. Natu, Senior Scientist from NCL, Pune; Dr. Bhagyanarayan, Hyderabad were invited for lead lectures. Dr. Bhagyanarayan, Hyderabad, Dr. R. W. Rahalkar, life member of IPS; Dr. Rao, Director of Agharkar Research Institute, Pune. Dr. S. T. Tilak, a senior Mycologist; Dr. A. S. Ghole, Head of the Department of Environmental Sciences and Biochemistry; Dr. A. S. Patil a senior scientist from Vasant Dada Sugar Institute and Member of IPS; Dr. M. P. Ghewande were invited for panel discussion and for deliberations. Paper and poster presentations of young researchers were an important feature of this symposium. A total of 67 delegates from Maharashtra and Gujarat attended this symposium. Eight oral presentations and forty-three poster presentations were made in this symposium. A visit to Vasant Dada Sugar Institute, Manjari was arranged on the 2nd day of the symposium to observe the actual working of the Institute.

Programme of the symposium :-

The symposium was inaugurated on 20th December 2003 at the hands of Shri. V. P. Rane, Director General of Vasant

Dada Sugar Institute, Pune. Dr. C. Manoharachary was the chief guest of the function.

Principal, Modern College, Mr. A. G. Gosavi welcomed the distinguished guests and the participants attending the symposium. The Principal expressed a sense of pride in the fact that Modern College of Arts, Science and Commerce Pune, had the distinction of being the first affiliated college to the University of Pune to organise a national level symposium for the second time and the first college with IPS Zonal president. A souvenir containing abstracts was brought out to mark the occasion. Shri. V. P. Rane released the souvenir.

Shri. V. P. Rane in his inaugural speech stated that there is a need to discuss with the farmers regarding the plant diseases. He further added the recent developments in sugar biotechnology and its need in the production of percentage of sugar from cane.

Dr. R. V. Gandhe the Organising Secretary of the symposium proposed a vote of thanks for the inaugural function. He thanked the distinguished scientists for their very encouraging and co-operative attitude. He also paid his warm gratitude to the college authorities, his colleagues and zonal councilor. He specially thanked the members of the organising committee and his students in his department. He also specially thanked the authorities of the Indian Phytopathological Society for giving him an opportunity to organise the symposium.

A special feature, which embellished the function, was the excellent comparing rendered by Professor Miss Surekha Parab, Head Department of English. She enhanced the significance of the event by her apt comments, pithy quotations and a note of gentle humor in her well-informed compeering.

After high tea Dr. C. Manoharachary gave a keynote address. He reviewed the biodiversity, ecology conservation and biotechnology of arbuscular mycorrhizal fungi. He also emphasized the biotechnology of arbuscular mycorrhizal fungi. He also emphasized on the biotechnological applications of AM fungi in crop production and forestry.

Immediately after the keynote address, Dr. A. A. Natu delivered a lecture and a short film regarding the recent development in field of chemistry, which will be useful to analyse the active principle from the medicinal plants and it will be also useful for forecasting the plant disease. His topic of lead lecture was, “High throughput synthesis and screening a faster tool in agrochemical chemistry. This lecture was followed by another lead lecture by Dr. S. B. Chincholkar and his topic was “Microbial siderophores in plant disease control”, this is a new and emerging biocontrol method.

After the lead lecture there was panel discussion on the new technology and management of plant disease control. After lunch there were oral presentations followed by poster session. Dr. C.

Manoharachary critically assessed the posters for prizes.

The Valedictory function was at 6.00pm in the evening. Dr. Nimse, S. B. Dean of Science faculty, University of Pune was invited as the Chief Guest for the function. Unfortunately he could not attend the function because of urgent meeting in the University of Pune. Dr. Manoharachary was the chief guest of the function. He stated that scientists should meet the farmers and the research should start first in the field and then in the laboratory. He further stated that young research workers should learn the basics as well as the recent technology; only technology will not be useful. He presented the awards for posters.

Three Prizes for Poster Presentations

1st Prize

In Vitro Cultures of watermoulds with reference to biological control of mosquito population. R. V. Gandhe and Anagha Kurne.

2nd Prize

Study of growth hormones and amino acids for host-parasite interactions of *Ravenelia esculenta* K. R. Gandhe, Rohini Chaubal, Sushma Chaphalkar and Nirmala Deshpande.

3rd Prize : for 2 participants

Microbial control of pests : entomopathogenic fungi as mycoinsecticide G. Katre, P. Nahar, P. Yadav, M. Hassani, S. Kelkar and M. V. Deshpande.

Survey of VAM fungi of strawberry

from Mahabaleshwar and Panchgani B. P. Shinde.

On 21st December the participants visited Vasant Dada Sugar Institute, Pune. Shri. V.P. Rane, Director General of the Institute made arrangements for the visit. Dr. A. S. Patil, a member of the IPS and a senior scientist from plant pathology Department organised this visit. All participants visited the Departments of Tissue Culture, Mycology and Plant Pathology, Plant breeding and the vermicompost plant. The visit was really adding the knowledge especially to young research students.

The symposium was a grand success in every respect. It was success in terms of the quality of the lead lectures; paper presentations by young researchers, discussions that followed and the interactions and deliberations that took place amongst the scientists and the participants. The poster session was also excellent.

The Executive council meeting and Annual General Body meeting was organised at New Delhi in IARI, campus on 18th 19th February 2004. Dr. R. V. Gandh, Western Zone President 2002-03 was awarded 'Scroll of Honour' for his valuable contribution in the field.

During this year also the department organized study and excursion tours at the different levels. Postgraduate students visited Hyderabad for studying the development in the respective subject. They visited Osmania University,

Department of Botany and Biotechnology.

Professor Patil. Professor Salunke and Professor Miss Kalyani Barbhai organized these visits. Similarly, T. Y. B. Sc., S. Y. B. Sc. And F. Y. B. Sc. Excursion tours were organized respectively at Amboli, Mahabaleshwar and Mulashi. Dr. Mrs. N. M. Patil and Professor R. Barmukha, Dr. Kanchanganga Gandhe and Dr. R. S. Zunjarrao organized these tours and study.

Dr. Kanchanganga Gandhe

1) Appointed as a Coordinator of Vocational Biotechnology.

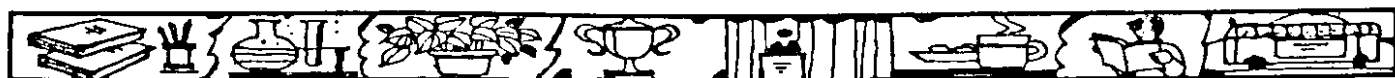
2) One of the committee members of "Research Guide Panel" for Biotechnology of Vidya Pratishthan's School of Biotechnology, Baramati.

3) Published two research papers in national and international scientific journals – "The Foresters" and "Asian Journal of Chemistry"

4) Presented a poster presentation a national symposium, "Recent Advances In Management of Plant Diseases, Technology Development and Applications" and secured 2nd prize, "held at Modern College of Arts, Science and Commerce, Pune 411005.

5) Invited as a chief guest to inaugurate "Science Association" and delivered a lecture on the importance of gardens at Modern College, Ganeshkhind, Pune 411057.

6) Chief guest to inaugurate "Science Association" and delivered a lecture on the "Role of Botanical gardens in

Germplasm conservation and also presented a slide show on “Gardens in the World” at Waghire College, Saswad, Pune.

7) Invited as a resource person for the refresher course at Department of Environmental Sciences, University of Pune, Pune 411007.

8) Worked as one of the organizing committee members and a member of publicity at a national symposium, “Recent Advances In Management of Plant Diseases, Technology Development and Applications” held at Modern College of Arts, Science and Commerce, Pune 411005.

9) Written a Text Book for S. Y. B. Sc. (Semester Pattern) on Environmental Sciences-Sunny Publication.

Dr. R. S. Zunjarrao

1) Participated as a guest lecturer and delivered a lecture on ‘Micropropagation : Techniques and Applications’ at Prof. Ramkrishna More College, Akurdi, Pune 44. On 14th January 2004.

2) Participated as a Resource Person and delivered a lecture on ‘Tissue Culture of Medicinal Plants’ in the Pharmacy week lecture Series organised by Modern College of Pharmacy, Nigadi, Pune 44. On 18th December 2003.

3) Participated as Resource Person and delivered a lecture on ‘Commercial Micropropagation’ in the ‘Certificate Course In Plant Tissue Culture Technology’ conducted by Poona College Camp, Pune 1. On 18th August

2003.

4) Participated as Resource Person and delivered a lecture on ‘Career Opportunities In Plant Tissue Culture Industry’ at Divekar College, Varvand, Tal. Daund, Dist. Pune, on 20th February 2004.

5) Participated as Resource Person and delivered a lecture on ‘Commercial Micropropagation’, in the lecture series under quality improvement programme, at SSGM College, Kopergaon, on 16th February 2004.

6) Participated as Resource Person in the One Day Seminar organised at Rayat Shikshan Sanstha’s Dada Patil College, Karjat, Dist. Ahmednagar, on 17th February 2004.

Text Books Written (With Co-authors)

1) “Text book of fundamental Botany : Morphology and Anatomy”, for F. Y. B. Sc., Narendra Prakashan, Pune 2, July 2003.

2) “Text book of Plant Taxonomy”, for S. Y. B. Sc., Narendra Prakashan, Pune 2, July 2003.

3) “Text book of Plant Ecology and Utilization of Plants”, for S. Y. B. Sc., Narendra Prakashan, Pune 2, September 2003.

Seminar / Symposia / Conference attended :

1) Two research papers presented by posters in the ‘National symposium’ organised at the Modern College, Pune 5.

2) International Seminar on Sugarcane Genomics & Genetic Transformation, organized by Vasantdada Sugar Institute, Manjari (BK), Pune on 28th and 29th August 2003.

3) Participated as Resource Person in the one day seminar, organised at Rayat Shikshan Sanstha's Dada Patil College, Karjat, Dist. Ahmednagar, on 17th February 2004.

4) Worked as a member of the reception committee of the National Symposium organised at the Modern college, Pune 5.

Dr. Patil Nita

1) One of the member of the organising committee of a national symposium, "Recent advances In Management of Plant Diseases, Technology Development and Applications" held at Modern College of Arts, Science and Commerce, Pune 411005.

2) Completed a refresher course in the Department of Botany, University of Pune, Pune 411007. On "Medicinal Plants

and Recent Advances" in November 2003.

Prof. Mangala Shinde

Appointed as Junior College in-charge for the two consecutive years from 2003 - 04.

Prof. R. N. Ingole

Attended and participated in the seminar at Garware College, Pune, on 28th January 2004. The Seminar was related with new syllabus of std. XII, Subject-Biology.

Prof. M. G. Mandhare

Attended and participated in the seminar at Garware College, Pune, on 28th January 2004. The Seminar was related with new syllabus of Std. XII, Subject-Biology.

On going projects, funded by external agencies.

During this year department has suffered a great set back due to the sad demise of our former Head and the Vice Principles Prof. G. M. Bansude. We indeed remember him as a good administrator, a good teacher and the notable progress he made in the Department.

Sr. No.	Title	Investigator(s)	Funding Agency	Duration	Cost Rs.
	MINOR RESEARCH PROJECTS				
1.	In vitro cultures of smut fungi	Dr. R. V. Gandhe	U. G. C.	2001 - 03	40,000/-
2.	Floristic diversity of sacred grooves in Western Ghats	Dr. K. R. Gandhe	U. G. C.	2001 - 03	40,000/-

Dr. R. V. Gandhe
Head Dept.of Botany

★ ★ ★

Dept. of Electronic Science

The department is carrying out teaching and research activities at various levels such as Junior, Senior, Computer science, Post graduate and also at the open University Courses.

Mr. D. B. Gaikwad and M. S. Kshirsagar had participated in 14 days workshop on 'Solid State Sensors' conducted by Shivaji University Kolhapur. Most of the staff members from our department had participated and worked as a resource person in framing the revised syllabus for T. Y. B. Sc. Electronic Science at Sadhana College Hadapsar, A. Garware College, Pemraj Sarda College Ahmednagar, Poona College, LVH College Nashik, T. C. College Baramati and S. Y. B. Sc. Computer Science at Fergusson College, Sinhgad Institute College.

Two research papers were presented at national level seminars. "Development of Soil Moisture sensor along with instrumentation" at National Symposium on Instrumentation (NSI-28) held at Pantanagar from 03rd November to 05th November 2003, by S. R. Chaudhari and S. A. Deuskar. It is also selected for publishing in the magazine Instrument Society of India. "Development of prototype using Microcontroller for sugar whiteness testing" at National Seminar on physics and technology of sensors (NSPTS-10) held at VIT, Pune, from 04th March to 06th March 2004, by D. B. Gaikwad, Mr. A. V. Kamble and Dr. Mrs.

Sulbha Deuskar and was published in IETE issue of May-June 2003. New collaborative research programs haven been carried out by PG students at BARC Mumbai, Homi Bhaba Center, Mumbai, SIMMONS Engg. Pune. Post Graduate students have been provided LCD projector facility for their seminar and multimedia lecture presentation.

Dr. Mrs. Sulbha Deuskar has been selected for Best Teacher award under Quality improvement programme, by University of Pune and was felicitated on 10th February 2004 with a cash prize of Rs. 11000/-, Memento and certificate.

A study tour of postgraduate students was arranged at NRSA and Central Instrumentation Laboratory Hyderabad., IIT Chennai, Dept. of Electronic Science and IISC Bangalore. Postgraduate students also attended NSPTS-10 National Seminar on Sensors organized by University of Pune. Six PG students presented their projects at Raman Conference organized by Dept. of Physics, University of Pune and also participated in Robotsav exhibition on Science day.

Dr. Mrs. Sulbha Deuskar, Mr. S. R. Chaudhari have written textbooks for S.Y.B.Sc. Electronic Science and S.Y.B.Sc. Computer Science according to revised semester syllabi implemented from June 2003.

Our department is successfully conducting Electronic Engineering

Diploma Program (EEDP) Open University course of Yashwantrao Chavan Maharashtra Open University. This year we had applied for the B. Tech. course and have received approval for conducting it from June 2004. Also the courses like P. G. diploma in Agrielectronics Technology, applied certificate course in computer maintenance and agrielectronics have been newly initiated.

Mr. B. B. Yenage has been selected for pre commission NCC training Army wing and Mr. A. V. Kamble has been selected for Pre commission NCC training Naval wing.

Guest lectures were arranged for undergraduate and postgraduate students on various topics. Mr. Shibu Nair, Mr. J. V. Khedkar, Dr. R. S. Zunjararo delivered useful lectures under this activity.

Dr. Mrs. Sulbha Deuskar successfully

completed major research Scheme of “Promotion of Basic Science” funded by U.G.C.

Mr. B. B. Yenage completed Minor research scheme on “Low cost instrumentation for chemical analysis” funded by U.G.C. Another minor research scheme is recently sanctioned to Mr. A. V. Kamble under joint adventure of ISRO and University of Pune. The project is “Feasibility study of Phased array fed reflector Antenna” and the amount sanctioned is Rs. 1, 60,000/- for one and a half years.

Miss. Meghana Sathe, Mr. T. B. Sonawane have newly joined the department as staff members. Shri Vivek Diwate has joined the department as laboratory assistant.

Dr. Mrs. Sulbha Deuskar
Head Dept. of Electronic Science

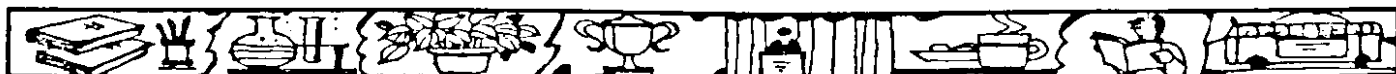
Chemistry Department

Chemistry Department conducted all routine activities such as guidance for Chemiyad examination, seminars by students, Trip of T. Y. B. Sc. Students, visits of students to Forensic science laboratory, Bioinformatics center and IUCAA were arranged.

Shri. Deepak L. Gadgil son of late Dr. L. H. Gadgil Ex. Principal and Head of chemistry department of Modern College donated Rs. 2,000,00 to the Chemis-

try department. Physical chemistry laboratory was renovated and electronic instruments such as digital balances, digital Ph meters, digital potentiometers, Computers, Vacuum Pump were purchased. Refractometer Physical Chemistry laboratory was named as Late. Dr. L. H. Gadgil Physical Chemistry Laboratory on 26-03-2004.

Prof. R. G. Limaye
Head Dept. of Chemistry

प्राध्यापकांची कामगिरी

पुणे विद्यापीठाच्या रसायनशास्त्र विभागाने फेब्रुवारी २००४ मध्ये घेतलेल्या UGC - Refresher Course मध्ये डॉ. सुषमा जोग, प्रपाठक, रसायनशास्त्र विभाग यांना ‘Mass Spectrometry’ या विषयावर व्याख्याने देण्यासाठी विषयतज्ज्ञ (Resource Person) म्हणून आमंत्रित करण्यात आले. डॉ. सुषमा जोग यांनी लिहिलेला ‘विज्ञान धर्म’ हा लेख किल्लोस्कर मासिकाच्या जून २००३ च्या अंकात प्रसिद्ध झाला. याच लेखाचा त्यांनी केलेला हिंदी अनुवाद ‘ब्राह्म सुविचार माला’ या इंदूरहून प्रसिद्ध होणाऱ्या मासिकाच्या ऑगस्ट २००३ च्या अंकातून प्रसिद्ध झाला. २००३ या वर्षी पुणे प्रार्थना समाज या ऐतिहासिक संस्थेच्या अध्यक्षपदी डॉ. सुषमा जोग यांची फेरनियुक्ती झाली.

Department of Statistics

In the academic year 2003 - 2004, students and staff members of Statistics department actively Participated in various academic activities like quiz contests, project competition, syllabus revision workshops etc. We take a brief review of the same in the following report.

Students' Activities

Ms. Sumedha Deo, past student of our department received prestigious ‘Panse Award’ and ‘Shejwlakar Award’ for securing first rank at Pune University

in B.Sc. examination conducted in April 2002. She is the first student from the Department to receive such awards.

(i) Quiz Contest for F. Y.B.Sc. :

University of Pune had organised a quiz contest for F. Y. B. Sc. students on 5th February 2004. Our college was one of the entries for the quiz. Fifty-five students from Modern College and 33 students from H. V. Desai College had participated in the contest. The contest was followed by an interesting lecture ‘Statistics and Truth’ by Mrs. Teke from S. P. College. Mr. Suraj Choudhari from our college stood first at our center.

(ii) Quiz Contest for S.Y.B.Sc. :

Since last two years the department of statistics is conducting a Quiz for S.Y.B.Sc. students in two rounds. This year the first round of S.Y.B.Sc. quiz was conducted on 13th September 2003.

(iii) Project Competition for T. Y.B.Sc.:

A project is introduced in the syllabus of T.Y.B.Sc. (Statistics) with a view to give more insight into the subject of Statistics. Working on the project and participating in the project competition by PUSA (Pune University Statistics Association) is a good academic experience for T.Y.B.Sc. students.

This year we were the organizer of project competition. In the first round we shortlisted the projects. The second round of presentation was conducted on 29th February 2004 in Department of Statistics,

University of Pune.

From our college, four teams have submitted the projects for competition out of which two were selected for second round. Project by Miss Latika Chavan and Miss Dipti Shetty received consolation prize.

(iv) Personality Development Camp :

Our department pioneered the activity of residential camp for students of statistics. This year also, the residential camp was organized at Khanapur on 17th, 18th and 19th January 2004. Prof. P. G. Dixit has worked in the organizing committee. Two students of T.Y.B.Sc. and two students of S.Y.B.Sc. had participated in the camp. The various lectures delivered at the camp were well appreciated by the students. Dr. (Mrs.) V. R. Prayag from our department talked about the job opportunities in statistics. She also guided the students in the project of “Tree Density Estimation”.

(v) Project Exhibition :

Science Association in our college organized a project exhibition on 5th February 2004. Three projects by T.Y.B.Sc. students were exhibited in this exhibition.

(vi) Prizes :

The recipients of “Chirputkar Award” are :
Ms. Kalyani Gajmal (S.Y.B.Sc.)
Ms. Gauri Despande. (S.Y.B.Com.)
who have scored the highest marks in their respective classes.

The recipients of “Potnis Award” are
Ms. Sanhita Tokekar (T.Y.B.Sc.)

Ms. Prajakta Vayngonkar (T.Y.B.Com.)
who have scored the highest marks in their respective classes.

Staff Activities :

(i) Achivements :

Prof. P. G.. Dixit has been appointed on sub comittee of syllabi revision of Shivaji University, Kolhapur. He has been elected as a member of Business Council of P. E. Society. Further he is appointed as Deputy Secretary of P. E. society for the period January 2004 to December 2008.

Prof. (Mrs.) A. A. Dharmadhikari has been awarded Ph. D. degree by University of Pune in February 2004. for her thesis entitled “Experimental Designs for Lifetime Censored Data”.

Prof. S. B. Pathare submitted his M.Phil. dissertation entitled “What is kurtosis?” in August 2003.

(ii) Publication :

Six textbooks were published in the year by Prof. P. G. Dixit and Prof. P. S. Kapre has published four text books.

Apart from text books, P. G. Dixit has written articles of general interest in magazine “Beyond Friendship” अभ्यासपूरक व अभ्यासेतर उपक्रमातून परिपूर्णता published by Students Welfare Asociation, Pune. He has also published an article under the series of career planning in “Daily Kesari”, Pune on 12th, 26th March and 2nd april 2004.

Prof. (Mrs.) A. A. Dharmadhikari has published two research articles in this academic year. The details are as follows.

(a) Bayesian approach for cost minimization in experiments with type II censoring: IAPQR Transaction, Vol. 27, No. 2, 2002, 143-150.

(b) Planning and analysis of data influenced by two factors in self relocating design : American Journal of Mathematical and Managemen Sciences, Vol. 22, No. 3 & 4, 2002, 302-341.

(iii) Workshops and Conferenes :

A national conference of ISPS was organized by University Department of Statistics between 22nd and 24th December. Prof. (Mrs.) A. A. Dharmadhikari attended the same.

All the staff members have participated in various workshops for redesigning the syllabus. The staff members have played significant role in preparing revised syllabi at various levels.

Two workshops (18th October and 19th October 2003, 4th January 2004) for T. Y. B. Sc. syllabus restructuring were attended by all staff members.

Prof. P. G. Dixit and Prof. P. S. Kapre attended the workshop for preparation of question bank for S. Y. B. Sc. at S. P. College on 28th August 2003.

Similar workshop for F. Y. B. Sc. was conducted at Rajgurunagar. Dr. (Mrs.) A. A. Dharmadhikari, Dr. (Mrs.) V. R. Prayag. Prof. P. S. Kapre and Dr. (Mrs.)

Manisha Sane have attended the same.

Prof. P. G. Dixit attended a work shop for restructuring of B. Com. syllabus on 5th October 2003 at B.M.C. College, Pune 4.

Prof. P. G. Dixit, Dr. A. A. Dharmadhikari and Prof. P. S. Kapre have worked on committees for preparing model sets of question papers for internal asessment of S. Y. B. Sc. and F. Y. B. Sc. Prof. Kapre P.S. worked as Chairman of subcommittee formed to prepare model sets of question papers for internal as well as external examination of F. Y. B. Sc.

(iv) Lectures Delivered :

Prof. P. G. Dixit delivered lectures on various topics as follows :

(a) Careers in different fields (on 18th September 2003, 30th September 2003, 22nd February 2004, 14th March 204)

(b) Application of Statistics on 8th January 2004 & 5th February 2004 a H. V. Desai College, Pune and Fergusson College, Pune.

(c) Contribution of Indian statistician on 1st September 2003 at Y. C. Institute of Science, Satara.

(d) Role of N.S.S. volunteers national integraton (on 9th December 2003, 25th January 2004) at the winter camps of H. V. Desai college and Modern college, Geneshkhind, Pune - 53.

Dr. (Mrs.) A. A. Dharmadhikari delivered lectures as follows ;

(a) 'Application of statistics' on 5th Feb. 04 at A. G. College, Pune.

(b) 'Authorship Dispute' on 7th Feb. 04 at History Department, University of Pune.

(c) 'Misuse of correlation and regression' on 7th Feb. 04 at Ness Wadia College, Pune.

Dr. (Mrs.) V. R. Prayag was invited to judge the projects in Statistics Department of S. P. College.

We receive continuous support from Statistics Department, University of Pune in various academic activities. This year the University Department has given a computer and a DeskJet printer to our department on loan basis. We are thankful to them.

I appreciate the efforts taken by all teaching and non-teaching staff members in the department.

Prof. P. G. Dixit
Head Statistics Department

ग्रंथालय अहवाल

चालू शैक्षणिक वर्षात ३१ डिसेंबर २००३ पर्यंत ग्रंथालयात एकूण ३२७१ नवीन पुस्तके विकत घेण्यात आली. आता ग्रंथालयातील पुस्तकांची एकूण संख्या ७१९४४ इतकी झाली आहे.

महाविद्यालयातील विविध अभ्यासक्रमाशी

संबंधित व इतर मिळून एकूण ८७ मासिके ग्रंथालयात नियमित येतात. इंग्रजी, हिंदी व मराठी मिळून १४ वर्तमानपत्रे ग्रंथालयात येतात. विद्यार्थी व प्राध्यापक यांना ती उपलब्ध करून देण्यात येतात.

जानेवारी २००२ पासून मुख्य ग्रंथालय व वाचन कक्ष विभागाची वेळ वाढविण्यात आली असून आता सकाळी ८ ते संध्याकाळी ६ वाजेपर्यंत दोन्ही विभाग चालू असतात. परीक्षेच्या काळात विद्यार्थ्यांच्या सोयीसाठी मार्च ते मे हे तीन महिने ग्रंथालयाचा वाचन कक्ष रविवारी १० ते ५ या वेळेत सुरू ठेवण्यात येतो. त्यामुळे रविवारी सुट्टीच्या दिवशी विद्यार्थ्यांची अभ्यासाची सोय झालेली आहे.

दरवर्षी प्रमाणे या वर्षी दि. ३.१०.२००३ रोजी ग्रंथालयात मा. प्राचार्यांच्या हस्ते सरस्वती पूजनाचा कार्यक्रम झाला. त्यानिमित्ताने ग्रंथालयात वर्षभरात घेतलेल्या नवीन पुस्तकांचे प्रदर्शन आयोजित करण्यात आले होते.

वेगवेगळ्या संस्था विभाग व व्यक्तींकडून ग्रंथालयास एकूण १२३ पुस्तके भेट मिळाली. त्यामध्ये श्री. उपाध्ये जी. डी., श्री. आन्हाड अ. एच., प्रा. डॉ. सौ. तावरे स्नेहल, श्री. घाटगे व्ही.व्ही., डॉ. पुंडे डी. डी., चेतना प्रकाशन, हिमालया पब्लिशिंग हाऊस, चिन्मय युवा केन्द्र, श्री. पिसे आशुतोष व्ही. यांच्या भेटीदाखल दिलेल्या पुस्तकांचा अमूल्य ठेवा आहे. ही सर्व पुस्तके अभ्यासकांच्या दृष्टीने अत्यंत उपयुक्त आहेत.

या वर्षात सत्र १ व २ मध्ये ग्रंथालय समितीची

प्रत्येकी १ सभा घेण्यात आली. समितीच्या शिफारशी मान्यतेसाठी मा. प्राचार्यांकडे पाठविण्यात आल्या.

या वर्षी ग्रंथपाल सौ. दाते एम. एस. या पुणे विद्यापीठामध्ये ग्रंथालय शास्त्र या अभ्यासक्रमाच्या Refresher Course (उजळणी वर्गास) साठी गेल्या होत्या; यामध्ये त्यांना प्रथम वर्ग मिळाला.

विद्यापीठ अनुदान मंडळ पुस्तक पेढी (U.G.C.T.B.B.) योजने अंतर्गत सर्व शाखांतील एकूण ९७ विद्यार्थ्यांनी ५८२ पुस्तकांचा उपयोग करून घेतला. ग्रंथालयात आत्तापर्यंत सुमारे २९१८५ पुस्तकांचे संगणकीकरण झाले असून ते काम शीघ्रगतीने चालू आहे. विद्यापीठाच्या ‘कमवा आणि शिका’ योजने अंतर्गत या वर्षी एका विद्यार्थिनीस ग्रंथालयात पाठविण्यात आले. तिने तालिकेतील कार्डस Index करणे Write-off करावयाच्या पुस्तकांच्या याद्या तयार करणे, नवीन पुस्तकांची माहिती संगणकामध्ये भरणे इत्यादी ग्रंथालयातील कामात मदत केली.

एम. एस. दाते

ग्रंथपाल

★ ★ ★

विद्यार्थिनी मंच

१) सन २००३-०४ या शैक्षणिक वर्षात विद्यार्थिनी मंचाची स्थापना करण्यात आली. मा. प्राचार्य गोसावीसर यांच्या अध्यक्षतेखाली हा मंच स्थापन करण्यात आला. प्रा. नयना कुलकर्णी (सचिव), प्रा. सुनीता पुरोहित, प्रा. निशा भंडारे व

प्रा. मधु साटम यांनी विद्यार्थिनी मंचाचे काम पाहिले. विद्यार्थिनी मंचाच्या वतीने पुढील कार्यक्रम आयोजित करण्यात आले.

१) दि. ४ डिसेंबर २००३ रोजी, प्रॉक्टर अँड गॅबल लिमिटेड, कंपनीच्या सहयोगाने विद्यार्थिनीसाठी स्वसंरक्षण मार्गदर्शन सत्र प्रात्यक्षिकांसह आयोजित करण्यात आले होते. विद्यार्थिनींचा उत्कृष्ट प्रतिसाद या सत्राला लाभला.

२) ३ जानेवारी २००४ रोजी मंचाच्या वतीने सावित्रीबाई फुले जयंती साजरी करण्यात आली. विद्यार्थिनींनी आदरांजली वाहिली. प्रा. अंजली गोडबोले यांनी ‘मी सावित्री बोलतेय’ हा एकपात्री प्रयोग सादर केला. मा. प्राचार्य गोसावीसर अध्यक्षस्थानी होते. प्रा. नयना कुलकर्णी यांनी प्रास्ताविक केले. प्रा. सुनीता पुरोहित यांनी सूत्रसंचालन केले. प्रा. निशा भंडारे यांनी आभार मानले.

३) १३ फेब्रुवारी २००४ रोजी, स्त्रियांचे आरोग्य या विषयावर मार्गदर्शनपर व्याख्यान ठेवण्यात आले. पारदर्शिकांच्या साहाय्याने डॉ. सौ. शांता साठे यांनी अतिशय चांगले मार्गदर्शन केले. पुणे विद्यापीठातील आरोग्य सेवा प्रमुख डॉ. दीपक फाल्गुने यांचाही या कार्यक्रमात महत्वाचा सहभाग होता.

या सर्व कार्यक्रमांना विद्यार्थिनींचा अतिशय चांगला प्रतिसाद मिळाला.

प्रा. नयना कुलकर्णी

विद्यार्थिनी मंच

★ ★ ★

Time-Table Committee

The Time – Table committee was constituted in the month of April. There were about 20 staff members from Jr. Sr. & P. G. wings in this committee. In the first meeting of the Committee, a review of the time – table of the previous years was taken. Various problems of the students, administrative staff & the teaching staff were discussed.

Since the college building is composite and the range of classes to be considered by the committee was from std XI to P. G., Sub-committees were formed for the preparation of the various time – tables such as Jr. college Theory & Practical, Sr. College – Theory & Practical as well as for various P. G. courses.

The sub-committees conducted their regular meetings in April and May and prepared the faculty – wise and class-wise time-tables. Allotment of the halls was a major problem which was solved with the help of Prin. A. G. Gosavi, Vice-Principals Prof. R. G. Limaye, Prof. Y. R. Waghmare, Prof. J. P. Chinchore as well as with the help of Jr. college Supervisor Prof. B. W. Bhome.

After the approval of the office bearers, the printing of the time – tables was carried out with the help of college office staff members. Most of the theory time tables were ready in the first week of June and the practical batch wise time tables were prepared immediately after the

admissions of the students to various classes was completed. While preparing the time tables for the practicals, it was seen that the students don't find difficulties in attending the lectures & the practicals both.

The execution of the time was carried out along with the commencement of the regular classes. Due to the increase in the intake capacity and the introduction of new English medium division for XI Arts Faculty of Junior College some halls allotted initially to the classes of std. XI & XII were changed as per the requirement.

The necessary hall adjustment during guest lectures, inauguration of various associations of the college, curricular and extra-curricular activities were carried out without disturbing the other classes.

The committee also extended its co-operation to the examination committee for the smooth conduct of the termed & internal test examinations as well as for smooth organization of seminars and work – shops. The committee takes this opportunity to thank the Principal, Vice – Principal, Supervisor (Jr. College), Registrar, office staff as well as all teaching & non-teaching staff for their kind co-operation.

Prof. A. V. Deshpande, Advisor
Dr. A. M. Bhalerao, Chairman

★ ★ ★

'Exploratory' Co-ordination cum Guidance Cell

'Exploratory' an organization founded by Prof. (Dr.) V. G. Bhide, runs a Science Promotion Programme for college students in Pune, under the able directorship of Prof. C. K. Desai. The Exploratory Co-ordination cum Guidance cell of this college works to create awareness amongst the science students of the opportunities in science career available to them through the SPP of Exploratory.

(A) Work done by the cell during the current year :

(1) Co-ordinator Dr. Sushama Joag and Prof. A. V. Rayarikar contributed to the assessment work and worked on the interview panel for the Science-Talent Search Examination of the SPP.

(2) Guidance Lectures : Five Guidance Lectures were arranged for the benefit of students having enrolled for the STS Examination, as shown below :

- (i) Chemistry : Dr. Sushama Joag
- (ii) Physics : Prof. Vipul Abhyankar
- (iii) Mathematics : Prof. A. V. Rayarikar
- (iv) Zoology : Dr. Shushama Thatte
- (v) Botany : Dr. R. S. Zunjarrao

(B) Achievements of the Students : 18 Students from S. Y. B. Sc. appeared for the written STS Examination held on 18th Jan 2004, Interviews of shortlisted students were conducted at Exploratory on 8th Feb. 2004. The results of our

students are as shown below :

- (i) Poorima Ravindran : 14th rank in the 1st merit list.
- (ii) Trupti Kad : 15th rank in the 2nd merit list.
- (iii) Rashmi Vikram : 25th rank in the 2nd merit list.

The selected students have started attending the 'Lectures by Scientists' under the SPP.

Dr. (Mrs.) Sushama Joag
Co-ordinator

The Best Student Trophy Committee

Members –

Chairperson – Dr. B. S. Dole
Junior Wing – Pro. Mrs. M. B. Shinde,
Prof. R. V. Kulkarni, Prof. V. K. Chabra,
Prof. Mrs. L. R. Patankar
Senior Wing : Prof. K. S. Lagoo, Prof. D. L. Khokale office Assistant – Sri. Inamdar

Every year the Best Student Trophy is awarded to the deserving student on the basis of his or her academic achievements, participation in sports and other activities of the college and performance at the interview.

This year the committee received twenty three applications from Senior College students and twenty from Junior

College students. Twelve students from the Senior wing and eleven from the Junior wing were shortlisted for interview. The interview panel consisted of vice-principal Prof. J. P. Chinchore and committee members Prof. Mrs. V. S. Nargund for junior wing and Prof. T. P. Lale, Prof. S. K. Rahane and Prof. A. S. Oak for the senior wing. Following students were declared as the best students for the Junior and Senior wing

respectively. Junior wing – Miss. Komal Athare XI H

Senior wing – Miss. Pranali Kulkarni S. Y. B. Sc. B.

The committee received excellent co-operation from staff members, students and the office staff.

Dr. Bharati Dole
Chairperson

☆ ☆ ☆

Science Association

Chairperson : Dr. (Mrs.) S. D. Joag

Members : Dr. K. S. Kale, Mrs. M. B. Shinde, Dr. (Mrs.) N. M. Patil, Dr. R. S. Zunjarrao, Mr. B. B. Yenge, Mr. D. B. Gaikwad, Mrs. S. R. Chaudhari, Mrs. A. S. Apte, Mr. R. V. Vidap, Mr. M. S. Salunke, Ms. S. Gaitonde, Mr. S. N. Ghaisas, Dr. (Mrs.) M. Sane, Mr. N. M. Naidu, Mr. S. Deshmukh, Mr. B. T. Kalbage, Mr. Panse (Office).

The Science Association functioned activity in the year 2003-04, with the objective to promote amongst students interest for science and curiosity for what is happening in science. A variety of activities carried out throughout the year are outlined bellow.

(A) Guest Lectures :

(1) ‘From Newton to Einstein’ :
Inaugural Lecture by Prof. (Dr.) Naresh

Dadhich, Director, IUCAA, Pune, on 14th August 2003.

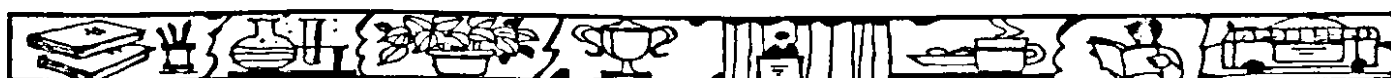
(2) ‘Mobile Technology’ : Lecture by Mrs. Swati Kamat, D.G.M. (Mobile), BSNL, Pune. On 18th September 2003.

(3) ‘Biotechnology and Bioinformatics’ :
Lecture by Prof. (Dr.) Pramod Khandekar, Director, Center for Bioinformatics, Univ. of Pune, on 3rd February 2004.

B) ACTIVITIES WITH STUDENT PARTICIPATION

1) Essay Contest : 13 Students tackled 5 different topics in the essay contest.

The members of S. A. involved in the assessment work were KSK, NMP, RSZ, SRC, ASA, RVV, SG, SNG, MS, NMN and SDJ. Mrs. N. J. Kulkarni of Dept. & Geography also did assessment of essays. The results were as Follows :

Pz. No.	Name	Class	Title
1.	Gauri Nerkar	T. Y. B.Sc.	Biotechnology: Futuristic View
2.	Deepti Jadhav	S. Y. B. Sc.	Earthquakes
3.	Hema Punjabi and Archana Deokar	S. Y. B. Sc. T. Y. B. Sc.	Earthquakes Nanotechnology & Nano science
4.	Shubhangi Gadkar	T. Y. B. Sc.	Onion Hole
5.	Meenakshi Sharma	S. Y. B. Sc.	Science & Spirituality

2) Elocution Competition : An elocution competition was conducted on 13th December 2003, on topic, Science. ‘My Choice My Asset’ 7 students participated

in the competition, Dr. (Mrs.) Madhura Koranne of Dept. of Marathi and Mrs. Pallavi Math of Dept. of English worked as judges. The results were as follows-

Pz. No.	Name	Class		Pz. No.	Name	Class
1.	Deepti Phadnis	S. Y. B. Sc.		3.	Rashmi Virkar	S.Y.B. Sc.
2.	Omkar Garud	T. Y. B. Sc.		4.	Deepti Abhyankar	S.Y.B. Sc.

3) Student’s Lectures : Lectures by Nikhil Naidu, T. Y. B. Sc. (Phy.) were organized for XIsc students (XII & XI E on 12th Sept. 2003 and XI F on 25th Sept. 2003 the topic ‘Space Technology & India.’ Shri M. G. Gohel of Dept. of Chemistry, Shri Sambare (Dept. of English) and Mrs. K. B. Rajadhyakhsha (Dept. of Maths) extended their co-operation for this activity.

4) Visits : A visit to IUCAA was organized on 30th August 2003. Dr. K. S. Kale accompanied the 58 students during this

visit which was guided by Prof. Arvind Paranjpe of IUCAA.

Other visits were as follows.

Programme	Place	No. of Students
Lecture: 'Modern Telescope'	IUCAA	13
By :	Dr. Ranjan Gupta	
Lecture : 'Computation in Astrophysics'	IUCAA	6
By :	Dr. Sunu Engineer	

Science Lecture Series, Film, Show & Project Exhibition Rotary Club 30

5) Participation in Intercollegiate competition : Two Students were sent for Intercollegiate **Lecture Competition** conducted by IPA at Baramati on 19th January 2004. Both of them **Shared the 1st Prize.**

The Students were : **Madhura Ranade** and **Roslin Gaware** both of F. Y. B. Sc.

6) Activities for SRAS (सरस): Project : Science – 2003.

45 students registered their names as student Representative for Science Association SRAS (सरस), by submitting a project abstract. All the science students

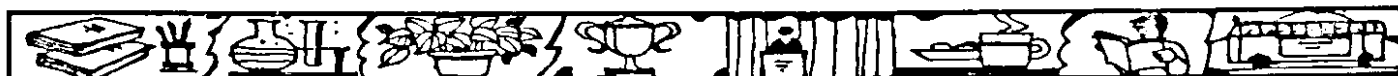
were appealed to work as SRAS. The only qualifying criterion was to work on an year round ‘awareness project’ with general title ‘Scheme –2003’. Choice of specific topic for this project was left to the individual. It was heartening to see that as many as 45 students submitted abstracts of self-identified topic of current relevance for their

project. In the 1st week of January 2004, 27 students submitted the project reports most of which looked very attractive. These reports were assessed by KSK, NMP, RSZ, BBY, DBG, SRC, ASA, RVV, MSS, SNG, MS, SD. The results were as follows:

Class	Pz. No.	Name	Title
T. Y. B. Sc.	1	Gauri Nerkar	Biomimetics
	2	Subhakarayan Sarcar	DNA Chips
S. Y. B. Sc.	1	Snehal Hande	Nano Science & Nanotechnology
	2	Mayura Patil	DNA Finger Prints
	3	Abhilasha Zepla	Environmental Status of Pune
	4	Poornima Ravindran	SRAS
	5	Rashmi Virkar	World beyond our own
F. Y. B. Sc.	1	Deepali Kadu	Genetic Engineering
XI Sc.	1	Amruta Ranade	Tomorrow's World

B) Report Writing : To inculcate alert participation in any programme, SRAS were asked to submit reports of the

programme they attended. 20 SRAS submitted such reports.

C) Poster : Students prepared posters viz. ‘Magic Writing’, Tissue Culture – Parts I & II to be displayed on the notice board of S. A.

D) ‘Meet the expert at Work’ Programme: Nine invitation teams were formed involving 17 SRAS. The teams planned themselves for their visit to 10 different experts at their respective places for work and availed of an opportunity to have face to face dialogue with experts in various fields. Later on these experts visited the college for some or the other activity of S. A.

A record of participation and involvement of SRAS in various activities S. A. was maintained, on the basis of which following students were selected for ‘Active SRAS Prize’.

Active SRAS:

- 1) Shreenath Manjrekar , S. Y. B. Sc.
- 2) Deepti Jadhav, S. Y. B. Sc.
- 3) Pallavi Deshmukh, S. Y. B. Sc.
- 4) Gauri Nerkar, T. Y. B. Sc.
- 5) Archana Deokar, T. Y. B. Sc.
- 6) Mandar Kulkarni, T. Y. B. Sc.

Most Active SRAS : Rupali Kavishwar, T. Y. B. Sc.

C) Programme for Science Teachers : On 5th December 2003, a meeting of all the Science teachers was called on behalf of S. A. Dr (Mrs.) S. D. Joag and Mrs. V. A. Abhyankar gave information about the intercollegiate consortium proposed by the eminent scientist and ex-vicechancellor Pune University, Prof (Dr.) V. G. Bhide. This was followed by presentation on Science & Technology Policy-2003 of Govt. of India by Dr. R. S. Zunjarrao.

D) Panel Discussion by Past Graduates : The most innovative programme introduced this year was the panel Discussion by past science graduates of this college. It was discovered that after securing a science degree from this college many students were doing excellent work in diverse fields. Eleven such graduates of this college were identified and invited on common platform in the college on 3rd January 2004 for a panel discussion.

In spite of their busy schedule nine of them who could actually come over to college were as follows.

Name of the panelist	Prin. Sub. at B. Sc.	Present field of work
Aniruddha Adoni	Elec. Sc. (1990)	Scientist, NCRA
Sanjay Deshpande	Maths (1984)	Comp. Software
Shekhar Patil	Chem. (1979)	Advocate (Civil law)

Vijendra Patil	Maths (1984)	Film Production (Technology)
Milind Gambhir	Zoology (1980)	Comp. Center co-ordinator
Vrushali Gambhir	Zoology (1981)	Organic Farming
Anjali Kate	Chem. (1995)	Social Work (NGO)
Sunil Kate	Maths (1986)	Coaching Class
Rajendra Zunjarrao	Botany (1984)	Teaching & Consultancy in Plant Tissue Culture

The theme of panel discussion was ‘Science: My choice my Asset’

The hypothesis was that training in science puts a person at advantage over the non-science counterpart in whichever field he is working. The hypothesis got proved in the panel discussion wherein the panelists shared their professional experiences with the audience.

E) Valedictory Function : The Valedictory function that took place on 3rd February 2004 was a full day programme.

1) Project Exhibition : A project exhibition was arranged in the departments of Geography, Electronic Scheme, Physics, Botany and Computer Scheme in the morning. Vice Principal Dr. Sulabha Deuskar inaugurated the exhibition at 10 a.m. Principal A. G. Gosavi accompanied by Prin. Desai of Modern College of En-

gineering took keen interest in the projects during their visit. The projects were examined by teachers of the respective departments, the best two projects from each department were selected for the ‘Scheme Exhibition’ arranged by the P. E. society in the honor of Dr. Raghunath Mashelkar and Dr. Arun Nigawekar on 21st February 2004.

2) Display : A display of the year round activities of S. A. was arranged by the SRAS in the afternoon. Vice-Principal R. G. Limaye inaugurated the display at 1 p.m. In the display all the essays, project reports, programme reports along with posters and photographs were exhibited.

3) Prize Distribution : For the main valedictory function in the afternoon Prof. (Dr) N. S. Narasimhan, Professor Emeritus, Dept. of Chem. Univ. of Pune was

the Guest of Honour. He was felicitated on completion of 75 years of age, at the hands of Prin. A. G. Gosavi. Chief guest of the function was Prof. (Dr.) Pramod Khandekar who gave a talk on Bioinformatics & Biotechnology. During his address Prof. Narasimhan said that scheme was fascinating, many people in the world and the activities organized by the S. A. were seen to arouse interest for science amongst the students. Prizes were distributed at the hands of Prof.

Narasimhan.

Indeed it was an eventful year for S. A. Co-operation of members as well as non members, non teaching staff of office and Chemistry Department and the staff secretaries is gratefully acknowledged. Support and guidance provided by Prin. Gosavi and Vice Principal Limaye was invaluable throughout the Year.

Dr. Sushama D. Joag
Chairperson

Staff Club

The activity of the staff club started in earnest with organising the first staff meeting chaired by our principal Prof. A.G. Gosavi at the begining of the term;

With the permission of the chair, different requests and announcements for maintainance of the staff room were made. However, the tea club part of our activity had started right from day one when the staff club started providing tea, coffee, etc to all our members.

During the first term we bid a fond farewell to Prof. D. L. Limaye (Commerce) and Prof. Mrs. Pingale (Mathematics) on their retirement. We have also been helping to organise staff meetings.

During the term end meeting our members with different achievements in widely differing fields were felicitated on behalf of all staff, at the hands of our Principal. These members had accomplished diverse deeds which we have been announcing with bold & will place notices for the information of all staff members. Some of our members got Post graduate degrees or diplomas in different subjects while some successfully guided their students to get a Ph. D. degree. Many of our members have written books and dictionaries on different subjects and some books have been recognized as reference books by the university. Some have been recognized as research guides while some

have got fellowships for carrying our research. Some were appointed as experts on study circles by their board, while some excelled and won prizes for acting prowers. Some of our staff members were felicitated for their appointments at higher administrative post like head of the department, registrar and vice principal. Four of our members have been appointed as officials, for our P. E. society and have our best wishes and congratulations. Four of our members have won best teacher awards, even at the university level.

In the second term Prof. Shinde (Physics) and Prof. Mrs. Chikate (Mathematics) retired and we bid them farewell with small function.

The staff secretaries have been helping to keep the staffroom environment hygienic and congenial for our members. This year we were able to build a new working platform for our tea club for which college authorities gave us partial financial help. We also helped cater for the different symposia organised by different departments.

The tea club activity was helped and supplemented with refreshments sponsored by many of our members. This helped all members to celebrate our sponsors achievements or promotions or their children's success.

All the staff secretaries Mrs. Rekha Agashe, Mrs. Kanchan Rajadhyaksha, Prof. Vijay Gaikwad and Mrs. Sandhya Vartak have been extremely hardworking and very co-operative. We all also thank the college authorities for their constant support and encouragement.

Dr. Mrs. Sushama j. Thatte
Chairperson

प्राध्यापक अभ्यास मंडळ - स्टाफ अकादमी

प्रा. अरविंद रायरीकर	(अध्यक्ष)
सौ. अमृता ओक	(सदस्य)
सौ. मधू साटम	(सदस्य)
प्रा. प्रदीप कापरे	(सदस्य)
सौ. सुधा ढोनसळे	(सदस्य)

महाविद्यालयाच्या स्थापनेपासूनच आपण प्राध्यापक अभ्यास मंडळ ही संकल्पना राबवीत आहोत. त्या अंतर्गत आपण सहकारी प्राध्यापकांना शोध निबंध वाचण्यास प्रोत्साहन देणे. काही वेळा महाविद्यालयाच्या बाहेरील नामवंत व्यक्तींना व्याख्यान देण्यास बोलावितो.

मागील वर्षी अकादमीतर्फे घेण्यात आलेला प्राध्यापकांच्या काव्यवाचनाचा कार्यक्रम खूपच रंगला. साहजिकच यावर्षी तशा कार्यक्रमाचा आग्रह बऱ्याच प्राध्यापक बंधू-भगिनींनी धरला व आपण अकादमीच्या

कार्यक्रमांची सुरुवात काव्य वाचनाने केली. हा कार्यक्रम खूपच रंगला. प्राध्यापकांच्या स्वरचित काव्यास उपस्थितांनी चांगला प्रतिसाद दिला. दुसऱ्या सालातील एकूण कार्यक्रमांची संख्या पाहता अकादमीचे कार्यक्रम सत्राच्या शेवटी ठेवण्याचे ठरले. त्याप्रमाणे मार्च अखेरीस व एप्रिल महिन्याच्या सुरुवातीस व्याख्याने आयोजित केलेली आहेत.

प्रा. अरविंद रायरीकर

अध्यक्ष

☆ ☆ ☆

वार्षिक स्नेहसंमेलन

महाविद्यालयाचे वार्षिक स्नेहसंमेलन २९ व ३० डिसेंबर २००३ या दरम्यान पार पडले. वैशिष्ट्यपूर्ण प्रणालीत वार्षिक स्नेह संमेलन संपन्न करणे ही महाविद्यालयाची परंपरा याही वर्षी मोठ्या उत्साहात पार पडली. स्नेहसंमेलनासाठी संयोजनाचा भाग म्हणून विविध समित्या स्थापण्यात आल्या. अल्पोपाहार समितीचे व्यवस्थापन डॉ. उजळंबकर यांनी तर समन्वय समितीच्या व्यवस्थापनाची जबाबदारी डॉ. भारती डोळे यांनी व्यवस्थित पार पाडली.

विद्यार्थी प्रतिनिधी कु. विजया मोगल, सचिन शिंदे, एस.के. वाघवले यांनी त्यांच्या विद्यार्थी मित्र-मैत्रिणींसह स्नेहसंमेलनाच्या विविध पातळ्यांवर खूप परिश्रम घेऊन स्नेहसंमेलन आनंदमय करण्यात मोठा वाटा उचलला.

स्नेहसंमेलनाचे उद्घाटन महाविद्यालयाचे प्राचार्य

गोसावीसर यांच्या शुभहस्ते झाले. विविध गुणदर्शनाचा वर्गवार कार्यक्रम ही महाविद्यालयाची खासियत आहे. समितीचे संयोजक, वर्ग सल्लागार, वर्ग प्रतिनिधी यांच्या समन्वयातून वर्गवार कार्यक्रमांचे आयोजन शिस्तीत संपन्न झाले. कार्यक्रमाचा दर्जा अजमावण्यासाठी वर्गवार परीक्षकांची नियुक्ती केली होती. एकूण कार्यक्रम चांगल्या दर्जाचे होते. समन्वयक व अल्पोपाहार यांचेही संयोजन शिस्तबद्ध पार पडले.

या वर्षीच्या स्नेहसंमेलनाचे वैशिष्ट्य म्हणजे सुरुवातीला प्राचार्यांनी विद्यार्थ्यांना दुष्काळजन्य परिस्थितीबाबत आपण स्नेहसंमेलनाच्या निमित्ताने काय करू शकतो, या विषयी सामाजिक जाणीव म्हणून आवाहन केले. विद्यार्थी प्रतिनिधींनी सर्व विद्यार्थ्यांच्या वतीने सजावटीवर होणारा खर्च वाचवून तो निधी म्हणून संबंधितांकडे सुपूर्त केला. व स्नेहसंमेलन साधेपणाने पार पाडावयाचे ठरले. सर्व विद्यार्थ्यांना महाविद्यालयाच्या वतीने धन्यवाद!..

महाविद्यालयातील सर्व शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचारी यांच्या सहभागाचा सिंहाचा वाटा होता. या सर्वांचा मी व्यक्तिशः आभारी आहे.

मा. प्राचार्य, उपप्राचार्य व अधीक्षक यांचे मार्गदर्शन स्नेहसंमेलनासाठी फार मोलाचे ठरले.

प्रा. वा. र. अहिरराव

अध्यक्ष

☆ ☆ ☆

सेवक सहकारी पतपेढी (मर्यादित)

२३ डिसेंबर १९८३ रोजी स्थापन झालेल्या आपल्या संस्थेची ३१ मार्च २००३ अखेर सभासद संख्या २३० असून संस्थेचे अधिकृत भाग भांडवल रु. १००,००,०००/- असून या आर्थिक वर्षात संस्थेकडे जमा भाग भांडवल रु. ५९६८३००/- आहे. सभासदांच्या आर्थिक गरजा भागविण्यासाठी दीर्घ मुदत व तातडी कर्जा पोटी एकूण १,२३,३६१००/- कर्जवाटप १० टक्के दराने केले आहे.

या आर्थिक वर्षात संस्थेने पी. डी. सी. सी. बँकेत पुढीलप्रमाणे गुंतवणूक केली आहे.

गंगाजळी रु. १०७५७८०/-

बँक भाग रु. ३०५५००/-

या आर्थिक वर्षात एकूण आर्थिक उलाढाल रु. २४६६५२६६/- झाली आहे. व निव्वळ नफा रु. ८६१४७९/- झाला आहे. गंगाजळी वजा जाता सभासदांना १३% लाभांश वाटप करण्यात आले.

संस्थेच्या गेल्या वीस वर्षांच्या वाटचालीमध्ये अनेक नवनवीन उपक्रम राबविले आहेत. उदा. सभासदांच्या मुलांनी इयत्ता १० वी व १२ वी मध्ये यश संपादन केल्याबद्दल वार्षिक सर्वसाधारण सभेत मा. प्राचार्य गोसावी सरांच्या हस्ते सत्कार करण्यात आला. दिवाळीनिमित्त सभासदांना दर वर्षी विविध वस्तूंचे वाटप करण्यात येते.

सन २००२-०३ या आर्थिक वर्षाचे शासकीय लेखापरीक्षण मा. सौ. अ. रा. साळुंके, प्रथम अप्पर

लेखापरीक्षक, सहकारी संस्था, पुणे यांनी केले. त्यांचे बहुमोल मार्गदर्शन लाभले. त्यांनी संस्थेचे कामकाज पाहून संस्थेला अ दर्जा दिला. विशेष उल्लेखनीय बाब म्हणजे गेली २० वर्षे संस्थेला अ दर्जा मिळत आहे. याचे सर्व श्रेय आपल्या सर्व सभासद बंधू - भगिनींना व आज पर्यंत निवडून आलेल्या संचालक मंडळाला द्यावे लागेल. कारण सर्वांचे नेहमी सक्रिय सहकार्य लाभत असते.

प्रा. शेळके व्ही. टी. श्री. कवडे एस. बी.
श्री. जगताप के. एस. अध्यक्ष
सचिव

☆ ☆ ☆

कार्यालयीन अहवाल

नेहमीच्याच पद्धतीने सर्व वर्गांचे निकाल व नवीन वर्गांचे प्रवेशांच्या कामकाजाने याही शैक्षणिक वर्षास सुरुवात झाली. सत्रांत परीक्षा, बारावी बोर्डाच्या परीक्षा, वार्षिक स्नेहसंमेलन, विविध संघटना आणि मंडळांचे वार्षिक कार्यक्रम सर्व शिक्षक शिक्षकेतर कर्मचारी आणि सेवक वर्गाने प्रत्यक्ष, अप्रत्यक्ष सहभाग घेऊन यशस्वी रीतीने पार पाडले. या बाबतीत विशेषत्वाने नोंद करण्यासारखी गोष्ट म्हणजे गुणवत्ता सुधार योजनेअंतर्गत पुणे विद्यापीठातील महाविद्यालयांच्या प्राचार्यांसाठी सेमिनार आयोजित करण्याचा मान महाविद्यालयास मिळाला आणि या कार्यक्रमास देखील सर्वजण मनापासून घरागुती वातावरणाप्रमाणे वावरताना

दिसत होते. हा ही कार्यक्रम एखाद्या कौटुंबिक कार्यक्रमाप्रमाणे यशस्वी रीतीने पार पडला.

गुणवत्ता सुधार योजनेअंतर्गत कार्यालयाने कामात सुधारणा करून कार्यालयीन सेवा अधिक सुलभतेने व तत्परतेने देण्याच्या दृष्टिकोणातून शासन व विद्यापीठ स्तरांवरील उपलब्ध योजनांचा अभ्यास करून त्याचा जास्तीत जास्त लाभ कसा घेता येईल या बाबतीत कार्यालय प्रयत्नशील राहिल.

गुणवत्ता सुधार योजनेअंतर्गत कळवण महाविद्यालय व पुणे विद्यापीठ यांच्या विद्यमाने दि. २७ ते २८ फेब्रुवारी २००४ या काळात वणी येथे आयोजित केलेल्या शिक्षकेतर कर्मचारी प्रशिक्षण व कार्यक्रमास महाविद्यालयाचे कार्यालयीन प्रतिनिधी म्हणून प्रबंधक दि. शं. खोपकर व श्री. आर. पी. काळे सहभागी झाले होते.

दिवसेंदिवस महाविद्यालयाच्या स्थापनेपासून महाविद्यालयाच्या सेवेत असणाऱ्या शिक्षक आणि शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांचे निवृत्तीचे प्रमाण वाढत आहे; व ते अधिकाधिक वाढतच राहणार आहे. या सर्वांची सेवानिवृत्ती संबंधीची कामे वेळेत पूर्ण करण्यासंदर्भात श्री. आक्हाड, श्री. सोनवणे व श्री. दोशी यांनी महत्त्वपूर्ण प्रयत्न केले. या कामात श्री. बोकील यांचीही मदत लाभली. याचबरोबर नवीन शिक्षक, शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांच्या नेमणुकांची कामे देखील वेळेत पूर्ण करण्यात आली. यंदाच्या वर्षी लेखा विभागानेही हिशेबाच्या कामाचे संगणकीकरण केले असून

महाविद्यालयाच्या चारही विभागांचे हिशेब वेळेत व अचूक रीतीने मांडण्याचा प्रयत्न केला आहे.

दिवसेंदिवस वाढती विद्यार्थीसंख्या, येणारे नवनवीन अभ्यासक्रम आणि निवृत्ती अथवा अन्य कारणांनी घटणारी शिक्षकेतर कर्मचारी संख्या लक्षात घेऊन देखील तेवढ्याच क्षमतेने किंबहुना संगणकाच्या मदतीने अधिक तत्परतेने सेवा देण्यात कर्मचारी नेहमीच प्रयत्नशील राहिले आहेत.

बढती, नवीन नेमणुका :

- मा. श्री. एस. वाय. कुलकर्णी यांच्या सेवानिवृत्तीनंतर श्री. डी. एस. खोपकर यांना महाविद्यालयाच्या ‘रजिस्ट्रार’ पदी पदोन्नती देण्यात आली; व त्यास शासन मान्यताही प्राप्त झाली.
- श्री. पिनगे व श्री. धोत्रे यांना प्रयोगशाळा साहाय्यक म्हणून पदोन्नती देण्यात आली. तसेच श्री. वनगे व श्रीमती पिंगळे यांना प्रयोगशाळा परिचर म्हणून पदोन्नती देण्यात आली.
- विशेष भरती योजने अंतर्गत महाविद्यालयात ६ शिपाई, २ प्रयोगशाळा साहाय्यक व ५ ग्रंथालय / प्रयोगशाळा / परिचर नव्याने नेमणुका करण्यात आल्या.

सेवानिवृत्ती :

यंदाचे शैक्षणिक वर्षात खालील कर्मचारी सेवानिवृत्त झाले.

- १) सौ. पी. एस. पिंगळे
- २) श्री. एन. टी. पाटेकर

३) श्री. एन. जी. शिंदे

४) सौ. पी. पी. चिकटे

५) श्री. एस. एस. रकटे

आमच्या सेवानिवृत्त सहकाऱ्यांना पुढील आयुष्य
सुखसमृद्धीचे व आनंदाचे जावो हीच सदिच्छा !

रौप्य महोत्सवी सेवा :

खालील प्राध्यापक / शिक्षक / शिक्षकेतर
कर्मचाऱ्यांनी सेवेची सलग २५ वर्षे सेवा केली;

त्याबद्दल त्यांचे अभिनंदन.

१) प्रा. श्री. एस. के. मेहता

२) श्री. रा. न. पानसे

३) श्री. ए. पी. कुलकर्णी

४) श्री. एस. आर. शेवाळे

५) रमेश दळवी

दि. शं. खोपकर

रजिस्ट्रार

★ ★ ★

भावपूर्ण श्रद्धांजली !

महाविद्यालयाच्या कार्यालयातील ज्येष्ठ सहकारी श्री. दीपक शंकर बोधनी यांचे दिनांक ६ मार्च २००४ रोजी आकस्मिक निधन झाले.

श्री. बोधनी महाविद्यालयाच्या सेवेत १४ जून १९७९ रोजी रुजू झाले. महाविद्यालयाच्या अनेक विभागांमध्ये विविध स्तरांवर कार्यरत होते. त्यांनी कार्यालयात, ग्रंथालयात नेमून दिलेल्या कामामध्ये विशेष रस दाखवून सर्व जबाबदाऱ्या यशस्वीपणे पार पाडल्या. कार्यालयातील लेखा विभागात त्यांच्यावर सोपविलेली जबाबदारी त्यांनी समर्थपणे पार पाडली. त्यांनी महाविद्यालयाच्या कामकाजाव्यतिरिक्त महाविद्यालयाच्या सहकारी पतसंस्थेमध्ये तसेच महाविद्यालयीन शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांच्या संघटनेच्या कामामध्ये विशेष योगदान दिले होते. कर्मचाऱ्यांमध्ये ते सर्वांचे चाहते होते. त्यांच्या बाबतीतील उल्लेखनीय बाब म्हणजे त्यांच्या निधनाच्या काही दिवसांपूर्वी महाविद्यालयात झालेल्या प्राचार्यांच्या राज्यस्तरीय कार्यशाळेमध्ये त्यांनी बहुमोल सहकार्य केले. कार्यशाळा यशस्वी करण्यामध्ये त्यांचा वाटा उल्लेखनीय होता. अशा या आमच्या सहकाऱ्यास व मित्रास महाविद्यालयातील सर्व शिक्षक-शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांतर्फे भावपूर्ण आदरांजली...

सर्व महाविद्यालयीन

शिक्षक आणि शिक्षकेतर कर्मचारी

Signature

५४४११५१५७५ - २५३४५७४१

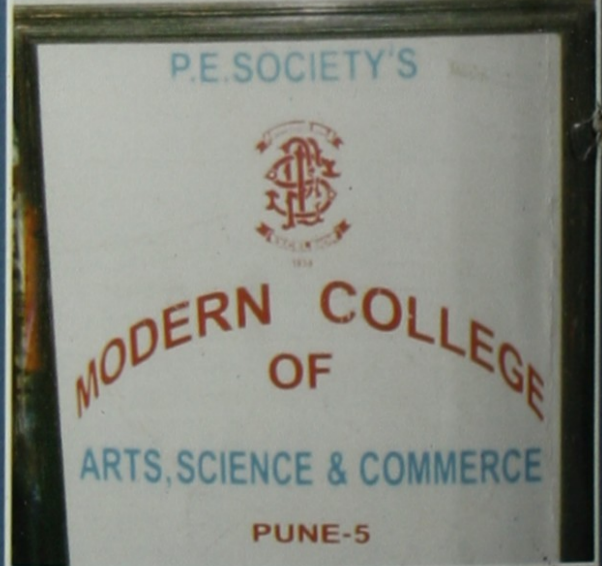
पुणे विद्यापीठाचा 'सर्वोत्कृष्ट शिक्षक पुरस्कार' डॉ. अशोक कोळस्कर यांच्या हस्ते स्वीकारताना डॉ. सुलभा देऊस्कर

सायन्स असोशिएशनच्या उद्घाटन प्रसंगी डॉ. एन. एस. नरसिंहन, डॉ. प्रमोद खांडेकर
सोबत प्राचार्य अ. गो. गोसावी व डॉ. सुषमा जोग

‘गॅटस् अँड हायर एज्युकेशन’ या प्राचार्यांच्या परिसंवादाच्या समारोप प्रसंगी प्राचार्य भाऊसाहेब जाधव, कुलगुरू डॉ. अशोक कोळस्कर, प्राचार्य अ. गो. गोसावी आणि अध्यक्ष डॉ. गजानन एकबोटे

‘गॅटस् अँड हायर एज्युकेशन’ परिसंवादात उद्घाटनपर भाषण करताना श्रीमती कुमुद बन्सल, सचिव, मनुष्यबळ संसाधन विकास मंत्रालय, भारत सरकार, दिल्ली

सन २००३ - २००४ या वर्षीचा ‘सर्वोत्कृष्ट संस्था प्रमुख’ पुरस्कार श्री. विजय कुवळेकर यांच्या हस्ते स्वीकारताना प्राचार्य अ. गो. गोसावी